

WONEN
ZONDER
WINST
EDITIE

Thijs Lijster
'Van belerend
links vingertje naar
middelvinger
richting radicaalrechts'

Nick Bano
'De enige taak van
huisbazen is om
ons armer te maken'

Koken met Jimmy
Super Dushi Chef en Jimmy pakken
uit met een heerlijke tomatensoep

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 4 maal per jaar.

Redactie
Miloš Todorović (h), Peter Sas

Vormgeving
Maurits Gemmink

Aan dit nummer werkten mee
Ronald van Raak, Karen Veldkamp
Peter Verschuren, Joshua Versijde

Foto's omslag
SP afdeligen en Josua Versijde

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar: www.sp.nl/contact
Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen-AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

**Wonen
zonder winst!**
Hang de
campagneposter
achter je raam

- 4** column
Jimmy Dijk
- 9** SP Jongeren
- 24** kort nieuws
- 30** Operatie oppoets
- 31** Column
Gerrie Elfrink
- 40** Achter de schermen
Team Communicatie
- 41** Linksvoor
Cuno Nasserie
- 42** Van toen tot nu
1995-1996
- 44** Jimmy kookt met
Super Dushi Chef

**Het probleem is dat er te veel huisbazen
zijn die schandalig hoge huren vragen**
Sandra Beckerman in gesprek met Nick Bano

De SP is de partij die naast de mensen staat

Bart van Kent in gesprek met SP-wethouder Ellen van Klaveren

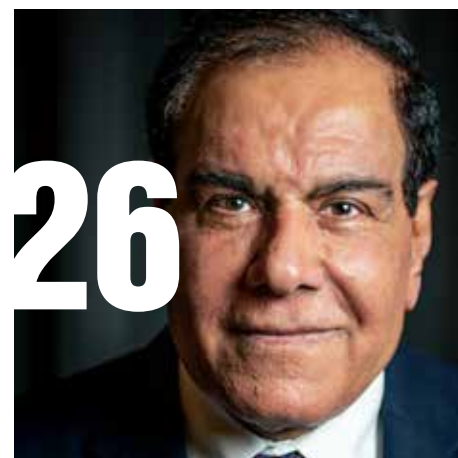
Van corporatie naar coöperatie

Sandra Beckerman en Mustapha Eaisaouiën op de bres voor zeggenschap

Links is echt de weg kwijt als ze dit steunen

Een interview met SP-leider Jimmy Dijk over de wapenwedloop

Moed tot menselijkheid

Sarah Dobbe interviewt dr. Izzeldin Abuelaish

Lef op links

Op meerdere plekken in de wereld hebben we de opkomst van radicaal-rechts gezien. Een as die loopt van Trump in de VS naar Orbán in Hongarije en van Milei in Argentinië naar Wilders in Nederland. Terwijl deze radicaalrechtse partijen alle vrijheid voor het grote geld bepleiten, beperken zij de vrijheden van mensen en bezuinigen ze op zorg, onderwijs, pensioenen en sociale zekerheid. Het is een internationale beweging die voor veel onrust, onzekerheid en angst onder mensen zorgt.

Ons antwoord hierop is strijd, moed en lef. Dat onze partij hierin niet de enige in de wereld is werd afgelopen maand duidelijk. Tijdens de Duitse verkiezingen eind februari herrees Die Linke uit het stof. Na een aantal tegenvallende verkiezingen herpakte de partij zich en voerden ze een campagne vol vuur, energie en lef. Dit lef op links werd goed beloond door de kiezers. De partij verdubbelde en werd met 27 procent veruit de grootste partij onder jongeren tussen de 18 en 24 jaar.

Die Linke voerde een aanvallende campagne tegen de bezuinigingspolitiek van rechts. Bezuinigingspolitiek waar de groene en sociaaldemocratische partijen aan meewerkten. Maar ze waren ook zeer uitgesproken tegen de opkomst van het rechtsradicale AfD. Dit combineerden zij met een hoopvol alternatief voor de werkende klasse én een campagne waarbij ze meer dan een half miljoen mensen één op één gesproken hebben. Deze combinatie zorgde voor een groot succes en een herrijzenis van de partij.

Het lef van Die Linke leverde een mooie verkiezingsoverwinning op. Hetzelfde lef op links zien we bij de PVDA in België. Dat lef zie ik ook bij onze SP Jongeren die met jongeren leegstand bestrijden en woonruimte opeisen. Dat lef tonen nieuwe actieve SP-leden die voor het eerst mee gaan om steunbetuigingen te verzamelen voor ons woonplan 'Wonen zonder Winst'. De resultaten van het lef dat we tonen zien we nu stap voor stap terug in stijgende peilingen. Laten we samen met al die gewone en buitengewone mensen het lef op links tonen dat zo nodig is.

Jimmy Dijk
Fractievoorzitter SP

Kamerlid Sandra Beckerman in gesprek met Nick Bano

‘DE WERELD IS BETER AF ZONDER HUISBAZEN’

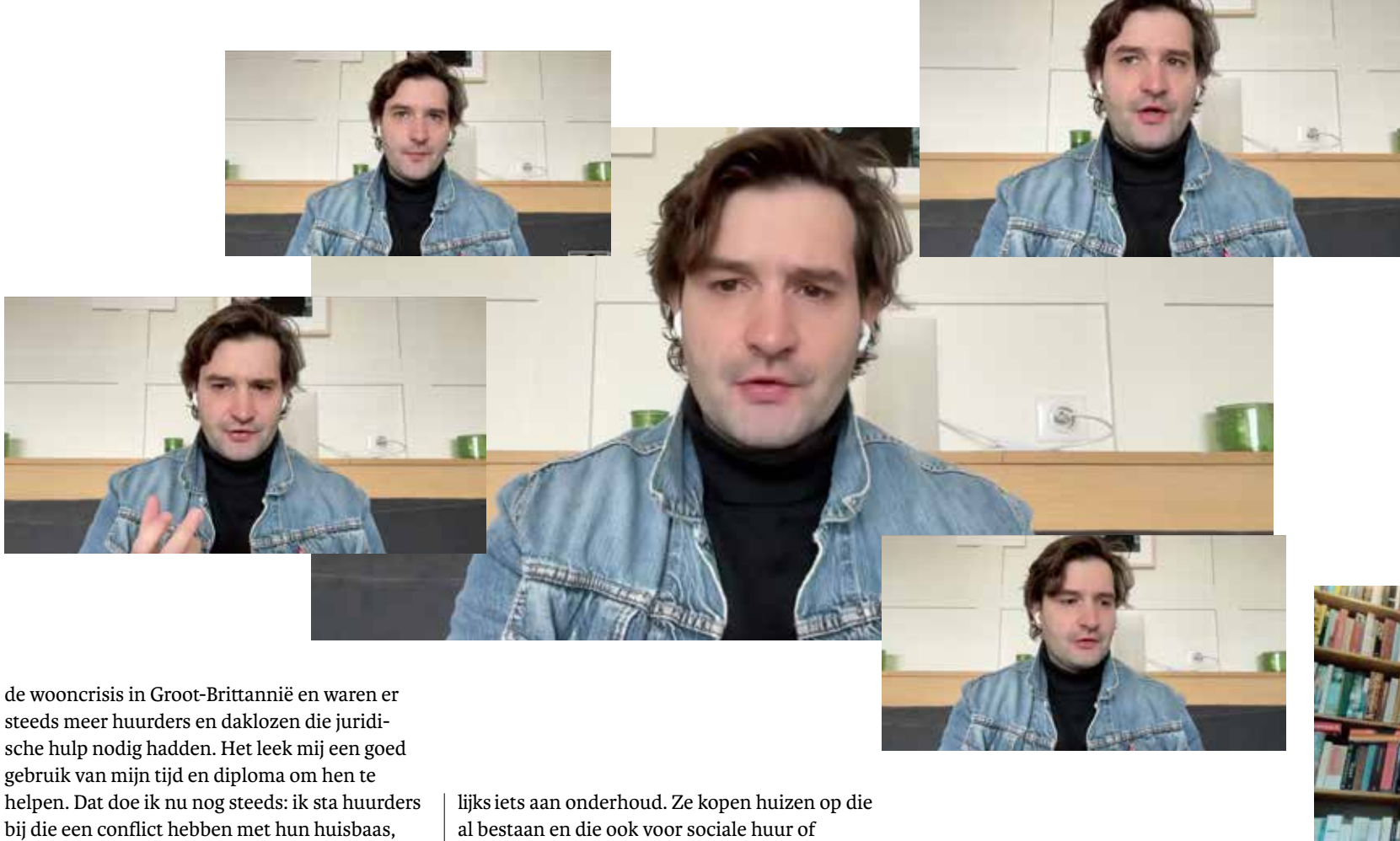
In 2024 gooide de Britse advocaat en woonactivist Nick Bano hoge ogen met zijn boek *Against Landlords* – een vlammend en goed onderbouwd betoog tegen de private huursector. Volgens Bano is de huidige wooncrisis, die in Engeland zo mogelijk nog erger is dan in Nederland, 100 procent het gevolg van de doorgeslagen macht van huisbazen én het neoliberale overheidsbeleid dat hen in staat stelt om elk jaar weer de huren te verhogen en de rechten van huurders af te breken: ‘Het probleem in Groot-Brittannië is niet dat er te weinig huizen zijn, het probleem is dat er te veel huisbazen zijn die schandalig hoge huren vragen. Stijgende huren zijn namelijk indirect óók verantwoordelijk voor stijgende huizenprijzen en grondprijzen’, aldus Bano.

Sandra Beckerman, onze eigen woonactivist en Tweede Kamerlid op wonen, sprak al eerder met hem over de wooncrisis tijdens het Festival voor Gelijkheid van afgelopen zomer. Dat smaakte toen al naar meer. Inmiddels heeft de SP het grote woonplan ‘Wonen zonder winst’ gelanceerd, waarin wij onze oplossingen voor de wooncrisis naar voren brengen: één miljoen betaalbare woningen erbij, zeggenschap van huurders over hun woningen, en een einde aan de huurverhogingen. Reden genoeg om Sandra en Nick

Bano nog eens bij elkaar te brengen voor een boeiend gesprek, over de economische functie van huisbazen, de mislukking van het neoliberale woonbeleid en waarom de huuropstand van Glasgowse arbeidersvrouwen in 1915 nog steeds belangrijk is.

Nick, in een lovende recensie van je boek noemde de Britse krant *The Guardian* jou ‘de belangrijkste marxistische huisvestingsadvocaat van Engeland’. Hoe ben je aan die mooie titel gekomen?

Nick: ‘Toen ik tien jaar geleden mijn rechtenstudie af had, begon ook >

de wooncrisis in Groot-Brittannië en waren er steeds meer huurders en daklozen die juridische hulp nodig hadden. Het leek mij een goed gebruik van mijn tijd en diploma om hen te helpen. Dat doe ik nu nog steeds: ik sta huurders bij die een conflict hebben met hun huisbaas, bijvoorbeeld vanwege een uitzetting of achterstallig onderhoud, maar ik help ook in juridische conflicten met de staat als deze zijn plichten tegenover dakloze mensen niet nakomt. En tien jaar geleden was het al erg, nu is het nog veel erger en het wordt nog steeds erger. Dat heeft mij ook gemotiveerd om dit boek te schrijven. Maar de directe aanleiding was de covid-pandemie. Net als zoveel mensen werd ik behoorlijk gek tijdens de lockdown-periodes en bij mij uitte die gekte zich in het schrijven van dit boek. Het boek is deels gebaseerd op mijn professionele ervaring als huisvestingsadvocaat, deels op mijn politieke ervaring met het organiseren van huurders en deels ook omdat ik wilde laten zien hoe relevant het marxisme is in het begrijpen van de wooncrisis.'

Sandra: 'Daar ben je wonderwel in geslaagd, vind ik. Wat mij vooral aansprak in je boek is dat je zegt dat de wereld beter af zou zijn zonder huisbazen. Dat vond ik heel verfrissend, omdat hier in Nederland huisbazen vaak zeggen dat ze onterecht bekritiseerd worden, dat ze de gemeenschap juist een dienst bewijzen door voor woningen te zorgen en dat we ze daarom moeten koesteren.'

Nick: 'Tja, dat is nogal gek hè, dat huisbazen zulke dingen over zichzelf zeggen. Huisbazen houden zichzelf de illusie voor dat ze voor woningen zorgen, maar veruit de meeste huisbazen bouwen helemaal niets. En ze doen nauwe-

lijks iets aan onderhoud. Ze kopen huizen op die al bestaan en die ook voor sociale huur of betaalbare koop gebruikt hadden kunnen worden, maar waar zij dan hoge huren voor vragen. Huisbazen verrichten dus geen productieve arbeid, waarmee ze iets waardevols toevoegen aan de maatschappij en waarvoor ze dan een beloning verdienen. Ze teren puur op hun bezit van woningen, waarmee ze – zonder er iets voor hoeven te doen – huren kunnen binnenharken. Daarom zeg ik altijd: de enige economische functie van huisbazen is om mensen arm te maken.'

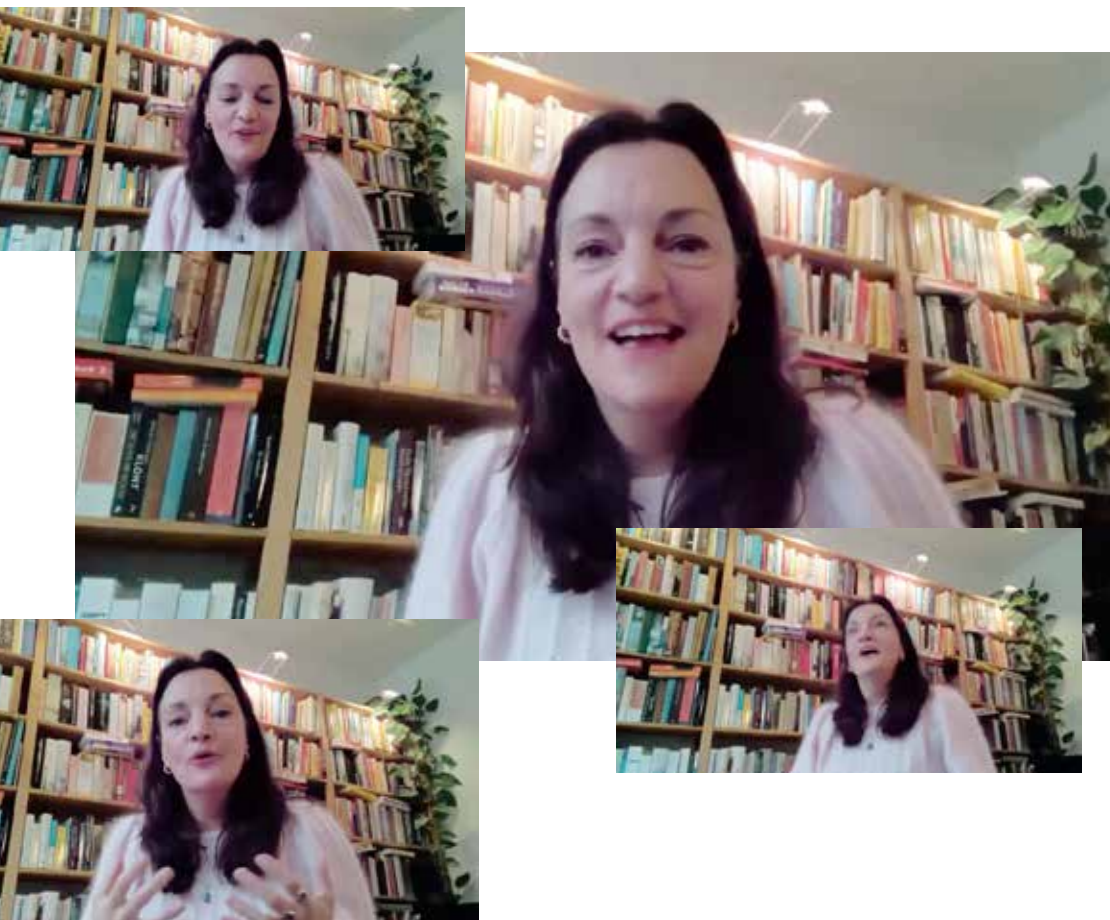
Waarom zijn hoge huren de kern van de wooncrisis?

Sandra: 'Veel politici betogen dat we de huren wel moeten verhogen, omdat de grondprijzen nu eenmaal stijgen en ook de kosten van woningen steeds toenemen. Maar we moeten dat juist omdraaien, en Nick maakt dat vanuit zijn marxistische perspectief heel duidelijk: het zijn juist de steeds hogere huren die automatisch tot hogere huizenprijzen en grondprijzen leiden. Het wordt dan duurder om huizen te kopen en zelfs om ze te bouwen. De heersende politiek moet nu echt eens gaan inzien dat we de wooncrisis alleen kunnen oplossen als we de huren verlagen. Daarom is dat ook een centraal onderdeel van onze nieuwe wooncampagne en daarom zetten wij zoveel in op het organiseren van huurders in de strijd voor lagere huren.'

Nick: 'Het punt is, vanuit het marxisme gezien,

dat de waarde van elk huis uiteindelijk bepaald wordt door de maximale huur die je ervoor zou kunnen vragen. Stel dat je je huis gaat verkopen, dan weet je nog niet of je het aan een huisbaas gaat verkopen of gewoon aan iemand die er zelf in wil wonen. De prijs van het huis wordt dan opgedreven door het bedrag dat huisbazen bereid zijn om ervoor te geven, en dat hangt weer af van hoeveel huur ze kunnen vragen. Dus als de staat elk jaar weer huurverhogingen toelaat, dan worden alle huizen interessante beleggingsobjecten voor huisbazen en dan stijgen alle huizenprijzen. Het wordt dan voor mensen steeds moeilijker om uit de huursector op te klimmen, want als ze een huis willen kopen, dan moeten ze niet alleen steeds meer geld neerleggen maar ook steeds meer met huisbazen concurreren. Hetzelfde geldt voor grond: als je steeds maar de huren verhoogt, dan stijgen ook de grondprijzen, want het bezit van grond – waar je huurhuizen op kunt zetten – wordt dan winstgevender. En dat maakt het weer moeilijker voor de staat om grond te kopen voor sociale huurwoningen.'

Sandra: 'Daarom ben ik nu ook zo boos, omdat de PVV wéér instemt met huurverhogingen! Vorig jaar hadden we een record-huurverhoging, de hoogste in 30 jaar. En de PVV, de grootste partij van dit moment, had toen hun stemmers beloofd

dat ze de huren zouden gaan verlagen. Maar nu blijkt dat ze de huren per 1 juli 2025 toch weer gewoon laten stijgen, met 4,5 tot 5 procent.'

Nick: 'Het is inderdaad belachelijk. In Engeland is de huurverhoging zelfs nog hoger: onze gemiddelde huurstijging is nu 9 procent. Dit terwijl de lonen gemiddeld slechts met 5 procent omhooggaan. Dus het is per definitie zo dat als je tot de werkende klasse behoort en je hebt een huurhuis, dan word je elke maand een stukje armer. En daarom zeg ik ook: de enige taak van huisbazen is om ons armer te maken.'

Kunnen we zulke extreme huurverhogingen dan ook in Nederland verwachten? Want Nick, toen je afgelopen zomer bij het Festival voor Gelijkheid was, zei je dat Engeland met de wooncrisis zo'n tien jaar op Nederland vooruitloopt...

Nick: 'Dat klopt. Het neoliberalisme begon in Engeland met Thatcher rond 1980, zo'n tien jaar voordat het neoliberalisme ook in Nederland toesloeg. Engeland loopt dus tien jaar voor in het afbreken van de verzorgingsstaat en de sociale zekerheid, die na de Tweede Oorlog zorgvuldig

waren opgebouwd. De desastreuze gevolgen van die afbraak, zeker ook als het om wonen gaat, werden in Engeland dan ook eerder duidelijk dan in Nederland.'

Sandra: 'Het frappante is dat we eigenlijk steeds achter Engeland hebben aangelopen. Dat gaat al terug voordat Thatcher de neoliberale wending inzette. Want ook het idee van betaalbare en kwalitatief goede sociale huurwoningen hebben we oorspronkelijk overgenomen uit Engeland, waar de Industriële Revolutie eerder plaatsvond en er dus ook eerder een oplossing gevonden moest worden voor de huisvesting van arbeiders. Daar hebben we in Nederland begin 20ste eeuw veel van geleerd, zoals de tuindorpen. Helaas hebben we ook de minder goede ideeën overgenomen, zoals Thatchers neoliberalisme, waarmee de sociale volkshuisvesting de nek om werd gedraaid.'

Wat heeft het neoliberalisme precies aangericht, als het om wonen gaat?

Sandra: 'De overheid mocht zich niet meer met volkshuisvesting bemoeien, dat moest allemaal aan de vrije markt en het winstbejag van kapitalisten overgelaten worden. In Nederland zie je dat deze ideeën vanaf 1990 steeds meer invloed kregen in de politiek. Om te beginnen werden de

Het is tijd voor Wonen zonder winst, het grote woonplan van de SP. Wij willen 1 miljoen goede, gezonde, **betaalbare huurwoningen** erbij. Door nieuwbouw, door renovatie en door het aanpakken van leegstand. Ook moet er een **huurbevrozing** komen om de woonlasten te verlagen. En om **zeggenschap** terug te pakken moeten alle huurwoningen bij verenigingen ondergebracht worden. Steun de actie voor Wonen zonder winst en doe mee!

Kijk op sp.nl/wonen of scan de QR-code

woningcorporaties geprivatiseerd en veranderd in op winst gerichte huisbazen. Een symbolisch hoogtepunt – of dieptepunt – was wel het ministerschap van Stef Blok, die heel de wereld rondreisde om buitenlandse beleggers over te halen om in de Nederlandse woningmarkt te investeren. Als verkooppraatje zei hij dan steevast: 'Ik heb het voor jullie mogelijk gemaakt om de huren te verhogen en om huurders eerder uit hun woning te zetten!' Aan het eind van zijn ministerschap verkondigde hij heel trots, met een grote kop in de krant: 'Ik ben de eerste VVD'er die een heel ministerie heeft doen verdwijnen!' Inmiddels kennen we allemaal de rampzalige gevolgen van dat neoliberale beleid.'

Nick: 'Ik denk dat Sandra precies de vinger op de zere plek legt. Het probleem is niet zozeer dat er te veel buitenlandse beleggers op de woningmarkt >

‘De prijs van een huis wordt opgedreven door het bedrag dat huisbazen bereid zijn ervoor te betalen, en dat hangt af van hoeveel huur ze kunnen vragen.’

zijn, zoals vaak gezegd wordt. Nee, het probleem is dat regeringen het voor die beleggers aantrekkelijk heeft gemaakt en blijft maken, door constant de huren te verhogen en de rechten van huurders af te breken. Alleen als we stoppen met dat neoliberale beleid, kunnen we de wooncrisis oplossen.’

Sommige partijen zoals de PVV geven immigranten de schuld van de wooncrisis: ‘ze pikken onze woningen in’. Gemakkelijke zondebokken om de mislukking van het neoliberale beleid te verdoezelen?

Nick: ‘Zeker. Ik kan niet specifiek over de Nederlandse situatie spreken, maar in Engeland is de toename van het aantal huizen sneller gegaan dan de bevolkingsgroei, zelfs inclusief immigratie. We hebben nu zeven procent méér woningen dan in 1990, toen de wooncrisis nog moest beginnen. Je kunt dus immigranten niet de schuld geven van de wooncrisis, tenzij je compleet onwetend bent of bezig bent met een nogal onsmakelijk ideologisch project. Het probleem is niet dat er te veel mensen zijn en te weinig huizen; er zijn meer dan genoeg huizen. Het probleem is dat er te veel huisbazen zijn, die schandalig hoge huren vragen.’

Sandra: ‘We moeten dit probleem absoluut niet in termen van afkomst en huidskleur benaderen. Als je de verschillen tussen mensen gaat benadrukken, en bijvoorbeeld zegt dat immigranten of juist witte mensen de ‘schuld’ van de wooncrisis zijn, dan worden mensen tegen elkaar uitgespeeld en wordt het moeilijker om samen een vuist te maken tegen de échte veroorzakers van de crisis, de huisbazen en beleggers, gesteund door neoliberale partijen als de VVD en PVV. Het hele verhaal dat immigranten de schuld zijn van de wooncrisis is niets anders dan verdeel-en-heers. Vooral de PVV maakt zich daar schuldig aan; die schoppen liever naar beneden dan naar boven.’

Nick: ‘Dat is ook de kracht van het organiseren van huurders in de strijd voor lagere huren, of algemener het organiseren van woonprotesten voor meer betaalbare huizen. Dan zie je namelijk

dat etniciteit of het hebben van een migratie-achtergrond er niet toe doet. Dan zie je bijvoorbeeld dat je buurman met een migrantie-achtergrond dezelfde problemen heeft met een huisbaas als jij. Dat schept solidariteit.’

Kortom, tijd voor huurdersacties!

Sandra: ‘Absoluut, en we kunnen dit zeker winnen. Dat laat het verleden wel zien. Zo organiseerden we in 2021 een campagne waarin we huurders samenbrachten in de strijd tegen hoge huren. En met succes: voor dat jaar gingen de geplande huurverhogingen niet door. En dat kwam niet alleen doordat ik in de Tweede Kamer een motie hiervoor indiende, het lukte alleen omdat al die huurders zich verenigden en samen een vuist maakten. Ook wordt er nu door onze acties samen met huurders paal en perk gesteld aan korte termijn-huurcontracten.’

Nick: ‘Er kan inderdaad heel veel bereikt worden als huurders zich verenigen. Bijzonder inspirerend vind ik de historische huuropstand van de arbeidersvrouwen in Glasgow, in 1915. Dat was tijdens de Eerste Wereldoorlog, toen Glasgow het centrum was van de Britse scheepsbouw en munitie-fabricage, waarin bijna alle mannen

van de stad werkten. Alle huurwoningen waren toen in het bezit van huisbazen, die de ene huurverhoging na de andere doorvoerden. Veel gezinnen gingen financieel kopje onder en dreigden uit hun huizen gezet te worden. Als er dan een huisbaas kwam om een gezin uit hun huis te zetten, dan waarschuwden de vrouwen elkaar en gingen ze massaal de straat om de weg te blokkeren. Vervolgens probeerden de huisbazen om via de rechter hun zin te krijgen, om de huurachterstanden af te houden van het salaris van de mannen. Toen waren pas echt de rapen gaar: alle arbeidersvrouwen kwamen naar de rechtbank en begonnen daar enorme stampij te maken, leuzen te scanderen en op de deuren en ramen te bonken. Daarbinnen zat een doodsbange rechter, die dacht: Als ik hiermee doorga, dan slopen ze de hele stad! Hij heeft toen gebeld met de Britse regering en de situatie uitgelegd. De regering heeft toen – voor het eerst in de Britse geschiedenis – een noodmaatregel afgekondigd waarmee er een einde kwam aan de constante huurverhogingen en de almacht van de huisbazen. Deze maatregel is eigenlijk vanaf 1915 steeds van kracht gebleven, totdat Thatcher in 1988 de maatregel afschafte en de huisbazen hun macht teruggaf. Dus alle huurders in Engeland die tot ‘88 hebben kunnen genieten van betaalbare huurwoningen en huurdersrechten, hebben dat te danken aan de opstand van de Glasgowsse arbeidersvrouwen.’

Sandra: ‘Dit is zo’n fantastisch verhaal over moed, weerbaarheid en solidariteit! Precies wat we nu nodig hebben. Want heel veel huurders voelen zich ontzettend klein en machteloos. De woningcrisis lijkt misschien hopeloos, maar als de vrouwen van Nederland – net als toen in Glasgow – samen in actie komen, dan kunnen we ongetwijfeld veranderingen afdwingen. En natuurlijk moeten de mannen ook meedoen.’ <

Mail jouw vragen en ideeën voor de SP of de mensen die we spreken naar tribune@sp.nl.

**Gerrie Elfrink, penningmeester
en internationaal secretaris SP**

VREDE VRAAGT MOED

Als Arnhemmer zet ik me in voor het levend houden van de herinnering aan de Slag om Arnhem. In september 1944 werd onze stad het toneel van een beslissende veldslag die de loop van de Tweede Wereldoorlog had kunnen veranderen. Britse parachutisten werden gedropt met de nobele missie om de brug over de Rijn te veroveren, maar stuitten al snel op felle Duitse tegenstand. De hoofdmacht van de Geallieerden kwam te laat, en na dagen van strijd moesten de Britten het opgeven.

De geschiedenisboekjes vertellen ons dit verhaal, maar laten vaak de menselijke kosten weg. Generaal Montgomery negeerde waarschuwingen over de sterke tegenstand, gedreven door de wens om een beslissende overwinning op zijn naam te schrijven. Maar had deze honger naar glorie niet moeten wijken voor de verantwoordelijkheid voor het leven van de soldaten en de burgers?

Ik heb de eer gehad om veteranen te ontmoeten die bij de slag betrokken waren. Hun verhalen van verlies en schuld hebben een blijvende indruk op me gemaakt. 'Het belangrijkste wat ik me herinner, is dat ik zoveel vrienden ben verloren,' vertelde een veteraan mij, terwijl hij de trauma's van die dagen opnieuw doorleefde. 'We kwamen naar Arnhem, schoten de huizen kapot en lieten jullie in de steek. Het maakte me diep ongelukkig', vertelde een ander.

Het leed van gewone soldaten en de burgerbevolking blijft vaak onbesproken. In talkshows zitten generaals en politici, waar gesproken wordt over wapens en afschrikking, maar de menselijke pijn achter deze beslissingen blijft onzichtbaar. Vrede vraagt moed – de moed om naar deze verhalen te luisteren, om lessen te leren uit het verleden en om op te komen voor een wereld waarin dialoog en begrip de boventoon voeren. Laten we niet vergeten dat de ware kostprijs van oorlog niet alleen in dollars, maar ook in levens wordt gemeten. <

EEN INTERVIEW MET SP-LEIDER JIMMY DIJK OVER DE WAPENWEDLOOP

**‘Links is echt
de weg kwijt als
ze dit steunen’**

Als ze het niet met je eens zijn, dan heb je lef en strijdbaarheid nodig om recht overeind te blijven staan. Dat is een goed verhaal. Mensen maken zich zorgen over de wapenwedloop. We zien veel generaals op televisie en er wordt ons gevraagd pakketten op zolder klaar te leggen. Een gesprek met Jimmy Dijk over de wapenwedloop en wat ons nu te doen staat.

'Het aantreden van Trump en zijn handlangers laat zien wat er kan gebeuren'

Eerst even naar de oorlog in Oekraïne. Wat zeg je tegen politici die zeggen dat SP de Oekraïners aan hun lot overlaat? Daar klopt toch niks van?

'Nee, absoluut niet. Na de illegale oorlog die door Poetin gestart is, hebben we gezegd dat we de Oekraïners willen helpen met hun verdediging. De massale bombardementen op steden, het ontvoeren van duizenden kinderen en wat er in plekken zoals Boetsja is gebeurd noopt tot het sturen van hulp voor verdediging. Je kunt niet toekijken hoe een land met een groot leger een ander soeverein land binnenvalt en kapotmaakt, en dan helemaal niets doen. Dat zou ook onmenselijk zijn.

De SP vindt dat we Oekraïne moeten steunen zodat ze zich kunnen verdedigen. We steunen ook het nieuwe steunpakket van 3,5 miljard euro. Maar dat mag niet ten koste gaan van sociale voorzieningen hier. Ons voorstel daarvoor is in de Tweede Kamer aangenomen. We organiseren solidariteit met Oekraïne, maar ook de solidariteit hier. We maken per keer een nieuwe afweging. Wapens, zoals F-16's, die gemakkelijk en ver de grens met Rusland over kunnen gaan, steunden we bijvoorbeeld niet. Daarbij is de kans op ongewilde escalatie veel te groot.

Maar dit is geen strategie die eeuwig kan duren. Westerse landen kunnen niet tot het einde der tijden op hetzelfde niveau hulp leveren. Het aantreden van Trump en zijn handlangers laat zien wat er kan gebeuren. Daarom hebben we ook keer op keer gezegd: werk tegelijkertijd ook aan een pad naar vrede.'

Von der Leyen, de voorzitter van de Europese Commissie, is het daar volgens mij niet helemaal mee eens. 800 miljard euro willen ze extra gaan besteden aan ReArm Europe, het plan om Europa verder te bewapenen. Wat vind jij daarvan?

'Het is exact wat Trump wil. Dat geld gaat namelijk naar de oorlogsindustrie in de VS. Dat en naar de campagnekas van Trump en zijn oligarchen die eraan verdienen. Dit is een cadeautje van Europa voor de 'Make America Great Again'-agenda.

Wat Trump beveelt, neemt NAVO-chef Mark Rutte over. Trump wil een NAVO-norm van 5 procent van het bbp? Dan wil Rutte dat ook. En dan wordt het uiteindelijk 3,5 procent na wat onderhandelen. Zoals de VVD bepleit. Als ze het over procenten hebben dan moet je altijd goed oppassen, want dan willen ze het niet over geld hebben. Omgerekend betekent dat dus dat de VVD 15 miljard extra uit wil gaan geven aan defensie.

Nu geven de Europese NAVO-landen, dus zonder de VS, al 408 miljard euro aan defensie uit. Dat is drie keer zoveel als wat Rusland aan defensie uitgeeft. Drie keer meer is meer dan genoeg. Want dit betekent twee keer meer aan troepen. Anderhalf keer meer tanks, vliegtuigen en helikopters. En vijf keer meer schepen. En daar willen ze nog eens 800 miljard bovenop gooien. Dan ga je dus een wapenwedloop beginnen. En daar gaat de wereld niet veiliger van worden.

Ik vroeg laatst in de Tweede Kamer aan minister-president Schoof waar die 800 miljard precies voor nodig was. Dat lijkt mij een heel logische vraag. Hij kon nog geen begin van een antwoord geven.'

Er moet toch wel iets van een idee zijn achter die 800 miljard euro? Hoe komen we aan dat geld?

'Dat mogen alle lidstaten regelen. En daarnaast willen ze ook nog eens gezamenlijk geld gaan lenen. Dat is helemaal een slecht idee, want dat is een grote overdracht van macht aan Europa. Geld lenen moet een bevoegdheid van individuele landen blijven. Maar nee, ik heb nog geen plan gezien voor waar die 800 miljard precies voor nodig is.

Overigens is dat geld nooit beschikbaar als we het over de zorg hebben. Of over de wooncrisis. Met miljarden extra zouden we heel veel problemen op kunnen lossen, maar de politieke wil ontbreekt bij veel partijen om dáár wat aan te doen.

Wel is duidelijk dat er in de Tweede Kamer veel steun voor vergaande militarisering is. Zelf bij de partijen op links. Groen-Links-PvdA loopt voorop, maar ook Partij voor de Dieren gaat hierin mee. Een wapenwedloop en meer kans op oorlog zijn nou niet per se goed voor het klimaat of dierenwelzijn. Toch

zie je dat een goede klassenanalyse bij deze partijen ontbreekt. Daarom staan we nu alleen op links.

Van deze wapenwedloop gaat namelijk de oorlogsindustrie profiteren. En met name de Amerikanen. Daarnaast zullen het niet Trump, Musk, Rutte en al die anderen zijn die naar het front gaan als het mis gaat door escalatie op escalatie in de wapenwedloop. Het zullen de onschuldige mensen zijn die moeten vechten, de werkende klasse. Net zoals we nu in Oekraïne zien waar duizenden jonge Oekraïners de dood vinden in loopgraven, maar ook bij de Russen die Poetin helemaal niet steunen maar moeten doen wat ze gezegd wordt. Oorlogen worden verklaard door regeringsleiders, maar het is de bevolking die de offers in mensenleven en kosten moet brengen.

Deze wapenwedloop kent alleen verliezers, op een klein groepje superrijken na. Links is echt de weg kwijt als ze dit steunen.'

Maar Amerika dreigt zich terug te trekken uit de verdediging van Europa. Dat is toch de reden waarom Europa nu extra wil investeren?

'Jawel, maar dan blijft staan dat we al drie keer zoveel uitgeven als Rusland.

En volgens mij is het ook heel verstandig dat we minder afhankelijk worden van de Amerikanen voor onze veiligheid. Die hebben namelijk ook niet de beste scorekaart op het gebied van mensenrechten en opkomen voor het internationaal recht de afgelopen decennia. Maar dat kan ook door meer en beter samen te werken binnen Europa. En door die 408 miljard euro, die wij als Europa nu al aan defensie uitgeven, in Europa uit te geven door Europees te produceren in plaats van in Amerika. En dan doen wat nodig is. Maar zorg dan ook voor zeggenschap in eigen energie, staal, cyberveiligheid en inlichtingen.'

Wat moet er nog meer gebeuren om vrede én veiligheid dichterbij te brengen?

'Daarvoor moeten wij in Nederland een paar dingen doen. Op één staat: het hoofd koel houden. Partijen moeten stoppen met tegen elkaar opbieden om te zien wie het meest aan defensie wil uitgeven. Ten tweede hebben we in Nederland en in Europa een goede discussie nodig over de rol van Europa in de wereld en onze relatie met onze burens, zoals Rusland. Hoe moet die eruit zien na de oorlog? En ten derde moet er natuurlijk worden gesproken over een pad naar vrede in Oekraïne. Zodat we ervoor zorgen dat deze vrede de internationale rechtsorde versterkt en de vrede dus ook voor langere tijd wordt gegarandeerd.'

Hoe kan vrede dan bereikt worden?

'Vrede sluit je niet tussen vrienden, maar juist met mensen die niet je vrienden zijn. Onder welke voorwaarden precies, dat is in de eerste plaats aan Oekraïne zelf. Wij kunnen niet vanuit

het veilige Nederland dat voor hen beslissen. Maar omgekeerd kunnen partijen niet zeggen dat Oekraïne niks mag toegeven. Dat is aan ook de Oekraïners zelf. Ik ben bang dat daar misschien door Westerse landen te lang druk op heeft gezeten, waardoor Oekraïne nu klem zit tussen het Rusland van Poetin en het Amerika van Trump. Die twee zijn bezig om de vrede af te spreken voor Oekraïne en Europa, terwijl ze ondertussen de buit in Oekraïne al een beetje verdelen zijn.

Vrede in Oekraïne zal verder onder diplomatieke druk bewerkstelligd moeten worden. Dus nog meer druk op de Russische oligarchen. Trump is niet de enige die door oligarchen in het zadel geholpen is, Poetin is ook afhankelijk van ze. Zij moeten keihard aangepakt worden. Al die miljarden aan tegoeden in Europa kunnen ingezet worden voor de wederopbouw van Oekraïne. Dat gaat om 250 miljard euro.

Daarnaast zou het voor de internationale rechtsorde heel goed zijn als er een vrede onder mandaat van de Verenigde Naties wordt nagestreefd. Met andere woorden: blauwhelmen die de vrede bewaken. Geen 'coalition

‘Toch zie je dat een goede klassenanalyse bij deze partijen ontbreekt. Daarom staan we nu alleen op links.’

of the willing’ van Europese landen, waaronder misschien wel Nederland, die troepen sturen. Levensgevaarlijk als dat aan de grens met Rusland uit de hand loopt. Dan is de NAVO namelijk in oorlog met Rusland.’

Zou de SP het sturen van troepen steunen?

‘De SP is de partij voor vrede en tegen de wapenwedloop, maar de SP is geen pacifistische partij. Onder het mandaat van de VN zouden we een militaire missie kunnen steunen. Dat hebben we bij eerdere missies onder VN-mandaat ook gedaan. De VN is niet perfect, maar het is het beste wat we hebben voor een rechtvaardige internationale rechtsorde. Het zou heel goed zijn voor de wereld als we meer via de VN kunnen oplossen.’

Wat staat links te doen om vrede dichterbij te brengen?

‘Nu stoppen met de verdere bewapening van Europa en het ReArm Europe-plan van Von der Leyen. Dat is één. Je kunt prima Oekraïne steunen en tegelijkertijd voor vrede opkomen en een wapenwedloop voorkomen.

Maar we weten als socialisten dat de druk niet van bovenaf komt, maar van onderop georganiseerd zal moeten worden om voor echte verandering te zorgen. Daarom is het mooi om te zien hoe bijvoorbeeld De Nieuwe Vredesbeweging aan de weg aan het timmeren is. Zij weten in korte tijd veel mensen te bereiken en te verenigen op het idee dat een wapenwedloop de wereld niet veiliger gaat maken, maar juist onveiliger.

Maar ook op de Vredesavonden, die door SP-afdelingen door het hele land georganiseerd worden, komen veel mensen af die zich grote zorgen maken. Niet alleen over de wapenwedloop, maar natuurlijk ook over het lot van de Palestijnen in Gaza en daarbuiten. Er is een maatschappelijke beweging aan het ontstaan tegen de oorlogen en de hitsers. Van mensen die snappen dat de rechts-radicalen wereldorde van Trump, maar bijvoorbeeld ook Netanyahu in Israël en Palestina, alleen maar voor meer oorlog en meer winstbejag zal zorgen. En dat de werkende klasse altijd de dupe hiervan zal zijn. Dat is ontzettend goed om te zien en dat geeft veel hoop.’

In juni zijn alle ogen op Nederland gericht tijdens de NAVO-top in Den Haag. Wat gaat de SP doen?

‘Ik kan nog niet alles verklappen. Maar we gaan wat organiseren rond deze NAVO-top. We werken samen met linkse partijen buiten Nederland, zoals de PVDA in België. Juist hierop moeten we samenwerken en de internationale solidariteit organiseren.

De aankondiging komt binnenkort, maar zet zaterdag 21 juni in Den Haag alvast groot in je agenda. Dus hou vooral de socials en website van de SP in de gaten voor de aankondiging en voor meer informatie.

In aanloop naar de top werken wij samen met iedereen die onze visie op vrede en een wereld zonder wapenwedloop deelt. Het is de taak van links om met de werkende klasse te werken aan alternatieven voor de oorlogshitserij en de rechts-radicalen wereldorde. We gaan ervoor zorgen dat ze niet meer om ons heen kunnen. We gaan laten zien dat een andere wereld mogelijk is!’

KAMERLID
BART VAN KENT
INTERVIEWT
WETHOUDER
ELLEN VAN
KLAVEREN

DE SP-METHODE OM MENSEN AAN HET WERK **TE HELPEN**

In Pekela heeft SP-wethouder Ellen van Klaveren iets bijzonders voor elkaar gekregen: binnen drie jaar is de helft van de mensen in de bijstand aan een baan geholpen. Het geheim? Een ruimhartige gemeente, die actief naar mensen toegaat en helpt bij het oplossen van problemen en het vinden van werk. 'De SP is de partij die naast de mensen staat. Wat we in Pekela hebben gedaan, is de SP-methode inzetten voor mensen in de bijstand', aldus Ellen. Inmiddels is haar aanpak zó succesvol, dat ook andere gemeenten interesse tonen en het naadje van de kous willen weten. Tweede Kamerlid Bart van Kent sprak met haar over de meerwaarde van investeren in mensen, de onwil van de Haagse politiek, en het belang van sociaal ontwikkelbedrijven: 'Ik ben er trots op dat jij onze wethouder in Pekela bent.'

‘Blijkbaar is het voor de Haagse politiek heel lastig te begrijpen dat je soms in mensen moet investeren, maar dat dat op termijn heel veel oplevert.’

In Pekela zijn jullie opvallend succesvol in het helpen van mensen om uit de bijstand te komen. Hoe is dat zo gekomen?

‘Drie jaar geleden ben ik wethouder geworden. En de ambtenaar die over Werk en Inkomen ging zei toen tegen mij: ‘Nu is het zo dat onze medewerkers vooral vanachter hun schermen werken en digitaal contact hebben met de mensen die werk zoeken. Ik zou graag willen dat mijn collega's achter hun schermen vandaan komen en daadwerkelijk naar de mensen toegaan. Zodat ze niet meer alleen een naam met gegevens op een scherm zien, maar de mens achter de gegevens leren kennen.’ Ik vond dat een heel goed plan en zei meteen: ‘Gaan we doen!’ Het punt is dat veel mensen erg argwanend zijn tegenover de overheid. Hoe kunnen we die argwaan wegnemen? Dan moeten we de inwoners persoonlijk leren kennen en benaderen.’

Wat vertellen jullie andere gemeenten, als zij ‘het geheim van Pekela’ willen weten?

‘Het belangrijkste is dat wij de aanpak hebben omgedraaid. Als mensen in de bijstand zitten, dan krijgen ze van hun gemeente meestal een hoop eisen te horen: ‘Jullie moet dit doen, jullie moeten daaraan voldoen!’ In plaats daarvan zijn wij naar de mensen toegegaan en hebben we gevraagd: ‘Wat kunnen wij voor jullie doen, om jullie uit de bijstand te helpen?’ Je kunt

van iemand die jaren thuis heeft gezeten niet verwachten dat hij of zij ineens aan het werk kan; mensen hebben soms wat ondersteuning nodig. Je moet ze eerst leren kennen, om te weten wat er achter de voordeur speelt én om vertrouwen te winnen. We begonnen daarom niet met: ‘Je hebt nu eenmaal een sollicitatieplicht...’ Dan bevestig je alleen maar hun argwaan. We begonnen met vragen stellen: ‘Wat is je situatie? Waar loop je tegenaan? Waar kan ik je mee helpen?’ We moeten niet vergeten dat veel mensen met heel veel sores zitten. De boodschappen worden steeds duurder, de huren stijgen, veel huurwoningen zijn slecht geïsoleerd, daardoor hebben mensen vaak hoge energiekosten. Veel mensen hebben daar zoveel stress van dat ze geen ruimte zien om te solliciteren. Soms kun je iemand dan helpen door iets relatief kleins te doen, met als gevolg dat die persoon vervolgens wel aan het werk kan.’

Kun je daar een voorbeeld van geven?

‘Tja, er zijn zoveel voorbeelden... Zo was er iemand met een kapotte koelkast. Die persoon had geen geld voor een nieuwe of reparatie. En die maakte zich daar zoveel zorgen over dat ze de situatie niet meer overzag. Wij hebben die persoon aan een koelkast geholpen. Dat lijkt heel klein, maar voor die persoon maakte dat een wereld van verschil. Die voelde weer de ruimte om serieus naar werk te zoeken. Een ander voorbeeld: iemand >

kon een baan als postbode krijgen twee dorpen verderop. Het probleem was alleen dat die persoon geen goede fiets had en ook niet kon betalen. Een fiets krijg je namelijk niet van PostNL, die moet de medewerker zelf aanschaffen. Dan kun je wel zeggen: 'Oh, heb je geen fiets? Jammer dan!' Maar je kunt ook zeggen: 'Als wij jou nou eens aan die fiets helpen? Zou je die baan dan willen nemen?' Dat hebben wij toen gedaan en nu werkt die persoon als postbode. Je moet een afweging maken: of die persoon blijft in de bijstand, of je koopt een fiets voor hem of haar. Dan is een fiets kopen goedkoper dan een uitkering. Dat is een kleine investering waar je ontzettend veel voor terugkrijgt.'

En jullie beleid werkt: van de 500 inwoners met een uitkering hebben jullie inmiddels de helft aan een baan geholpen.

'Dat klopt. Wij investeren in mensen, maar die investering haal je dubbel en dwars eruit. Zo zijn wij erin geslaagd om 2,5 miljoen minder aan bijstands-uitkeringen te verstrekken. Dat effect ebt nu een beetje weg, omdat we al zoveel mensen uit de bijstand hebben geholpen. Maar nog steeds houden we door ons actieve beleid twee ton over. Dat geld investeren we in beschutte werkplekken in het sociaal ontwikkelbedrijf. Dat is niet alleen voordelig voor ons, het is ook belangrijk voor de mensen zelf, die daardoor zelfredzaam worden en een gevoel van eigenwaarde opbouwen. En dan krijgen we vanuit de Rijksoverheid nog steeds wantrouwende vragen: 'Is dat allemaal wel legaal? Is het gerechtvaardigd dat jullie iemand zomaar een fiets of een koelkast geven? Waar betalen jullie dat dan van?' Om gek van te worden!'

Nou, ik hoop dat je ze het dak op stuurt!

'Blijkbaar is het voor de Haagse politiek heel lastig te begrijpen dat je soms in mensen moet investeren, maar dat dat op termijn heel veel oplevert: mensen gaan weer aan het werk, krijgen zelfvertrouwen en je hoeft niet meer jaar na jaar een uitkering te verstrekken. En dan nog steeds die vraag: 'Waar betalen jullie dat van?' Sterker nog, wat wij twee jaar geleden door ons beleid hebben bespaard op de bijstand, wordt ons nu gekort op de bijdrage die wij als gemeente vanuit het Rijk krijgen. Het is allemaal zo krom.'

In het beleid van Pekela speelt het sociaal ontwikkelbedrijf – wat vroeger de sociale werkvoorziening heette – ook een grote rol. Hoe zit dat precies?

'Ons beleid heeft dus de helft van de bijstandsgerechtigden aan werk geholpen. Dat zijn over het algemeen mensen die 100 procent kunnen werken. Maar dan blijft er altijd een groep over die dat niet kan, bijvoorbeeld omdat ze psychische of lichamelijke problemen hebben of ziek zijn. In de sociaal ontwikkelbedrijven, die beschutte werkplekken bieden, kunnen we veel mensen alsnog begeleiden naar werk-naar-vermogen. We zijn nu met drie gemeentes in Oost-Groningen aangesloten bij het sociaal ontwikkelbedrijf Afeer. Daar werken momenteel 250 mensen in vaste dienst. De bedoeling

'Ook vrijwilligerswerk is enorm zinvol werk, waarmee iemand zelfvertrouwen kan opbouwen.'

is dat mensen daar tijdelijk komen en naar vast werk toe begeleid worden. Dan kan het bijvoorbeeld zijn dat iemand eerst slechts tien procent kan werken. Maar als je mensen blijft ondersteunen, blijkt vaak dat ze toch meer kunnen. Dan kunnen ze bijvoorbeeld voor 50 tot 60 procent aan de slag bij een reguliere werkgever, waarbij wij de rest aanvullen met loonkostensubsidie.'

Kun je daarvan een voorbeeld geven, hoe een beschutte werkplek het verschil kan maken?

'In onze gemeente zat een man met autisme in de bijstand. Hij was technisch enorm begaafd, maar kon heel moeilijk aan de slag bij een reguliere werkgever. In een normale werkomgeving, met veel geluiden en andere mensen in de buurt, kon hij niet functioneren. Maar als je hem op een rustige plek zet, dan levert hij fantastisch werk. Dat hebben we gedaan, en die man verdient nu z'n eigen inkomen. Maar, nogmaals, dat is niet voor iedereen mogelijk: er zal altijd een groep blijven die maar beperkt aan het werk kan. Veel van hen hebben altijd te horen gekregen: 'Jij doet er niet toe, jij kunt toch niets betekenen voor een werkgever.' Tja, dan motiveer je mensen ook niet om aan het werk te gaan. Wij zetten dan ook echt in om iedereen te laten werken, al is het in deeltijd of vrijwilligerswerk. Ook vrijwilligerswerk is enorm zinvol werk, waarmee iemand zelfvertrouwen kan opbouwen.'

Het is dus heel belangrijk dat het gaat om zinvol werk. Het gaat niet om zomaar een dagbesteding.

'Bij het sociaal ontwikkelbedrijf is het zeker niet de bedoeling dat mensen een of ander onzinnig klusje krijgen, waarbij mensen op de ene afdeling iets moeten inpakken, wat op een andere afdeling weer wordt uitgepakt. Het gaat er echt om dat mensen vaardigheden leren en voorbereid worden om deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Mensen stellen het zeer op prijs dat ze echt een opleiding krijgen en iets kunnen leveren waar behoefte aan is in de samenleving.'

foto Gemeente Pekela

‘De SP is de partij die naast de mensen staat. Wat we in Pekela hebben gedaan, is de SP-methode inzetten voor mensen in de bijstand.’

Als Kamerlid ben ik op bezoek geweest bij aardig wat sociaal ontwikkelbedrijven. Wat me opviel was dat de werknemers écht commercieel werk doen, dat je hun werk terugziet in de winkels.

‘Klopt! Er zijn nu zulke arbeidstekorten, dat ook inwoners met een beperking interessant zijn voor werkgevers. Dan gaat het bijvoorbeeld om het inpakken van Rituals-pakketten of de spullen die in de bouwmarkt hangen. Maar bijvoorbeeld ook de veilige pasjeshouders, waardoor je pas niet zomaar gescand kan worden, ook die worden in sociaal ontwikkelbedrijven gemaakt. Daarom is het zo jammer dat de Rijksoverheid niet voldoende geld beschikbaar stelt. Als gemeente krijgen wij budget voor slechts 14 beschutte werkplekken, terwijl wij nu al 19 personen geplaatst hebben. Die vijf extra plekken betalen we dus uit eigen portemonnee. Een beschutte werkplek kost zo’n 25.000 euro per jaar, afhankelijk van wat iemand nog kan. Maar we vinden dit zó belangrijk dat we het toch doen. Ook om generatiearmoede aan te pakken, is dit heel belangrijk: als kinderen zien dat hun ouders aan het werk zijn, geeft dat vertrouwen voor de toekomst. Daarom willen wij graag meer geld vanuit de Rijksoverheid voor beschutte werkplekken. En natuurlijk een goede cao voor alle werknemers in de sociaal ontwikkelbedrijven. Daar ontbreekt het nu aan.’

Want in 2015 is door PvdA-staatssecretaris Kleinsma de toegang tot de sociaal ontwikkelbedrijven stopgezet. Mensen die via de Participatiewet alsnog bij een sociaal ontwikkelbedrijf terecht kwamen, vielen niet meer onder de cao.

‘En daardoor is er ongelijkheid tussen werknemers ontstaan. Mensen doen soms precies hetzelfde werk, bijvoorbeeld snoepgoed inpakken of groenvoorziening, maar de één valt wel onder de cao en de ander niet. Dat kan financieel veel verschil maken. Cao-lonen stijgen met de prijzen mee, maar voor de andere werknemers geldt dat dus niet. Hun lonen blijven steken op de nullijn. Zeker nu we te maken hebben met hoge inflatie, is dat niet uit te leggen. Ik vind dat alle gemeentes een vuist moeten maken richting staats-

secretaris Nobel, en dat de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten – red.) hierin een grote verantwoordelijkheid heeft. Uiteindelijk is de staatssecretaris verantwoordelijk voor de sociaal ontwikkelbedrijven.’

Begin 2025 zijn ook de belastingregels aangepast, waardoor mensen die parttime werken nadeel ondervinden. Juist de doelgroep van de sociaal ontwikkelbedrijven gaat er daardoor gemiddeld 30 euro per maand netto op achteruit.

‘Ja, dat is echt onbegrijpelijk. Alles wordt duurder. En juist de groep die het minste heeft en keihard werkt naar vermogen, die vaak parttime werkt omdat ze niet anders kunnen, die wordt én gepakt door een ongunstige belastingmaatregel én door een overheid die weigert een goede cao af te sluiten. Veel van de werknemers bij de sociaal ontwikkelbedrijven kunnen financieel nauwelijks het hoofd boven water houden. En dan zit ik aan tafel met de OR van het sociaal ontwikkelbedrijf en dan stellen zij mij de vraag: ‘Hoe kan het dat ik minder verdien dan de collega die naast mij zit?’ Ik kan het niet uitleggen, het is ook niet uit te leggen. Het is duidelijk dat we een VVD-kabinet hebben. Tijd voor actie!’

Helaas zijn er flink wat sociaal ontwikkelbedrijven die dreigen om te vallen, omdat hun gemeente alle opdrachten geeft aan commerciële partijen in plaats van aan hen.

‘We hebben nu door heel Nederland dit prachtige systeem van beschutte werkplekken. Maar als je daar niet in investeert en er geen opdrachten aan geeft, dan verdwijnen ze. Dat is eeuwig zonde. Daarom investeren wij als Pekela zelf in die beschutte werkplekken. Zodat alle inwoners die willen en kunnen werken, ook daadwerkelijk die mogelijkheid krijgen. Daarmee voorkomen we bovendien dat werk wordt uitbesteed aan arbeidsmigranten of aan China. Vroeger hadden we een champignonkwekerij in Pekela, maar kweken is nu in het buitenland goedkoper. Terwijl het ook hier kan, als je maar investeert in de sociaal ontwikkelbedrijven. In Pekela gebruiken wij daar trouwens ook ondernemers voor. Als iemand in de bijstand bijvoorbeeld huisschilder wil worden, dan benaderen we samen het plaatselijke schildersbedrijf met de vraag of iemand daar als leerling kan beginnen. Dat is ook mijn boodschap aan de Haagse politiek: betrek ook de ondernemers bij de sociaal ontwikkelbedrijven. En natuurlijk: geef ons voldoende budget voor meer beschutte werkplekken. En regel eindelijk eens een goede cao voor alle werknemers van de sociaal ontwikkelbedrijven. Maak ongedaan wat Kleinsma in 2015 heeft gedaan, zodat er weer instroom mogelijk is. Maar dat wil niet zeggen dat ik terug wil naar de oude Wsw, waar mensen niet meer uit de sociale werkvoorziening kwamen. De politiek moet juist investeren in de sociaal werkbedrijven als opstapje voor mensen om uiteindelijk aan de arbeidsmarkt deel te kunnen nemen.’ <

Mail jouw vragen en ideeën voor de SP of de mensen die we spreken naar tribune@sp.nl.

VAN CORPORATIE NAAR COÖPERATIE

**SANDRA BECKERMAN
EN MUSTAPHA EISAQUIYEN
OP DE BRES VOOR ZEGGENSCHAP**

Ze staan al jaren zij aan zij in de strijd tegen de wooncrisis en vóór trotse volkshuisvesting: Kamerlid Sandra Beckerman en Cooplink-directeur Mustapha Eisaoui. Geïnspireerd door de dappere strijd van huurders in de – inmiddels gesloopte – Tweebosbuurt in Rotterdam-Zuid, maken Sandra en Mustapha zich nu hard voor een nieuw idee, dat eigenlijk al heel oud is: de wooncoöperatie, waarbij huurders samen hun woningen in bezit nemen en beheren. ‘Wooncoöperaties zijn ontzettend belangrijk om huurders meer zeggenschap te geven’, aldus Sandra.

Het begon allemaal in 2020 in de Tweebosbuurt, toen Mustapha en zijn burens te horen kregen dat woningcorporatie Vestia hun sociale huurwoningen wilde slopen, om er duurdere woningen voor in de plaats te bouwen. Vél te duur voor veruit de meeste bewoners van deze oude volksbuurt en hechte gemeenschap, die zo in één klap kapot werd gemaakt. Mustapha en andere activistische bewoners pikten het niet en gingen samen de strijd aan met Vestia en het gemeentebestuur – een moedige strijd, waarvoor ze in 2021 de ‘Gouden Roeispaan’ van Lilian Marijnissen kregen, de SP-prijs voor mensen die opstaan tegen de heersende machten en zo tegen de stroom in roeien. Zelfs de Verenigde Naties bemoeide zich ermee, vertelt Mustapha: ‘Het oordeel van de VN was dat er sprake was van mensenrechtenschendingen. Als je als gemeente een beleid voert dat erop gericht is om het aantal betaalbare woningen te verminderen, dan sluit je een grote groep mensen uit. Dan discrimineer je mensen met een smallere beurs.’

‘EEN HAP UIT MIJN HART’

Maar zelfs het oordeel van de VN bracht het gemeentebestuur en Vestia niet op andere gedachten: de Tweebosbuurt werd gesloopt. ‘Maar ze slopen niet alleen een buurt’, aldus Mustapha: ‘Ze slopen een hechte gemeenschap, waar mensen elkaar kenden en voor elkaar zorgden, waar mensen pannetjes soep bij elkaar brachten als er iemand ziek was. Wij woonden daar al vele jaren in harmonie samen. Sommige mensen woonden er al 50 tot 60 jaar, in enkele gevallen zelfs 80 jaar! Die gemeenschap is nu weg.’ ‘Alsof er een hap uit mijn hart is genomen’, zei Edwin Dobber destijds, een van de oorspronkelijke bewoners en activisten van het eerste uur.

Deze slag was verloren, maar de strijd ging en gaat nog steeds door. De naam ‘Tweebosbuurt’ groeide uit tot een symbool van verzet tegen de wooncrisis en tegen het neoliberale marktdenken dat tot deze crisis heeft geleid. En Mustapha groeide uit tot een van de bekende gezichten en aan-

'Ze slopen niet alleen een buurt. Ze slopen een hechte gemeenschap, waar mensen elkaar kenden en voor elkaar zorgden.'

jagers van de grote woonprotesten, die de wooncrisis op de kaart hebben gezet. In 2021 werkten Sandra en Mustapha al samen, toen ze door massale huurdersacties en een motie in de Tweede Kamer erin slaagden om de huren voor één jaar te bevriezen. Destijds een broodnodige adempauze voor talloze huurders, bij wie het water aan de lippen stond door de jaarlijkse huurverhogingen. Helaas gaan de huurverhogingen nu weer onverminderd door, ondanks eerdere beloften van regeringspartij PVV.

Toen Mustapha begin 2025 benoemd werd tot directeur van Cooplink – een organisatie die wooncoöperaties met raad en daad bijstaat – was dat voor Sandra reden om weer contact te zoeken: 'Toen ik dat hoorde dacht ik er meteen aan om Mustapha te vragen als adviseur bij het wetsvoorstel dat ik aan het schrijven ben – want dat mag als je een wetsvoorstel indient. We werken nu samen aan een wet, die gemeenten verplicht mee te werken aan

de oprichting van wooncoöperaties en vooral om daar grond voor beschikbaar te stellen. Want grond, dat is iets waar we het nog te weinig over hebben in relatie tot de wooncrisis.'

WOONCOÖPERATIES ALS DERDE SECTOR

Mustapha vertelt dat het idee voor een wooncoöperatie al opkwam tijdens de strijd voor de Tweebosbuurt: 'We hebben toen geprobeerd om als huurders een eigen wooncoöperatie op te richten; daar hadden we al vergaande plannen voor. Volgens de Woningwet kunnen huurders een wooncoöperatie oprichten. Zij moeten dan ten minste 5.000 euro van de corporatie krijgen voor het opstellen van een coöperatieplan. Vestia zag dat echter als een poging om hun plannen te dwarsbomen en is daar toen voor gaan liggen. Ook wat dat betreft werden wij dus totaal niet serieus genomen.'

‘Het idee van zeggenschap en dat niet alles in handen van het kapitaal hoeft te zijn, dat is een prachtige gedachte die nu steeds meer in opkomst is.’

Bewoners van de Roggeveenstraat vieren samen met de SP en Cooplinc het indienen van de wet voor wooncoöperaties op vrijdag 14 maart.'

Maar het idee van wooncoöperaties liet Mustapha niet meer los: 'Ik denk dat wooncoöperaties een belangrijke bijdrage kunnen leveren bij het oplossen van de wooncrisis. Coöperatief wonen is de derde sector in de volkshuisvesting, naast kopen en huren. Dat roepen wij als Cooplinc al jaren en de coalitiepartijen hebben het nu ook opgenomen in het hoofdlijnenakkoord. Het gaat om 'zelfeigenaarschap' voor huurders. Veel mensen willen meer zeggenschap over hun eigen woon- en leefomgeving, met name ook de huren. Dat is een van de grote voordelen van een wooncoöperatie: je kunt de huren zo lang je maar wil – zelfs voor de volgende generatie – betaalbaar houden. Dat is zeker nu keihard nodig, want de wooncrisis is vooral een crisis van de betaalbaarheid, van te hoge huren en huizenprijzen. Maar wooncoöperaties zorgen ook voor onderlinge solidariteit, omdat huurders samen verantwoordelijkheid nemen voor hun huizen. Daarom zeggen wij bij Cooplinc: het gaat niet alleen om het bouwen van huizen, het gaat om het bouwen van en voor gemeenschappen.'

Sandra knikt instemmend: 'Het wordt heel gaaf als je ziet hoe het in de praktijk wordt gebracht. Hier in Den Haag heb je de Roggeveenstraat, die werd ook bedreigd met sloop. Net als de Tweebosbuurt is dat een hechte gemeenschap met sociale huurders. Maar toen zei de buurt: 'Wacht eens even, wij willen geen sloop, wij willen onze straat zelf gaan beheren. Wij willen dat onze huizen van onszelf worden en dan gaan we ze zelf opknappen en we zorgen dat ze betaalbaar blijven.' En dat is ze gelukt! Ook in andere

landen zie je mooie succesverhalen: zo zijn er al heel oude en goedlopende wooncoöperaties in Zürich, Wenen, München en Kopenhagen. Op heel veel plekken zie je dat huurders zeggen: wij gaan het zelf doen! En we gaan het doen zonder winst oogmerk. Je ziet dan dat mensen heel betrokken raken bij hun buurt.'

BETROKKENHEID MAAKT GEZOND

'En die betrokkenheid is heel belangrijk', benadrukt Mustapha: 'De wooncoöperaties bieden een oplossing voor veel meer dan alleen de wooncrisis. Er is niet zo lang geleden een rapport verschenen van de WRR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid – red.) waarin geconcludeerd werd dat veel mensen bang zijn om de grip te verliezen over hun eigen woon- en leefomgeving. Dat is een van de grootste bronnen van onvrede tegenwoordig. Uit dat onderzoek bleek dat als mensen de controle over hun omgeving verliezen, ze veel vatbaarder zijn voor psychische klachten, polarisatie, desinformatie, complottheorieën, discriminatie, enzovoort. Dus ook daar zijn de wooncoöperaties een oplossing voor; die geven mensen immers de controle over hun woonomgeving terug.'

Sandra herkent dat bredere effect van de coöperatieve beweging: 'Zelfs de zorgkosten zie je dan naar beneden gaan. Als mensen in een buurt elkaar kennen en naar elkaar omkijken, dan is er minder eenzaamheid en zijn er ook minder zorgproblemen. Mensen brengen elkaar eens een kopje soep

of bieden elkaar een troostende schouder. Overigens is de coöperatieve beweging breder dan alleen wonen en is deze ook op het platteland steeds meer in opkomst. Zo hebben de inwoners van het Brabantse dorp Esbeek van bijna alles een coöperatie gemaakt: de kerk hebben ze samen omgebouwd tot een kinderopvang en ze bouwen samen nieuwe woningen voor hun jongeren. In Wijk aan Zee hebben de inwoners een coöperatie gemaakt van de lokale kroeg, anders zou die helemaal uit het dorp verdwijnen. Dus het idee van zeggenschap en dat niet alles in handen van het kapitaal hoeft te zijn, dat is een prachtige gedachte die nu steeds meer in opkomst is.'

HUURDERS AAN DE MACHT!

Wooncoöperaties spelen een belangrijke rol in de nieuwe wooncampagne van de SP. Sandra vertelt: 'Een van onze eisen is véél meer zeggenschap voor huurders. Dat is keihard nodig als je ziet onder welke omstandigheden huurders soms moeten leven. Maar liefst één op de vier huurders in Nederland heeft last van ziekmakende schimmel in de woning! Nu krijgen huurders nog vaak 'nee' te horen als ze de huisbaas om noodzakelijk onderhoud of isolatie van de woning vragen. Om dat te veranderen, moeten huurders meer zeggenschap krijgen. Ook als er sloopplannen zijn, moeten huurders zich daartegen kunnen verzetten. Zodat wat er in de Tweebosbuurt is gebeurd, echt nooit meer gebeurt.'

Wooncoöperaties zijn volgens Sandra een belangrijk onderdeel van dat streven naar zeggenschap voor huurders: 'Nu denk ik niet dat dit voor alle huurders dé oplossing zal zijn. Maar ik vind het wel een heel inspirerende beweging, die meer momentum kan krijgen en zo druk kan uitoefenen op de bestaande woningcorporaties. Eigenlijk wil de SP dat alle woningcorporaties – dus de oude woningbouwverenigingen, die zich steeds meer als winstgerichte bedrijven zijn gaan gedragen – verenigingen worden waarin de huurders het voor het zeggen krijgen. De wooncoöperaties kunnen daarin een belangrijke rol spelen, door het goede voorbeeld te geven en door de positieve energie die ze uitstralen, met heel veel creatieve ideeën, waardoor steeds meer huurders gaan zien: hé, zo kan het dus ook!'

TOT SLOT: GROND VOOR OPTIMISME

Bij Cooplink kijkt Mustapha uit naar een zonnige toekomst: 'We blijven ons inzetten om wooncoöperaties als derde sector – naast huur en koop – op de kaart te zetten, we gaan een keurmerk voor wooncoöperaties lanceren, en we zijn volop bezig met de oprichting van een leenfonds voor wooncoöperaties.' Sandra en Mustapha benadrukken echter dat er nog een weg te gaan is voordat wooncoöperaties algemeen ingeburgerd zijn: 'Nu is het nog zo dat als een groep huurders samen hun huizen willen beheren of samen iets willen bouwen, dat er heel veel obstakels zijn. Daarom zijn Mustapha en ik dat wetsvoorstel aan het schrijven, om de oprichting van een wooncoöperatie veel gemakkelijker te maken.' Het wetsvoorstel moet onder andere regelen dat gemeentes vaker grond beschikbaar stellen voor wooncoöperaties.

Want, zoals Sandra uitlegt, torenhoge grondprijzen zijn voor een groot deel debet aan de huidige wooncrisis: 'Gemiddeld 60 procent van de prijs van een nieuwbouwwoning zit 'm in de prijs van de grond! Dat vind ik echt schokkend. En de prijs van een nieuwbouwwoning is tegenwoordig al snel 400 tot 500 duizend euro. Dat is voor de meeste mensen onbetaalbaar. De mensen die de grond bezitten, worden daar schathemeltje rijk van. Heel veel volksbuurten worden mede vanwege de grond gesloopt. De grondprijzen zijn zó hoog dat het voor woningcorporaties vaak te duur is om nieuwe grond te kopen voor woningbouw, dus dan slopen ze liever een oude volksbuurt, om daar hoge woontorens met dure appartementen op te bouwen. Zo werken de hoge grondprijzen ook sloop in de hand.' Mustapha knikt: 'Zolang je niets doet aan de grondprijzen, blijven de woningen voor

veel mensen onbetaalbaar. Een hogere grondbelasting zou daarom goed zijn, omdat je de hoge winsten op grond dan kunt afromen en eerlijk kunt verdelen. Daardoor wordt grond minder aantrekkelijk als beleggingsobject en zullen de grondprijzen en dus ook de huizenprijzen dalen.'

Op de vraag of huurders wel zin hebben in de 'rompslomp' van een wooncoöperatie, waar ze hun eigen huizen moeten beheren, reageert Mustapha relativerend: 'Kijk, veel mensen zetten zich nu al graag in voor de gemeenschap. Alleen bij een wooncoöperatie doe je dat dan voor een gemeenschap waar je ook nog eens zelf in woont en waar je mede-eigenaar van bent. En zoveel werk is het echt niet. Vaak gaat het om één of twee vergaderingen per jaar, waar mensen dan stemmen over wat er moet gebeuren aan de huizen. Het zijn gewoon algemene ledenvergaderingen, net zoals je bij sportclubs of andere verenigingen hebt. En bovendien, van veel mensen hoor ik juist dat ze de onderlinge betrokkenheid erg waarderen.' 'En daar gaat het om, hè', zegt Sandra: 'Als huurders de handen ineen slaan en samen in verzet komen tegen de huisbazen en het neoliberale beleid van de overheid, dan kunnen we ontzettend veel bereiken.' <

Mail jouw vragen en ideeën voor de SP of de mensen die we spreken naar tribune@sp.nl.

sp.nl/women

SP

BEVERLY

HUTTEN

MAY

SP-SUCCES: PUBLIEK WARMTEBEDRIJF IN NOORD-BRABANT

De provincie Noord-Brabant onderzoekt de ontwikkeling van een publiek Brabants warmtebedrijf. Daarmee komt een oude wens van de Brabantse SP tot vervulling. De provincie zet stappen om een basisvoorziening niet langer over te laten aan de vrije markt, en haalt het weer in eigen handen. SP-gedeputeerde Bas Maes staat aan de wieg van het warmtebedrijf: 'Een publiek warmte-

bedrijf is goed nieuws voor onze provincie. Niet alleen hebben we hiermee de mogelijkheid om de energietransitie te versnellen, maar ook krijgen we meer instrumenten om Brabanders betaalbare, duurzame energie aan te bieden.'

WERKNEMERS SOCIAAL ONTWIKKELBEDRIJVEN IN ACTIE

21 maart demonstreerden werknemers van sociaal ontwikkelbedrijven met SP en FNV in Den Haag voor eerlijke arbeidsvoorwaarden. Door een verouderde cao is er veel ongelijkheid tussen werknemers met een beschutte werkplek. En door een ongunstige belastingmaatregel gaan zij er bovendien allemaal 50 euro per maand op achteruit. Juist de mensen die het minst verdienen en keihard werken-naar-vermogen worden asociaal gepakt door deze regering. Onacceptabel!

TWEEDE HUIS VAN HET RECHT GEOPEND IN BREDA

Door inzet van de SP was er in Heerlen al een Huis van het Recht, waar mensen toegankelijke en betaalbare juridische hulp kunnen krijgen. In maart is het tweede Huis van het Recht geopend, in Breda, door initiatiefnemer en Kamerlid Michiel van Nispen. Wil je ook in jouw stad het initiatief nemen voor een Huis van het Recht? Neem contact op met Michiel via: mvnispen@sp.nl

PROTEST TEGEN ARBEIDSMIGRATIE-INDUSTRIE IN HORST AAN DE MAAS

SP'ers in Horst aan de Maas kwamen samen met buurtbewoners in actie tegen het massaal huisvesten van duizenden arbeidsmigranten in hun gemeente. Dinsdag 11 februari protesteerden zij voor het gemeentehuis. Nergens in Nederland wonen er meer arbeidsmigranten per inwoner dan in Horst aan de Maas. Het verdienmodel van de arbeidsmigratie-industrie moet stoppen!

SP NIJMEGEN STEUNT STAKENDE WERKNEMERS

Vrijdag 7 maart staakten de werknemers van Smit Draad voor een beter sociaal plan vanwege de sluiting van hun bedrijf. De Italiaanse eigenaar van Smit Draad wil de werknemers niet tegemoetkomen. De SP hekelt de aanpak van de multinational: 'Het lijkt erop dat de eigenaar miljoenen investeert om dit werk naar Tsjechië en China te verplaatsen, terwijl de medewerkers hier berooid achtergelaten worden', aldus Menno Uphoff, bestuurslid van SP Nijmegen.

4.000 HANDTEKENINGEN VOOR GEZONDHEIDSCENTRUM IN UTRECHT

Jaswinder Singh, voorzitter van SP Utrecht, overhandigde donderdag 20 februari ruim 4.000 handtekeningen aan de gemeenteraad voor behoud van Gezondheidscentrum Kanaleneiland. Dat deed hij samen met zorgorganisaties en bewoners, die zo een krachtig signaal afgeven dat zij dit gezondheidscentrum niet kwijt willen.

SP ROTTERDAM IN ACTIE TEGEN WOONWINSTMAKERS

Het is alsof heel Rotterdam inmiddels een Monopoly-spel is geworden, waar alleen woningen gebouwd worden als er aan te verdienen valt door huisjesmelkers, grondspeculanten en projectontwikkelaars, kortom woonwinstmakers. Zaterdag 8 maart bracht de Rotterdamse SP dat treffend in beeld door met een groot Monopoly-bord op straat te staan. Hun boodschap? 'Rotterdam voor mensen, niet voor winst!' Voorbijgangers ondertekenden massaal de petitie voor betaalbare woningen.

SUCCESSVOLLE STRJD TEGEN HUURVERHOOGING IN DEN BOSCH

De bewoners van de Bossche Bomenlandflat hebben succesvol een huurverhoging geweigerd. Zij voerden samen met de BPW (Bond Precaire Woonvormen) en SP Den Bosch al langer actie tegen verhuurder Heimstaden. Ondanks kleine successen, zoals het vervangen van het ventilatiesysteem, blijft er nog veel achterstallig onderhoud. De Bossche SP ging langs om de bewoners te feliciteren met het weigeren van de huurverhoging.

EEN SPORTPAS VOOR ALLE JONGEREN

Kinderen en jongeren tot 23 jaar moeten een sportpas krijgen met daarop jaarlijks een budget van 240 euro. Uit te geven aan bijvoorbeeld lidmaatschap van een voetbalvereniging, sportschool of atletiekclub. Dat was 2 december 2024 de gezamenlijke boodschap van de SP, bekende sporters en grote sportorganisaties, zoals de KNVB en NOC NSF. De eerste stap is al gezet: de Kamer laat onderzoek doen naar de maatschappelijke opbrengsten van de sportpas.

STOP DE UITVERKOOP VAN ONZE BESCHAVING

Het kabinet opent de aanval op onderwijs, zorg, cultuur, wetenschap en sociale zekerheid. In de tweede week van maart kwamen studenten en docenten, gesteund door de SP, massaal in actie om te protesteren tegen de aangekondigde bezuinigingen op het hoger onderwijs. Ook de komende tijd volgen er meer stakingen. Wij zijn er natuurlijk bij!

KAMERLID SANDRA BECKERMAN IS GRONINGER VAN HET JAAR!

Onze Sandra is door kijkers van RTV Noord uitgeroepen tot Groninger van het jaar. Stemmers roemen haar om haar inzet voor Groningers die te maken hebben met aardbevingsschade door gaswinning. Een greep uit de reacties: 'De enige Groninger die ook daadwerkelijk voor de Groningers opkomt in de Tweede Kamer', 'Voor haar tomeloze inzet' en 'Omdat ze altijd blijft strijden voor Groningen'. Gefeliciteerd Sandra!

SP AMSTERDAM IN ACTIE TEGEN WOONCRISIS

Dinsdag 21 januari kwam de SP Amsterdam samen met bewoners van de Molenwijk in actie tegen schimmel, lekkage en tocht. De Telegraaf besteedde er aandacht aan in een groot artikel. Dit is hoe wij de wooncrisis aanpakken: niet praten over problemen, maar samen met mensen de problemen oplossen.

MOED TOT MENSELIJKHEID

Kamerlid Sarah Dobbe interviewt dr. Izzeldin Abuelaish

Twee december 2024 was de Palestijnse arts en vredesactivist Izzeldin Abuelaish te gast bij de Vredesavond van de SP Jongeren in Utrecht. Tweede Kamerlid Sarah Dobbe sprak daar met hem naar aanleiding van de première van de documentaire *I Shall Not Hate* tijdens het Movies that Matter Festival. De film, gebaseerd op het gelijknamige boek dat Abuelaish in 2011 schreef, laat het bijzondere verhaal zien achter het vredesactivisme van deze Palestijnse arts, die als gynaecoloog in een Israëlisch ziekenhuis honderden babies ter wereld heeft gebracht. Het werd een bijzonder gesprek over menselijkheid, het belang van onderwijs als ‘vaccin tegen haat’, en waarom het gehuil van babies het mooiste geluid ter wereld is.

Dr. Abuelaish, uw persoonlijke verhaal en inzet voor vrede hebben veel mensen diep geraakt. Kunt u iets vertellen over uw beweegredenen als vredesactivist?

‘Op 16 januari 2009 verloor ik drie dochters en een nichtje, door een Israëlische tankgranaat. Vanaf dat moment spreek ik mij uit tegen het gif van de haat, dat tot deze situatie heeft geleid en waardoor dit conflict door blijft gaan. Kijk, als arts weet ik dat alle mensen als gelijken worden geboren en dat het onderscheid tussen Israël’s en Palestijnen iets kunstmatig is. Als pasgeboren babies huilen, klinken Israëlische en Palestijnse babies precies hetzelfde, en in het ziekenhuis hebben ze precies dezelfde zorg nodig. Voor mij is het gehuil van een baby dan ook het mooiste geluid dat er is. Ja, een baby huilt omdat het honger of pijn heeft. Maar het is ook de schreeuw van hoop, de schreeuw van nieuw leven en van universele menselijkheid. Een nieuw geboren mens is zo puur, dan maakt het niet uit van welke religie of nationaliteit je bent.

Maar zodra kinderen het ziekenhuis verlaten, beginnen de verschillen. Dan krijgen ze namen als David, Mohammed of Paul, en dan gaan we onderscheidingen maken op basis van etniciteit, kleur of geloof. Dán beginnen de conflicten. Deze verschillen zijn echter door mensen gemaakt, en dus kunnen mensen ze ook weer ongedaan maken. Dat is mijn boodschap aan de wereld: laten we elkaar als mensen blijven zien! Mijn oproep aan alle politici en machthebbers is om, los van politieke agenda’s en belangen, de morele moed te hebben om mensen als mensen te zien, niet als Israëlïër, Palestijn, Europeaan, Amerikaan, of wat dan ook. We moeten het Israëlisch-Palestijnse conflict humaniseren, niet politiseren.’

Uw vredesactivisme is nauw verbonden met het feit dat u gynaecoloog bent, met uw ‘medische kijk’ op de mensheid zogezegd.

‘Inderdaad, voor mij als arts is haat geen menselijke emotie, maar een virus: destructief, besmettelijk, en in staat gemeenschappen te verscheuren en

‘Als pasgeboren babies huilen, klinken Israëlische en Palestijnse babies precies hetzelfde, en in het ziekenhuis hebben ze precies dezelfde zorg nodig.’

generaties te verwoesten. Haat is een gif, het maakt je blind en verlamd je. Haat is niet aangeboren, maar aangeleerd. Haat teert op kunstmatige verschillen tussen mensen gebaseerd op afkomst, religie en dergelijke. Als gynaecoloog werkte ik als eerste Palestijnse arts in een Israëliisch ziekenhuis, het universitair medisch centrum van Soroka. Ik heb mij daar nooit gediscrimineerd gevoeld. Het maakte niets uit dat ik Palestijns was of dat de vrouwen die ik hielp Joden waren, Christenen, Druzen of Bedoeïnen. Dat maakte voor mij niets uit en het maakte niets uit voor de vrouwen en hun babies. Dat is de kracht van geneeskunde, die we nu zo hard nodig hebben. Geneeskunde is de grote gelijkmaker van alle mensen, de grote sociale harmonisator! Wat we moeten doen is de medische blik ook buiten het ziekenhuis toepassen, op heel de wereld. Waarom zouden wij wachten tot ziekte ons dwingt om elkaars menselijkheid te erkennen? Laten we dat altijd doen!’ >

**‘We moeten het
Israëlish-Palestijnse
conflict humaniseren,
niet politiseren.’**

Hoe lukte het een Palestijnse jongen, geboren in de armoede van het Gazaanse vluchtelingenkamp Jabalia, om arts te worden in een Israëlish ziekenhuis?

‘Als kind droomde ik er al van om arts te worden, om mensen te helpen. Daar heb ik hard voor gewerkt, hard voor gestudeerd, en dit heeft mij geleerd dat niets onmogelijk is. Dat is ook een boodschap van hoop die ik jongere generaties wil meegeven: jaag je dromen na en werk hard, dan is niets onmogelijk! Mijn ouders waren Palestijnse vluchtelingen, arm en onopgeleid, ze konden zelfs niet lezen en schrijven. Maar ze wisten dat voor hun kinderen onderwijs de enige manier was om aan de ellende van het vluchtelingenkamp te ontsnappen, om uit de armoede en onder de Israëlish bezetting vandaan te komen. En dus stimuleerden ze mij om naar de school van het vluchtelingenkamp te gaan en mijn best te doen. Nadat ik de school in Jabalia met hoge cijfers had doorlopen, kreeg ik een beurs om geneeskunde te studeren in Caïro, daarna in Londen. Toen ik mijn medische opleiding had afgerond besloot ik als arts in Israël te gaan werken, omdat ik daar wilde laten

zien dat alle mensen gelijk zijn, dat we samen kunnen leven, Israël’s en Palestijnen. Dat is de kracht van onderwijs: het breekt barrières tussen volkeren.’

Zonder goed onderwijs kan het Israëlish-Palestijnse conflict niet opgelost worden?

‘Precies, en niet alleen omdat onderwijs kinderen in staat stelt om uit de ellende van armoede en onderdrukking omhoog te klimmen. Onderwijs stelt ons ook in staat om elkaar als mensen te zien, om boven de vooroordelen en kunstmatige scheidingen van nationaliteit, kleur en religie uit te stijgen. Onderwijs is hét vaccin tegen haat, de sleutel tot verzoening en vrede. Zonder dat vaccin blijven conflicten voortwoekeren. Onderwijs is het licht dat ons de weg wijst in tijden van oorlog en hopeloosheid. Daarom is onderwijs een recht voor iedereen, een elementair mensenrecht.’

Na het verlies van uw dochters schreef u in 2011 het boek *Ik zal niet haten*, waarin u oproept tot dialoog en

Dr. Abuelaish: 'Mandela van het Midden-Oosten'

Het verhaal van de Palestijnse arts Izzeldin Abuelaish (1955) grenst aan het bovenmenselijke, maar is juist ook een verhaal over menselijkheid. Geboren in het vluchtelingenkamp Jabalia in Noord-Gaza, groeide hij op in ontheemding en schrijnende armoede. Maar de jonge Izzeldin blonk uit op school en kon dankzij VN-organisatie UNRWA naar school en een opleiding gynaecologie volgen. Als eerste Palestijnse arts ooit ging hij werken in een Israëlisch ziekenhuis, om babies ter wereld te brengen. Tót zich een groot drama voltrok: nadat zijn vrouw in 2008 aan leukemie was overleden, vuurde in 2009 een Israëlische tank een granaat af op zijn woning in Gaza, waarbij drie van zijn dochters en een nichtje omkwamen. Genoeg reden om te haten, zou je denken. 'Nee!', zegt Abuelaish vol overtuiging: 'Haat is het gif dat deze situatie in stand houdt.'

Na het drama in 2009 accepteerde Abuelaish een baan in Toronto, en vertrok hij met zijn vijf nog levende kinderen naar Canada. Daar richtte hij – als eerbetoon aan zijn omgekomen dochters en nichtje – de stichting Daughters for Life op, dat meisjes en jonge vrouwen in het Midden-Oosten in staat stelt om over heel de wereld onderwijs te volgen. In 2011 schreef hij het boek *Ik zal niet haten*, waarin hij zijn levensverhaal vertelt en zijn boodschap van menselijkheid en verzoening verkondigt. Het boek werd een internationale bestseller en Abuelaish ontpopte zich tot een internationale ambassadeur voor menselijkheid, dialoog en onderwijs. Na 7 oktober 2023, de dag van de Hamas-aanval op Israël en het begin van Israël's oorlog tegen Gaza, waardoor inmiddels meer dan 50.000 Palestijnen zijn omgekomen, is de boodschap van Abuelaish actueler dan ooit. Hij is inmiddels vijf keer genomineerd voor de Nobelprijs voor de Vrede.

menselijkheid. Sindsdien is er veel gebeurd, waaronder de Hamas-aanval op Israël van 7 oktober 2023 en de oorlog van Israël tegen Gaza. Daarbij heeft u nóg meer familieleden verloren. Is uw houding daardoor veranderd?

'Nee, totaal niet. Mensen vragen mij soms: 'Hoe kun je niet haten na alles wat je hebt meegemaakt?' Maar hoop en dialoog zijn geen zwaktes, maar een moedige keuze. Het is een daad van moed om je niet te laten definiëren door haat en verlies. Haat is nog altijd het gif dat al dit lijden veroorzaakt. Daar zal ik mij tegen blijven verzetten. De boodschap van dialoog en menselijkheid is juist nóg belangrijker geworden. Ik zeg niet dat dialoog gemakkelijk is, helemaal niet, het is het moeilijkste dat er is. Sinds 7 oktober 2023 zijn meer dan 60 leden van mijn familie vermoord, neven en nichten, en twee zussen. Ik kan ze niet meer terugbrengen, dat is het enige dat onmogelijk is. Maar zij leven voort in mij. Ze leven in onze harten, in onze herinnering. En dat geeft ons de kracht en de motivatie om tegen dit onrecht te vechten. Zon-

'Politici moeten de morele moed te hebben om mensen als mensen te zien, niet als Jood, Palestijn, Europeaan, Amerikaan of wat dan ook.'

der geweld! Ik veroordeel het doden van onschuldige mensen, waar dan ook. Dat geldt voor beide kanten van het conflict.

Daarmee wil ik overigens niet beide kanten aan elkaar gelijkstellen. Israël is heel duidelijk de bezetter en onderdrukker. Het enige dat het Palestijnse volk wil is vrijheid, rechtvaardigheid, en dat we in gelijkheid naast elkaar kunnen leven. Hoewel ik een voorstander ben van dialoog en erkenning van elkaars menselijkheid, moeten we ook duidelijk erkennen dat het Palestijnse volk groot onrecht wordt aangedaan. Wij zijn verdreven van ons land, we worden lukraak vermoord, uitgehongerd, vernederd, beroofd van onze rechten en onze menselijkheid. Geen enkel volk lijdt als het Palestijnse volk! Dat lijden wil ik genezen, als arts.'

U blijft als medicus naar de situatie kijken?

'Ja, ik kan niet anders. Interviewers vragen mij soms wat ik vind van de Hamas-aanval van 7 oktober 2023. Alsof de wereld dan pas begint, alsof daar niets aan vooraf is gegaan! Juist hierbij is de medische blik heel nuttig. Dokters weten dat een medisch probleem nooit zomaar uit de lucht komt vallen. Als je met een medisch probleem naar de dokter gaat, dan kijkt hij naar heel je situatie en heel je geschiedenis, soms zelfs naar de geschiedenis van je ouders en grootouders. Komen daar bijvoorbeeld veel hartkwalen in voor? Is er een erfelijke aanleg voor een bepaalde ziekte? Pas als je de hele situatie en geschiedenis van een patiënt kent, kun je een goede diagnose stellen en een behandeling uitstippelen.

Dat geldt ook voor 7 oktober 2023. Wil je het Israëlisch-Palestijnse conflict begrijpen, dan moet je de geschiedenis kennen, terug tot aan de Nakba in 1948 toen Israël werd gesticht en de Palestijnen van hun land werden verdreven. Ook daarom is onderwijs zo ontzettend belangrijk. Jongeren die het conflict willen begrijpen, moeten zelf de geschiedenis onderzoeken, niet zomaar accepteren wat anderen zeggen. Wij hebben een mooi gezegde in Palestina: tussen waarheid en onwaarheid zit een afstand van vier vingers. Dat is namelijk de afstand tussen je oren en je ogen. Baseer je niet alleen op wat anderen mensen zeggen, wat je hoort met je oren. Maar gebruik je ogen, ga zelf kijken wat er aan de hand is. Zoals Jezus zegt: zoek de waarheid, want de waarheid zal je vrijmaken. Wij Palestijnen willen vrij zijn. De waarheid is het licht dat ons de weg wijst.' <

Mail jouw vragen en ideeën voor de SP of de mensen die we spreken naar tribune@sp.nl.

Bedrog, leugens en wensdenken, daar gaan de militaire missies van Nederland vaak mee gepaard. Juist nu rechtsradicale machthebbers de spanningen in de wereld opdrijven, er een wapenwedloop ontstaat en er gesproken wordt over militaire inzet in Oekraïne is het van levensbelang om oorlogspropaganda te herkennen. In *Operatie oppoets* beschrijft Jip van Dort hoe het Nederlandse volk door opeenvolgende kabinetten keer op keer is voorgelogen en wat ervoor nodig is om het tij te keren. Wij gingen met hem in gesprek.

Wat is Operatie oppoets?

‘Het boek gaat over het gebruik van oorlogspiegandanda door de Nederlandse regering. Het maakt duidelijk hoe, steeds weer, wordt gelogen en bedrogen om de werkelijkheid van oorlog mooier voor te stellen dan die eigenlijk is. Nederlandse betrokkenheid bij oorlog wordt ‘opgepoetst’, wat onze democratie ondermijnt.

Dit boek bevestigt dat, keer op keer, waarheid het eerste slachtoffer is van oorlog, en dat Nederland hier bepaald geen uitzondering op is. Aan de orde komen de oorlogen tegen Irak, Afghanistan en Islamitische Staat en de burgeroorlog in Syrië. Maar desinformatie zien we natuurlijk evengoed in huidige conflicten, bijvoorbeeld in Europa en het Midden-Oosten.

Welk opgepoetste verhaal van het kabinet is jou het meest bijgebleven als medewerker van de SP-fractie in de Tweede Kamer waar je van 2012 tot 2021 werkte?

‘Vooral de oorlog tegen Islamitische Staat in Irak en Syrië, in het bijzonder de discussie over burgerslachtoffers door inzet van Nederlandse F-16's. Continu vroegen Harry van Bommel en Sadet Karabulut, de Kamerleden waar ik toen voor werkte, hiernaar. De Nederlandse regering ontkende dat burgers waren gedood of wilde er geen uitspraken over doen, zogenaamd omdat dit de veiligheid van Nederlandse militairen in gevaar zou brengen.

Terwijl de lelijke, pijnlijke werkelijkheid jarenlang uit beeld werd gehouden, werd juist wel de indruk gewekt dat een ‘schone’ oorlog

werd gevoerd. Journalisten moesten eraan te pas komen om Nederlandse verantwoordelijkheid te onthullen voor een aanval op Hawija, Irak, in juni 2015 met zeker 85 burgerdoden – een van de bloedigste aanvallen in de oorlog tegen Islamitische Staat.

Dat waren intense, heftige debatten, waar de SP echt heel veel werk maakte van het boven tafel krijgen van de waarheid. Het recent gepubliceerde rapport naar de aanval op Hawija van de commissie-Sorgdrager, die stevige kritiek uit op de regering, is hier een resultaat van.’

Welke lessen zijn er naar aanleiding van jouw boek te trekken voor Kamerleden en activisten?

‘Dat je, juist als oorlog dreigt of uitbreekt en spanningen hoog oplopen, op je hoede moet zijn. Propagandagebruik is dan aan de orde van de dag. Oorlogen, waarvan achteraf vaak het nut niet wordt ingezien maar dan wel al veel dood en verderf hebben gezaaid, hebben propaganda nodig om gevoerd te kunnen worden. Want mensen zijn – gelukkig! – instinctief vaak tegen oorlog.

Door fabeltjes, bijvoorbeeld dat bommen vooral mensenlevens redden en democratie brengen, wordt oorlogsvoering mogelijk. Of door het creëren van angst en vijandbeelden. Het is belangrijk dat propaganda in een vroeg stadium wordt herkend en blootgelegd, want dat kan helpen bij het voorkomen of beëindigen van oorlog. Het opent ruimte voor vrede.’ <

Operatie oppoets is voor € 17,95 te koop bij Uitgeverij Aspekt.

OPERATIE OPPOETS

CLAIM JE HUIS

Een onbetaalbaar kippenhok, dat is waar jongeren noodgedwongen in terecht komen als ze een woning zoeken. Als ze al een woning kunnen vinden. Of de huur kunnen betalen. Want met het grote woningtekort op de 'woningmarkt' en de lage jeugdlonen is een eigen thuis hebben voor veel jongeren vaak onmogelijk.

Bij een 'wooncrisis' zou je denken dat we allemaal klaarstaan en iedereen in Nederland samen zou werken om deze crisis op te lossen, toch? Niet is minder waar. Speculanten laten enorme panden leegstaan om zo de prijs op te drijven en meer geld te verdienen. Projectontwikkelaars bouwen liever kantoorpanden in plaats van betaalbare woningen voor jongeren, puur omdat dit hen meer geld oplevert. En als dan blijkt dat niemand op nog meer kantoorruimte zit te wachten laten ze hun panden leeg staan, want dat levert ze meer op.

Dit moet anders en daarom komt SP Jongeren samen met woningzoekende jongeren in actie om van leegstaande gebouwen betaalbare woningen te maken. Bij de aftrap van deze campagne gingen meer dan 50 jongeren in Arnhem met mensen in gesprek over de wooncrisis. De boodschap op straat was duidelijk: jongeren zijn helemaal klaar met het slappe gelul uit Den Haag. Ze zijn het zat om hun leven nog langer uit te stellen. Er zijn nu meer betaalbare woningen nodig.

In Leeuwarden kwam SP Jongeren daarom samen met een grote groep woningzoekende jongeren in actie om van het leegstaande UWW-kantoor woningen te maken. De wethouder wonen die aanwezig was zei dat hij niks aan de leegstand kon doen. Zijn oplossing was het splitsen en optoppen van woningen en het aanmoedigen van hospiteren. Een schijnoplossing waarmee jongeren weggestopt worden in nog kleinere kippenhokken.

Onze oplossing is simpel. Leegstand moet verboden worden. Pandjesbazen die hun panden te lang leeg laten staan zouden onteigend moeten worden en de gemeentes moeten het heft weer in eigen handen nemen om woningen te bouwen en leegstaande panden bewoonbaar te maken.

Daarom roepen we alle jongeren in heel Nederland op om de petitie te ondertekenen op meedoen.sp.nl/claimjehuis en samen met ons actie te voeren voor het bouwen van betaalbare woningen in leegstaande panden door heel het land!

**SP.
JONGEREN**

**JIMMY DIJK IN GESPREK
MET FILOSOOF THIJS LIJSTER**

‘RADICAAL- RECHTS TREKT EEN ROOKGORDIJN OP’

Trump in Amerika, Meloni in Italië, Milei in Argentinië, Orbán in Hongarije, de AfD in Duitsland en Wilders in Nederland – in heel de westerse wereld zijn rechtsextremistische politici in opmars. Hoe moeten wij als socialisten daarnaar kijken en wat kunnen we doen? Jimmy Dijk ging erover in gesprek met de Groningse cultuurfilosoof Thijs Lijster, die in boeken als *Wat we gemeen hebben* (2022) en *Frankfurter Schule* (2024) kijkt naar de opkomst van de rechtsextremisten en de neo-liberale oorzaken daarvan. Een verdiepend gesprek over een complex probleem: ‘Eigenlijk moet dat beledende ‘linkse vingertje’ een middelvinger worden, én een wijsvinger die naar de toekomst wijst.’

Het gesprek begint bij Trump. Of eigenlijk bij een citaat dat 'viraal ging' bij Trumps eerste verkiezingsoverwinning in 2016. Dat citaat kwam toen van de linkse Amerikaanse filosoof Richard Rorty, die eind jaren '90 al had gewezen op het gevaar van 'cultureel links', dat vooral bezig is met identiteitspolitiek en niet meer met ouderwetse 'working class politics'. Daardoor, zo waarschuwde Rorty, zal de werkende klasse zich niet meer vertegenwoordigd voelen door linkse politici en zelfs een hekel krijgen aan thema's die met identiteitspolitiek te maken hebben, zoals feminisme en antiracisme. Thijs legt uit: 'Als dit zo doorgaat, zei Rorty, zal er vroeg of laat een autoritaire leider – een 'strong man' – opstaan en die zal de stem winnen van de verwaarloosde, ontevreden werkende klasse. En dan zal er korte metten worden gemaakt met veel verworvenheden van links, zoals de rechten van vrouwen, homo's en zwarte Amerikanen. Toen Trump in 2016 won van Hilary Clinton, vonden veel mensen die analyse van Rorty heel vooruitziend. Daarom werd dat destijds massaal gedeeld op sociale media. Ook omdat het liet zien hoe lang dat proces al gaande was in de VS.'

GEEN IDENTITEITSPOLITIEK ZONDER KLASSENPOLITIEK

Jimmy knikt instemmend: 'Doordat partijen als de PvdA in Nederland met de neoliberale wind gingen meewaaien, werd links vooral geassocieerd met het belerende 'linkse vingertje' en minder met het opkomen voor de werkende klasse. Ik hoor dat vaak van mensen op straat, als ze uitleggen waarom ze niet meer links stemmen. 'We moeten al zoveel en we mogen zo weinig', zei ooit eens iemand tegen me.' Links heeft een imago-probleem, meent ook Thijs: 'Dat is een beeld van links waar rechts nu heel succesvol gebruik van maakt. Zij zeggen: 'Pas maar op, als links aan de macht komt, dan mag je geen auto meer rijden, niet meer op vakantie met het vliegtuig, niet meer barbecueën, je mag geen foute grappen meer maken en je mag niet meer flirten. Maar als je bij ons komt, dan mag dat allemaal wel.'

Het probleem is kortom dat linkse vormen van identiteitspolitiek zoals feminisme en antiracisme, maar bijvoorbeeld ook de milieubeweging zijn losgeraakt van linkse klassenstrijd? 'Exact', meent Thijs: 'Identiteitspolitiek is gekaapt door een elite, een maatschappelijke bovenlaag, waardoor dit een bepaalde kant op is gestuurd: meer vrouwen in het bestuur van bedrijven en dergelijke. Maar dat is niet het kernpunt waar feminisme om zou moeten draaien.' Jimmy: 'Daarmee zeg je natuurlijk niet dat dat

volstrekt onbelangrijk is. Maar ik vond Thatcher ook niet de beste president die we ooit hebben gehad in de wereld, integendeel. Feminisme moet meer zijn dan vrouwen in topposities.' Thijs knikt: 'Toen de radicaalrechtse Meloni de verkiezingen won en premier van Italië werd, zei Hilary Clinton: 'Het is altijd goed om een vrouw aan het roer te hebben.' Maar dat is natuurlijk onzin.' Ook al is Meloni een vrouw, haar radicaalrechtse partij Fratelli d'Italia gaat recht tegen het feminisme in.

'Zo bezien is er zeker een linkse kritiek mogelijk op identiteitspolitiek', licht Thijs toe, 'namelijk als identiteitskwesities los worden gezongen van een klassenanalyse. Maar ik denk niet dat er per se een tegenstelling is tussen klassenpolitiek en identiteitspolitiek. Het gaat in mijn ogen verkeerd als je tegen iemand zegt: 'De strijd die jij voert tegen racisme of voor feminisme is niet belangrijk, we moeten eigenlijk klassenstrijd voeren.' Nee, we moeten die twee dingen altijd samen zien, identiteitspolitiek moet altijd hand in hand gaan met klassenpolitiek. Om een simpel voorbeeld te noemen, een belangrijk punt voor de feministische strijd is betaalbaar wonen. Als je als vrouw te maken hebt met huiselijk geweld, en je probeert uit die situatie te komen, dan moet je een betaalbare woning kunnen vinden. Anders blijf je afhankelijk van je man. Maar betaalbaar wonen is natuurlijk belangrijk voor héél de werkende klasse. Zo zie je hoe feministische strijd en klassenstrijd samengaan.'

'Gelijke beloning is ook zo'n voorbeeld waar de feministische strijd en de klassenstrijd samenvallen', aldus Jimmy: 'In sectoren waar traditioneel veel vrouwen werken, zoals de thuiszorg en de schoonmaak, zie je heel lage lonen en onzekere contracten. Het zou een overwinning zijn voor de werkende klasse, maar ook een feministische overwinning als daar betere arbeidsvoorwaarden afgedwongen kunnen worden.'

VAN NEOLIBERALISME NAAR EXTREEMRECHTS

Thijs heeft echter ook bedenkingen bij Rorty's verklaring van de opkomst van radicaalrechts: 'Er zit zeker een kern van waarheid in. Maar waar we voorzichtig mee moeten zijn, is het verhaal dat het specifiek de arbeidersklasse is die massaal is overgelopen van links naar extreem-rechts. Die analyse wordt niet gestaafd door de feiten, omdat je ziet dat de meest fanatieke aanhangers van extreem-rechts meestal niet zitten bij de laagst verdienende groepen, maar eerder bij de middenklasse, vooral de lagere middenklasse.' Jimmy: 'Vooral dat deel van de middenklasse dat veel te verliezen heeft en >

‘Neoliberalisme heeft de voedingsbodem gecreëerd voor rechts-populisme.’

daardoor erg onzeker is.’ ‘Precies’, meent Thijs: ‘Het gaat vaak om een vorm van statusangst. Men is bang zijn maatschappelijke positie te verliezen. Dat zeiden de neomarxistische filosofen in de jaren ‘30 al: de kern van het fascisme zit in de lagere middenklassen, die bang zijn om te verliezen wat ze hebben en last hebben van gekrenkte trots. In het geval van Duitsland kwam dat natuurlijk ook door het verliezen van de Eerste Wereldoorlog. Ook Trump appelleert duidelijk aan een gevoel van gekrenkte trots. Zijn slogan is niet voor niets: ‘Make America great again’.’ Blijkbaar voelen veel Amerikanen dat hun status niet meer is wat deze vroeger was.

De opkomst van rechtsradicalen komt volgens Thijs dus niet uitsluitend doordat linkse partijen als de PvdA met het neoliberalisme zijn meegegaan en zich daardoor van de werkende klasse vervreemd hebben. ‘Dat beeld is wel een beetje terecht’, zegt hij, maar de oorzaken gaan dieper en hebben te maken met de invloed van het neoliberalisme op héél de samenleving. Jimmy: ‘Dat vond ik ook interessant aan je boek *Wat we gemeen hebben*, waarin je het hebt over de ‘neoliberale persoonlijkheid’, als hedendaagse versie van de ‘autoritaire persoonlijkheid’ die in de jaren ‘30 het fascisme voedde. Kun je dat verder uitleggen?’

Thijs knikt: ‘Het neoliberalisme heeft de voedingsbodem gecreëerd voor het hedendaagse rechts-populisme en fascisme. Het neoliberalisme, met z’n nadruk op concurrentie en vrije-marktwerking, leidt tot veel onzekerheid en kwetsbaarheid. En binnen het neoliberalisme wordt die kwetsbaarheid dan gezien als je eigen schuld: als je succes hebt, is dat je eigen verdienste, maar als je faalt, dan heb je dat ook helemaal aan jezelf te danken. Daardoor ervaren mensen een constante druk om aan de juiste kant van het hek terecht te komen, bij de winnaars, niet bij de verliezers. Daar hoort een houding bij van ‘naar boven likken en naar beneden trappen’. Dat is wat ik bedoel met de ‘neoliberale persoonlijkheid’. Dat zie je heel duidelijk bij hedendaagse vormen van extreem-rechts. Kijk naar Trump, die constant spreekt van ‘winners’ en ‘losers’.’

DE MYTHE VAN KAPITALISTISCH LEIDERSCHAP

Ook het huidige idee van de autoritaire leider – de spreekwoordelijke ‘sterke man’ – wordt volgens Thijs sterk door het neoliberalisme gekleurd. Thijs legt uit: ‘Het specifiek neoliberale van extreemrechts nu is de constante ophemeling van de kapitalist, of eigenlijk de super-kapitalist. Neem figuren als Musk, Bezos en natuurlijk Trump zelf. Ze profileren zich als succesvolle zakenmannen, *self-made men*, wat natuurlijk een complete mythe is, want ze werden allemaal met een gouden lepel in de mond geboren.’

‘Maar’, vervolgt Thijs, ‘het is helaas wel een mythe die tegenwoordig

bij veel mensen aanslaat. In de huidige neoliberale vorm van extreemrechts zijn de ‘succesvolle zakenmannen’ de ideale leiders, die ons weer moeten laten winnen. Het is een verheerlijking van de ‘winnaars’, ten koste van de ‘verliezers’. Daarom openen ze massaal de aanval op het ‘vertroetelen van de losers’, zoals werklozen en minderheden. Niet voor niets richt Musk zijn pijlen op tal van inclusiviteits- en diversiteitsprogramma’s in de VS, waar juist de mensen aan de onderkant van de samenleving het meeste van profiteren.’ En niet voor niets werd het systeem van sociale zekerheid onlangs nog door Musk ‘de grootste vorm van oplichting ooit’ genoemd.

Jimmy: ‘Wat ze eigenlijk doen met dat neoliberale ‘blaming the victim’ is verdeeldheid creëren, zondebokken aanwijzen.’ ‘Precies’, meent Thijs: ‘Die zondebokpolitiek is duidelijk een afleidingsmanoeuvre.’ Het neoliberale kapitalisme faalt op alle fronten, maar in plaats dat dát benoemd wordt, krijgen migranten de schuld van alle problemen, van de wooncrisis tot en met de tekorten in de zorg.

‘Met die zondebokpolitiek trekken radicaalrechtse politici een rookgordijn op’, meent Jimmy: ‘Om maar te verbergen dat ze óf niet leveren – wat in het geval van minister Faber heel zichtbaar is – óf dat ze de belangen van de rijken dienen. Als Faber bijvoorbeeld zegt: ‘Ik ga de asielmigratie inperken’, dan laat ze vervolgens het hele systeem vastlopen, om dat probleem maar levendig te houden. Vervolgens is ze dan een miljard euro kwijt aan commerciële beunhazen, die de uit de hand gelopen opvangproblemen moeten oplossen met hotels en opvangboten. Zij verdienen daar soms 200 à 300 euro per persoon per nacht aan. Soms zitten er zelfs makelaars tussen die een ton per dag verdienen aan dit door de minister zelf gecreëerde probleem.’

ZONDEBOKPOLITIEK ALS ROOKGORDIJN

Thijs licht toe: ‘Ook daarin zie ik een duidelijke parallel met de analyse van neomarxistische filosofen in de jaren ‘30. Zij wezen op de motieven van de grootindustriëlen – Duitse bedrijven als IG Farben en Volkswagen – die zich achter Hitler schaalden. De kapitalisten dachten: ‘Zolang Hitler het over de Joden heeft, heeft hij het in ieder geval niet over ons!’ Door de Joden de schuld te geven van alle problemen nam Hitler de wind uit de zeilen van het socialisme en het communisme, en dat vonden de kapitalisten natuurlijk geweldig. Nu zie je iets soortgelijks gebeuren. Extreemrechts wijst zondebokken aan, en de grote kapitalisten profiteren daarvan, want zij blijven buiten schot. Trump doet daar niet eens geheimzinnig over: tijdens zijn inauguratie werd hij omringd door de rijkste mensen ter wereld, zoals Musk, Bezos en de eigenaars van Google en Facebook. Die hadden een paar jaar geleden nog regenboog- en Black Lives Matter-vlaggen in hun logo’s staan. Nu lopen ze achter Trump aan.’

‘LINKS VINGERTJE’ MOET MIDDELVINGER WORDEN

Wat moet socialistisch links doen om het tij te keren? Thijs: ‘Eigenlijk moeten we dat belerende ‘linkse vingertje’ veranderen, ten eerste in een middelvinger richting extreemrechts. We moeten veel harder strijden tegen fascisme. Dus ook het beestje bij de naam noemen en duidelijk maken hoe gevaarlijk de opkomst van extreemrechts is.’ ‘En natuurlijk moeten we de strijd aangaan met de macht van het grootkapitaal’, voegt Jimmy toe: ‘Daarom hameren wij er in de partij ook op dat we de huidige migranten-analyse in de samenleving moeten vervangen door een klassenanalyse. We moeten laten zien dat niet de migranten de schuld zijn van de wooncrisis, de druk op de gevangenen of de druk in de zorg, maar dat er steeds keiharde neoliberale bezuinigingen en een kapitalistisch verdienmodel achter zitten.’

‘Eigenlijk geldt dat voor alle problemen die tegenwoordig spelen’, licht Jimmy toe, ‘ook als er geen link met migratie is, bijvoorbeeld als het gaat om landbouw, veehouderij en stikstof. Veel mensen zien dat laatste eerder als

Mail jouw vragen en ideeën voor de SP of de mensen die we spreken naar tribune@sp.nl.

een cultureel thema – het boerenleven dat bedreigd wordt –, maar ook hierbij gaat het om verkeerde verdienmodellen. Een boer wordt bijvoorbeeld uitgebuit door een bank, een veevoederbedrijf en een mestbedrijf en kan daardoor geen boterham verdienen, ook al heeft hij 90 koeien. Dat was 40 jaar geleden totaal anders. Dat komt door het verdienmodel dat er nu achter zit. Dat is wat wij bedoelen als we zeggen dat we de klassenanalyses meer op de voorgrond willen plaatsen.’

GEMEENSCHAPSZIN NIET ZOMAAR EEN VERHAALTJE

‘Tegelijk moet dat ‘linkse vingertje’ ook een wijsvinger worden, die naar de toekomst wijst’, aldus Thijs: ‘Links moet een aantrekkelijke toekomstvisie formuleren, als alternatief voor rechts. Ik denk dat dat zeker kan. Ik denk dat er vormen van gemeenschappelijke welvaart mogelijk zijn, zoals toegankelijk openbaar vervoer, toegankelijk onderwijs, en toegankelijke voorzieningen als zwembaden, bibliotheken of theaters. Dat zijn dingen waar mensen uit de werkende klasse elkaar kunnen vinden, een bron van gemeenschappelijke trots.’ Jimmy merkt op: ‘Dat sluit ook goed aan bij je boek *Wat we gemeen hebben*, waar je het hebt over het belang van de ‘commons’, wat vroeger de ‘meenten’ werden genoemd. Dus de publieke ruimtes, collectieve voorzieningen en dingen die we in gedeeld bezit hebben en samen beheren.’

‘Precies’, zegt Thijs, ‘Wat ik in mijn boek wilde laten zien is dat gemeenschapszin niet zomaar een verhaaltje is wat je elkaar vertelt, maar dat het

alleen kan bestaan door dagelijks elkaar tegen te komen en met elkaar om te gaan. Maar daar heb je publieke ruimtes en gedeelde voorzieningen voor nodig. Door die te privatiseren of daarop te bezuinigen, heeft het neoliberalisme de gemeenschapszin kapotgemaakt. Hier ligt een kans voor links. Bij extreemrechts blijft gemeenschapszin altijd steken in praatjes over volk, etniciteit of kleur. Maar als je niet de juiste infrastructuur hebt, als je geen collectieve plekken of voorzieningen hebt, dan komt die gemeenschapszin niet van de grond. Dat zie je terug in de overeenkomst tussen de woorden ‘meent’ en ‘gemeenschap’. Dat wil zeggen, gemeenschap wordt altijd gebouwd op ‘meenten’, dus op dingen die we delen of die publiek toegankelijk zijn. Gemeenschapszin gaat om wat je ‘ge-meen’ hebt, zoals de wijk waar je samen leeft, het buurtcentrum waar je samen activiteiten doet, of het café waar je elkaar ontmoet.’

Jimmy vult aan: ‘Daarom zet de SP in de nieuwe wooncampagne ook in op wooncoöperaties, waarin huurders samen hun huizen bezitten en beheren. Dat geeft huurders niet alleen meer macht, maar het schept ook gemeenschap.’ Thijs: ‘Sowieso zie je deze coöperatieve beweging steeds meer oprukken in Nederland, een hoopvolle ontwikkeling. Je hoort overal over initiatieven van mensen die samen een buurtsuper of een buurtcafé gaan beheren. Links moet dat volop steunen. Door in te zetten op gemeenschappelijke voorzieningen kan links het thema van gemeenschapszin bij rechts vandaan kan halen.’ <

Film: Iedereen is van de wereld

EEN GESPREK MET DE MOEDER VAN MAARTJE

‘Mam, ik ga een brief schrijven, maar dan moet je wel naast me komen zitten, want het is heel moeilijk om op te schrijven dat je dood gaat.’

Zondag 9 februari was in het stijlvolle Tuschinski de première van *Iedereen is van de wereld*. Deze sprankelende en ontroerende film vertelt het waar-gebeurde verhaal van Maartje van Winkel en Derakshan Beekzada – twee tienermeiden die in 2004 in dezelfde klas komen. Ze worden hartsvriendinnen, onder uiterst moeilijke omstandigheden: Maartje heeft kanker en weet dat ze zal sterven, Derakshan is een Afghaanse vluchteling die van VVD-minister Verdonk terug naar Afghanistan moet. De Tribune sprak met Judith Eijkel-Koorn, de moeder van Maartje en SP-lid, over de bijzondere gebeurtenissen van toen en de boodschap van de film nu.

Als Maartje na een jarenlange lijdensweg van haar arts te horen heeft gekregen dat ze terminale kanker heeft en niet meer lang zal leven, krijgt Derakshan een brief van de IND op de mat: ze moet met haar ouders en broer terug naar Afghanistan, waar ze in 2000 gevlucht zijn voor de Taliban. Inmiddels zijn de Amerikanen de baas in Afghanistan en heeft Rita Verdonk, de minister van Vreemdelingenzaken, het land weer ‘veilig’ verklaard. Voor beide meisjes stort de wereld in.

Dan komt Maartje met een verbluffend plan: ze schrijft een brief aan Verdonk waarin ze voorstelt dat Derakshan haar plekje in Nederland krijgt als Maartje er straks zelf niet meer is: dan kan zij mijn sofinummer en studiebeurs krijgen, ze hoeft niks te kosten. Voor Judith, de moeder van Maartje, zal het altijd een levendige herinnering blijven: ‘Het was ontzettend moeilijk voor Maartje om dat te schrijven. Ze zei: Mam, ik ga een brief schrijven, maar dan moet je wel naast me komen zitten, want het is heel moeilijk om op te schrijven dat je dood gaat. Het was niet zomaar een onbezonnen actie, ze had er heel goed over nagedacht. Toen de brief klaar was, zei ze: ‘Maar wat als ik nou niet dood ga, als ik toch weer beter word?’ Toen zei ik: ‘Nou, ik geloof dat we dan allemaal de vlag uithangen, dus daar hoeft je niet bang voor te zijn.’

Ongelooflijk wijs en moedig voor een 14-jarig meisje. Judith knikt en vertelt: ‘Toen Maartje op het Jeugdjournaal gevraagd werd hoe ze op het idee was gekomen om haar plek aan Derakshan af te staan, zei ze: ‘Ik wilde nog iets leuks... nee, iets moois doen met mijn leven.’ Ze corrigeerde dus zichzelf. Dat vind ik het veelzeggendste zinnetje dat ze ooit heeft uitgesproken. Ze wilde iets moois doen met haar leven, ze wilde iets

betekenen voor de wereld. Ik had die laatste twee jaar van haar leven steeds het idee: ze is net zo oud als ik. Maar ze was een tiener, een kind nog eigenlijk.’

TEGEN DE TIJDGEEST IN

Als in Maartjes omgeving bekend wordt dat ze een brief aan Verdonk heeft geschreven, en wat erin stond, slaat dat in als een bom. ‘Ze ging in tegen de mores van die tijd, dat je vooral voor jezelf op moet komen,’ zei de conrector van Maartjes school: ‘Toen ze beseftte dat haar wereld eindig was, vroeg ze zich af wat ze nog voor een ander kon doen.’ Het nieuws van Maartjes brief aan Verdonk gaat rond als een lopend vuurtje en de zaak krijgt landelijke bekendheid als Maartje en Derakshan meerdere keren hun verhaal bij het Jeugdjournaal vertellen. Er verschijnen artikelen in de krant, ook andere tv-programma’s geven er aandacht aan.

In de maanden daarvoor komt er een maatschappelijke beweging op gang – onder andere vanuit school – om de dreigende uitzetting van Derakshan en haar familie te voorkomen: Derakshan spreekt vloeiend Nederlands, is de beste van haar VWO 3-klas, haar ouders zijn allebei ernstig ziek en hebben medische zorg nodig, hun huis in Afghanistan is verwoest, ze hebben er totaal geen familie meer, en of ze inderdaad veilig zullen zijn voor de Taliban is maar de vraag. Waarom zou je dit gezin in godsnaam terugsturen naar Afghanistan? Waar de superslimme Derakshan als meisje sowieso nauwelijks onderwijs kan volgen of een carrière kan opbouwen? Maar Verdonk is onvermurwbaar: ‘We hebben nu eenmaal wetten in Nederland’, zegt ze met droge ogen voor de camera van het Jeugdjournaal als ze Maartje thuis bezoekt. Drie maanden later, op een maandagochtend in april 2005, sterft de 14-jarige Maartje, onzeker over de toekomst van haar vriendin.

Maar het verhaal van Maartje en Derakshan is dan nog niet voorbij – nog lang niet. De advocaat van Derakshans familie weet hun zaak bij de rechter aan te kaarten, met succes: het gezin krijgt een tijdelijke verblijfsvergunning. Ze kunnen even rustig ademen, maar het zwaard van Damocles blijft boven hun hoofden hangen – uitzetting naar Afghanistan blijft mogelijk. Tót er in 2007, mede door acties van de SP, een generaal pardon komt voor een grote groep asielzoekers (voor mensen die al zes jaar of langer op een definitieve uitspraak wachten). Ook Derakshans familie mag definitief blijven. Ondertussen blijft Derakshan het uitstekend doen op school; uiteindelijk maakt ze zelfs haar droom waar om arts te worden. Ook Maartjes wens komt daarmee – alsnog – uit. ‘Ik wilde altijd arts worden, dus dat kan zij dan in mijn plaats doen’, had Maartje gezegd op het Jeugdjournaal. Daarmee sluit zich, op wonderlijke wijze, de cirkel.

DE KRACHT VAN EEN TOEVALLIGE VRIENDSCHAP

Dat ze bij elkaar in de klas kwamen, was puur toeval, vertelt Judith: ‘Na een jaar vanwege haar ziekte niet naar school te zijn gegaan, kwam Maartje in de derde klas van het VWO. Op school kwam ze bij de kluisjes Derakshan tegen. Ze raakten meteen in gesprek en vanaf dat moment waren ze vriendinnen. Ik denk dat dat kwam omdat ze, ondanks hun verschillende achtergronden, ook heel veel gemeen hadden. Ze waren allebei ‘anders’: de één droeg een hoofddoek, de ander liep met krukken. >

‘Maartje ging in tegen de mores van die tijd, dat je vooral voor jezelf op moet komen.’

De trailer van de film en het interview met Maartje uit 2004 zijn te bekijken op de website van het Jeugdjournaal: sp.nl/iedereen-wereld

Stills uit de film 'Iedereen is van de wereld'

Ze kenden allebei tegenslag, pijn, verdriet, en de dreiging van de dood. Dat herkenden ze in elkaar.' Een toevallige vriendschap tussen twee, door het leven getekende tienermeiden.

Een vriendschap met een enorme impact, die nu – 20 jaar later – nog steeds nagalmt. 'Waarom het zoveel losmaakte en nog steeds zoveel losmaakt, komt denk ik doordat het verhaal van Maartje en Derakshan al deze problemen een menselijk gezicht geeft', zo vertelt Judith: 'Iedere kankerpatiënt is een mens. Iedere asielzoeker is een mens. Zij zijn geen nummers of gevallen, ze zijn mensen – net als jij en ik. Politici als Verdonk destijds en Wilders en Faber nu kunnen alleen dat hardvochtige beleid voeren door de menselijkheid eruit te halen: door asielzoekers niet als individuele mensen maar als gezichtsloze groep te behandelen.'

Dat maakt het verhaal van Maartje en Derakshan nog steeds super actueel: 'Toen hadden we Verdonk, nu hebben we Faber en die is nog erger.' Volgens Judith was deze actualiteit ook wat regisseur Marc de Cloe motiveerde om er een film van te maken: 'Hij zei: Ik wil de jeugd laten zien wat compassie met andere mensen betekent en dat

je altijd wat kunt doen, dat je altijd een verschil kunt maken. Daarin heeft hij gelijk. Je kunt soms denken: wat kan ik in mijn eentje nou doen? Maar wat je ook doet, het doet er altijd toe. Kijk naar Maartje: ze was doodziek, wat kon zij doen om haar vriendin te helpen? Nou, heel veel dus. En natuurlijk is er de waarde van menselijkheid, om altijd de mens in de ander te blijven zien. Ook dat is een boodschap van de film.'

DUIZEND GEKNAKTE ROZEN

De film volgt het verhaal van Maartje en Derakshan op de voet, maar wijkt op een aantal punten ook af. Zo zijn de namen veranderd: Maartje heet in de film 'Arianne' (Maartjes tweede naam) en Derakshan heet 'Zahra'. Het grootste verschil zit 'm in hoe de film het protest in beeld brengt dat vanuit school is georganiseerd om Derakshan te laten blijven. Vlak voor de Kerst van 2004 gaan alle duizend leerlingen van de school – inclusief Derakshan, Maartje en haar moeder, en enkele leraren – met bussen naar Den Haag om daar duizend rozen en duizend handtekeningen aan minister Verdonk aan te bieden. Maar ondanks

haar belofte dat ze de petitie in ontvangst zou nemen en met de kinderen in gesprek zou gaan, besluit Verdonk níet naar buiten te komen. 'Vanwege de veiligheidssituatie', laat ze via een woordvoester weten. De kinderen zijn diep, diep teleurgesteld en voelen zich ontzettend geschoffeerd. Zijn de doorns van hun duizend rozen dan zó gevaarlijk?

In de film loopt het protest dan grandioos uit de hand: er worden eieren gegooid tegen het raam waar de minister zich laat zien, de politie grijpt hardhandig in, er wordt vuurwerk afgestoken, en Zarah moet Arianne in haar rolstoel halsoverkop wegduwen om aan de rel te ontkomen. Vooral de eieren tegen het raam van de minister zijn leuk om te zien, maar het is pure fictie. 'Dat is in het echt niet zo gebeurd', vertelt Judith: 'Al die meiden en jongens waren wel ontzettend boos dat Verdonk niet naar buiten kwam. Maar ze hebben zich steeds uiterst netjes gedragen, er was geen enkele wanklank. Dat vind ik persoonlijk wel jammer, dat het in de film uit de hand loopt. Maar de regisseur vond dat toch een goed idee. De film is gericht op pubers en dan is een beetje actie wel handig.'

ONGEMAKKELIJK BEZOEK VAN VERDONK

Wat wél echt is gebeurd, en wat de film waarheidsgetrouw laat zien, is het bezoek van Verdonk in januari van 2005 bij Maartje thuis. Verdonk had toen al flink wat negatieve publiciteit over zich heen gekregen. 'Op de brief van Maartje had ze totaal niet gereageerd', vertelt Judith, 'En Verdonk was ook niet naar buiten gekomen tijdens de rozenactie. Dat werd allemaal breed uitgemeten in het Jeugdjournaal en in de kranten. Deze media-aandacht dwong Verdonk om hier aandacht aan te besteden, anders zou ze wel heel

kil overkomen. En dus kregen we een telefoontje van Verdonks persvoorlichtster. Die begon niet met de vraag: 'Hoe gaat het met uw dochter? Leeft ze nog?' Ze deelde alleen maar mee dat Verdonk bij ons thuis wilde komen, voor een gesprek.'

Wat zich dan afspeelt, kan alleen maar surrealistisch genoemd worden. Samen met Derakshan, nog twee klasgenoten en haar zus ontvangt een sterk vermagerde Maartje – een hoofddoek om vanwege de chemo – Verdonk in de woonkamer. De minister gaat nerveus tegenover hen zitten en steekt van wal. 'Afghanistan is nu veilig', zegt ze, 'dat heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken laten weten; die hebben informatie over elk klein dorpje in Afghanistan. Ze weten precies waar overal de kerk staat.' De meisjes reageren verbluft: kerken, in Afghanistan? Verdonk gaat stoïcijns verder: 'Het is nou eenmaal de schuld van je ouders dat je hier bent, dat is niet mijn verantwoordelijkheid.'

Als de meisjes aanvoeren dat Derakshan in Afghanistan haar school niet kan afmaken en al helemaal geen arts kan worden, antwoordt Verdonk: 'Derakshan kan toch ook iets anders worden dan arts? Ze kan bijvoorbeeld een bloemenstalletje openen, of meehelpen huizen bouwen.' Weer reageren de meisjes verbluft: een 15-jarig meisje dat huizen bouwt, in Afghanistan? Zo gaat het gesprek verder, waarbij Verdonk een schokkend gebrek aan empathie vertoont en niet op de hoogte blijkt van de gezondheidsproblemen van Derakshans ouders en het feit dat ze geen familie in Afghanistan meer hebben. Steeds hamert Verdonk op de Vreemdelingenwet, die nou eenmaal is zoals die is. 'Kunnen we die wet dan niet beter een vreemde wet noemen, in plaats van Vreemdelingenwet?', stelt een van de meiden voor.

...EN DE WERELD IS VAN IEDEREEN!

Wat de film ook toevoegt aan het verhaal van Maartje en Derakshan is het iconische nummer 'Iedereen is van de wereld' van The Scene, gezongen door Thé Lau. In de film besluiten Arianne en Zahra dit lied te zingen tijdens een karaoke-feest op school. Maar, vertelt Judith, dat is verzonnen voor de film: 'Maartje zou het wel prachtig hebben gevonden. De jonge mensen die het opnieuw hebben ingezongen, hebben dat ook heel mooi gedaan. En het is natuurlijk een prachtige tekst, vooral de tweede zin van het refrein past perfect bij de boodschap van de film.' Het nummer van The Scene geeft de film niet alleen een pakkende titel, maar vormt ook een perfecte muzikale omlijsting voor het verhaal. Bij de aftiteling zien we filmpjes voorbij komen van jongeren die op het nummer dansen: een levendige afsluiting van een prachtige, soms loodzware film over diep lijden en sterfelijkheid, maar ook over de kracht van vriendschap, menselijkheid, solidariteit en collectieve actie. Een verademing in het huidige politieke klimaat. <

Judith Eijkel-Koorn schreef in 2018 het boek *Monument voor Maartje* over het verhaal van Maartje en Derakshan en het medisch falen waardoor haar dochter te laat de juiste diagnose en behandeling kreeg. De gehele opbrengst van het boek gaat naar medisch kankeronderzoek. Het boek is verkrijgbaar door te mailen naar: monumentvoormaartje@gmail.com

Derakshan Beekzada en Judith Eijkel-Koorn tijdens de première van 'Iedereen is van de wereld'.

Stills uit het Jeugdjournaal-interview uit 2004 met Maartje en Derakshan.

TEAM COMMUNICATIE

De SP is meer dan je denkt. Jimmy Dijk is hét gezicht van de SP, samen met onze andere Kamerleden. Maar daarachter gaat een groot organisme schuil: een levend geheel van actievoerders, afdelingen, teams, medewerkers, bestuurders, volksvertegenwoordigers en de Partijraad. Wie zijn zij en wat doen zij? In deze Tribune besteden we aandacht aan het communicatieteam, dat onder leiding van Miloš Todorović de boodschap van de SP naar buiten brengt.

Wat doet het communicatieteam?

Miloš: 'Wij zijn constant bezig met zo goed, simpel en duidelijk mogelijk de standpunten en idealen van de SP over te brengen aan een zo groot mogelijk publiek. Dat doen we naar buiten toe, naar de mensen die nog geen SP-lid zijn, maar ook naar onze leden. Bijvoorbeeld via onze wekelijkse nieuwsbrief en de Tribune. Maar de communicatie naar buiten toe is veel omvangrijker en complexer. Zo onderhouden we contacten met journalisten, we zorgen dat onze Kamerleden bij talkshows komen, we schrijven persberichten en maken korte berichten voor de sociale media.'

Peter: 'En we helpen de afdelingen bij het maken flyers en kranten. Zodat heel Nederland ziet wat wij lokaal doen en wat onze manier van werken is.'

Gaat het alleen om tekst, of doen jullie ook de vormgeving?

Maurits: Als grafisch vormgever ben ik medeverantwoordelijk voor de visuele huisstijl van de SP. Sinds 2006 hebben we bij de SP een heel sterke visuele uitstraling, destijds ontworpen door ontwerpbureau Thonik. Zij hebben daar een designprijs mee gewonnen. Heel lang heeft dat het beeld van de SP bepaald. De laatste jaren proberen we dat te vernieuwen en zijn we op

Team Communicatie: vlnr. Peter Sas, Maurits Gemmink, Miloš Todorović, Joshua Versijde, Lourens van Hoorn.

zoek naar nieuwe visuele uitingsvormen. Dat zie je nu duidelijk terug in de wooncampagne, waarvoor ik het logo heb gemaakt. Qua vormgeving laten we zien dat we stappen vooruit maken en met een nieuwe SP bezig zijn.'

Hoe belangrijk zijn de sociale media, om de SP-boodschap naar buiten te brengen?

Joshua: 'De sociale media zijn steeds belangrijker geworden. Wij zijn daar ook steeds professioneler in geworden. Eerst was Facebook heel groot en daarop communiceer je vooral met tekst en afbeeldingen. Toen kwam Instagram, waar de tekst minder centraal staat en vooral de foto's belangrijk zijn. Tegenwoordig zitten heel veel mensen op TikTok, niet alleen jongeren maar ook volwassenen, en daar draait het meer om video's. En ik moet zeggen: op TikTok loopt de SP redelijk voorop, vergeleken met veel andere partijen.'

Lourens: 'Mijn specifieke taak daarin is actuele nieuwsberichten schrijven en korte video's maken waarin de boodschap van de SP goed naar voren komt. Die verspreiden we dan op de sociale media.'

Peter: 'Ook de nieuwe Tribune-podcasts verspreiden we online. In de podcasts laten we onze Kamerleden in gesprek gaan met bekende Nederlanders of deskundigen over belangrijke onderwerpen. Ik maak daar dan artikelen van voor de Tribune.'

Hebben jullie tot slot nog een boodschap aan alle SP-leden en de lokale afdelingen?

Miloš: 'Wij denken en helpen graag mee met afdelingen voor vormgeving, aanwezigheid op sociale media, flyers en afdelingskranten. Of als afdelingen vragen hebben over hoe om te gaan met de pers. En natuurlijk horen we graag hoe mensen over bepaalde thema's denken. Mensen kunnen ons altijd mailen via: communicatie@sp.nl'

'CONTACTEN MET MENSEN ZIJN BELANGRIJKE DAN DE STUDIE'

Amsterdammer **Cuno Nasserie (24)** studeert Computer Science, maar zijn hart ligt buiten de universiteit. 'Onder mensen zijn, actievoeren en de wereld een beetje beter maken. Daar besteed ik meer aandacht aan.'

En waar ontmoet je die mensen?

'Eerst bij mijn studentenvereniging, maar nu via de SP en bij Duwoners. Dat is de belangenvereniging van huurders van DUWO, de grote verhuurder voor studenten. Met Duwoners ondersteunen we bewonerscommissies en helpen we die opstarten. En bij de SP ben ik voorzitter van de jongeren in Amsterdam. We houden ons met van alles bezig: de langstudeerboete, acties voor Palestina, de huisjesmelker van het jaar-verkiezing en nu met een heel toffe actie in de Molenwijk tegen de tocht-, vocht- en schimmelproblemen.'

Hoe zie je de toekomst? Verlies je als linkse jongere niet de moed door alles wat er nu in de wereld gebeurt?

'Nee, ik denk dat het ons juist helpt, dat het ons meer kracht geeft. Politiek is lange tijd minder belangrijk gevonden. Dat zie je nu veranderen. Steeds meer jongeren gaan zich inzetten voor een betere wereld. Ook bij ons sluiten ze zich meer en meer aan.'

Je houdt van mensen, maar je gaat er ook graag alleen op uit...

'Ja, ik maak lange tochten op mijn scooter, naar Oostenrijk bijvoorbeeld. Gewoon zonder planning gaan rijden en maar zien waar je een camping vindt. Heerlijk traag, en je ziet de mooiste dingen.'

En wat liet jou de stap naar de SP zetten?

'In een app-groep waar ik in zat werd kleinrend gedaan over de SP. Ik stemde al SP en vond dat irritant, dus ben ik lid geworden. En na het zoveelste leuke telefoontje met iemand van de afdeling Amsterdam vond ik echt mijn thuis bij de SP: door het sociale karakter van de partij, de economische analyses en vooral het opzoeken van de mensen en met hen in gesprek gaan. Zo moet het!'

1995

REMI POPPE EN DE ASBESTVERVUILING

Remi Poppe brengt een bezoek aan een bedrijf waar op een onverantwoorde manier met asbest wordt gewerkt, in 1992.

Wie afleveringen van de Tribune leest uit de jaren zeventig en tachtig komt steeds verslagen tegen van acties van de SP tegen de vervuiling door asbest. Het is een van de langdurige acties van de partij op het gebied van milieu en veiligheid. Elk jaar sterven nog altijd meer dan vijfhonderd mensen in ons land aan de gevolgen van asbestvervuiling – wereldwijd zijn dat er vele duizenden. De SP voerde die acties met werknemers, onder meer van Eternit in Goor, en omwonenden in gebieden waar asbest werd gebruikt of werd gestort. In 1995 werd door de SP en met nabestaanden het Comité Asbestslachtoffers opgericht.

‘Blijf niet mokkend aan de kant staan, stel een daad en toon je moed.’ Dit is de eerste zin uit het lied ‘Een mens is meer’, dat werd geschreven door Karel Glastra van Loon. Deze schrijver schreef niet alleen dit SP-lied, maar ook een boek over Remi Poppe, met als titel *De Poppe methode* (1993). Over de manier waarop deze milieuactivist grote vervuilers ontmaskerde. Moed is een rode draad in het activisme van Remi Poppe, die ook een belangrijke rol speelde in de strijd tegen asbestvervuiling. Die in 1989 in een stroomversnelling kwam nadat

Remi Poppe op onderzoek uitging in de Eternit-fabriek in het Overijsselse Goor.

De misstanden in de asbestfabriek leerde Poppe kennen door de contacten die hij had met werknemers of met hun weduwen, die hem vertelden hoe asbestbedrijf Eternit mensen blootstelde aan deze dodelijke vervuiling. Die had de SP leren kennen via het MilieuAlarmteam, dat onderzoek deed naar milieu-misstanden. De bezoeken deed Remi Poppe niet alleen, maar samen met een journalist en fotograaf van het populaire blad *De Nieuwe Revue* en later nog eens met een cameraploeg van omroep Veronica. Dat was moedig, omdat Remi Poppe goed wist hoe gevaarlijk de vervuiling was en ook hoe sterk de tegenstand van Eternit.

Eternit was een multinational die heel veel geld verdiende aan asbest, dat werd gezien als een wondermiddel en in de bouw overal werd toegepast, reden dat het nog altijd in veel huizen en wegen zit. Onderzoekers hadden al veel eerder aangetoond hoe dodelijk asbest was, doordat mensen die ermee in aanraking kwamen na twintig jaar nog mesothelioom konden krijgen: een vreselijke longkanker die leidt tot een pijnlijke dood. Critici werden door Eternit echter de mond gesnoerd, onder meer door een leger aan advocaten. Maar advocaten had de SP ook, onder wie Bob Ruers, die

veel nabestaanden van slachtoffers bijstond.

De acties leidden tot succes: het organiseren van nabestaanden (de zgn. ‘asbestweduwen’), het mobiliseren van de media en het bijstaan van nabestaanden in rechtszaken bleek een sterke combinatie. De SP liet zelf onderzoek doen naar de gevolgen van asbestvervuiling en SP-afdelingen voerden samen met de nabestaanden acties. Sinds 1994 is het gebruik van asbest in ons land verboden, maar de vervuiling bleef, net als het toenemend aantal asbestslachtoffers. Bob Ruers nam in 1995 samen met nabestaanden het initiatief tot het Comité Asbestslachtoffers, dat bleef strijden voor asbestsanering en voor genoegdoening. De strijd tegen asbestvervuiling heeft laten zien hoe in ons land en wereldwijd de winst boven de mensen werd gesteld en hoe mensen door bedrijven de dood in werden gejaagd. Het is ook een voorbeeld hoe een kleine partij en een groep activisten door mensen te organiseren, zelf onderzoek te doen en door media te benaderen een multinational op de knieën kon krijgen. De oprichting van het Comité Asbestslachtoffers was niet het einde van de strijd, omdat veel nabestaanden moesten blijven vechten voor hun recht op compensatie en erkenning. Daarin stonden zij echter niet alleen, maar konden zij voortaan samen optrekken.

Jan Marijnissen op tour met het boek *Tegenstemmen* (1996). Hier in januari 1997 op een politieke bijeenkomst in Oss.

1996

TEGENSTEMMEN MET JAN MARIJNISSEN

Het is een profetisch boek: *Tegenstemmen* van Jan Marijnissen. Waarin de SP-voorman in 1996 de gevolgen voorspelde van het neoliberalisme, dat vanuit Amerika en Engeland was gekomen en ook in ons land voet aan de grond kreeg. In het kabinet van Wim Kok (1994-1998), waarin de markt heilig werd verklaard en de democratie buitenspel gezet. PvdA-leider Wim Kok hield in 1996 ook een belangrijke redevoering, waarin hij zijn partij de ideologische veren afwierp: de PvdA moest breken met de traditie van het socialisme en kiezen voor het marktdenken. In de SP wilde Jan Marijnissen toen precies het tegenovergestelde.

Frits Bolkestein zei in 1996: 'Iedereen behalve Jan Marijnissen van de SP denkt tegenwoordig liberaal.' De leider van de VVD had daarmee een goed punt: alle linkse partijen hadden dat jaar het neoliberalisme omarmd, door te kiezen voor ideologische termen als 'vrijzinnig-liberaal' (door GroenLinks) of 'sociaal-liberalisme' (in de PvdA). De SP ging niet mee met de mode van de tijd en wees mensen liever op de enorme gevolgen van het neoliberale denken. Voor de economie en de publieke zaak, voor de cultuur en de samenleving en voor de manier waarop mensen met elkaar omgaan: het egoïsme en het eigenbelang.

Een van de gevolgen van het neoliberale denken was volgens Jan Marijnissen dat de democratie om zeep werd geholpen: 'De massale omarming van een ideologie met slechte één enkele waarde, is gevaarlijker dan welk religieus fanatisme ook.' Want de vrije markt 'werkt niet volgens het beginsel van *one man, one vote*, maar van *one dollar, one vote*.' 'Dat onze hele cultuur, van pop tot sport, tot schilderkunst en opera, wordt overgeleverd aan de wetten van de markt, en dus aan de eendimensionale, alles gelijkschakelende platvloersheid van de commercie, dat moet kennelijk voor lief worden genomen.'

Terwijl linkse partijen afscheid namen van het socialisme was de SP in 1996 bezig met het formuleren van een nieuw en een eigen socialisme. Een proces dat eind 1999 zou leiden tot het nieuwe beginselprogramma *Heel de mens*. In *Tegenstemmen* maakte de SP een analyse van de actuele politiek en welke ontwikkelingen te verwachten waren. Het boek was het gevolg van jarenlang onderzoek dat Jan Marijnissen en anderen hadden gedaan in de VS en Groot-Brittannië en het marktdenken dat zij daar aantroffen. Het boek is ook nu nog heel herkenbaar, omdat bijna alle voorspellingen van de SP van toen zijn uitgekomen.

De SP was in 1994 met Jan Marijnissen en Remi Poppe in de Tweede Kamer gekomen en was met die twee zetels een kleine partij. Toch maakte *Tegenstemmen* veel indruk, in ons land en ook in het buitenland. De vertaling *Enough! A Socialist Bites Back* werd in linkse kringen in Engeland en elders in Europa goed ontvangen en een Griekse vertaling had veel invloed op de ontwikkeling van een partij als Syriza. Het boek werd in ons land een bestseller, mede door de marketing door de partij voor *Tegenstemmen*. Dat ook een rood antwoord was op paars, ofwel het ongelukkige neoliberale huwelijk van PvdA, VVD en D66.

Tegenstemmen is nog altijd belangrijk voor SP'ers van nu. Het boek laat zien dat de SP zich in haar politiek niet zomaar laat leiden door de markt, maar ook niet alle vertrouwen heeft in de staat. De politiek is vooral aan de mensen zelf, zo lezen we: 'Wat aan de mensen overgelaten kan worden, moet ook door de mensen zelf – individueel of collectief – worden bestierd. De overheid schept de voorwaarden, stimuleert, mobiliseert en coördineert. Deze overheid is primair een bondgenoot van mensen en niet een vreemde macht die mensen overheerst.' Dat gold in 1996, maar dat geldt niet minder in onze huidige tijd.

Een lekkere, gezonde maaltijd die je voor 'n betaalbare prijs zou moeten kunnen maken. De SP wil daarom de BTW op gezond voedsel (producten die passen binnen de 'schijf van vijf') afschaffen.

Bekijk de kookkunsten van Jimmy en Super Dushi Chef via: sp.nl/jimmykookt of scan de QR code

Spicy tomatensoep met pompoen en kokosmelk...

En hoe je die soep dan maakt? Nou zo:

INGREDIËNTEN:

- 1 Kg tomaten, liefst verschillende soorten
- 2 rode paprika's
- 300 gr pompoen
- 2 rode uien
- 1 bol knoflook
- 1 hete peper (naar smaak!)
- 3 el olijfolie
- Een flinke snuf zout
- 3 cm gemberwortel, geraspt
- 1 tl paprikapoeder
- 1 tl gemalen korianderzaad
- ½ tl gemalen piment
- ½ tl komijn
- 500 ml bouillon (kip of groente)
- 200 ml kokosmelk

BEREIDING:

- 1** Snijd de tomaten en paprika's in kwarten, de pompoen in blokjes van 3x3cm en de uien in 8 stukken. Leg ze op een met bakpapier beklede bakplaat.
- 2** Snij het topje van de knoflook af, besprenkel met wat olie en pak in met aluminiumfolie. Leg deze ook op de bakplaat. Voeg eventueel een hete peper toe.
- 3** Giet de olijfolie over de groenten en bestrooi met wat zout. Rooster de groenten 45 minuten in de oven op 180°C.
- 4** Doe alle groenten nu samen in de blender. Knijp de bol knoflook er boven uit, zodat de teentjes ook in de blender vallen. Maal de groenten fijn.
- 5** Doe de soep in een pan en voeg de gember, specerijen, bouillon en kokosmelk toe. Laat nog 10 minuten zachtjes pruttelen en serveer met een lekker broodje. Eet smakelijk!

AAN!
SP.

Dijk van een vent!
Hang die poster achter je raam

Woondebat
Onze grond geen verdienmodel

Stanley Bostdorp
'We moeten Tata Steel vergroenen en banen redden'

colofon

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 4 maal per jaar.

Redactie
Miloš Todorović (h), Peter Sas

Vormgeving
Maurits Gemmink

Aan dit nummer werkten mee
Ronald van Raak, Karen Veldkamp
Peter Verschuren, Joshua Versijde

Foto's omslag
Maurits Gemmink

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar: www.sp.nl/contact
Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

inhoud

- 4** De actie
Rode Lijn
- 10** SP Jongeren
- 11** Column
Campagneleider
Nils Müller
- 19** Pareer je oom
Tips voor je verjaardag!
- 20** Kort nieuws
- 22** Dijk van een vent
Hang die poster
achter je raam
- 40** Achter de schermen
Ledenadministratie
en secretariaat
- 41** Linksvoor
Anthony Williams
- 42** Van toen tot nu
1997-1998

Onze lijsttrekker!

Jimmy over zijn plannen
voor de SP deze verkiezingen

Internationale Top voor Vrede

Klassenstrijd =
Internationale
solidariteit.
Samenwerken
aan vrede

Woondebat

‘We moeten terugpakken wat van ons allemaal is’

Meer dan klaar voor de verkiezingen!

Lieke van Rossum en Nils Müller vertellen over de verkiezingen

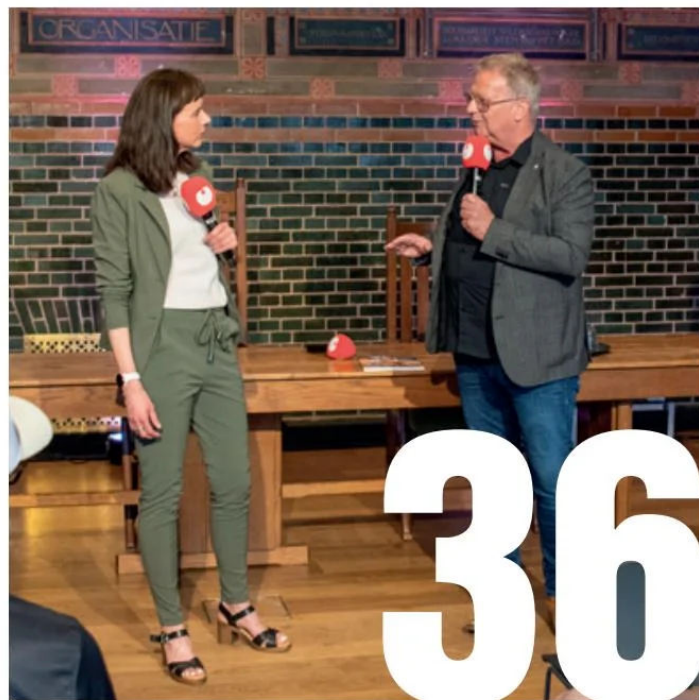

Geen steun zonder zeggenschap

‘Van de PVV horen we helemaal niks. In industriepolitiek zijn ze niet geïnteresseerd.’

1 mei-bijeenkomst

Compromisloos opkomen voor de werkende klasse!

De actie!

DE RODE LIJN

Samen trekken we een rode lijn tegen de genocide in Gaza door de Israëlische regering. Met 150.000 mensen kwamen we in actie in Den Haag. Overal op de wereld staan honderdduizenden mensen op en trekken een rode lijn.

LJSTTREKKER JIMMY DIJK:

'WIJ GAAN VOLLE BAK VOOR SOCIAAL!'

Jimmy Dijk is door de partijraad van de SP gekozen als lijsttrekker voor de Tweede Kamerverkiezingen. In zijn toespraak en in de Tribune vertelt hij over zijn plannen voor de komende tijd, over de dreigende militarisering en over de keuzes waar Nederland voor staat op 29 oktober. 'Het is een grote eer om als lijsttrekker gekozen te zijn. Ons krachtige geluid tegen ongelijkheid en voor solidariteit is juist nu keihard nodig.'

De ongelijkheid in ons land neemt steeds verder toe. Wij, als socialisten, zien die ongelijkheid als product van het neoliberalisme. Een neoliberalisme dat zich blijft ontwikkelen. Van meer markt en minder overheid in de jaren '90 met tal van privatiseringen. Naar de overheid in dienst van de markt tijdens de financiële crisis in 2008. Tot de coronacrisis in 2020 met miljarden euro's aan publiek geld voor private ondernemingen. En we zagen dit neoliberalisme bij het gevallen kabinet weer.

Ik hoor vaak dat dit kabinet niets voor elkaar heeft gekregen. Dat klopt als het gaat om de problemen van gewone mensen. Juist op belangrijke onderwerpen zoals wonen, zorg en kosten in levensonderhoud heeft het kabinet van PVV, VVD, BBB en NSC niets gedaan. De wooncrisis is vergroot, de zorg is verder vermarkt en de armoede en onzekerheid zijn verdiept.

*Er heeft een omgekeerde solidariteit plaatsgevonden.
Van gewone mensen naar de miljonairs, aandeelhouders
en vastgoedbezitters.*

Maar vergist u zich niet. De aandeelhouders, grote vermogens en villa-bezitters hebben hun miljarden aan cadeautjes wél gekregen. Zoals de belastingkorting op inkoop van eigen aandelen en de verruiming van de hypotheekrenteaftrek voor villabezitters.

Er heeft een omgekeerde solidariteit plaatsgevonden. Van gewone mensen naar de miljonairs, aandeelhouders en vastgoedbezitters. We zien slecht functionerende publieke diensten die verder uitgedund en kapot bezuinigd zijn. En we zien mensen met grote problemen in onze samenleving. Problemen die opgelost moeten worden.

Want het is niet normaal dat kinderen in auto's en garageboxen slapen, één op vijf gezinnen in een huis met vocht en schimmel leeft, één op vijf mensen door de hoge kosten zorg mijdt, 20.000 ouderen op de wachtlijst voor het verpleeghuis staan, één op drie werkenden een onzeker contract en inkomen heeft en 500.000 mensen in voedselnood verkeren. Dat is niet normaal.

WAARDEN

Politiek gaat over waarden. Voor de SP betekent dit dat wij ons laten leiden door menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Menselijke waardigheid betekent dat we de belangen van mensen boven die van het kapitaal stellen. We bouwen aan een samenleving die voor iedereen bestaanszekerheid biedt en waarin ieder mens mee kan doen en mee kan beslissen.

Alle mensen zijn gelijkwaardig: de ene mens is nooit méér dan de andere.

Dat vereist de zekerheid van onderwijs, zorg, wonen, werk, gezond eten en een schone omgeving. En omdat mensen wel gelijkwaardig maar niet gelijk zijn, moeten we solidariteit tussen mensen organiseren. Dit staat centraal in de analyses die we maken en in de alternatieven die we presenteren.

ONZE ALTERNATIEVEN

Onze alternatieven vragen niet om een onsje meer of minder. De problemen in ons land zijn dermate grote, dat dit om grote veranderingen vraagt. Dat spreekt ook uit de onvrede die er in de samenleving leeft. De problemen zijn al jaren hetzelfde en de oplossingen van de zittende macht ook. Hun oplossingen werken niet. Het is daarom tijd voor échte veranderingen en échte oplossingen.

WONEN ZONDER WINST

Samen moeten we problemen bij de kern aanpakken. Daarom presenteerden we eerder dit jaar ons woonplan *Wonen Zonder Winst*.

Vanaf de jaren '90 werd onze volkshuisvesting steeds verder uitgekleeft. In de jaren '60, '70 en '80 investeerde de overheid nog flink in volkshuisvesting. Het lukte toen wel om jaarlijks 100.000 tot 150.000 betaalbare woningen voor lagere en middeninkomens te bouwen. In de

jaren '90 werd de woningbouw vermarkt en trok de overheid zich terug.

Rutte II, het kabinet van VVD en PvdA, deed er nog een schepje bovenop. Met een verhuurderheffing, steeds hogere huren en vrij spel voor huisjesmelkers en beleggers. Het heeft een diepe wooncrisis veroorzaakt.

Waar andere partijen geen duidelijkheid geven over hoe de wooncrisis op te lossen, is de SP glashelder hoe we dit voor elkaar gaan krijgen. We moeten miljarden investeren in onze volkshuisvesting. Voor een miljoen betaalbare woningen voor lage en middeninkomens. Voor het bevroren van de huren. En voor zeggenschap van huurders over hun woningbouwverenigingen.

Het investeren van miljarden in onze volkshuisvesting is een taboe in Den Haag. Maar meer dan driekwart van de mensen wil deze forse investeringen in volkshuisvesting. Het is aan de SP om deze tegenstelling en dit taboe te doorbreken. Omdat de werkende klasse en de samenleving hierom vragen.

NATIONAAL ZORGFONDS

Samen moeten we problemen bij de kern aanpakken. Daarom presenteerden we ons plan voor een Nationaal ZorgFonds.

De invoering van marktwerking in onze zorg is een grove fout geweest. >

De concurrentie tussen verzekeraars heeft de zorg duurder gemaakt en de wachtlijsten langer. De premie en het eigen risico gingen omhoog en de ongelijkheid in zorg werd groter. Zorgverleners raken gefrustreerd door zorgverzekeraars die hun overladen met wantrouwen en verstikkende bureaucratie.

*Waar de PVV op de zorg niets heeft bereikt,
zal de SP samen met 250.000 steunbetuigers
en zorgverleners zich hiervoor blijven inzetten.*

Het zorgstelsel moet anders. We schaffen de zorgverzekeraars af en voeren een Nationaal ZorgFonds zonder eigen risico in. Zonder concurrentie maar met samenwerking. We stoppen de bureaucratische rompslomp van verzekeraars. Dit bespaart zoveel geld dat we mondzorg en fysiotherapie aan het basispakket kunnen toevoegen.

We schaffen het eigen risico helemaal af. De premie wordt volledig inkomensafhankelijk. Hierdoor worden toeslagen overbodig. Volgens het CPB gaat hierdoor 80 procent van alle mensen minder betalen en de rijkere 20 procent van de mensen een paar euro meer. Dat heet solidariteit.

Waar de PVV op de zorg niets heeft bereikt, zal de SP samen met 250.000 steunbetuigers en zorgverleners zich hiervoor blijven inzetten. Net zolang totdat we het voor elkaar hebben.

Het afschaffen van de marktwerking in de zorg is een taboe in Den Haag. Maar meer dan driekwart van de mensen wil de marktwerking in de zorg afschaffen. Het is aan de SP om deze tegenstelling en dit taboe te doorbreken. Omdat de werkende klasse en de samenleving hierom vragen.

DEMOCRATIE EN ECONOMIE

Samen moeten we problemen bij de kern aanpakken. Daarom presenteren we ook ons plan voor democratie en economie. In Nederland is de inflatie twee keer zo hoog als die in de rest van Europa. De prijzen in de supermarkt blijven maar stijgen. Terwijl mensen hoge prijzen betalen, vullen supermarkten en voedselabrikanten hun zakken. Daarom moeten we de prijzen gaan controleren, reguleren en indien nodig blokkeren. Onze economie werkt niet voor iedereen. Terwijl mensen keihard werken, een derde van de mensen een onzeker contract heeft en een vijfde van de mensen op onregelmatige tijden werkt, kunnen te veel mensen niet rondkomen. Zij leven in onzekerheid.

*Een miljonairsbelasting is het grootste taboe in Den Haag,
het is aan de SP dit taboe te doorbreken.*

Daarnaast zien we dat de lonen nog steeds achterblijven ten opzichte van de winsten. We zien dat de bedrijfswinsten met 418 miljard euro nog nooit zo hoog zijn geweest. Door de zeggenschap van werknemers in onze bedrijven te vergroten kunnen we de winsten herverdelen en de lonen verhogen. Door de zeggenschap van werknemers te vergroten kunnen we ook onze maakindustrie in Nederland behouden.

Met een miljonairstaks van vijf procent voor vermogens boven de vijf miljoen kunnen we 12,5 miljard euro herverdelen, zodat de belastingen op arbeid en consumptie omlaag kunnen.

Het zwaarder belasten van hoge winsten en grote vermogens is het grootste taboe in Den Haag. Maar meer dan driekwart van de mensen is vóór het belasten van de allerrijksten. Het is aan de SP om deze tegenstelling en dit taboe te doorbreken. Omdat de werkende klasse en de samenleving hierom vragen.

STOP DE MILITARISERING

Ik lees in de media veel dat GroenLinks/PvdA radicaal zou zijn, maar dat lijkt mij toch wel een grote vergissing. We hebben het namelijk al zo vaak gezien. Zodra het kan, schuift Timmermans naar het midden voor de macht. Dat zagen we in de Paarse jaren, dat zagen we in Balkenende I en ook weer met Rutte II. En we zagen het onlangs weer: ook GroenLinks/PvdA stemde in met de Trump-norm van vijf procent. Zonder te weten waar de rekening komt te liggen.

Timmermans heeft zich net als Yesilgöz en Rutte verbonden aan de Trump-norm.

Het gaat om het astronomisch bedrag van 35 miljard euro extra per jaar, bovenop de huidige 22 miljard euro die jaarlijks aan defensie wordt uitgegeven. Het is onvoorstelbaar. Hoe iedereen voor Trump door de knieën zakt en hoe de Nederlandse bevolking straks keihard wordt gepakt. Zelfs Wilders is akkoord en maakte een fanboy-selfie met Trump. D66 zegt meteen dat de halvering van het eigen risico hiervoor van tafel moet. De VVD ziet haar kans en wil de bijstand versoberen. En GroenLinks/PvdA willen ook graag meedoen met het midden.

Zij komen met het plan om deze megalomane rekening bij de staats-schuld en hogere belastingen te leggen. Het is zo onrealistisch en daarmee een valse belofte. Timmermans heeft zich net als Yesilgöz en Rutte verbonden aan de Trump-norm. Daar was zelfs geen slijmerig sms'je van Rutte voor nodig.

Als we het niet stoppen zal het leiden tot meer bezuinigingen op zorg, onderwijs, woningbouw en sociale zekerheid. En tot meer tweedeling en ongelijkheid in onze samenleving. Zo zien we hoe, in slechts enkele weken, onze welvaartsstaat wordt omgebouwd in een oorlogsmachine.

Voor de SP is het helder. De rekening mag niet terecht komen bij de werkende klasse. Wij gaan niet bezuinigen op sociale voorzieningen en de publieke sector om een wapenwedloop op gang te brengen. Het maakt onze wereld niet veiliger, het verzwakt onze economie en beschadigt onze samenleving. We zullen er alles aan doen om dit te stoppen.

De SP wil dat Nederland weer een sociaal land wordt.

De keuzes voor de komende verkiezingen zijn simpel. Wordt het weer ieder-voor-zich en het recht van de sterksten met PVV en VVD? Wordt het weer de afbraakpolitiek van VVD met spijt van de PvdA zoals in Rutte II? Wordt het weer asociaal? Óf maken we Nederland sociaal?

De SP wil dat Nederland weer een sociaal land wordt. Een land waar het normaal is dat iedereen een betaalbaar huis heeft, waar iedereen menselijke zorg krijgt, waar iedereen een volwaardig loon verdient en waar iedereen gezond en goed kan eten.

Wij gaan volle bak voor fundamentele veranderingen.

Wij gaan volle bak voor een hoopvol verhaal.

Wij gaan volle bak voor sociaal!

GROOT, GROTER, GROOTST!

Onze jongerenbeweging is sinds begin van dit jaar opnieuw flink gegroeid! En dat is niet zo gek, want het is voor steeds meer jongeren van de werkende klasse glashelder dat hun belangen onderaan staan voor de politiek. De woningcrisis wordt niet opgelost, op onderwijs wordt er continu bezuinigd en op hun werkplek worden jongeren met een jeugdloon uitgebuit.

Wij laten zien dat deze problemen wél opgelost kunnen worden. Bijvoorbeeld met onze 'claim je huis' campagne, waarbij we samen met jongeren in het hele land actievoeren om leegstand aan te pakken.

Wij als SP Jongeren weten dat we voor echte oplossingen als maatschappij de belangen van de werkende klasse boven die van het kapitaal moeten zetten. Dat kan alleen als we de macht in onze maatschappij radicaal anders verdelen. Het is aan ons als jongerenbeweging om jongeren in te laten zien dat als ze zich organiseren, ze die macht hebben. Als wij ons organiseren zijn wij veel machtiger dan welke kapitalist of politicus dan ook!

De enorme groei van onze jongerenbeweging laat zien dat we als partij en als SP Jongeren aan het winnen zijn. Het is aan ons om deze kwantitatieve winst om te zetten in een kwalitatieve omslag en daadwerkelijke verandering af te dwingen in het belang van de toekomstige werkende klasse. Het is aan ons om de jongeren van de werkende klasse te betrekken bij het verwezenlijken van een socialistische maatschappij en als we deze groei doorzetten kunnen we grote dingen bereiken.

Wij zijn nu al de actiefste politieke jongerenbeweging van Nederland en als het zo doorgaat binnenkort ook de grootste!

**SP
JONGEREN**

Wat mag de SP van u in de etalage zetten?

29 oktober zijn er Tweede Kamer-verkiezingen. Dat betekent dat we onszelf weer in de etalage mogen zetten. SP'ers zijn daar over het algemeen niet zo goed in. We zijn veel te bescheiden. Daarom leek mij dit een goed moment om u eens te vragen: Wat vindt u het mooiste aan de SP?

Ik heb er zelf ook al even over nagedacht. Het mooiste aan de SP vind ik bijvoorbeeld dat we een club zijn die in staat is écht van betekenis te zijn. Dat doen we veelal door samen met mensen in actie te komen. Terwijl andere partijen bol staan van mooie woorden en beloften, zorgen wij er op dit moment bijvoorbeeld voor dat op tientallen plekken in Nederland slecht onderhouden schimmelwoningen eindelijk worden opgeknapt. Geen woorden, maar daden, laten we maar zeggen. Welke partij doet dat nou?

Het is belangrijk dat we met trots laten zien wie we zijn, de komende maanden. Soms als ik TV kijk of door sociale media scrol, besef ik me dat we in een griezelige wereld terecht zijn gekomen. Oorlog, genocide, autoritair wereldleiders, politieke spelletjes om de macht en een alles-verzengende haat. Het laat me rillen.

Maar als ik opkijk van mijn beeldscherm realiseer ik me dat de wereld veel vaker ook een heel sociale kant heeft. Ik hoef maar even te praten met mijn burens, die steeds meer huur moeten betalen. Of te luisteren naar andere ouders als ik met mijn zoontje naar de door vrijwilligers georganiseerde ouder-kind-ochtend ga in het buurthuis. Dan realiseer ik me dat mensen door en door sociale wezens zijn.

We willen dat onze problemen opgelost worden en vaak willen we er nog wat voor doen ook. We willen geen politieke spelletjes, maar een fatsoenlijke en betaalbare woning. We willen geen mooie beloften, maar een kortere werkweek of betaalbare kinderopvang. We willen geen woorden, maar daden. Eigenlijk staat dit land bol van de SP'ers. Het is van belang dat zij 29 oktober ook echt SP gaan stemmen.

Ik ben benieuwd wat de SP volgens u van zichzelf in de etalage mag zetten deze verkiezingscampagne. **Stuur me uw ideeën: wat vindt u dat we moeten laten zien? Wat raakt u, waar bent u trots op? Mail me op campagne@sp.nl. Ik lees alles met aandacht!**

foto Maurits Gemmink

Een week voor de NAVO-top waar leger- en regeringsleiders inzetten op een nieuwe wapenwedloop, gingen in Den Haag 150.000 mensen de straat op om een ander geluid te laten horen: tegen de genocide in Gaza, tegen oorlog en voor internationaal recht. Dezelfde dag demonstreerden in Brussel 110.000 mensen voor Gaza. Een dag eerder scandeerden zes miljoen Amerikanen de leus 'No kings!' terwijl Trump zijn verjaardag vierde met een militaire parade. Eerder al hadden Franse dokwerkers geweigerd om schepen te laden met wapens voor Israël. Er is, kortom, een nieuwe wereldwijde vredesbeweging aan het ontstaan. Een beweging die zaterdag 21 juni op initiatief van de SP samenkwam in Den Haag voor de Internationale Top voor Vrede.

Twee dagen voor aanvang van de NAVO-top verzamelden zich in een afgeladen Theater aan het Spui sprekers uit binnen- en buitenland voor deze alternatieve top. Een tegentop waar niet werd opgeroepen om meer en meer miljarden te spenderen aan wapentuig, om de winsten van Amerikaanse wapenfabrikanten te spekken en onze sociale voorzieningen daarvoor kapot te bezuinigen. Maar waar juist werd opgeroepen om te investeren in échte vrede, in diplomatie, in sociale zekerheid en in internationale rechtvaardigheid. 'Deze Internationale Top voor Vrede is een heel belangrijk initiatief', zei Alessandra Maiorino van de Italiaanse Vijfsterrenbeweging: 'Want we moeten samenkomen voor dit ene gemeenschappelijke doel: we moeten opstaan tegen de oprukkende militarisering van onze samenlevingen.'

IMPERIALISME EN WAPENWEDLOOP

Meerdere sprekers benadrukten het grote gevaar van de huidige tijd, waarin de internationale rechtsorde in sneltreinvaart wordt afgebroken door het recht van de sterkste. 'We zien momenteel dat imperialistische machten bezig zijn om opnieuw de wereld te verdelen', aldus de Duits-Koerdische Özlem Demirel van *Die Linke*. In de geopolitieke strijd van Amerika, Rusland, China en ook Europa komen democratische waarden en het internationaal recht steeds verder onder druk te staan, zo concludeerde Rolien Sasse van vredesorganisatie PAX: 'We zien een gevaarlijke tendens richting militarisme

DEN HAAG 21 JUNI

Internationale top voor vrede

Peter Mertens
(PVDA België)

en autoritarisme. Maar waar is de inzet voor vrede? Want een wereld gebaseerd op rechten en multilaterale samenwerking is veel stabielere dan eentje gedreven door angst, macht en afschrikking. Dan krijgen we een wereld waarin het recht van de sterkste geldt, waarin machtige staten hun wil opleggen aan zwakkere staten.'

In het kader van deze imperialistische wedloop moet volgens Jeremy Corbyn ook de 'herbewapening' van de EU en de NAVO gezien worden. De socialist Corbyn, tot 2024 prominent lid van *Labour* en sindsdien onafhankelijk parlements lid, sprak de vredestop toe via een videoverbinding vanuit Engeland. Hij benadrukte het gevaar van een escalerende wapenwedloop: 'Het zijn zeer gevaarlijke en onzekere tijden. Vorig jaar bedroegen de wereldwijde wapenuitgaven al 2,7 biljoen dollar, waarvan bijna een biljoen door de Verenigde Staten werd uitgegeven (1 biljoen = 1000 miljard – red.). Dat was negen procent meer dan het jaar ervoor. En dit jaar zou het zelfs tot drie biljoen dollar kunnen oplopen. De wapenuitgaven gaan dus razendsnel omhoog in Amerika en Europa en in andere delen van de wereld, ook in Rusland, in China, in India en in het grootste deel van het mondiale Zuiden.'

Al die biljoenen voor wapentuig zijn pure verspilling, aldus Corbyn: 'Bedenk eens wat er allemaal gedaan zou kunnen worden met de middelen die nu besteed worden aan wapens! We zouden al dat geld ook kunnen gebruiken om de wereldwijde armoede op te lossen, om de gezondheids crisis en de klimaat crisis aan te pakken. Een kwart van de wereldbevolking lijdt onder voedselonzekerheid. De NAVO zegt dat ze zorgt voor 'security' maar onze vredesbeweging is de beweging die echte 'security' levert: zekerheid van voedsel, van gezondheid, van onderwijs, van water en van ecologische duurzaamheid.'

AANVAL OP DE WERKENDE KLASSE

Dat de nieuwe NAVO-norm van vijf procent een aanval is op de sociale voorzieningen en levensstandaard van de werkende klasse, daarover waren alle sprekers het eens. 'We organiseren vandaag deze Internationale Top voor Vrede omdat een ander geluid keihard nodig is', zo legde Jimmy Dijk uit in zijn toespraak: 'Toen Rutte slaafs de eis van Trump herhaalde dat de NAVO-norm omhoog moest naar vijf procent, voegde hij daar ook nog even aan toe: 'Dan moe- <

ten de NAVO-lidstaten maar bezuinigen op zorg, op onderwijs en op sociale zekerheid.' Ik zeg hier: never nooit niet!

Dijk wees op de hypocrisie van politici die jarenlang riepen dat er geen geld is voor betaalbare woningen, zorg, onderwijs, openbaar vervoer, hogere lonen en verduurzaming, maar nu opeens wel tientallen miljarden vinden voor exorbitante wapenuitgaven. 'Zonder breed debat op Europees en nationaal niveau wordt in zeer korte tijd ons welvaartsmodel afgebroken en omgebouwd tot een oorlogsmachine. Politici die zich nu vastleggen op

en de toenemende militarisering van onze samenlevingen zien we hetzelfde nu weer gebeuren.

Peter Mertens viel hem bij: 'Waarom wil Trump die vijf procent-norm? Daar zijn twee goede redenen voor vanuit het establishment van de VS. Ten eerste zal het militair-industrieel complex van de VS een van de grote winnaars van die vijf procent zijn. Je moet de lobby vanuit de Amerikaanse wapenindustrie voor die hogere NAVO-norm niet onderschatten. De tweede reden is dat Trump wil dat Europa meer gaat betalen zodat Amerika zich meer kan concentreren op hun eigenlijke vijand, China. Rutte en Trump komen daar openlijk voor uit. Dat is de geostrategische reden van de VS om die vijf procent-norm te eisen. De NAVO is dus nog altijd een instrument van de VS.'

'Trump speelt zo bovendien Europa en Azië handig tegen elkaar uit', aldus Mertens: 'De Trump-administratie zegt tegen landen als Japan, Australië, Zuid-Korea en de Filipijnen: 'Kijk naar die domme Europeanen, die gaan

de hogere NAVO-norm van Trump en Rutte leggen zich dus niet vast op het oplossen van de problemen van gewone mensen. Zij leggen zich vast op jarenlange bezuinigingspolitiek', aldus Dijk.

Ook Peter Mertens, Kamerlid voor de Belgische PVDA, hekelde de hypocrisie van het politieke establishment: 'Steeds als wij vroegen om investeringen in de sociale voorzieningen, om de treinen goed te laten rijden, om functionerende tehuisen voor ouderen met genoeg zorgpersoneel, dan werd er gezegd: 'Nee Peter, je hebt het niet goed begrepen, we zouden dat echt heel graag willen, maar daar is echt geen geld voor.' En opeens zegt Trump nu 'Vijf procent!' en iedereen springt in de houding en zegt: 'Yes sir!' Het is een aanval op onze sociale verworvenheden – verworvenheden waar de werkende klasse decennia voor heeft gevochten. Daarom zeggen wij: geen eurocent meer aan hun oorlogen!'

MILITAIR-INDUSTRIEEL COMPLEX

Dijk en Mertens vonden elkaar ook in hun analyse van de werkelijke belangen die schuilgaan achter de Trump-norm van vijf procent: de belangen van de wapenindustrie en het Amerikaans imperialisme. Aldus Dijk: 'Het is precies waar Eisenhower in zijn afscheidsspeech in 1961 voor waarschuwde: het militair-industrieel complex, een machtige alliantie tussen militairen, defensiebedrijven en overheidsinstanties. Als president en generaal had Eisenhower zelf ondervonden dat het militair-industrieel complex zich altijd inzet voor hogere wapenuitgaven, voor het beginnen en uitlokken van oorlogen, voor het creëren van vijandbeelden die militaire uitgaven legitimeren. Het gevolg? Een geldverslindende wapenwedloop, waaraan andere belangen ondergeschikt worden gemaakt.' Met de verhoogde NAVO-norm

vijf procent aan defensie uitgeven. Waarom doen jullie dat niet ook in verband met de dreiging uit China?' En ook daar profiteert de Amerikaanse wapenindustrie dan weer gigantisch van.'

OEKRAÏNE, GAZA EN DE HYPOCRISIE VAN EUROPA

Voor alle sprekers was het een herkenbare ervaring: hoe er in heel Europa opeens allerlei generaals – in plaats van kritische journalisten – aan tafel schoven bij talkshows, om de Trump-norm van vijf procent erin te masseren. Ook de Belgische tv ontkwam er niet aan, vertelde Mertens: 'Al die generaals kwamen op televisie bedelen, omdat ze te weinig geld zouden hebben om Poetin van het lijf te houden. Maar de feiten zijn compleet anders. De NAVO-landen besteden nu – zonder de vijf procent-norm – al tien keer meer aan defensie dan Rusland en 4,5 keer meer dan China. Dus als zij zeggen dat wij niet veilig zijn, dan is dat onzin.'

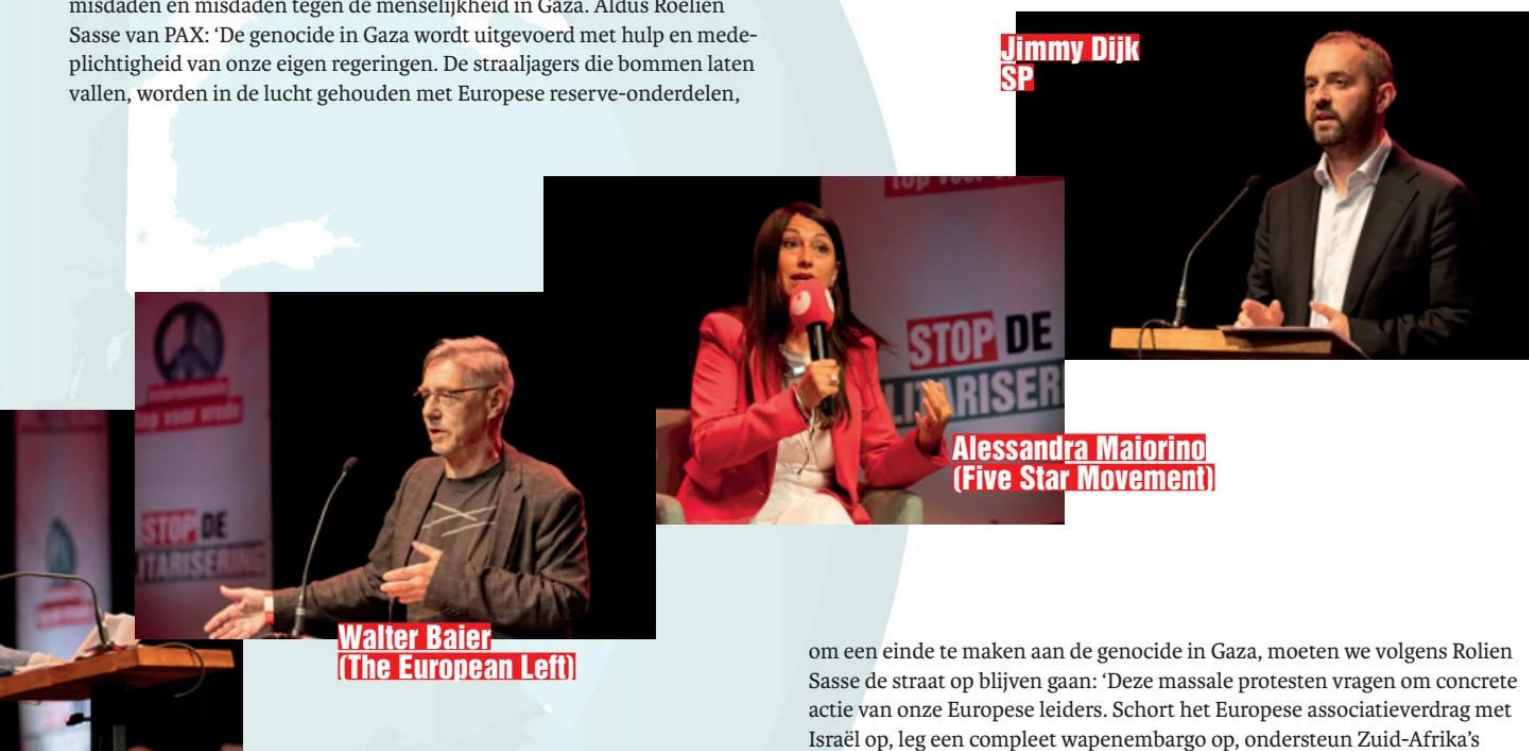
Volgens Mertens moeten we ons bovendien afvragen: 'Wat is het doel van het Russische regime? Natuurlijk, ze zijn op volkomen illegale wijze Oekraïne binnengevallen. Maar het doel van Rusland is zeker niet om Europa te veroveren. Dus als er gezegd wordt: als we niet meer investeren in het leger, dan staat Rusland straks bij ons op de stoep, dan is dat pure onzin.' Ook Özlem Demirel van *Die Linke* ziet dat de dreiging van Poetin wordt overdreven om de Europese bevolking klaar te stomen voor verdere militarisering: 'De EU heeft zichzelf heel lang laten voorstaan op de 'kracht van diplomatie'. Maar dat heb ik totaal niet gezien sinds het begin van de oorlog in Oekraïne. Misbruik niet onze angst voor oorlog en misbruik niet het lijden van de Oekraïense bevolking om onze samenlevingen te militariseren!'

De hypocrisie van Europa wordt helemaal duidelijk als het gaat om Israëls genocide in Gaza. Waar Poetins oorlog tegen Oekraïne – terecht – scherp werd veroordeeld, daar gebeurde dat niet met Netanyahu's oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid in Gaza. Aldus Roelien Sasse van PAX: 'De genocide in Gaza wordt uitgevoerd met hulp en medeplichtigheid van onze eigen regeringen. De straaljagers die bommen laten vallen, worden in de lucht gehouden met Europese reserve-onderdelen,

van gender-platform *Women equals men*. Dáár moet de vredesbeweging op blijven hameren.

Dat kan in het groot, met massa-demonstraties, maar dat kan ook in het klein, in onze dagelijkse contacten, aldus Jimmy Dijk: 'Naast u en ik zijn er nog vele andere mensen die grote zorgen hebben over de nieuwe wapenwedloop en toenemende militarisering, maar die vaak nog niet weten wat ze daaraan kunnen doen, hoe ze in actie kunnen komen, en bij wie ze zich kunnen aansluiten. Laten we vandaag met elkaar afspreken dat we deze mensen de komende tijd gaan opzoeken, op verjaardagen, op het werk, op school, overal waar het kan. Zoveel mogelijk mensen!'

Alleen door steeds meer mensen te mobiliseren, kunnen we de druk blijven opvoeren op de politiek, om niet mee te gaan in de waanzin van een nieuwe wapenwedloop die onze vrede en sociale zekerheid bedreigt. Ook

ook Nederlandse. Waar is nu de inzet op de internationale rechtsorde? Als de EU zich niet inzet voor het genocide-verdrag van de VN, dan kiest het voor hypocrisie boven principe.'

Ook Mertens kan daar vanuit de Belgische politiek over meepraten: 'Toen Rusland Oekraïne binnenviel heeft de Belgische regering 10 sancties afgekondigd tegen Rusland. Maar hoeveel sancties hebben ze Israël opgelegd vanwege de genocidale oorlog in Gaza? Nul.' En dat is in de rest van Europa en in de VS niet veel anders.

MOBILISEREN VOOR VREDE

'Vrede bereik je niet met meer wapens en meer mensen om die wapens te bedienen, vrede bereik je door in te zetten op sociale rechtvaardigheid en op diplomatie, zodat er geen conflicten uitbreken', zei Anne-Floor Dekker

om een einde te maken aan de genocide in Gaza, moeten we volgens Rolien Sasse de straat op blijven gaan: 'Deze massale protesten vragen om concrete actie van onze Europese leiders. Schort het Europese associatieverdrag met Israël op, leg een compleet wapenembargo op, ondersteun Zuid-Afrika's genocide-aanklacht bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, en verbied alle handel met illegale nederzettingen.' Sasse benadrukte dat de 150.000 mensen in Den Haag en de 110.000 in Brussel die voor Gaza hebben gedemonstreerd, de kracht van de vredesbeweging laten zien: 'Onthoud: wij zijn niet machteloos. Wij mobiliseren massa's. Onze stemmen worden luider. Wij eisen vrede en wij weten dat rechtvaardige vrede alleen bestaat als deze voor iedereen geldt.'

Walter Baier van de *Party of the European Left* merkte tot slot op dat ook de vakbonden hierin een belangrijk rol kunnen spelen: 'Bijvoorbeeld de ETUC, de Europese federatie van vakbonden, heeft een dappere positie ingenomen door duidelijk te zeggen: wij zijn tegen bezuinigingen en tegen deze verhoging van de militaire budgetten. Want ze beseffen dat er een verband is tussen deze twee dingen. Ze weten dat als je 800 miljard extra uitgeeft aan wapens, dat ten koste gaat van de sociale voorzieningen.' Door de vakbonden erbij te betrekken, kortom, kan de vredesbeweging een beweging worden van héél de werkende klasse. <

IN DEN BOSCH KOMEN SP'ERS EN BEWONERS SAMEN IN ACTIE

RED HET CITADELHOFJE!

In het kader van onze campagne 'Wonen zonder winst' organiseert de SP op tal van plekken acties voor meer betaalbare en betere woningen. Samen met bewoners staan we op tegen asociale huurverhogingen, achterstallig onderhoud en tocht-, vocht- en schimmel problemen in huurwoningen.

En tegen onzinnige sloopplannen, zoals in Den Bosch, waar de SP samen met bewoners knokt voor behoud van het historische Citadelhofje. Maar hoe doe je dat, samen actievoeren met bewoners? Hoe leg je contact, hoe bedenkt je acties en waar loop je tegenaan? De Tribune sprak erover met ervaringsdeskundige Bram van Boven, die als medewerker evenementen van de SP alles weet over het organiseren van acties en als Bossche SP'er nauw betrokken is bij de acties rond het Citadelhofje.

Hoe zijn jullie als SP Den Bosch hierbij betrokken geraakt?

'Het begon ermee dat ik in november 2022 een email kreeg van het Design Museum Den Bosch, waarin ze triomfantelijk aankondigden: wij gaan verhuizen en dit wordt ons nieuwe adres. Toen dacht ik meteen: hé, dat is waar het Citadelhofje staat! Een oud idyllisch hofje met 15 arbeidershuisjes, heel kenmerkend voor Den Bosch. Maar wat bleek? De gemeente en verhuurder BrabantWonen willen dat prachtige hofje slopen om plaats te maken voor een nieuw gebouw voor het Design Museum en een woontoren. Wij als SP Den Bosch zijn toen meteen, al in december

2022, bij het Citadelhofje deur aan deur gegaan, om de mensen te vragen of zij van die plannen op de hoogte waren en wat ze ervan vonden.'

En wat vonden ze ervan?

'Ze vonden het verschrikkelijk. Zij wonen daar erg naar hun zin. Het is echt een hofje hè, de bewoners zitten vaak samen buiten. Het is een hechte gemeenschap, waar jong en oud door elkaar heen woont. Sommige mensen wonen er al 50 jaar. Als iemand ziek wordt, doen de burenboodschappen voor die persoon, ze brengen een pannetje soep of laten de hond uit. Iedereen is heel eigen aan elkaar. Een van de bewoners wordt niet voor niets door iedereen Tante Wil genoemd. Zij zei op een gegeven moment: 'Wij kijken naar elkaar om! Dit is toch een voorbeeld van hoe het zo moeten?' Zij kan echt niet begrijpen waarom de gemeente en BrabantWonen hún hofje willen slopen.'

Wat vonden de bewoners ervan dat jullie langskwamen?

'Ze stelden het enorm op prijs dat wij aan de deur stonden, om te vragen wat zij ervan vonden,

want dat had nog niemand gedaan. De bewoners kregen op een dag gewoon te horen: 'Jullie mooie huisjes gaan tegen de vlakte, ga maar verhuizen.' Echt schokkend. Er wordt altijd gesproken óver mensen, óver huurders, maar nooit mét hen. Als de SP dan als enige langskomt om hun mening te vragen, dan scoor je daar veel sympathie mee. Sommige bewoners nodigden ons meteen uit om binnen even een kopje koffie te komen drinken. Zo ontstaan dan die contacten. Wij hebben toen uitgelegd dat wij als SP vaker samen met huurders actie voeren. En toen hebben wij de bewoners gevraagd of wij hen konden helpen met in actie komen tegen deze asociale sloopplannen. Daar waren ze meteen heel positief over.

Hadden jullie direct al actieplannen? Of ontstonden die gaandeweg?

'Die ontstonden inderdaad gaandeweg. Natuurlijk was het doel van meet af duidelijk, namelijk het tegenhouden van de sloop. Maar hoe dat voor elkaar te krijgen, dat was niet meteen duidelijk. Geleidelijk, toen we elkaar beter leerde kennen, popten er allerlei ideeën op over wat we zouden kunnen doen. Je wil natuurlijk de aandacht

trekken, zodat de media en de mensen in de stad er lucht van krijgen en er in de gemeenteraad debat over ontstaat. Je moet proberen de publieke opinie aan jouw kant te krijgen. Dus moet je spraakmakende acties verzinnen.

Een van onze eerste ideeën was om van het Citadelhofje zelf een museum te maken, als tegenhanger van het Design Museum. Dat werd een heel succesvolle actie, maar misschien waren we daar iets te vroeg mee. Je moet namelijk niet te vroeg pieken in je actietraject, anders kan de aandacht daarna ook weer snel inzakken. Je moet goed nadenken over een tijdspad voor het hele actietraject.'

Dus jullie hebben van het Citadelhofje een museum gemaakt?

'Dat was helemaal niet zo'n gekke gedachte, want het hofje is zo'n 100 jaar oud. Die huisjes zijn de oudste sociale huurwoningen van onze gemeente. Ons idee was: het hofje is zelf al een museum, dus waarom zou het voor een museum platgegooid moeten worden? Wij hebben de bewoners gevraagd of ze daaraan mee wilden werken, om van hun hofje een museum te maken. Nou, dat vonden ze fantastisch.

Via het stadsarchief hebben we historische foto's van het hofje en de vroegere bewoners kunnen vinden. Die foto's hebben we op borden laten drukken, die de bewoners achter hun ramen hebben gehangen. We hebben een logo ontworpen voor 'Museum Citadelhof' en dat hebben we aan een gevel bevestigd. En toen hebben we de officiële opening gehouden van ons museum, waar ontzettend veel mensen op af zijn gekomen. Journalisten maar vooral ook gewone Bossche- >

Uniek! Dit is hoe de SP de wooncrisis aanpakt

Samen met mensen lossen wij problemen op. Met alleen praten komen we er niet en gaat het te langzaam. Op veel plekken in het land zetten we druk voor meer woningen, beter onderhoud en komen we in actie tegen vocht, tocht en schimmel. Een kleine selectie van wat wij doen!

Sloop- en renovatieplannen van de gemeente moeten beter. De SP steunt bewoners.

Landsmeer

Samen met bewoners uit onder andere de Molenwijk komen we in actie tegen schimmel in de huizen.

Amsterdam

Den Haag

Met buurtbewoners komen we in actie voor beter onderhoud van woningen.

Breda

Actie voor meer woonwagengeplekken.

Helmond

Maastricht

Enschede

Honderd huurders kwamen samen in Enschede. Zij hebben last van vocht en willen beter onderhoud.

Zutphen

Arnhem

Kerkrade

Met buurtbewoners in actie voor meer speelruimte voor kinderen.

Heerlen

Zwarte schimmel is te vinden in Heerlense huizen. Samen met bewoners komt de SP in actie.

'BIJ DE SP KWAM IK TERECHT IN EEN WARM BAD'

De SP heeft een bijzondere manier van werken: niet alleen praten, maar ook doen en oplossen, samen met de mensen om wie het gaat. Dat mensen dat waarderen, wordt duidelijk gemaakt door Cor Houet, oud-bewoner van het Citadelhofje en actievoerder van het eerste uur: 'Bij de SP kwam ik terecht in een warm bad. De SP was de eerste en enige die ons benaderde, ons begreep en hulp bood. Dat was natuurlijk een pluspunt voor de SP.'

'Inmiddels ken ik bijna iedereen van de Bossche SP', aldus Cor, 'want we hebben ontzettend veel acties samen gedaan. We hebben met spanndoeken bij het Design Museum gestaan, we hebben 2.800 handtekeningen opgehaald, we hebben een boekje over het hofje gemaakt, we hebben met carnaval buttons uitgedeeld, en ga zo maar door. Alle credits voor de SP, voor hun support, de inzet, de acties en hun bereidheid om ons als mensen te zien! Ieder uur van de week.'

'Je moet niet onderschatten wat voor impact zulke sloopplannen hebben op bewoners. Dat doet ook iets met de actiebereidheid.'

naren, die altijd al een kijkje wilden nemen in deze iconische huisjes.

Tante Wil heeft toen haar woning opengesteld voor bezoekers. Andere bewoners hebben voor koffie en thee gezorgd. Een van hen heeft een praatje op het podium gehouden. Zo hebben we veel media-aandacht weten te krijgen. Veel Bos-schenaren zeiden: 'Hé, wat is hier aan de hand? Dit karakteristieke stukje Den Bosch mag niet verdwijnen!'

Iedereen hielp mee?

Natuurlijk kon niet iedereen evenveel doen, want sommige mensen waren minder goed te been. Maar ook zij waren bereid iets te doen, bijvoorbeeld koffie zetten voor iedereen of een keer een interview geven voor de lokale krant. Anderen gingen mee de stad in om handtekeningen op te halen. Iedereen droeg bij wat hij of zij kon. Maar je moet niet onderschatten wat voor impact zulke sloopplannen hebben op bewoners. Dat doet ook iets met de actiebereidheid.'

Mensen hebben dan zoveel stress dat ze uitvallen...

'Dat hoorden we ook van de bewoners: als sloop boven je hoofd hangt, dan doet dat iets met je. Het zorgt voor ontzettend veel stress, zeker als het gaat om sociale huurders die al met problemen kampen zoals geldzorgen of achterstallig onderhoud. Dan is het weleens moeilijk om mensen te mobiliseren, omdat ze al helemaal murw gebeukt zijn. Soms kiezen mensen dan liever eieren voor hun geld, wat je dan natuurlijk ook moet respecteren.

Heb je nog meer tips voor SP'ers die met bewoners een actietraject willen starten?

'Ten eerste is het heel belangrijk om bij elke actie die je doet ook een persbericht naar buiten te brengen. Grote kans dat je dan de lokale krant

of tv haalt. En dan ruim van te voren, zodat ook andere mensen naar je actie kunnen komen. Zo hebben wij tijdens Open Monumentendag samen met de bewoners een persbericht naar buiten gebracht, met de mededeling dat ook het Citadelhofje daaraan mee zou doen. We hebben toen ook gezegd dat geïnteresseerden bij Tante Wil op de koffie konden komen en binnen mochten kijken. Daar zijn ook weer zo'n 150 mensen op afgekomen.

En het is altijd goed om bondgenoten te vinden, andere clubs of organisaties die jouw actiedoelen ondersteunen en mee kunnen helpen. Dat vergroot de bekendheid en publieke steun voor je actie. Zo hebben wij contact gezocht met Erfgoedvereniging Heemschut en gevraagd of zij het Citadelhofje kenden en of ze wisten van de sloopplannen. Zij hebben ons geholpen om de cultuurhistorische waarde van het hofje duidelijk te maken.

We hebben zelfs de hulp ingeschakeld van een carnavalswinkel. Een van de bewoners, Cor Houet – een van de kartrekkers van de acties – is een groot carnavalsvierder en hij kende een carnavalswinkel die buttons voor ons wilde maken. Die buttons hebben we tijdens carnaval uitgedeeld en die werden als warme broodjes aangenomen. Zo kun je je actie verbreden door anderen erbij te betrekken.

Wat ook belangrijk is bij een actietraject is dat het een landelijke uitstraling krijgt. Daarom heeft Sandra Beckerman in de Tweede Kamer vragen gesteld aan minister De Jonge over het Citadelhofje. Zo probeer je landelijke aandacht te creëren, om de druk op de lokale bestuurders op te voeren. Maar, en dat is ook een belangrijke tip, je moet niet onderschatten tegen welke weerstand je aanloopt bij bestuurders.' <

Mail jouw vragen en ideeën voor de SP of de mensen die we spreken naar tribune@sp.nl.

Pareer je oom op je verjaardag!

Zo'n beetje iedereen kent hem wel, die ene oom op je kringverjaardag. Die precies weet hoe de wereld in elkaar zit én dat ook wel even uit gaat leggen. Heel leuk natuurlijk met de familie, maar hoe pareer je die gezellige oom nou eigenlijk over bijvoorbeeld de Rode Lijn demonstraties? Geen probleem, de oplossingen hebben we hier!

REACTIE

Ook vele mensen in Israël willen dat de genocide stopt en zijn het niet eens met de regering Netanyahu. Zij zien dat dit de gijzelaars niet terugbrengt en dat het Israël niet veiliger maar juist onveiliger maakt.

Deze genocide is niet te rechtvaardiging. Onschuldige mensen worden uitgehongerd, verdreven en vermoord.

Er is een genocide aan de gang in Gaza. Ook voor de oorlog kwamen er dagelijks Palestijnen om. En het systematisch uitsluiten en verjagen van Palestijnen in Gaza en op de Westbank is al decennia aan de gang. Daar kan niet voor worden weggekeken.

REACTIE

Er waren maar liefst 150.000 mensen aanwezig! Dat is een grote stad vol. De grootste demonstratie in 20 jaar! Helaas zullen er altijd een paar mensen meelopen die wat anders vinden dan wij en een andere analyse maken. Maar bijna iedereen die er die dag aanwezig was, kwam daar met een duidelijk reden: er moet een einde komen aan het bloedvergieten door het Israëlische leger. En er moet gewerkt worden aan een permanente oplossing.

REACTIE

Alles wat we in Nederland aan sociale zekerheid hebben, hebben we te danken aan mensen die in actie kwamen voor hun rechten en de rechten van anderen. Alles! Als de mensen toen bij de pakken neer zouden zitten, dan hadden we dit allemaal niet gehad en werkte je waarschijnlijk in een fabriek onder erbarmelijke omstandigheden.

Ook internationaal maakt druk opvoeren uit. Terwijl wij met 150.000 mensen in Den Haag stonden, gingen er op plekken over de hele wereld honderdduizenden mensen de straat op. Al die mensen zetten ook druk op de partijen die hun stem kregen en op de leiders van al die landen. Al die druk bij elkaar maakt dat verandering mogelijk is!

REACTIE

Wij kijken niet naar welk geloof mensen hebben die genocide plegen. We zijn simpelweg tegen genocide, wie het ook doet! En in dit geval gaat het om Netanyahu en zijn regering. En de Palestijnen worden al zo lang onderdrukt, verjaagd en vermoord door het Israëlische leger, met steun van de VS. Het Palestijnse volk heeft onze steun!

Maar één punt klopt, er is bizar weinig aandacht voor de oorlogen in Soedan, Congo en andere plekken in de wereld. Gelukkig heeft SP-Kamerlid Sarah Dobbe daarover veel vragen gesteld in de Tweede Kamer en is zij het debat aangegaan over deze oorlogen en de inzet van Nederland om de strijd te stoppen. Net als over de rechten van vrouwen overigens, in die landen maar ook in Nederland. Bijvoorbeeld als het gaat om het recht op onderwijs of de barbaarse praktijk van vrouwenbesnijdenis.

REACTIE

Het één sluit het andere niet uit. De SP is de partij die armoede bestrijdt. Daar doen wij dagelijks voorstellen voor, stellen we vragen over en behalen we successen samen met mensen. Het is een schande dat in Nederland honderdduizenden kinderen in armoede opgroeien. Wij doen er alles aan om dat naar 0 te brengen.

En laten we niet doen alsof Nederland niks met de wereld te maken heeft. Nederlandse multinationals zitten volop in Afrikaanse landen voor de grondstoffen of dumpen hun rotzooi in armere landen. Denk aan Shell in Nigeria!

En steeds weer was Nederland betrokken bij oorlogen in het Midden-Oosten. Je moet niet gek opkijken als er door oorlogen vluchtelingenstromen op gang komen die we menswaardig op moeten vangen. Of dat mensen een beter bestaan zoeken als kapitalisten hen uitbuiten. Ook daar krijgt Nederland dan mee te maken.

kort nieuws

STEUN VOOR NATIONAAL ZORGFONDS IN GRONINGEN

Maandenlang heeft SP Groningen honderden steunbetuigingen voor het Nationaal ZorgFonds opgehaald. Op de wijkmarkten stond elke maand een team vrijwilligers om de noodzaak van een Nationaal ZorgFonds uit te leggen. Er bleek veel belangstelling en steun te zijn voor een zorgstelsel zonder marktwerking en zonder eigen risico. Vrijdag 6 juni stonden alle wijkmarkt-teams samen op de Vismarkt, waar mensen hun handtekening konden zetten op een grote rotte kies. Deze werd afgeleverd bij Menzis, de zorgverzekeraar waar directeur Wouter Bos een jaarsalaris van 400.000 euro binnen harkt.

SP ZEIST: GEEN HUURVERHOOGING ZONDER ONDERHOUD

Schimmel, tocht en lekkages. Bewoners van een flat in Zeist zijn er klaar mee. Daarom protesteerden ze maandag 16 juni bij het kantoor van verhuurder Eenhoorn Management. SP Zeist ondersteunde de actie en hielp mee met het opstellen en aanbieden van een zwartboek. 'Wij eisen onderhoud' en 'Geen huurverhoging zonder onderhoud' stond op de spandoeken van de actievoerders. 'We betalen steeds meer huur voor een woning van steeds slechtere kwaliteit', aldus de 79-jarige Léon l'Hoir, een van de bewoners van de flat.

SP ZUTPHEN IN ACTIE TEGEN LEEGSTAND

Maar liefst 630 gebouwen in Zutphen staan langer dan een jaar leeg, terwijl duizenden Zutphenaren geen betaalbaar huis kunnen vinden en de gemeente niet eens een leegstandsbeleid heeft. Iconisch is het 'oude' gebouw van de Keuringsdienst van Waren. Dit pand is in 2000 nieuw gebouwd, maar slechts twee jaar later verliet de dienst het gebouw vanwege een reorganisatie. Inmiddels is het lege gebouw al jaren in handen van een vastgoedspeculant. Daarom voerde SP Zutphen zaterdag 7 juni actie bij juist dit pand.

FLYERACTIE AAN DE POORT VAN TATA STEEL

Woensdagavond 25 juni 2025 stonden SP'ers uit heel Noord-Holland aan de poort van Tata Steel om de werknemers op te roepen na de zomer het debat over Tata Steel in de Tweede Kamer bij te wonen. De medewerkers van Tata Steel pakten bijna allemaal de flyer aan. Vaak ging dat gepaard met een glimlach en een duim omhoog. Want ook de medewerkers van Tata Steel willen een schonere fabriek, met een toekomst in IJmuiden.

JERICO WIL OPGEFLEURD WORDEN

Op woensdagavond 25 juni ging SP Amersfoort de straat op voor de bewoners van de wijk Jericho. Onder het motto 'Veel geluk en wijsheid in je nieuwe functie!' kreeg de nieuwe directeur van woningcorporatie De Alliantie Amersfoort – uit handen van SP-fractievoorzitter Hugo Kruyt – een map met boodschappen van Jericho-bewoners aangeboden. Jericho streed namelijk al jaren tegen de sloopplannen van De Alliantie. Nu deze sloop voorlopig lijkt te zijn afgewend, willen de bewoners graag iets anders van de nieuwe directeur: Jericho wil worden opgefleurd!

HENGELO: SENIOREN GERED VAN VASTGOED- BELEGGER

Woningcorporatie Welbions en gemeente Hengelo willen samen seniorencomplex 't Swaferf kopen van een Amsterdamse vastgoedbelegger. SP-raadslid Vincent Mulder streed jarenlang voor het redden van de bewoners uit de handen van de belegger. 'Dit is geweldig nieuws voor de bewoners', aldus Mulder, 'want de huidige eigenaar heeft al jaren nauwelijks oog voor de problemen die daar spelen', zoals achterstallig onderhoud, de slechte isolatie en hoge energielasten, en overlast door drugsdealers. Hopelijk gaan Welbions en de gemeente deze problemen wél aanpakken. Vincent Mulder blijft de vinger aan de pols houden.

JUSTITIE VERVOLGT ASBESTBEDRIJF ETERNIT VOOR DOODSLAG

Justitie daagt fabrikant Eternit in Goor voor de strafrechter. Het besluit is de kroon op het werk van het Comité Asbestslachtoffers, dat in 1995 door de SP is opgericht. Bob Ruers, voorzitter van het comité en oud-senator voor de SP, strijdt sindsdien voor strafrechtelijke vervolging van Eternit en compensatie voor ziek geworden werknemers. Bij het bedrijf, dat asbesthoudende producten maakte, werden medewerkers jarenlang blootgesteld aan asbest, terwijl de gevaren allang bekend waren. De winst ging tientallen jaren voor de gezondheid van mensen.

ARNHEMMERS EISEN ÉCHTE RENOVATIE

Maandag 14 april hebben bewoners van 41 gerenoveerde woningen een zwartboek aangeboden aan woningcorporatie Vivare. Wat begon als een hoopvolle renovatie is volgens bewoners uitgelopen op een fiasco vol miscommunicatie en gebreken. Na jaren van klachten over onder meer slechte isolatie, leek er ver-

betering op komst. Maar de uitgevoerde werkzaamheden waren minimaal. De renovatie bleek vooral bedoeld om aan de wettelijke minimale norm te voldoen – niet om het comfort van de huurders te verhogen en hun energierekening te verlagen. De SP-fractie heeft het stadsbestuur om opheldering en actie gevraagd.

SAMEN STERK IN UTRECHT

Op 24 mei vierde SP Utrecht samen met bewoners van Kanaleneiland een belangrijke overwinning: het gezondheidscentrum blijft! Hoewel de gemeenteraad en het stadsbestuur het erover eens waren dat het centrum thuishoort in de wijk, verliepen de gesprekken stroef. Daarom lieten de bewoners, gesteund door de SP, van zich horen: ze voerden actie en met succes. Ruim 4.000 handtekeningen werden opgehaald en meer dan 80 bewoners kwamen naar het stadhuis om hun standpunt duidelijk te maken.

STRUDBARE ACTIE TEGEN SLOOP IN OSS

De grote opkomst bij een solidariteitsbijeenkomst toonde de enorme betrokkenheid van bewoners in de Roofvogelwijk en Berghem. De sloopplannen van BrabantWonen en Mooiland daar kunnen rekenen op stevige weerstand. De huurders maakten duidelijk dat ze 'blijven zitten en blijven strijden' voor hun paleisjes. Kamerlid Sandra Beckerman kwam de huurders steunen: 'Het zijn altijd de volkswijken die de dupe zijn. Waarom worden er geen sociale woningen in de villawijken gebouwd?' Samen met SP-raadslid Leroy Vossenbergh stak Sandra twee rookfakkels af onder het motto: laat onze wijk niet in rook opgaan!

SP

WAVE

MY DEUK *van een* VENTIL

26 MEI: WOONDEBAT IN DEN BOSCH

Grondrechten of grondprijzen?

Draait het bij wonen om grondrechten of grondprijzen? Is wonen een op winst gerichte markt of een publiek belang dat door de overheid beschermd moet worden? En als wonen een grondrecht is, heeft iedereen dan recht op een stukje grond om op te wonen? Hoe kan de overheid dit recht omzetten in praktische beleidsmaatregelen, waarmee de wooncrisis opgelost kan worden? Deze vragen stonden centraal tijdens het eerste SP-woondebat dat op 26 mei in Den Bosch plaatsvond. De eerste in een reeks van vijf woondebatten door het hele land voor onze campagne *Wonen zonder winst!* In een afgeladen Willem Twee Toonzaal gingen fractievoorzitter Jimmy Dijk en Kamerlid Sandra Beckerman in gesprek met diverse experts en het publiek.

SP'ers laten graag theorie en praktijk hand in hand gaan. Geen goede politieke actie zonder concrete analyse van het kapitalisme – en omgekeerd: alleen door in actie te komen, doen we de praktijkervaring op die onze analyse versterkt.

Alleen daarom al was het woondebat in Den Bosch een bijzonder geslaagde avond, waar filosoof Thijs Lijster de theoretische kant verzorgde met een helicoptervisie op grond als gemeenschappelijk goed. En waar hoogleraar Erwin van der Krabbe en publicist Mirjam de Rijk deze visie handen en voeten gaven door in te gaan op alle beleidsmaatregelen die overheden ter beschikking staan om grond uit de sfeer van het privébezit te halen. 'Laten we een aantal van de door jullie genoemde oplossingen zo snel mogelijk doorvoeren, als we daarmee het woonprobleem kunnen oplossen, maar ook weer zeggenschap kunnen krijgen over onze grond, die in mijn optiek van iedereen hoort te zijn', zo concludeerde Jimmy Dijk aan het eind van een vruchtbare avond.

VANAF DE MAAN GEZIEN IS DE AARDE VAN IEDEREEN

Om duidelijk te maken hoe absurd het privébezit van grond is, begint Lijster met een verhaal over de maan. Hij vertelt over Dennis M. Hope, een Amerikaanse autohandelaar die sinds 1980 percelen op de maan verkoopt: 'Hij had in die tijd financiële problemen en had gehoord dat je van land verkopen heel rijk kon worden. Het enige probleem was dat hij geen land in bezit had. Dus toen besloot hij maar land op de maan te gaan verkopen, want – zo redeneerde meneer Hope – de maan was nog van niemand. De Verenigde Naties hadden wel vastgesteld dat de maan door geen enkele natiestaat geclaimd kon worden. Maar zei hij: ik ben geen natiestaat, ik ben een privépersoon, dus ik kan de maan wél tot mijn privé-eigendom claimen. Vanaf dat moment verkoopt hij maanpercelen op zijn website LunarEmbassy.com.'

Ongetwijfeld denken we dan: die Dennis M. Hope is ofwel een idioot, ofwel een oplichter. Maar hij is er wel mooi miljonair mee geworden. Blijkbaar zijn er genoeg andere idioten die zijn spelletje meespelen. Maar, zo vraagt Lijster, als we dit idioot vinden in het geval van de maan, waarom dan niet

ook in het geval van de aarde? Net zoals de maan eigenlijk van niemand is, zo was ook de aarde oorspronkelijk van niemand, of – anders gezegd – van iedereen.

Nog anders gezegd: vroeger was heel de aarde een 'meent' – een oud begrip dat helaas in onbruik is geraakt, aldus Lijster: 'Als je vraag wat een meent is, zullen de meeste mensen waarschijnlijk zeggen: 'Dat is een winkelstraat in Rotterdam.' Van oudsher waren meenten echter gebieden die mensen deelden en waar iedereen gebruik van kon maken, bossen waar iedereen hout mocht sprokkelen, land waar ieders vee op mocht grazen, water waar iedereen mocht vissen, zonder dat het iemands privé-eigendom was en zonder dat er winst mee gemaakt kon worden.'

OMHEINING VAN DE MEENT, TOEN EN NU

Dat mensen tegenwoordig het woord 'meent' niet meer kennen, duidt er dan ook op dat deze gemeenschappelijke gebieden steeds meer ingepikt zijn, omheind en tot privébezit verklaard. De aarde wás van iedereen, maar is vervolgens opgedeeld in stukjes privébezit. Volgens Lijster is dit kapitalistische proces van omheining van de meenten nog steeds gaande:

'Dit is heel lang gezien als een stukje geschiedenis, als iets van lang geleden, maar sinds een aantal jaren zijn de meenten of 'commons' weer volop in de belangstelling. Ook omdat steeds meer ingezien wordt dat het neoliberalisme feitelijk neerkwam op een heropleving van de 'enclosure of the commons', dus dat er een nieuwe golf van onteigening van het gemeenschappelijke kwam.' Denk aan de privatiseringen van de publieke voorzieningen in de jaren '90. Iets dat zich ook in de volkshuisvesting voltrok, bijvoorbeeld de privatisering van de woningcorporaties – wat een belangrijke aanjager van de wooncrisis is geweest. Een ander door Lijster genoemd voorbeeld is de 'gentrificatie' van steden:

'Wat maakt een stad aantrekkelijk, wat maakt een buurt fijn om in te wonen? Dat is het samen leven, de sociale relaties, de culturele activiteiten die wij gemeenschappelijk daarin ontplooiën. Tegelijkertijd verdwijnt de financiële waarde van zo'n stad of wijk niet in onze zakken maar in de zakken van de rijkste één procent', aldus Lijster. Dat is gentrificatie: bewoners maken de stad aantrekkelijk, vervolgens profiteren beleggers en projectontwikkelaars daarvan door stukken stad op te kopen, om er peperdure woningen, restaurants, hotels en dergelijke te bouwen.

Gelukkig zijn er volgens Lijster altijd tegenbewegingen geweest die tegen deze omheining van de meenten in verzet kwamen – een strijd die nu nog steeds gaande is: 'In de namen van die tegenbewegingen zie je de geschiedenis terug, want de *Diggers* waren degenen die de omheiningen weer uit de grond opgroeven en de *Levellers* maakten de opgeworpen aarden wallen weer met de grond gelijk. Om duidelijk te maken: deze grond kan niet door één persoon geclaimd worden, die is van ons allemaal.'

'Op dezelfde manier zie je vandaag dat er allerlei strijd is', aldus Lijster: 'We kennen natuurlijk de woonprotesten. Ook is er veel strijd om 'the right to the city', dus om de vraag: wie heeft er nou recht op de stad? Zijn

>

WONEN ZONDER WINST

Het is tijd voor Wonen zonder winst, het grote woonplan van de SP. Wij willen 1 miljoen goede, gezonde, betaalbare huurwoningen erbij. Door nieuwbouw, door renovatie en door het aanpakken van leegstand. Ook moet er een huurbetrouwings komen om de woonlasten te verlagen. En om zeggenschap terug te pakken moeten alle huurwoningen bij verenigingen ondergebracht worden. Steun de actie voor Wonen zonder winst en doe mee! sp.nl/wonen

dat de beleggers, projectontwikkelaars en toeristenbureaus, of zijn dat de bewoners? Veel mensen proberen de gemeenschappelijkheid weer terug in de grond of in de stad te krijgen, door gebieden terug te claimen of terug te kopen. Diverse bewegingen zoals de herenboeren of 'Land van ons' proberen de grond weer uit de markt te halen.'

TERUGPAKKEN WAT VAN ONS IS

Maar hoe doe je dat precies: de grond uit de markt halen? Wat dit betreft werd Lijsters filosofische kijk op grond als een gemeenschappelijk goed mooi aangevuld door publicist Mirjam de Rijk en hoogleraar Erwin van der Krabbe, die zich intensief met de woningmarkt bezighouden. Zij kwamen met een waslijst aan praktische beleidsmaatregelen, waarmee overheden aan de slag kunnen om grond daadwerkelijk 'uit de markt' te halen.

Het belangrijkste doel daarbij is om grond betaalbaar te houden, want zoals Van der Krabbe uitlegt gaan grondprijzen door het dak zolang de markt vrij spel heeft: 'De prijs van agrarische grond is ongeveer zeven à acht euro per vierkante meter. Maar als je een bouwkaal verkoopt, dus bouwrijp gemaakte grond, op een plek waar een nieuwbouwwijk moet komen, dan schiet die prijs omhoog naar 1.000 à 1.500 euro per vierkante meter! Omdat we dit niet gereguleerd hebben, gaat een heel groot deel van deze waarde-stijging van de grond naar de boer.'

Volgens Van der Krabbe moeten we echter niet de denkfout maken dat hoge grondprijzen debet zijn aan de hoge huizenprijzen. Het is eerder andersom: omdat mensen, gedreven door de schaarste op de woningmarkt, bereid zijn om al snel een half miljoen voor een huis neer te leggen, kunnen de grondeigenaren zulke gigantische winsten incasseren. Mirjam de Rijk is het daar deels mee eens, maar benadrukt dat lagere grondprijzen wel degelijk van belang zijn voor sociale woningbouw:

'Bij koopwoningen is het inderdaad zo dat ze worden verkocht voor de prijs die de gek ervoor geeft, zogezegd. Maar voor sociale huur maakt het ontzettend veel uit in wiens handen die grond is en ook hoeveel die eigenaar ervoor heeft moeten betalen. Stel je voor dat die grond nog steeds die zeven of acht euro per vierkante meter zou zijn, dan zou dat ontzettend veel uitmaken voor de sociale woningbouw.' In de sociale huursector betekenen lagere grondprijzen dus wél goedkopere woningen en lagere huren. En aangezien sociale huur een substantieel deel uitmaakt van de woonbehoefte in Nederland, is het van groot belang dat gemeenten meer grond in eigen bezit krijgen, tegen zulke laag mogelijke prijzen.

De Rijk benadrukt dat gemeenten nu al diverse middelen tot hun beschikking hebben om grondprijzen laag te houden, zoals onteigening en de Wet voorkeursrecht gemeenten: 'Op het moment dat het bestemmingsplan van een stuk grond gaat wijzigen – en dat moet dan in het geheim gebeuren, anders schiet de grondprijs alsnog omhoog – kunnen gemeenten van die wet gebruik maken; de gemeente heeft dan recht van eerste koop. De grond-eigenaar krijgt dan wel een eerlijke vergoeding; het is geen onteigening.'

Maar ook onteigening is een maatregel waarover gemeenten beschikken en waar ze volgens De Rijk veel te weinig gebruik van maken. Als bijvoorbeeld eigenaren hun grond braak laten liggen, om zo schaarste te creëren en huizenprijzen op te drijven, dan is onteigening door gemeenten zeker een gerechtvaardigde maatregel, aldus De Rijk. Ook bij malafide huisjesmelkers is onteigening een goede optie. 'Eigenlijk hebben we dan een onteigening van de onteigening', aldus Jimmy Dijk: 'We pakken dan terug wat van ons allemaal is, grond, maar het gaat ook om zorg, onderwijs, energie en ga zo maar door. Ook daar moeten we de neoliberale privatiseringsgolf terugdraaien.'

GENOEG KNOPPEN OM AAN TE DRAAIEN

Hoewel Van der Krabbe stelt dat grondprijzen niet bepalend zijn voor huizenprijzen, is hij ook van mening dat gemeenten veel meer grond zouden moeten bezitten: 'Om meer woningen te kunnen bouwen is het voor gemeenten het beste om te zorgen dat ze zelf over die grond beschikken, dat ze er zelf eigenaar van zijn. Dan kun je sneller bouwen, kun je meer regie voeren en kun je meer invloed uitoefenen op wat voor woningen er gebouwd worden.' Erfpacht is daarbij een belangrijke instrument volgens zowel Van der Krabbe als De Rijk: bouwgrond blijft dan in de publieke handen van de gemeente, die zo ook beter kan sturen op de betaalbaarheid van de gebouwde woningen.

Toch moeten we volgens Van der Krabbe niet alle heil verwachten van 'bouwen, bouwen, bouwen'. Het oplossen van de schaarste door het bouwen van nieuwe woningen is namelijk nogal tijdrovend: 'Dan zijn we zo 20 tot 30 jaar verder, daar moeten we niet op wachten. Het enige wat je daaraan kunt doen is huren reguleren. Ik denk dat we de huurmarkt verder moeten reguleren, dat is de enige manier om het betaalbaar te houden. Je zet dan een maximum op de huurprijs. Dat doen we nu alleen voor sociale huurwoningen en sinds kort doen we dat ook een beetje met de middenhuur, maar om huren betaalbaar te houden moet je dat verder uitbreiden.'

Jimmy Dijk valt hem bij: 'Zeker als het gaat om de zogenaamde 'midden-huren' is extra regulering keihard nodig. Middenhuur wordt door sommige politici aangeprezen als dé oplossing van de woningnood, maar dan heb je het nog steeds over huren tot 1.200 euro per maand! Dat is nota bene hoger dan de gemiddelde hypotheek, die niet boven de 800 of 900 euro uitkomt. Ik noem dat geen middenhuur maar gewoon kneiterdure huur! Ik ben het dan ook roerend eens met Erwin dat we die middelhuren moeten reguleren, wat overigens ook iets doet met de prijzen van koopwoningen.' Want hoe lager de maximale huren zijn die verhuurders mogen vragen, hoe minder gewild huizen zijn als beleggingsobjecten, hoe lager de huizenprijzen.

Ook Lijster reageert enthousiast op de door Van der Krabbe en De Rijk voorgestelde beleidsmaatregelen: 'Vanuit linkse hoek wordt vaak – en terecht – met wantrouwen gekeken naar de markt, maar ik denk dat beide sprekers laten zien dat er allerlei knoppen zijn om aan te draaien waarmee je die markt kunt inzetten om je doelen te bereiken. Het gaat om de vraag: waartoe dient die markt en wie dient die markt? In de afgelopen decennia hebben we gezien dat de markt vooral in het voordeel was van de één procent. We kunnen ons daarom ook afvragen: hoe kunnen we aan knoppen draaien om die markt weer in te zetten voor het algemene goed?' <

Reces zonder stress

Drie zomervakantie-tips van onze Kamerleden!

De zomervakantie komt eraan! Ga je lekker met een cocktail luieren bij het zwembad van een *all-inclusive resort*? Of juist afzien met een *barefoot survival hike* door de jungle? Smaken verschillen. Zo ook voor onze Kamer-kanjers, die op drie juli met welverdiend 'reces' mogen, om eind augustus helemaal opgeladen terug te zijn voor de komende verkiezingen. Wat zijn hun tips voor een 'reces zonder stress'? Om dat uit te vinden, legde de Tribune hen de volgende vragen voor.

- 1 Wat is je favoriete boek voor op het strand?
- 2 Welke muziek staat er zeker weten op je zomervakantie-playlist?
- 3 Wat is je favoriete vakantiebestemming?

JIMMY DIJK

- 1 *Muiterij* van Peter Mertens. Misschien niet een klassiek strandboek, maar verrassend vlot geschreven! Het biedt een prikkelende analyse van onze tijd, vol verhalen, scherpe observaties en interessante feiten. Ideaal om tussen twee duiken door even in te verdwijnen. Het geeft genoeg stof tot nadenken én tot boeiende gesprekken – perfect voor een relaxte maar inspirerende dag aan zee.
- 2 Het nummer *Get Lucky* van Daft Punk & Pharrell Williams. Zodra die funky beat start, voel ik meteen het zomergevoel opkomen. Het liefst luister ik het in de auto, raam open, zon op m'n gezicht, en de weg voor me. Autorijden is voor mij pure ontspanning – en met dit nummer op de achtergrond is het helemaal genieten.
- 3 Zonder twijfel: de kust bij Bordeaux, de geboortestad van mijn moeder. Je kunt er heerlijk zwemmen, genieten van de Franse keuken, en 's avonds op een van de sfeervolle terrassen een drankje doen terwijl de zon ondergaat. Bordeaux is charmant, gezellig en zit vol karakter – een stad waar je je meteen thuis voelt.

Michiel van Nispen

- 1 *Tropenbruid* van Susan Smit. Prachtig boek over de koloniale tijd in Indonesië. Ontspannen en leerzaam tegelijk.
- 2 *Feel this moment* van Pitbull. Een feestnummer waar ik leuke herinneringen aan heb.
- 3 Mijn vaste camping in Kortgene, aan het Veerse Meer in Zeeland. Daar ga ik met het gezin zo vaak mogelijk naar toe. Uurtje rijden vanuit Breda en het voelt meteen als vakantie.

Sarah Dobbe

- 1 Ik ga deze zomer het boek van Jacinda Ardern *A different kind of power* lezen. Zij is de oud-premier van Nieuw-Zeeland en was de jongste vrouwelijke premier in de geschiedenis. En ze is de tweede vrouw ter wereld die moeder werd tijdens haar premierschap. Dat vind ik heel knap. En als premier gooide ze de begroting van het land om en investeerde ze flink in het welzijn van de bevolking, tegen kinderarmoede, ongelijkheid en voor de zorg. Waar sociaal-democraten in Nederland nog wel eens dingen beloven die ze niet waarmaken als ze aan de macht komen, ondernam zij actie. Ik ben dus heel benieuwd naar haar boek.
- 2 De alternatieve rockband Muse. Waarom zou je dat niet opzetten, zou ik zeggen?
- 3 Dit jaar gaan we weer naar Spanje, op bezoek bij mijn familie. Mijn moeder komt uit Spanje, de helft van mijn familie woont daar en het is altijd fijn hen op te zoeken. Maar ik hou ook van Cambodja, omdat ik daar jaren heb gewoond en er veel mensen zijn die ik mis en graag wil opzoeken.

Bart van Kent

- 1 Ik lees *Pluk van de Petteflet* graag voor aan mijn dochtertje. Zo'n mooi verhaal en prachtige taal! Dat boek nemen we zeker eens mee naar het strand deze zomer.
- 2 Het Nederlandse pop trio Goldband uit Den Haag. Naar Goldband luisteren in de auto is écht genieten.
- 3 Slovenië heeft veel. Bergen, meren, zee, grotten. En natuurlijk de prachtige hoofdstad, Ljubljana!

SANDRA BECKERMAN

- 1 Voor nu ligt het nieuwe boek van de schrijfster-activiste Rebecca Solnit bovenop mijn stapel, *No straight road takes you there*. Haar boek *Hope in the dark* vond ik al erg goed. Het bevat zoveel lessen voor activisten, om door te gaan juist ook als het zwaar wordt!
- 2 *Who'll stand with us*, het nieuwe nummer van de punkband Dropkick Murphy's, van hun aankomende album *For the people*. Een nummer over klassenstrijd en achterstelling. Mag wat mij betreft ons campagnelied worden!
- 3 De wereld is zo mooi. Moeilijk kiezen. Maar als ik één bestemming moet kiezen is het Ierland, waar ik ook in mijn tijd als archeoloog opgravingen heb gedaan. Prachtig land.

‘WIJ ZIJN MEER DAN KLAAR VOOR DE VERKIEZINGEN!’

EEN GESPREK MET **LIEKE VAN ROSSUM** EN **NILS MÜLLER**

Sinds maart 2024 zijn Lieke van Rossum en Nils Müller respectievelijk voorzitter en secretaris van de SP. Binnen en buiten de SP is er sindsdien veel gebeurd en veranderd. De verkiezingen staan voor de deur en de voorbereidingen zijn in volle gang. Met Lieke en Nils, die ook onze campagneleider is, kijken we terug op de afgelopen tijd. En krijgen we alvast iets meer te horen over de campagne die de SP gaat voeren in buurten en wijken door het hele land.

De afgelopen anderhalf jaar was het druk. Met onze campagne ‘Wonen zonder winst’, veel nieuwe leden en verkiezingen die voorbereid worden. Jullie hebben niet bepaald stilgezeten!

Lieke: ‘Haha, ja dat is zeker waar. Genoeg te doen! Toen we begonnen hebben we samen gelijk ingezet op het verbreden en verdiepen van ons verhaal als SP. We hebben toen onderzoek gedaan en analyses gemaakt. Daaruit kwamen drie onderwerpen naar voren waar we echt op hebben doorgepakt en campagnes zijn gestart: wonen, onze economie en internationale solidariteit. En daarnaast zetten we volop in op het betrekken en lid maken van meer jongeren bij de SP, want zij zijn uiteindelijk de toekomst.

En met succes, durf ik al wel te zeggen, want we zien heel veel nieuwe leden bij de SP. En we hebben naast een grote campagne ‘Wonen zonder winst’ ook een nieuwe analyse op

de economie gemaakt, voeren we actie met werknemers van Tata Steel voor meer zeggenschap, hebben we avonden door het hele land over het stoppen van de militarisering en we organiseerden een Internationale Top voor Vrede!

Nils, voor jou was het helemaal een bijzondere tijd!

Nils: 'Maart 2024 was de maand waarin ik én secretaris én vader werd, dus ik kreeg er twee grote verantwoordelijkheden in één keer bij. En dat is mij heel goed bevallen, ik heb daar ontzettend veel van genoten!

Lieke en ik waren al jarenlang met ons team Opbouw en Opleiding actief, dus we kenden de club al goed. Maar als je zo'n positie mag vervullen als wij nu vervullen, dan leer je de partij nóg beter kennen en dan zie je hoe ontzettend veel mensen zich dagelijks met hart en ziel inzetten voor de mooiste club van Nederland. En dat is wel echt een voorrecht. Ik denk dat als heel Nederland zou weten wat wij inmiddels weten dat iedereen SP zou stemmen. Daar zijn we én gaan we druk mee aan de slag!

Er is al veel gedaan, maar waar zien jullie nog ruimte voor verbetering?

Lieke: 'Wat ik geleerd heb is dat we als SP'ers véél te bescheiden zijn. Dat siert ons, maar we maken het onszelf ook wel een beetje moeilijk zo. Wat Nils zegt klopt, als iedereen zou zien wat wij zien van de SP, dan zouden nog veel meer mensen op ons stemmen.

Dat betekent dat we landelijk en lokaal veel meer moeten laten zien wat we allemaal doen en dat moeten herhalen. Daar gaan we straks wel meer over vertellen, maar ook bij de komende campagne gaan we echt veel meer mensen betrekken en nog meer laten zien van wat we doen. We mogen ons wel wat meer op de borst kloppen, met alles wat we organiseren, de mensen die we betrekken en de dingen die we voor elkaar krijgen.'

Nils: 'Eén ding wat niet per se leuk was, is dat we best wel wat financiële besparingen moesten doorvoeren. De SP heeft vaak de naam een rijke partij te zijn, dat is al even niet meer zo. Dat is vooral ook omdat wij onafhankelijk willen blijven en ons niet afhankelijk maken van grote sponsors uit het bedrijfsleven. Zoals we zien bij de VVD en veel andere partijen. Wij halen ons geld op via de solidariteitsregeling en onze leden.

Maar het vullen van een campagnekas zo kort op elkaar na die al die gevallen kabinetten, dat is best nog wel een uitdaging. Dus we zullen deze campagne echt donatiecampagnes gaan starten. We hopen zo dat iedereen financieel een steentje bij kan dragen en van alle steentjes bij elkaar kunnen we een mooie campagne neerzetten.' >

We hadden het net al even over jullie inzet het afgelopen anderhalf jaar. Daarbij noemden jullie meer jonge mensen betrekken als een belangrijk punt.

Nils: 'Dit is wat voor mij in ieder geval het meest de aandacht vraagt: inzetten op verjonging van de club. Dat zie je bijvoorbeeld terug in het feit dat we een Festival voor Gelijkheid zijn gaan organiseren. Maar ook dat we met nieuwe dingen experimenteren, zoals onze 'Live Explainers' op onze sociale media.

En we zetten ook in op onderwerpen waarvan we weten dat jongeren die ook belangrijk vinden, zoals internationale solidariteit. Het is niet voor niets dat veel jongeren actief zijn tegen de genocide in Gaza door de Israëlische regering. Wij zijn erbij om naast hen te staan, zoals bijvoorbeeld op de Rode Lijn-demonstratie met 150.000 andere mensen. Je ziet dat het werkt als je kijkt naar de toestroom van leden bij onze SP Jongeren. De ledenaantallen schieten omhoog!

Het Festival voor Gelijkheid is een van de nieuwe dingen die we doen. Vorig jaar stonden we daar samen met heel veel maatschappelijke organisaties, zoals de vakbond en de milieubeweging, op het podium. Die brede samenwerking was ook nieuw!

Lieke: 'Wat ik heel belangrijk vind, is dat we een verandering in het maatschappelijk debat voor elkaar krijgen. Alle problemen die mensen ervaren worden door de rechtse media en door rechtse politici verklaard vanuit een migrantenanalyse. Het is aan ons om daar een klassenanalyse tegenover te stellen. Het is namelijk de schuld van de grondspeculanten dat er een woningtekort is. En het is de schuld van private zorgverzekeraars dat de zorg zo duur is.

Maar een verandering van het maatschappelijk debat kunnen we niet alleen voor elkaar krijgen. Daarvoor moeten we samenwerken met zoveel mogelijk mensen en zoveel mogelijk maatschappelijke organisaties. Ik ben ervan overtuigd dat er heel veel potentie voor ons is en we nog veel verder kunnen groeien. Maar daarvoor moeten wij wel een open club zijn. En een open club ben je niet als je nooit met iemand samenwerkt. En dan heb ik het niet over andere politieke partijen per se, maar dan heb ik het over midden in de samenleving staan.

Dus we hebben ook gezegd: als mensen samen in beweging komen, dan zorgen we dat we erbij zijn. Mits we inhoudelijk een beetje overlap hebben, maar we moeten ook niet te bang zijn. Wij moeten zowel bij de boeren als bij XR erbij zijn. Want alleen dan kun je het debat sturen. En dan hoeft het niet overal over eens te zijn, maar je moet wel open met elkaar het gesprek aangaan.'

Nils: 'En het mag ook wel gezegd worden dat Lieke daar fantastisch werk heeft geleverd afgelopen anderhalf jaar, want ze heeft enorm veel gesprekken gevoerd met allerlei maatschappelijke organisaties. Daardoor stonden bijvoorbeeld Oxfam-Novib, Milieudefensie, de FNV en de Woonbond ook allemaal bij ons op het podium op ons festival.'

We zijn begin dit jaar een campagne gestart 'Wonen zonder winst'. Hoe gaat het daar nu mee?

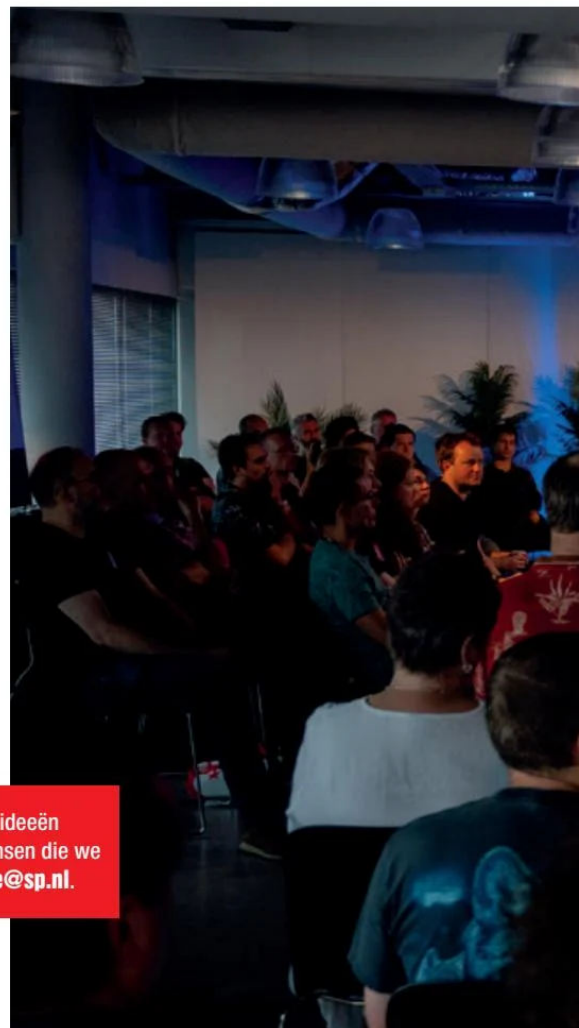
Lieke: 'We zijn een campagne gestart met huurders, omdat de noodzaak gewoon heel groot is. We hebben een gigantische wooncrisis en komen heel veel woningen tekort. Heel veel huurders wonen in een uitermate ongezonde woning, met schimmel, tocht en vochtproblemen. Je kunt er gewoon niet van op aan dat je een basisvoorziening als een fatsoenlijk huis in een welvarend land als Nederland kunt krijgen. Daar moet een oplossing voor komen en die hopen wij te bieden met 'Wonen zonder winst'.

Er is nog een heel belangrijke reden dat we deze campagne hebben gekozen en dat is omdat wij dit kunnen. De afgelopen jaren hebben we op allerlei plekken in het land samen met huurders actietrajecten opgestart. Wij organiseren mensen en smeden collectieven, op de plek waar ze wonen. Dat is super bijzonder in deze tijd, want alles is heel individualistisch nu. Maar ons lukt het om mensen samen te brengen, die vervolgens ook nog succes hebben. Die voor dubbel glas zorgen, het opknappen van een wijk afdwingen en huurverlagingen regelen. Inmiddels bestaat onze campagne al uit ruim 50.000 mensen die opstaan voor verandering!

Nils: 'We hebben heel veel woondebatten georganiseerd door het land. En op 13 september zullen we een groot huurdersberaad houden op ons congres en Festival voor Gelijkheid. We gaan daar nieuwe plannen maken en door met het verzamelen van steun voor 'Wonen zonder winst'. Dat is hard nodig, want je ziet wat je tegenover je krijgt als de huurbevriezing dichterbij komt. Allerlei organisaties, van woningcorporaties tot makelaars, projectontwikkelaars en zelfs VNO-NCW die zich wél verenigen tegen een huurbevriezing. Dan is er een sterk en georganiseerd tegengewicht nodig en dat zijn wij!'

De verkiezingen staan voor de deur. Is de SP er helemaal klaar voor?

Nils: 'Ja, wij zijn daar meer dan klaar voor. Het kabinet dreigde natuurlijk al een paar keer te vallen, dus we hadden al veel procedures en dergelijke klaarliggen. Maar waarom we er écht klaar voor zijn, is omdat wij natuurlijk

Mail jouw vragen en ideeën voor de SP of de mensen die we spreken naar tribune@sp.nl.

permanent campagnevoeren. We waren al bezig met de 'Wonen zonder Winst'-campagne. De hele partij ging al de straat op, organiseert al bijeenkomsten en voor ons is het een kwestie van doorgaan waar andere partijen hun hele vrijwilligersnetwerk nog moeten opbouwen op dit moment. Dus we hebben wel echt een voorsprong.'

Lieke: 'De rechtse ruziepartijen hebben een ontzettende puinzooi gemaakt van het land en de Nederlandse politiek. En ze hebben zo ook het vertrouwen van mensen beschaamd. Onze afdelingen zijn na de val van het kabinet meteen de straat opgegaan. Nou, dan merk je wel dat het echt tijd is voor een totaal andere en frisse wind in de politiek. Er is zoveel behoefte aan een samenleving op basis van solidariteit, in plaats van individualisme en imperialisme. Er zijn steeds meer jongeren die daarvoor opstaan.'

Nils, jij bent de campagneleider bij deze verkiezingen. Kun je al iets meer vertellen over de plannen van de SP tijdens de campagne?

Nils: 'We zullen het echt van onze grondcampagne moeten hebben. En dat betekent dat we nog veel meer mensen nodig hebben in deze campagne. Dus iedereen die nog niet actief is voor de SP, maar denkt: 'Ja, tijdens deze campagne wil ik mijn steentje bijdragen om de verrechtsing te stoppen', die kan zich melden via sp.nl/campagne. En dan zorgen wij ervoor dat je iets te doen krijgt deze campagne. Dat kan van alles zijn: van een poster achter je raam hangen, tot een donatie doen, tot echt actief worden en mee de deuren langs in jouw afdeling en nog veel meer. We gaan dit samen doen!'

We moeten er bij deze campagne ook voor zorgen dat er van mens tot mens reclame voor onze partij wordt gemaakt. Dat is toch de beste reclame die je kan hebben. We zijn een ontzettend leuke partij, dat moeten we ook veel meer gaan laten zien. We moeten in de laatste weken overal te zien zijn. En we zetten ook groots in op sociale media en op het betrekken van leden en mensen die de SP een warm hart toedragen, om ons ook online te helpen.

Even zo belangrijk wordt het om de urgentie te benadrukken waarom mensen nu SP gaan stemmen. Dat is om een aantal redenen zo, volgens mij. Ten eerste is een sterke SP het beste antwoord op een GroenLinks/PvdA die toch altijd de neiging heeft om na de verkiezingen met de VVD in bed te duiken. Ten tweede is het na het asociaalste kabinet sinds de Tweede Wereldoorlog nu tijd voor het sociaalste kabinet ooit. En dat kan alleen met de SP vanzelfsprekend. En ten derde, misschien wel de belangrijkste reden, de SP is het beste middel om de verrechtsing een halt toe te roepen. Drie heel belangrijke redenen om SP te stemmen! Wij zijn de enigen die voor een sociaal Nederland kunnen zorgen.'

Lieke: 'Precies. Jimmy is volgens alle politieke commentatoren de enige in Den Haag die in staat is om het Wilders moeilijk te maken. En wij zijn ook de enigen die mensen kunnen organiseren om een tegengewicht te bieden voor asociaal beleid. Dus als je wil dat de verrechtsing stopt en dat er werkelijk sociaal beleid komt ná 29 oktober, dan is de SP daar je beste antwoord op.' <

A photograph of two men, Jimmy Dijk and Stanley Bostdorp, standing outdoors in front of a large industrial facility, likely a steel plant. Jimmy Dijk, on the left, has a beard and is wearing a dark jacket over a light shirt. Stanley Bostdorp, on the right, is wearing a red and black puffer jacket. The background shows industrial structures, including cranes and smokestacks, under a blue sky with some clouds.

JIMMY DIJK IN GESPREK MET TATA-MEDEWERKER STANLEY BOSTDORP

‘GEEN STEUN ZONDER ZEGGENSCHAP’

Nu er verkiezingen komen, moeten we het debat voeren over de toekomst van Tata Steel. Zeker gezien alle geopolitieke ontwikkelingen is het van groot belang dat Nederland z'n eigen staal blijft produceren. Daarom moet Tata voor IJmuiden behouden blijven, óók voor de werkgelegenheid. Maar dan moet Tata wel drastisch vergroenen en schoner worden. Hoe dat te realiseren, daarover sprak Jimmy Dijk met Tata-medewerker en FNV'er Stanley Bostdorp. Voor beide mannen is het knip en klaar dat de Nederlandse overheid hierin een cruciale taak te vervullen heeft – en snel ook. ‘De overheid moet nu die afspraken met Tata gaan maken, anders is het te laat’, aldus Stanley.

'Je zou ook kunnen zeggen: we keren aandelen van het bedrijf uit aan de werknemers, zodat ze mede-eigenaar worden.'

Hoe lang werk je al bij Tata? En hoe ben je daar terecht gekomen?

'Ik werk sinds mijn 18e bij Tata in IJmuiden. Sinds 2005 ben ik in vaste dienst. Werken bij Tata is een soort familietraditie bij ons. Mijn vader heeft altijd gewerkt bij Koninklijke Hoogovens, zoals het vroeger heette. Hij zei altijd: 'Stanley, jij gaat later ook bij Hoogovens werken.' Dan zei ik: 'Pap, allemaal leuk en aardig, maar dat ga ik niet doen.' Beetje tegen-draads. Maar toen ik op mijn 16e klaar was met middelbare school, wist ik totaal niet wat ik wilde. Na een jaar full-time bij de MacDonalds gewerkt te hebben, heb ik mij toch maar ingeschreven bij de Tata-school. Ik kreeg betaald om naar school te gaan, met een vast contract in het vooruitzicht, dus wat wil je nog meer. Ik ben toen procesoperator geworden en dat doe ik nu al 20 jaar met plezier.'

Ben je trots op je werk?

'Zeker weten! En zo voelt iedereen dat bij Tata, al mijn collega's zijn ontzettend trots op wat ze doen.'

Dat merk ik wel als ik hier mensen spreek: iedereen is mega-trots op dat bedrijf. Waar zit 'm dat in, die trots?

'Ik weet niet precies waar dat door komt, maar het heeft te maken met het familie-gevoel dat hier altijd al geheerst heeft. Tata in IJmuiden is een soort familie – soms heel letterlijk, want zoals ik al zei: mijn vader heeft hier gewerkt, maar ook mijn opa, en ook veel van mijn ooms werken bij Tata. Kijk, we hebben altijd goede arbeidsvoorwaarden en een goede connectie met de leiding. Niet altijd hoor, maar heel vaak wel. En we maken kwalitatief hoogstaand staal, wat een ontzettend belangrijk product is voor Nederland, maar ook voor het buitenland. Daar zijn we natuurlijk ook trots op.'

Helaas is Tata de afgelopen tijd niet vaak positief in het nieuws. Wat betekent dat voor jullie?

'Natuurlijk maken wij ons ook zorgen om de vervuiling. 80 procent van de werknemers woont

in de omgeving van Tata en heeft dus ook last van de uitstoot. Ik heb kinderen, die spelen hier in de speeltuin. Daarom heb ik in 2020 ook meegewerkt aan het plan 'Groen Staal', om Tata schoner te laten produceren. Maar tegelijk zien wij dat de kritiek op Tata vaak overdreven wordt en dat soms het onmogelijke van ons wordt ge-eist. Als je kijkt naar andere staalindustrieën, dan zijn wij veel schoner. Ik ben weleens op fabrieksi-tes in het buitenland geweest, dan zie je soms de fabrieken niet eens staan, zo zwart is alles daar. Zó erg is het hier zeker niet. Maar we zitten hier in een dichtbevolkt gebied, waardoor mensen sneller last hebben van de uitstoot. In het Duitse Ruhrgebied wonen veel minder mensen, dus daar zijn ook veel minder mensen die klagen over vervuiling door staalproductie. Dat wil niet zeggen dat het daar schoner is dan hier.'

Je zegt dat er soms onmogelijke dingen van jullie geëist worden. Kun je daar een voorbeeld van geven?

'Ons meest vervuilende onderdeel is de cokes-gasfabriek, waar we door steenkool te verhitten cokes maken, maar ook gas. Sommige mensen zeggen dan: 'Die cokesgasfabriek is zo vervuilend, die moet maar sluiten.' Wat ze dan niet beseffen is dat dat gas ontzettend belangrijk is voor de stroomvoorziening, niet alleen voor onszelf maar ook voor de omgeving. Want hierachter staat de Nuon-centrale en die maakt elektriciteit van óns gas. Onze hele fabriek draait op de elektriciteit die met onze cokesgas wordt opgewekt. Als je zo'n cokesgasfabriek sluit, dan levert dat problemen op voor de hele fabriek. Maar ook voor de stroomvoorziening voor de omgeving. Zulke dingen vergeten mensen soms.'

Je noemde al het plan 'Groen Staal', om Tata schoner en groener te maken. Wat ik opvallend vind is dat jullie zélf, dus werknemers en vakbond, dat plan hebben bedacht en uitgewerkt. Niet de directie en de overheid...

'Dat klopt. Dat plan hebben wij als bezorgde me-dewerkers opgesteld. Zoals ik al zei, wij hebben zelf ook last van de vervuiling. Daar komt bij dat wij ons grote zorgen maken om de toekomst van de staalproductie in IJmuiden. Een toekomst die echt op het spel komt te staan als er niet nú flink geïnvesteerd wordt in groene staalproductie. Daarom heette het plan in het begin nog niet 'Groen Staal', het heette 'Een plan voor Stanley', want mijn zoon heet ook zo. Het was een plan voor de toekomstige generatie, die hier ook gezond moet kunnen wonen én werken.'

‘Van de PVV horen we helemaal niks. We nodigen ze af en toe uit voor een rondleiding, maar in industriepolitiek zijn ze niet geïnteresseerd.’

Wat houdt het ‘Groen Staal’-plan precies in?

‘Destijds was het idee dat als Nederland z’n klimaatdoelen wil halen, we CO₂ uit de uitstoot moeten halen en in grote putten in de Noordzee moeten opslaan. Die hele operatie zou miljarden gaan kosten. Toen dachten wij als werknemers en vakbond: allemaal wel leuk dat CO₂-afvangen, maar over 15 tot 20 jaar zitten die putten vol en moet je alsnog op zoek naar een andere oplossing. Bovendien los je met CO₂-afvangen niet de andere vervuilingproblemen op. Je blijft dan de vervuilende cokesgasfabriek en hoogovens houden. Wij dachten toen: als je het probleem écht wil oplossen, moet je het bij de wortel aanpakken. Dan moet je op een schonere manier staal gaan produceren.

In plaats van cokesgasfabrieken en hoogovens heb je dan een elektro-oven en een oven waar we grondstoffen kunnen toevoegen om hoogwaardige staal te maken. Die ovens worden uiteindelijk aangedreven door groene waterstof, zodat je geen CO₂-uitstoot meer hebt. En omdat je geen cokesgasfabrieken en hoogovens meer hebt, heb je ook veel minder omgevingsvervuiling. Samen met adviesbureau Ronald Berger hebben we toen het plan ‘Groen Staal’ geschreven. Daarmee zijn we naar Den Haag en ook naar de leiding gegaan en toen hebben we gezegd: ‘Jongens, dit is de weg die we moeten gaan nemen, als wij echt een toekomst willen hier. CO₂-afvangen is leuk om je klimaatdoelen te halen, maar als langetermijnvisie werkt het niet.’ Er is toen wel veel over gepraat, maar verder hebben ze er niks mee gedaan.’

Waarom hebben de politiek en directie jullie plan toen niet opgepakt? Het is nu toch de hoogste tijd voor actieve industriepolitiek. Zeker gezien alle internationale ontwikkelingen zou je denken dat alle partijen bezig zijn met een plan voor Tata Steel...

‘Tja, dat snap ik ook niet, waarom ze daar niet mee bezig zijn. Daarom ben ik blij dat jij er bent, Jimmy, dat er toch aandacht voor is. Het stoort ons al jaren dat er geen industriepolitiek is. We moeten als Nederland zuinig zijn op onze industrieën. Je moet niet afhankelijk zijn van andere landen, zeker niet als je ziet dat wij het in Nederland met de staalproductie best wel goed voor elkaar hebben. Maar om op langere termijn te overleven, moet ook Tata veel groener en schoner worden. Maar dan moet je daarin ook investeren! Dat is ook wat ons doel was met het ‘Groen Staal’-plan in 2020: laat ons een voorloper zijn en een voorbeeld voor de rest van de wereld!’

Stel dat het Tata lukt om te vergroenen, kunnen we dan nog de concurrentie aan met landen als India en China, waar ze het niet zo nauw nemen met vervuiling?

‘Nee, maar dat moeten we ook niet willen. Sowieso maken wij te gespecialiseerd staal om daar bang voor te hoeven zijn. Hoogovens en nu Tata Steel onderscheiden zich al 100 jaar doordat wij een ontzettend goede R&D-afdeling hebben, die de nieuwste materialen gebruikt en inzet op de nieuwste ontwikkelingen. Neem het plastic lamineren dat wij doen bij het verpakkingsstaal. Onze productie is veel beter voor het milieu, want onze blikjes kunnen gerecycled worden. We zijn echt aan het innoveren, daar zijn we altijd sterk in geweest. En als we dat blijven doen, en er komt een eerlijk speelveld in Europa, dan hebben we zeker toekomst.’

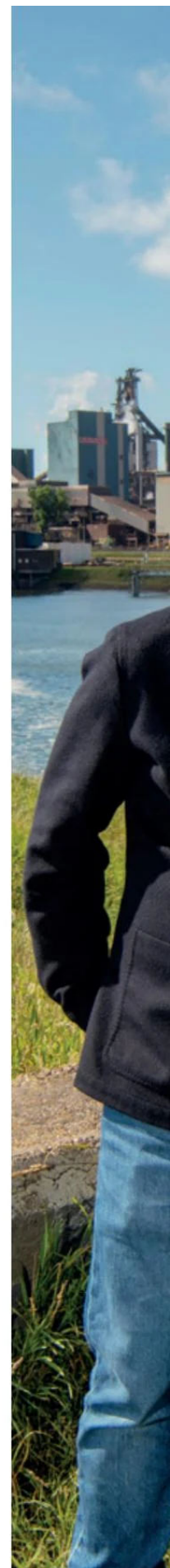
Een eerlijk speelveld?

‘Daarmee bedoel ik dat andere Europese landen hun staalproductie veel beter ondersteunen dan Nederland. Elektriciteit is hier bijvoorbeeld veel duurder dan in Frankrijk en Duitsland. Zoals ik al zei, als we de cokesgasfabrieken zouden sluiten, dan moeten we zelf stroom gaan inkopen voor de andere fabrieksonderdelen. En met de huidige tarieven is dat onmogelijk. En dan zijn er nog de CO₂-rechten die wij moeten betalen. Als je dat vergelijkt met andere Europese bedrijven, dan is dat voor ons een dooddoener.

Dan hebben we het nog niet eens over de dumping van goedkoop staal vanuit China en de hogere tarieven die Amerika ons nu oplegt. Daar moet de overheid ons echt bij helpen, anders redden we het niet. Als er geen eerlijk speelveld komt, dan heeft de hele transitie naar groen staal geen zin. We hebben dit al diverse keren tegen de minister gezegd. We hebben zelfs een keer groene scheppen overhandigd aan de minister, met de boodschap: zet die schep in de grond! Maar dat gebeurt niet. Het blijft steken in gepraat.’

Tata zegt twee miljard nodig te hebben om te vergroenen en wil steun vanuit de overheid. In Rutte-IV was Micky Adriaansens, de VVD-minister van Economische Zaken en Klimaat, daar nog mee bezig. Hoe staat het nu met die onderhandelingen?

‘Tja, daar hoor je daar eigenlijk niet zoveel meer over. Van de PVV horen we helemaal niks. We nodigen ze af en toe uit voor een rondleiding, maar in industriepolitiek zijn ze niet geïnteresseerd. Dus hoe het nu staat met die onderhandelingen

weet ik niet. Maar kijken we naar onze Europese concurrenten, dan zien we dat dergelijke onderhandelingen meestal op een 50-50-afspraken uitkomen. Dus dat zal in Nederland ook wel zo gebeuren, dat het bedrag dat nodig is om de fabriek te vergroenen in tweeën wordt gedeeld, met de ene helft voor de overheid en de andere helft voor Tata. Maar dan moet de overheid nu wel die afspraken met Tata gaan maken, anders is het te laat.'

Bij de SP zeggen we altijd: als je met belastinggeld een bedrijf in de benen houdt, moet daar zeggenschap tegenover staan. Dus als de overheid subsidie geeft aan Tata om te vergroenen, vind je dan ook niet dat er meer inspraak moet komen?

'Ik vind zeker dat er meer toezicht moet komen, maar inspraak vind ik lastig omdat staalproductie een zeer specifiek proces is en je moet niet hebben dat mensen die geen verstand hebben van staal maken zich ermee gaan bemoeien. Het technische gedeelte van het verhaal moet je aan de werknemers overlaten, aan de mensen die daarvoor geleerd hebben en die daarmee werken. Dat zeggen wij ook altijd tegen het bedrijf, dat er plannen moeten komen van de mensen die ermee werken. Dat zijn de mensen die weten wat er moet gebeuren.'

Dat is precies wat ik bedoel met inspraak, dat werknemers zelf zeggenschap krijgen. Dat is wat democratisering van de economie betekent voor de SP. De overheid moet Tata Steel nationaliseren, dus de aandelen in bezit nemen, maar vervolgens de werknemers een flinke vinger in de pap geven.

'Zeker, inderdaad, dat begrijp ik helemaal. Kijk, de beste tijd die wij gehad hebben, dat was toen we nog Koninklijke Hoogovens waren. Daarna zie je dat het ingestort is. Daarom zou het zeker goed zijn als de werknemers zelf meer te zeggen zouden krijgen. Als vakbond hebben wij die ideeën ook gehad. Volgens onze cao hebben we geen 13e maand maar krijgen we een winstuitkering. Maar in plaats daarvan zou je ook kunnen zeggen: we keren aandelen van het bedrijf uit aan de werknemers, zodat ze mede-eigenaar worden. Dan ben je als medewerker ook meer betrokken, want dan heb je het gevoel dat het bedrijf ook van jou is.' <

Mail jouw vragen en ideeën voor de SP of de mensen die we spreken naar tribune@sp.nl.

Verslag van de SP-avond op 1 mei

KLASSENSTRIJD

2025

1 mei, Dag van de Arbeid. De dag waarop we de verworvenheden van de werkende klasse vieren, en de felle klassenstrijd in herinnering brengen die daarvoor geleverd is. Maar ook de dag waarop de werkende klasse nú haar kracht laat zien. Want op 1 mei kijken we niet alleen naar het verleden maar ook naar de toekomst en denken we na over de strijd die nog komt. Vandaar dat het Wetenschappelijk Bureau van de SP op 1 mei, in een afgeladen Vakbonds-museum in Amsterdam, haar nieuwe rapport presenteerde, 'Klassenstrijd 2025', geschreven door Ruud Kuin en Bart Linssen. Een verslag van een vruchtbare avond, vol nieuwe inzichten, strijdbaarheid én gezelligheid.

Verworvenheden als sociale zekerheid en de achturige werkdag worden vaak als vanzelfsprekend gezien, maar zijn dat niet. 'Niet alleen is er in het verleden hard voor gestreden door de werkende klasse', aldus partijvoorzitter Lieke van Rossum in haar openingstoespraak: 'Maar juist nu, anno 2025, staan die verworvenheden weer enorm onder druk. Dat is natuurlijk niet nieuw: door het neoliberalisme is dat al decennialang aan de gang. Maar door de zorgwekkende opkomst van radicaal-rechts over heel de wereld wordt dit nog een tandje bijgezet. Radicaal-rechtse regeringen, ook in Nederland, snoepen steeds meer af van wat we met z'n allen verdienen. De ongelijkheid neemt verder toe. Daarmee wordt ook de zeggenschap van werknemers ondermijnd. De vraag is dan ook: hoe het tij te keren?'

GROEIENDE KLOOF TUSSEN ARBEID EN KAPITAAL

In haar gesprek met Ruud Kuin, hoofd van het Wetenschappelijk Bureau, gaat Van Rossum dieper in op de groeiende ongelijkheid. Vooral de misleidende informatie daarover die door officiële instanties en media klakkeloos wordt verspreid, is Kuin een doorn in het oog. Zo zegt het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) al jaren dat de vermogensongelijkheid in Nederland afneemt, iets dat de VVD dankbaar herhaalt als bewijs dat 'echt iedereen van het kapitalisme profiteert'. Maar, zegt Kuin, het gaat hier om een 'papieren werkelijkheid' waar een groeiende ongelijkheid achter schuilgaat: 'Dat de vermogensongelijkheid lijkt af te nemen, komt doordat steeds meer mensen een eigen woning hebben. Bovendien is die eigen woning door de wooncrisis ook nog eens flink in waarde gestegen. Dan lijkt het alsof het eigen vermogen toeneemt, maar dat is een wassen neus omdat de meeste mensen daar economisch niks mee kunnen doen: die waarde zit in hun huis en dat kunnen ze niet zomaar verkopen. Ze moeten er immers in wonen.'

Samen met Linssen heeft Kuin dit misleidende beeld gecorrigeerd in hun rapport 'Klassenstrijd 2025': 'Wat wij hebben gedaan is die eigen woning uit de vermogenscijfers halen en >

dan zie je duidelijk dat de vermogensongelijkheid niet afneemt maar juist toeneemt. De rijkste 10 procent van Nederland heeft nu 77 procent van alle vermogen in handen, zij bezitten dus 989 miljard.' Door deze groeiende concentratie van rijkdom in de handen van enkelen wordt het democratisch gehalte van onze economie nog verder uitgehoud.

WERKENDE KLASSE KRIJGT STEEDS KLEINER DEEL

Een belangrijke innovatie in het rapport van het Wetenschappelijk Bureau is de *werkwaarderingswaarde*. Daarmee wordt de methode, die economen standaard gebruiken om de verdeling van de welvaart in een land te meten, aanzienlijk

aangescherpt. Diverse economen hebben al hun interesse in de nieuwe rekenmethode van het Wetenschappelijk Bureau uitgesproken – en daar mogen wij als SP best trots op zijn.

Zoals Kuin uitlegt heeft hij samen met Linssen de werkwaarderingswaarde ontwikkeld ter verbetering van de bekende arbeidsinkomensquote (aiq): 'De aiq drukt uit hoe het bruto binnenlands product, dus wat we met z'n allen jaarlijks produceren, verdeeld wordt over de werkende klasse en het kapitaal. Dus hoeveel van de koek gaat naar de werkende klasse (loon) en hoeveel gaat naar het kapitaal (winst). Een aiq van 100 procent zou betekenen dat er geen winst wordt gemaakt, dus dat de volledige opbrengst wordt uitbetaald in loon. In de praktijk is dat uiteraard niet het geval. We zien juist dat de aiq de afgelopen 50 jaar flink naar beneden is gegaan. Die was in de jaren 70 fors boven de 80 procent maar zit nu rond de 70 procent. Het aandeel dat werknemers krijgen is dus gedaald, ook volgens deze rekenmethode.'

In werkelijkheid is de situatie van de werkende klasse echter nog verder verslechterd. De aiq is

namelijk niet in alle opzichten eerlijk: het deel van de koek dat naar het kapitaal gaat, wordt stelselmatig lager ingeschat dan het deel dat naar de werkende klasse gaat. Kuin legt uit: 'Dat zit 'm vooral in de afschrijvingen die de werkgevers eruit hebben gehaald, dus dat deel van de winst dat naar bedrijfsonderhoud gaat. Maar dan moet je dat ook aan de werknemerskant doen, want ook werknemers moeten in hun levensonderhoud voorzien als ze willen kunnen blijven werken. Wij hebben de afschrijvingen er dus ingelaten, zowel aan werknemers- als aan werkgeverskant.' Die aangepaste, eerlijkere versie van de aiq noemt het Wetenschappelijke Bureau dus de werkwaarderingswaarde.

En wat blijkt? Volgens deze eerlijkere rekenmethode gaat er een nóg groter deel van de koek naar het kapitaal. Waar de aiq zoals gezegd nu uitkomt op 70 procent, daar komt het Wetenschappelijk Bureau uit op een werkwaarderingswaarde van 60 procent. 'Het deel van het bruto binnenlands product dat naar de werkende klasse gaat, blijkt dus nog kleiner te zijn dan standaard wordt gedacht', zo concludeert Kuin.

1 mei lezing terugkijken?

Ga naar:
sp.nl/1meilezing
of scan de QR-code

HET POLITIEKE BELANG VAN DE 'ZWALKENDE KLASSE'

Na de presentatie van het rapport 'Klassenstrijd 2025' houden de Britse socioloog Dan Evans en fractievoorzitter Jimmy Dijk toespraken, waarna zij met elkaar en met het publiek in gesprek gaan over de uitdagingen voor het socialisme nu. Evans doet als socioloog onderzoek naar de veranderende rol van klasse in de moderne maatschappij; daarover wordt hij in het rapport van het Wetenschappelijk Bureau uitgebreid geïnterviewd.

In zijn lezing gaat Evans in op de vraag waarom juist radicaal-rechts van de huidige crises weet te profiteren en niet socialistisch links: 'Want op papier hebben we de perfecte voorwaarden voor een opleving van het socialisme: we hebben een boze bevolking die steeds armer wordt, we hebben een politieke elite die het contact met de maatschappij kwijt is, we hebben de ene politieke crisis na de andere. Maar in heel Europa, ja in heel de wereld zijn linkse bewegingen aan het afnemen, terwijl radicaal-rechts juist opkomt.'

Een belangrijk deel van de verklaring moeten we volgens Evans zoeken in de veronachtzaamde rol van kleine zelfstandigen, de klasse die in de sociologie de 'klein-burgerij' wordt genoemd: 'Uit sociologisch onderzoek blijkt dat radicaal-rechtse bewegingen bestaan uit complexe coalities van verschillende klassen. Dit zijn mensen uit de werkende klasse, maar vooral ook uit de middenklassen. Bijzonder belangrijk daarin is de zogenoemde 'klein-burgerij', de lagere middenklasse, de kleine zelfstandigen, winkeliers, kleine boeren, zzp'ers met een eigen bedrijfje, etc. Uit alle onderzoeken blijkt dat deze klasse enorm oververtegenwoordigd is in radicaal-rechtse bewegingen', aldus Evans.

De kleine zelfstandigen zijn politiek zo belangrijk omdat zij letterlijk een middenpositie innemen tussen arbeid en kapitaal, tussen de werkende klasse en de bezittende klasse. Als bedrijfseigenaren staan ze aan de kant van de ondernemers, iets waar ze veel trots aan ontleen, ook al is hun bedrijf vaak indirect eigendom van een bank (vanwege leningen en hypotheek). Dat laatste plaatst hen weer aan de kant van de werkende klasse, zeker als zij zelf ook moeten werken in hun bedrijf. Dan halen zij hun inkomen immers vooral uit werk (zoals de werkende klasse) en niet uit rendement op kapitaal (zoals de bezittende klasse).

Het is deze tweeslachtigheid van de kleine zelfstandigen die hun wisselende rol in de

klassenstrijd verklaart, omdat ze zowel met de werkende klasse als met de bezittende klasse mee kunnen gaan.

RECHTS LAAT KLEINE ZELFSTANDIGEN IN DE STEEK

Wil socialistisch links het politieke initiatief terugveroveren op radicaal-rechts, zo concludeert Evans, dan moeten we de kleine zelfstandigen naar ónze kant, de kant van de werkende klasse, trekken. 'Als we zeggen: dit zijn niet onze mensen, hun klasse-belangen zijn niet die van de werkende klasse, dan wordt dat een *self-fulfilling prophecy*', aldus Evans.

Ook Jimmy Dijk benadrukt in zijn toespraak het belang voor de SP om aansluiting te zoeken bij de kleine zelfstandigen. Dat is volgens hem zeker mogelijk, omdat rechts vooral de belangen van de grote bedrijven en de rijken behartigt: 'Al jaren claimt rechts er te zijn voor de ondernemers. Maar wat hebben de bakker, de slager en de winkelier aan rechts gehad? Het is voor hen onmogelijk om een goed pensioen op te bouwen. En wie personeel in dienst heeft, mag hopen dat het personeel niet ziek wordt. Omdat de ondernemer dan zelf twee jaar lang een ziektekostenverzekering moet doorbetalen. Want de collectieve ziektekostenverzekering is door rechts afgeschaft. De grote bedrijven hadden daar immers minder belang bij, omdat zij veel minder geraakt worden door het ziek worden van een werknemer. Of denk aan de boeren. Die zitten klem door banken, die grote winsten maken en alleen leningen verstrekken bij schaalvergroting. En klem door voedselproducenten, die miljarden winsten maken en boeren te lage prijzen voor hun producten betalen.'

EEN PARTIJ VOOR HÉEL DE WERKENDE KLASSE

Daarom is het ook zo gek dat het midden- en kleinbedrijf (mkb) z'n belangen laten behartigen door werkgeversorganisatie VNO-NCW, de belangenbehartiger van het grootkapitaal. Hier ligt volgens Dijk een taak voor de SP: enerzijds goed luisteren naar de problemen van kleine zelfstandigen, anderzijds laten zien dat hun belangen meer overeenkomen met die van de werkende klasse dan zij zelf denken. Maar, zo benadrukt Dijk, dan moeten we wél aanwezig zijn bij hun acties, bijvoorbeeld de boerenprotesten: 'Als wij daar niet bij zijn, krijgen wij ook niet te horen dat ze klem zitten tussen banken, de voedsel-industrie en de politiek die allemaal nieuwe re-

Klassenstrijd 2025 Lezen?

Het rapport 'Klassenstrijd 2025' van het Wetenschappelijk Bureau van de SP kan hier gedownload worden: sp.nl/klassenstrijd2025 of scan de QR-code.

gels over hen uitstort. Natuurlijk is het spannend om als SP daarbij aanwezig te zijn. Soms hoor je dan dingen die rechtstreeks overgenomen zijn van een Wilders en waar je nekharen overeind van gaan staan. Daar moet je dan echt even doorheen. Maar we moeten er wel bij zijn, om te luisteren en om er scherpe analyses van te kunnen maken, volgens de massalijn zoals we dat binnen de SP noemen.'

Stap twee is volgens Dijk het smeden van nieuwe allianties: 'Vervolgens moeten we tegen deze mensen zeggen: 'Zullen we op basis van deze klassenanalyse samen de strijd aangaan?' Dan haal je de meest kritische massa in zo'n groep naar je eigen kant. Nu gebeurt dat nog te weinig. Bij de boerenprotesten bijvoorbeeld wordt die kritische massa door de agro-industrie gekaapt. Die agro-industrie-jongens zitten in hun handjes te wrijven en denken: 'Wij hoeven geen biet te doen, die radicale boeren halen de hete aardappels voor ons uit het vuur.' Kortom, als wij niet daarbij aanwezig zijn, dan verliezen wij dat, steeds weer. Of het nou gaat om kleine ondernemers, of mensen met een flexcontract, of boeren, het resultaat is dat we steeds tegenover hen staan, terwijl dat volstrekt onnodig is.' Kortom, alleen door héél de werkende klasse te verenigen, inclusief de kleine zelfstandigen, kunnen we een vuist maken tegen de afbraakpolitiek van rechts, die in dienst staat van de grote bedrijven en superrijken. 'Daarom', zo sluit Dijk zijn toespraak af, 'is er een partij nodig die samen met vakbonden compromisloos opkomt voor heel de werkende klasse, een échte partij voor de arbeid. Die partij is er, dat is de SP.' <

Achter de schermen bij de SP

TEAM LEDEN-ADMINISTRATIE EN SECRETARIAAT

Team Administratie en secretariaat:
vlnr. Ruth de Kleijn, Mart de Ridder,
Oane Sikkema, Karin van Galen, Walter Siemons,
inzetje: Brigitte Melcherts

Als onze Kamerfractie het gezicht is van de SP, dan zijn de ledenadministratie in Amersfoort en het secretariaat in Den Haag onze oren en mond. Voor veel mensen zijn zij het eerste aanspreekpunt bij de SP. Zeker voor de komende verkiezingen hebben zij een ontzettend belangrijke taak. Daarom zetten wij hen in deze Tribune graag in de spotlight.

Wat doen jullie precies?

Ruth: 'Als ledenadministratie staan wij in direct contact met mensen die lid willen worden of meer willen weten over de SP. Mensen die lid willen worden, doen dat meestal vanwege een actie van de SP, bijvoorbeeld de wooncampagne. Wij bellen ze op om ze officieel in te schrijven en welkom te heten.'

Karin: 'Het secretariaat in de Tweede Kamer doet vooral de publieksvoorlichting. Ik beantwoord vragen van mensen, per email of telefonisch, over onze standpunten of nieuwsbrieven. Daar zitten ook wel eens boze mensen tussen, uiteraard. Ik sta ze altijd vriendelijk te woord en probeer dan uit te leggen waarom de SP ergens voor of tegen is.'

Kun je een voorbeeld geven van de gesprekken die je soms voert?

Oane: 'Laatst had ik iemand aan de telefoon, die wilde wel SP stemmen maar overwoog strategisch

te stemmen op een grote linkse partij. Toen zei ik: 'Mevrouw, strategisch stemmen heeft nog nooit gewerkt. Als u wil dat er een sterk links blok komt, dan moet u gewoon SP stemmen. Want met een grote SP trek je ook de andere linkse partijen meer naar links.' Dat argument gaat er vaak goed in bij mensen.'

Na de val van het kabinet werden jullie zeker platgebeld door mensen met vragen?

Mart: 'Zeker weten, we zijn op de dag van de val van het kabinet een hele dag bezig geweest om nieuwe leden in te schrijven, meer dan 150 leden – op één dag!'

Walter: 'Overigens doen we dat contact houden met mensen niet in ons eentje, hoor. Daarin worden we bijgestaan door de vrijwilligers van ons belteam. Vanavond gaan ze weer bellen om mensen uit te nodigen voor een van onze woondebatten. Bij deze wil ik dan ook graag een

oproep doen aan al onze leden om ons belteam te komen versterken!'

Is nieuwe leden maken het mooiste wat er is?

Karin: 'Waar ik het meeste van geniet zijn gesprekken waarbij mensen zeggen 'Goh, doet de SP dat ook?' of 'Goh, is dat jullie standpunt?' en die dan besluiten om lid te worden.'

Oane: 'Wij zeggen altijd: 'We maken geen leden, we schrijven leden in.' Leden maken klinkt zo arrogant, alsof mensen er niet zelf voor kiezen om SP-lid te worden. Mensen komen door hun eigen ervaringen en inzichten ertoe om SP'er te worden.'

Mart: 'Ron Meyer zei altijd tegen de SP-jongeren: 'Gaat heen en vermenigvuldigt u.' Dát is leden maken. Dat doen wij dus niet, wij helpen mensen die lid willen worden van de SP.'

Walter, jij bent eigenlijk teamleader van de ledenadministratie, maar Ruth heeft het tijdelijk van je overgenomen, omdat je ziek bent geworden. Hoe gaat het nu met je?

Walter: 'Afgelopen oktober ben ik met zware hartproblemen uitgevallen. Nu gaat het weer een stuk beter en ga ik langzaam weer aan het werk. Net op tijd voor de verkiezingen! Ik merk wel dat ik het nog rustig aan moet doen. Zeker als ik debatten op tv zie, bijvoorbeeld met Yeşilgöz of Wilders, dan krijg ik het benauwd op mijn borst.'

Ruth: 'Nou, dat heb ik ook hoor! Sowieso zullen de verkiezingen meer werkdruk geven. Meer mensen zullen ons gaan bellen. Wij zijn er klaar voor. We staan te popelen om het SP-geluid te laten horen!'

Delfzijler **Anthony Williams (39)** ziet als FNV-vakbondsbestuurder dat het in 'zijn' sector, de metaal, heel aardig gaat met de strijd voor betere arbeidsvoorwaarden. 'De organisatiegraad is goed, we kunnen een vuist maken en ik zie steeds meer jongeren actief worden in de bond.'

In oktober zijn er verkiezingen. Hoe kan de SP dan de stemmen van de georganiseerde metaalarbeiders winnen?

'Daar wordt al goed aan gewerkt doordat de SP en de vakbond steeds beter samen optrekken. Ik zie Jimmy Dijk en Sandra Beckerman ook vaak als we in het Noorden een staking organiseren. We strijden allebei voor de werkende klasse, dat moeten we goed duidelijk maken. En we moeten als SP de sympathie voor ons werk beter verzilveren. Mensen erop aanspreken dat ze lid kunnen worden van de partij die voor hen knokt, en dat ze erop kunnen stemmen.'

En hoe houden we de rechtse populistten buiten beeld?

'Populisten zijn wolven in schaapskleren die alles beloven en niets kunnen waarmaken. Die moet je ontmaskeren en Jimmy doet dat goed met Wilders. We moeten niet zelf de populist uit gaan hangen, maar een eerlijk verhaal vertellen. Duidelijk maken wat ons einddoel is, maar er ook bij vertellen dat we die rechtvaardige, solidaire samenleving niet in drie maanden geregeld hebben. En onderweg naar dat einddoel gaan we natuurlijk wel zaken verbeteren.'

Hoe kwam je bij de SP?

'De SP zit in de gemeente Eemsdelta niet in de gemeenteraad, maar is er altijd actief. Rond de gaswinning, maar bijvoorbeeld ook voor het aanpakken van schimmelwoningen. Dan kun je niet anders dan voor die partij kiezen. Mijn achtergrond speelt ook mee. Ik weet wat het is om in armoede op te groeien. Het SP-verhaal dat het eerlijker kán en móet, en dat iedereen die zich daarvoor inzet welkom is, ongeacht zijn of haar achtergrond, is ook mijn verhaal.'

**'WE MOETEN
DE WAARDERING
VOOR ONS
VELE WERK
OMZETTEN
IN STEM MEN'**

1997

NEDERLAND IN TWEEËN

In 1997 vierde de SP het 25-jarig bestaan. De partij was in 1972 een van de vele linkse groepen die begin jaren zeventig waren ontstaan. In 25 jaar was ze uitgegroeid tot een volwassen beweging met een uniek socialistisch geluid. De SP had nieuwe soorten van politiek ontwikkeld, met allerlei lokale vormen van activisme, waarin verschillende mensen werden verenigd om te strijden voor hun gedeelde belangen. De SP had vooropgelopen in acties tegen vervuiling van het milieu en voor preventie in de zorg. En voor de internationale strijd, onder meer met stakende mijnwerkers in Engeland en tegen de apartheid in Zuid-Afrika.

De veelal jonge SP'ers in de jaren zeventig hadden vaak grote verwachtingen van een sociale revolutie, die een ommekeer zou betekenen van het kapitalisme. Een revolutie zou er in de jaren negentig ook komen, maar dit was een liberale: de komst van een neoliberaal marktdenken, dat de politiek ook in ons land zou gaan beheersen en bovendien de democratie zou uithollen. Het moet SP'ers in die jaren hebben verrast hoe gemakkelijk 'linkse' partijen in die verrechtsing meegingen. Het is uniek dat de SP juist in deze neoliberale tijd een nieuw, eigen socialisme formuleerde: in *Tegenstemmen* (1996) van Jan Marijnissen.

In de vorige aflevering zagen we hoe de SP in *Tegenstemmen*. Een Rood antwoord op Paars een partij was die durfde na te denken tegen de politieke mode van de dag in. Dat was destijds het neoliberalisme, dat onder PvdA-premier Wim Kok (in Paars 1, van PvdA, VVD en D66) als een verstik-

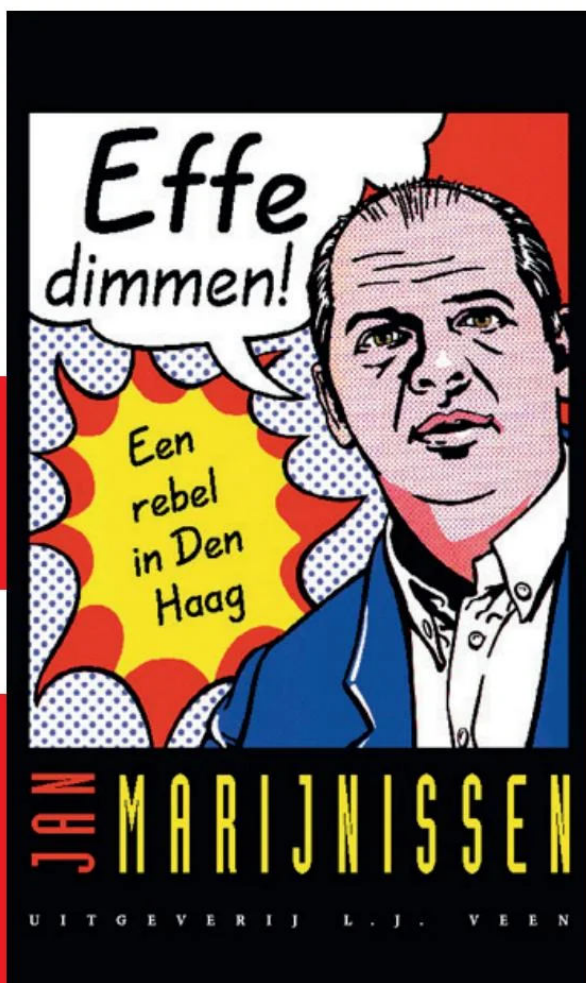
kende deken over de democratie was gelegd en het land uitleverde aan de markten. De neoliberale politiek leidde ook toen al tot een toenemende tweedeling en de SP wilde die tegentellingen in het land beter in beeld brengen. Daarom kreeg Roel Visser, een bekende en ook prijswinnende fotograaf, in 1997 een bijzondere opdracht.

In een fotoserie met als titel 'Nederland in tweeën?!' liet Roel Visser zien hoe die tweedeling in ons land zich ontwikkelde. Weer een nieuwe manier van politiek voeren; niet met woorden maar in beelden. De fotoserie werd niet alleen uitgegeven in een boek, maar vormde ook de basis voor een tentoonstelling. Waarin het leven van de elite tegenover dat van het volk werd gezet en die werd getoond in buurthuizen en bibliotheken in het hele land. Tevens kwamen er tien theatervoorstellingen in het land, waar veel bekende cabaretiers, journalisten en schrijvers zich uitspraken tegen de tweedeling en voor meer solidariteit.

'Effe dimmen!' Deze twee woorden baarden in 1997 opzien in de Tweede Kamer, toen Marijnissen ze sprak tegen voorzitter Weisglas. Effe dimmen! werd ook de titel van een boek van Jan Marijnissen.

Die was in 1994 – samen met Remi Poppe – in de Tweede Kamer gekozen. In dit boek keek Marijnissen terug op de eerste vier jaren in het parlement. Waarin de twee eenzame socialisten het moesten opnemen tegen partijen, van rechts tot links, die allemaal meegingen in het neoliberale marktdenken. Een consultancy-denken, dat samenging met consultancy-taal. Met nietszeggende woorden, die voor mensen niets betekenden.

Het 'effe dimmen' dat Jan Marijnissen uitsprak tegen voorzitter Weisglas was bedoeld om als kleine fractie het recht op te eisen om iets te zeggen, op het moment dat de rest van de politiek dit liever niet wilde horen. In een taal die mensen niet vervreemde van de politiek, maar juist voor iedereen herkenbaar was. 'Een volksvertegenwoordiging waar de mores en codes zo zeer afwijken van wat in de rest van het land gebruikelijk is, zou zich ernstig zorgen moeten maken', schreef Jan Marijnissen in *Effe dimmen!* Een rebel in Den Haag. Het boek dat verscheen in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 1998.

Effe dimmen! Een rebel in Den Haag (1998).

Boek van Jan Marijnissen, over de eerste jaren in de Tweede Kamer.

de SP van toen tot nu

*Nieuwe socialisten
in de Tweede Kamer
in 1998: Harrie van
Bommel, Agnes Kant en
Jan de Wit.*

1998

DE SP ALS TEGENGELUID

Het neoliberalisme heeft 'links' verenigd, maar op een andere manier dan we hadden verwacht. Met de fusie dit jaar van de PvdA en GroenLinks. Begin jaren zeventig maakte de SP deel uit van een groep partijen die zich verzetten tegen de te rechtse PvdA, die in hun ogen geen alternatief bood voor het kapitaal. Partijen als CPN, PSP en PPR, die nu echter niet meer bestaan, omdat ze in 1990 opgingen in GroenLinks. Tegenwoordig doen GroenLinks en PvdA samen mee aan verkiezingen en fuseren ze tot een enkele partij. Zonder nieuwe beginselen en ook nog altijd zonder serieus alternatief voor het neoliberale denken.

In 1994 was de SP met Jan Marijnissen en Remi Poppe in de Tweede Kamer gekomen en dit was bijzonder. Omdat de partij een socialistisch geluid liet horen, in een tijd dat socialisme in 'linkse' kringen een scheldwoord was geworden en alle andere partijen in een of andere vorm het neoliberalisme omarmden. In het nationale parlement komen was al moeilijk genoeg geweest, maar in de Kamer blijven was geen minder grotere uitdaging. De verkiezingen van 1998 waren heel spannend, omdat de SP hierin moest aantonen dat ze niet de zoveelste eendagsvlieg was en een blijvende stem zou zijn in de nationale politiek.

De raadsverkiezingen in maart waren voor de SP een succes: het aantal zetels steeg van 140 naar 224 en de partij werd de grootste in Doesburg, Heerlen, Oss en Schijndel. In mei waren verkiezingen voor de Tweede Kamer en die werden gezien als een soort van referendum voor het neoliberale Paars, het eerste kabinet van Wim Kok (van PvdA, VVD en D66). De PvdA, die had gekozen voor een vorm van sociaal liberalisme, werd in die verkiezingen beloond en kreeg maar liefst 45 zetels. Maar ook oppositiepartij GroenLinks, die een vrijzinnig liberale koers voer, won flink en behaalde 11 zetels – voor die tijd erg veel.

De SP, die politiek tegen de neoliberale geest van de tijd inging en zo'n ander socialistisch geluid liet horen, had in dit geweld zomaar weer uit de Tweede Kamer kunnen verdwijnen. Maar dat gebeurde niet: het aantal Kamerzetels verdubbelde ruim, van twee naar vijf. En diende een nieuwe generatie socialisten zich aan: Harrie van Bommel, Agnes Kant en Jan de Wit werden in 1998 de nieuwe SP'ers in het parlement. Het waren socialisten die alle drie gerespecteerde parlementariërs zouden worden en iets bijzonders toevoegden: met hun activisme, hun gedegen onderzoek en als juridisch geweten van de Kamer.

Paars 1 (1994-1998) ging over in Paars 2 (1998-2002) en het neoliberale markdenken zou nog veel schade aanrichten, aan onze economie, aan de publieke sector en aan onze cultuur. Maar het tegengeluid bleef klinken, luider nog dan daarvoor. Het succes van de SP was mede te danken aan de ruimte die de PvdA in deze paarse jaren liet liggen, door mee te gaan met de neoliberale modes van de dag. Historicus Piet de Rooy zou de SP 'het kwade geweten van de PvdA' noemen, omdat de SP onder Marijnissen een nieuw socialisme ontwikkelde, juist op het moment dat zijn eigen PvdA daarvan afstand had genomen.

De SP koos niet de makkelijke, maar wel de goede weg. Door zich niet neer te leggen bij de neoliberale dominantie en tegen de verdrukking in een eigen socialisme te ontwikkelen. Dat was niet gemakkelijk en ging ook niet snel. In 1991 had de SP haar morele meetlat vastgelegd, met de waarden van waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. In 1996 werden deze waarden aangevuld met een analyse van het opkomende neoliberalisme, in Tegenstemmen (1996). In 1998 werden alle leden betrokken bij het opstellen van een beginselprogramma: Heel de mens, dat verscheen in 1999. Daarmee was de SP klaar voor de toekomst.

Doe mee met de SP!

Gaan we voor een sociaal Nederland of voor rechtse afbraak? Goede zorg zonder boete op ziek zijn of gaan we voor het eigen risico? Werken we aan vrede of gaan we voor militarisering? De verkiezingen op 29 oktober zijn ontzettend belangrijk!

Ben jij voor een sociaal Nederland, wil je goede zorg, wonen zonder winst en een einde aan de toenemende militarisering? Help dan mee met de campagne van de SP!

Dat kan al door de poster in deze Tribune op te hangen! Maar op nog veel meer manieren, groot en klein, kun je meehelpen. Benieuwd hoe?

Ga naar sp.nl/campagne en lees meer. En doe mee met dé partij voor een sociaal Nederland!

De SP: een bijzondere manier van werken!

Echte verandering is mogelijk als mensen samen opstaan. Met sterke argumenten voor verbetering en met een gezamenlijke tegenmacht van mensen die verandering willen, kunnen ze niet meer om ons heen. Dat is de manier waarop de SP met iedereen samenwerkt die durft en wil werken aan een menselijke en sociale samenleving.

WE GEVEN HET GOEDE VOORBEELD

Volksvertegenwoordigers van de SP geven het goede voorbeeld. We doen het niet voor het geld. Daarom leveren Kamerleden, bestuurders en gemeenteraadsleden van de SP een deel van hun politieke vergoeding in. Hiermee organiseren we bijeenkomsten en acties samen met mensen. En we bieden mensen praktische hulp met onze hulpdiensten.

VERKIEZINGSEDITIONIE

TRIBUNE

SP.

colofon

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 4 maal per jaar.

Redactie
Miloš Todorović (h), Peter Sas

Vormgeving
Vierra Lanza, Maurits Gemmink

Aan dit nummer werkten mee
Ronald van Raak, Karen Veldkamp
Peter Verschuren, Joshua Versijde

Foto's omslag
Maurits Gemmink, Joshua Versijde

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar: www.sp.nl/contact
Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen-AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

inhoud

- 4** De actie
Femicide
- 14** Onze kandidaten
- 19** Column
Bastiaan Meijer
- 20** 10 redenen om
SP te stemmen
- 22** Poster
Hang hem
achter je raam
- 31** Column
Sarah Dobbe
- 32** In memoriam
- 34** Afscheid
Bart van Kent en
Michiel van Nispen
- 40** Achter de schermen
- 42** Van toen tot nu
1999-2000

Supersociaal is supernormaal
Wij gaan bouwen aan gemeenschappen!

**De overheid
van ons**
Renske Leijten
over onze visie
op de overheid

Festival voor Gelijkheid Solidariteit, cultuur en ideeën

We zijn de dialoog kwijt aan het raken in onze samenleving

Dragan Bakema en Jimmy Dijk

Wat is de winst van een miljonairsbelasting

Wat leveren onze plannen op?

Linksvoor

Lili Laki uit Rotterdam

De actie!

FEMICIDE

Overal in het land staan mensen op tegen femicide. De Dolle Mina's en andere bewegingen groeien flink door een nieuwe instroom van jonge mensen die verandering eisen. Met protestmarsen tot fietsentochten zetten ze hun eisen kracht bij. Na een zomer vol geweld, ontstaat er een herfst van verzet. Samen eisen we de nacht op!

'WE GAAN BOUWEN AAN GEMEENSCHAPPEN'

SUPERSOCIAAL IS SUPERNORMAAL!

Nederland moet niet een beetje socialer, maar het moet Supersociaal. En daar hebben wij de plannen voor die ons land Supersociaal moeten maken. Maar Supersociaal betekent eigenlijk ook heel normaal. Omdat basale dingen zoals een betaalbaar huis, menselijke zorg, goed onderwijs, een koelkast met voldoende eten, een goede baan en voldoende inkomen weer normaal moeten worden. Om dit normaal te maken, heeft Nederland nu een sociaal alternatief nodig!

ONS DNA IS SOCIAAL

Mensen zijn sociale wezen, we hebben elkaar nodig. Onze ontwikkeling is het product van samenwerking van mensen met andere mensen. Het is daarom dat de SP zich laat leiden door drie centrale begrippen: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit.

Deze waarden zijn nu en voor de toekomst onmisbaar en cruciaal om onze samenleving beschaafd te kunnen noemen. Het opbouwen van zo'n samenleving vraagt om een politiek die gemeenschappen wil opbouwen en versterken en dat is precies waar onze partij veel ervaring in heeft.

Het zit in ons DNA. Van onze Remi Poppe die in 1992 samen met 8000 mensen en organisaties in Vlaardingen een Volksbos van 17.000 bomen plantte en zo een vuilstort wist tegen te gehouden. Onze Jan de Wit die samen met het Actiecomité Ereschuld Mijnwerkers 36.000 handtekeningen verzamelde en met een delegatie van 150 ex-mijnwerkers naar Den Haag trok zodat de ereschuld werd ingelost. Of Ronald van Raak die succesvol het Huis voor Klokkenluiders wist op te zetten en het wetsvoorstel maakte voor een bindend correctief referendum, wat er nu echt lijkt te gaan komen.

En Renske Leijten. Degene die het toeslagenschandaal blootlegde, niet loslaat en nog steeds zij-aan-zij staat met de ouders en kinderen die geraakt zijn door dit schandaal. Of Emile Roemer. De grote en goedlachse gouverneur van Limburg. Die iedere dag laat zien wat het betekent om samen te werken en gemeenschappen op te bouwen en te versterken.

Met Bart die de strijd voert tegen uitzendbureaus die arbeidsmigranten uitbuiten en vooroploopt voor een vroeg-

pensioenregeling voor mensen met zware beroepen. Met Michiel die de parlementaire enquête leidde naar het toeslagenschandaal en in de Tweede Kamer de hoeder van de democratie en de toegang tot het recht is. En hiervoor de Prinsjesprijs won.

Met Sandra die altijd naast Groningers is blijven staan. Die met huurders blijft knokken voor een huurbevrozing. En met Sarah die zich dag in dag inzet voor onze ouderen en gehandicaptenzorg én onvermoeibaar strijd tegen dit kabinet dat weg blijft kijken van de oorlogsmisdaden van Netanyahu en het grote leed van de Palestijnen.

Als iets in het DNA van de SP zit, dan is het wel die strijd, die samenwerking en die sociale opbouw. Want wij waren sociaal, wij zijn nu sociaal en wij blijven altijd sociaal.

...OOK LOKAAL

Onze SP-jongeren in Rotterdam en Nijmegen zetten samen acties op voor nachtbussen. En met succes! Jongeren kunnen daar nu na het stappen of werken veilig naar huis. SP'ers in Arnhem zijn in de wijk Geitenkamp in actie voor de terugkeer van een supermarkt. Omdat wij onderdeel van de gemeenschap zijn, weten wij wat het betekent voor de wijk en gemeenschap dat de supermarkt is verdwenen.

In Utrecht is het gelukt om samen met bewoners en zorgverleners het gezondheidscentrum in Kanaleneiland te behouden. Want wij zijn niet alleen geworteld in die gemeenschap, wij zijn die gemeenschap. In mijn Groningen hoorden we tijdens de vele buurtacties dat mensen de tandarts niet konden betalen. De SP kwam in het stadsbestuur en nu kan iedereen die het eerder niet kon betalen, wel naar de tandarts

zonder bang te zijn voor de kosten. Het laat zien dat wij het verschil kunnen maken voor mensen met acties, alternatieven én door te besturen.

Overal in het land zetten wij met mensen acties op voor betere leef- en woonomstandigheden. In Rotterdam aan de Essenburgstraat en in Opwierde-Zuid in Appingedam worden schimmelwoningen aangepakt. In Berghem bij Oss is de pastorie-tuin gered tegen een plan om het vol te bouwen. In Breda wordt de buurt Schippersdonk opgeknapt. In Heerlen zijn 90 mooie mijnwerkershuizen van sloop gered. En in Hengelo is een complex van 420 woningen uit de handen van Zuidas-beleggers gered en door een woningcorporatie overgenomen.

Dit zijn slecht een paar voorbeelden, maar in totaal doen wij dit op meer dan honderd plekken. Zo bouwen wij aan gemeenschappen. En juist deze gemeenschappen hebben behoefte aan een politiek die aan hun zijde staat. Het zijn al die SP'ers die het samen met mensen weer normaal maken dat er een nachtbus voor jongeren rijdt, dat er een supermarkt in de buurt is, een gezondheidscentrum in de wijk blijft, mensen wel naar de tandarts kunnen en in een goed en gezond huis wonen. Op die plekken maken SP'ers het samen met mensen weer sociaal.

DIT IS NIET NORMAAL

Hoe anders was dit de afgelopen twee jaar in Den Haag. Daar werd precies het omgekeerde gedaan. Onder de bezielende leiding van Geert Wilders en zijn VVD heeft dit kabinet miljarden euro's aan aandeelhouders en vermogenden weggegeven en tegelijk fors bezuinigd op ons onderwijs, op onze kinderen, op onze zorg, ouderen, gehandicapten én twee jaar achter elkaar werd er een recordhuurverhoging doorgevoerd. Dat moet nu stoppen.

Het is niet normaal dat kinderen in auto's en garageboxen slapen. Dat 1 op 5 gezinnen last van kou, vocht, tocht en schimmel in huis heeft. Dat 1 op 5 mensen zorg mijdt door te hoge kosten. Dat 20.000 ouderen op de wachtlijst voor het verpleeghuis staan. Dat 1 op 3 werkenden een onzeker contract en een onzeker inkomen heeft. Of dat 500.000 mensen in Nederland in voedselnood verkeren.

ONZE SOCIALE PLANNEN

Het is tijd voor onze sociale plannen. Plannen die honderdduizenden mensen die nu in onzekerheid leven, zich opgejaagd voelen of vastzitten, meer zekerheid moeten bieden. Plannen voor doodnormale dingen zoals een goede woning, menselijke zorg, betaalbare boodschappen en voldoende inkomen.

WONEN ZONDER WINST

Vanaf de jaren '90 werd onze volkshuisvesting steeds verder uitgekleeft. In de jaren '60, '70 en '80 investeerde de overheid

foto: Maurits Gemmink

nog flink in volkshuisvesting. Het lukte toen wel om ieder jaar 100.000 betaalbare woningen voor mensen met lagere en middeninkomens te bouwen. In de jaren '90 werd de woningbouw vermarkt en trok de overheid zich terug. Dit heeft een diepe wooncrisis veroorzaakt.

En waar andere partijen geen duidelijkheid geven over het hoe, is de SP glashelder hoe we de woningnood moeten oplossen: We moeten flink investeren in onze volkshuisvesting met 1 miljoen betaalbare woningen erbij voor lage en middeninkomens. De huren bevriezen voor zittende huurders. En weer zeggenschap voor huurders over woningbouwverenigingen.

NATIONAAL ZORGFONDS

De invoering van marktwerking in onze zorg is een grove fout geweest. De concurrentie tussen verzekeraars heeft de zorg duurder gemaakt en de wachtlijsten lang, de premie en het eigen risico gingen omhoog en de ongelijkheid in zorg werd groter. Huisartsen en zorgverleners raken gefrustreerd door zorgverzekeraars die hun overladen met wantrouwen en verstikkende bureaucratie. Het zorgstelsel moet anders.

We schaffen de zorgverzekeraars af en voeren een Nationaal ZorgFonds zonder eigen risico in. Zonder concurrentie maar met samenwerking. Zorgverleners hoeven dan niet meer met vele verzekeraars te onderhandelen over contracten en declaraties. Deze besparingen leveren zoveel geld op dat we mondzorg en fysiotherapie aan het basispakket kunnen toevoegen.

We schaffen het eigen risico helemaal af. Ons plan dat door-gerekend is door het CPB laat zien dat het kan. De premie wordt volledig inkomensafhankelijk. Dit maakt toeslagen overbodig en hierdoor gaan 80% van alle mensen minder betalen en 20% van de mensen een paar euro meer. Dat heet solidariteit.

EEN ECONOMIE VOOR MENSEN

We moeten ook ingrijpen in de economie. In Nederland is de inflatie veel hoger dan in de rest van Europa. De prijzen in de supermarkt blijven maar verder stijgen. Terwijl mensen hoge prijzen betalen, vullen supermarkten en voedselabrikanten hun zakken. Daarom moeten we de prijzen gaan controleren, reguleren en indien nodig blokkeren.

'Iedereen een dak boven het hoofd, menselijke zorg en betaalbare boodschappen. Het zou normaal moeten zijn.'

Onze economie werkt niet voor iedereen. We zien dat de bedrijfswinsten met 418 miljard euro nog nooit zo hoog zijn geweest. Door de zeggenschap van werknemers in onze bedrijven te vergroten kunnen we de winsten herverdelen zodat de lonen meer kunnen stijgen. En door de zeggenschap van werknemers te vergroten kunnen we onze maakindustrie behouden.

Iedereen een dak boven het hoofd, menselijke zorg en betaalbare boodschappen. Het zou normaal moeten zijn. Laten we dit nú weer normaal maken.

EEN SOCIAAL ALTERNATIEF

Dat gaat niet vanzelf. Er moet nu samen met mensen aan een sociaal alternatief gewerkt worden. Want na jaren 'ieder voor zich'-politiek, het doorgeslagen individualisme van de VVD en het meest rechtse PVV-kabinet ooit, staan onze beschaving en de basisbehoeften van mensen op het spel. Dat los je niet op met een zogenaamd middenkabinet met een knetterrechtse VVD. Sterker nog: we zijn hier terecht gekomen door die knetterrechtse VVD. Te vaak geholpen door politieke partijen die mee hebben gewerkt aan de afbraakpolitiek van 40 jaar VVD aan de macht.

'Er moet nu samen met mensen aan een sociaal alternatief gewerkt worden.'

Dat is niet de weg vooruit. Dat is niet de manier waarop we ons land weer moeten opbouwen. Daar kan nu mee gebroken worden. De ruziënde partijen PVV, VVD, BBB en NSC hebben hun kans gehad. Nu is het aan andere partijen, nu is het aan ons. Als wij in de buurt komen van 10 zetels met de huidige verhoudingen, dan worden wij dé sleutelpartij. Dan kunnen wij zorgen voor een sociaal kabinet. Die verandering is niet alleen nodig, maar nu ook echt mogelijk. Een kabinet van gemeenschapsdenkers. Een kabinet van de SP tot en met het CDA.

OPTIMISME

Ik ben ervan overtuigd dat een normaal en sociaal alternatief nieuwe hoop en nieuw optimisme in ons land kan brengen. Tijd voor een sociale coalitie. Een coalitie die niet alleen huizen maar sterke gemeenschappen bouwt.

De afgelopen twee jaar hebben we het meest rechtse kabinet ooit aan de macht gehad. Het heeft de problemen in ons land groter en dieper gemaakt. Veel mensen kijken vol afschuw naar de politiek. En terecht. Want gewone mensen worden tegen elkaar opgezet. Terwijl de belangen van de economische elite door diezelfde politici voorop worden gezet. De cultuuroorlog die zij opvoeren is een spel van verdeel en heers. Want hoewel het lijkt alsof dit kabinet niets voor elkaar heeft gekregen, zijn de belastingkortingen voor aandeelhouders, vastgoedbeleggers en de grootste vermogens wel uitgedeeld.

De verkiezingen op 29 oktober zijn een kans om die macht te breken. Het is aan ons om hier zoveel mogelijk mensen bij te betrekken. Blijf bouwen aan gemeenschappen in onze buurten en bedrijven. Vertel ons verhaal op alle straathoeken, op alle marktpleinen, op alle werkplekken, op alle sociale media en op iedere verjaardag

De SP is Supersociaal!

JIMMY DIJK IN GESPREK
MET RENSKÉ LEIJTEN

DE OVERHEID VAN ONS

Ze was een drijvende kracht achter de onthulling van het toeslagenschandaal en de strijd voor rechtvaardigheid voor de tienduizenden slachtoffers. Nu is Renske Leijten, gedreven door haar ervaringen met dit historische overheidsfalen, nauw betrokken bij het nieuwe SP-project 'De overheid van ons', met als doel om onze visie op de overheid uit te werken. 'Als wij zeggen: *We willen geen marktwerking*, dan zeggen wij niet: *We willen dat deze overheid het gaat doen*, want deze overheid faalt. Maar wat voor overheid willen we dan wel?' Jimmy Dijk sprak erover met Renske Leijten: over de oorzaken achter de falende overheid, en hoe het beter kan.

Het toeslagenschandaal is een voorbeeld van enorm overheidsfalen. Maar we zijn in de partij ook bezig om onze visie op een betere overheid te ontwikkelen. Kun je daar iets over vertellen?

'Steeds meer mensen hebben helemaal geen vertrouwen meer in de overheid. Heel veel mensen vragen zich daarom af: als de SP vindt dat we de publieke voorzieningen niet meer aan het bedrijfsleven mogen overlaten, wie moet het dan wel doen? De overheid? Maar dat werkt toch niet met deze overheid! Nou, daar zijn we mee aan de slag gegaan. We zijn met een aantal mensen gaan zitten om onze ideeën op een rijtje te zetten. Dit zijn we gaan doen met ons Eerste-Kamerlid Rik Janssen, Sander van Hasselt uit het partijbestuur, onze wethouders Eelco Eikenaar en Arlette Vrusch, en ikzelf.'

We werken aan een plan: 'De overheid van ons'. Dat vind ik een intrigerende titel, omdat het de vraag oproept: is de overheid nu dan niet van ons, van de Nederlandse bevolking?

'Nee, dat denk ik niet. Wat we hebben gezien is dat de overheid mensen juist tegenwerkt en vermaakt, bijvoorbeeld als het gaat om de gaswinning in Groningen en het toeslagenschandaal. Ook tijdens de coronacrisis hebben veel mensen hun vertrouwen in de overheid en de instanties verloren. Maar tegelijk is de overheid natuurlijk wel van ons, niet van de markt, niet van de grote bedrijven. Uiteindelijk zijn wij, de mensen, de baas. Dus wat moeten we dan doen om die overheid weer echt voor ons, de mensen, te maken? En hoe kunnen wij dat opeisen? Wij willen op een rij zetten: wat vinden wij nou eigenlijk?

Want als SP hebben wij in de loop der jaren

‘Wij zijn altijd de partij geweest die zei: mag het alsjeblieft minder bureaucratisch? Mag het met wat meer menselijk contact?’

ontzettend veel voorstellen geformuleerd over hoe de overheid zou moeten werken, in gemeenteraden, in de provincies en in de Tweede Kamer. Wij zijn altijd de partij geweest die zei: mag het alsjeblieft minder bureaucratisch? Mag het met wat meer menselijk contact? Toen ze bij de Belastingdienst de ‘blauwe brief’ wilden afschaffen, omdat ze volledig digitaal wilden gaan, hebben wij dat tegen kunnen houden. Niet omdat we dachten dat mensen nou zo graag die blauwe envelop ontvangen – liever niet natuurlijk –, maar omdat heel veel mensen digitaal niet zo bedreven zijn. Door dat contact helemaal digitaal te maken, wordt de overheid nog ontoegankelijker en onpersoonlijker. Daar hebben wij ons altijd tegen verzet. Wij gaan al die voorstellen eens goed op een rij zetten.’

En jullie zijn een grote enquête onder ambtenaren begonnen.

‘Inderdaad, een enquête over bureaucratie, om te horen waar mensen die bij de overheid werken nou eigenlijk tegenaan lopen. De enquête is uitdrukkelijk bedoeld voor ambtenaren bij de rijksoverheid, provincies, gemeentes, uitvoeringsinstanties zoals DUO, het UWV, de Belastingdienst, en de schuldhulpverlening. Wij willen van hen weten hoe zij kijken naar de autonomie die zij hebben – of niet hebben – over hun werk. Mogen zij zelf beslissen hoe zij hun werk doen? Of is dat werk helemaal ingesnoerd in processen, protocollen en werkinstructies, waardoor werknemers eigenlijk een soort robots worden? En we stellen ze de vraag: welke regel zou jij het liefst willen afschaffen? Hoe zou de overheid volgens jou moeten werken? En waarom lukt dat nu dan niet, waarom gaat het zo vaak fout?’

En wat krijgen jullie dan precies te horen?

‘Wat wij heel vaak tegenkomen is de klacht dat de overheid te wantrouwend is geworden, zowel naar haar eigen ambtenaren toe als naar de mensen die om wat voor reden dan ook met de overheid te maken krijgen. Als je bijvoorbeeld iets nodig hebt van de overheid, bijvoorbeeld een vergunning, een toeslag of studiefinanciering, dan kom je terecht in een bureaucratische wirwar waarin je met ontzettend veel wantrouwen bejegend wordt. En dat geldt ook voor de mensen die bij de overheid werken. Zij zeggen: ik kan mijn werk niet goed doen, want ik word ook niet vertrouwd, ik wil heel graag problemen oplossen, maar ik moet allerlei ‘vinkjes’ halen.

Er is dus een dubbel wantrouwen ontstaan. Dat zie je heel duidelijk in het toeslagenschandaal. Degene die een toeslag aanvraagt wordt gewantrouwd en moet van begin af aan bewijzen dat ‘ie onschuldig is. Dat is eigenlijk in strijd met

>

‘Er is dus een dubbel wantrouwen ontstaan. Dat zie je heel duidelijk in het toeslagenschandaal’

onze rechtsstaat, waarin je onschuldig bent tot het tegendeel is bewezen. Maar ook de uitvoerende ambtenaren worden gewantrouwd. Zij zitten in het keurslijf van digitale systemen en werkinstructies, waardoor bijvoorbeeld de bezwaarbehandelaars in het toeslagenschandaal niet zelf konden beslissen: ‘Hé, hier is eigenlijk niets aan de hand!’ Processen, protocollen, targets en KPI's (Key Performance Indicators – red.) zijn belangrijker geworden dan het daadwerkelijk oplossen van de problemen van mensen.’

Dat systeem gebaseerd op wantrouwen, dat komt uit het marktdenken. Ik maak vaak de vergelijking met het afrekenen bij de kassa: dan krijg je een bonnetje, zodat je je transactie kan controleren.

‘Dat is zeker vergelijkbaar met de bureaucratie waar ambtenaren mee te maken krijgen. Ze moeten constanten afvinken wat ze wel of niet hebben gedaan. Dat is institutioneel wantrouwen tegenover je eigen mensen. Dat komt inderdaad door het marktdenken, waardoor ook de overheid steeds meer als bedrijf werd gezien. En dus werden allemaal consultants binnengevloegen, die gingen kijken hoe de overheid efficiënter kan, terwijl ze geen idee hadden wat het werk eigenlijk inhoudt. De burger werd een klant, de voorziening werd een product, en de regeling moest vooral iets afschrikwekkend zijn, want de mensen die aankloppen bij de overheid, die moet je vooral wantrouwen. Van dat neoliberale denken over de overheid moeten we af.’

ENQUÊTE ‘DE OVERHEID VAN ONS’

Werk je bij de overheid of een uitvoeringsinstantie? Laat van je horen! Of ken je mensen die bij de overheid werken? Wijs hen dan op deze enquête, waarmee we te weten willen komen waar ambtenaren in hun werk tegenaan lopen.

Deel je ervaringen op:
sp.nl/overheid

Het is nota bene de VVD geweest die de afgelopen 40 jaar aan de macht was. Zij zeiden steeds: we moeten naar een kleinere overheid, we moeten meer aan de markt overlaten! Maar wat is er gebeurd? Die overheid is juist helemaal uitgedijd en kan tegelijkertijd steeds minder.

‘Zeker weten, die VVD is pas een uitbreider van de overheid geweest. Dat is ook logisch, want als je allemaal dingen aan de markt overlaat, dan moet je dat vervolgens weer gaan controleren. En dat is wat de overheid nu voortdurend aan het doen is. Dat creëert een bepaald wantrouwen. Wat dat betreft heeft het neoliberalisme totaal averechts gewerkt. Neem nou die toeslagen. Eerst maakten ze de zorgpremie privaat, waardoor die is geëxplodeerd. Ook gaven ze de kinderopvang aan aandeelhouders, waardoor ook die prijzen zijn geëxplodeerd. Tja, dan moet je toeslagen in het leven roepen, zodat mensen die dure kinderopvang kunnen betalen. En vervolgens moet er een Dienst Toeslagen opgetuigd worden, met 3.000 mensen, om dat allemaal uit te voeren en te controleren! Terwijl als je al die zaken niet had geprivatiseerd en zo duur had gemaakt, dan had je al die toeslagen en ook die 3.000 ambtenaren helemaal niet nodig gehad.’

Hetzelfde zie je bij de asielopvang. Eerst bezuinigen ze op de reguliere asielopvang, waardoor er te weinig plekken zijn. Vervolgens ontstaat er een asielcrisis. En dan moeten commerciële beunhazen ingehuurd worden om de opvang te regelen met hotels en boten. En dat kost dan meer dan een miljard euro per jaar!

‘Als je ziet hoe hard er bezuinigd is op de IND, dan begrijp je waarom de COA's niet weten wie daar allemaal zit en waarom mensen anderhalf tot twee jaar moeten wachten totdat ze te horen krijgen of ze kunnen blijven of niet. Terwijl dat binnen een half jaar zou moeten kunnen. Maar nu moeten mensen eindeloos in asielzoekerscentra wachten, zonder enig perspectief.

Dan krijg je dus wanhopige mensen die in onze steden gaan rondzwerven. Het is een gecreëerd probleem. En wat ik echt heel erg vind is dat die bezuiniging van Faber er ook nog aan komt, een megabezuiniging van 80 tot 90 procent! Daardoor gaat het systeem nog verder vastlopen. Hier zie je dus heel duidelijk hoe neoliberale bezuinigingspolitiek tot een falende overheid leidt.'

Wat is hier nou de oplossing voor? Hoe kunnen we die overheid weer vóór de mensen laten werken?

'Dat zijn we dus aan het onderzoeken. We moeten daarvoor ook nog de uitkomsten van onze enquête onder ambtenaren afwachten. Maar wat we nu al kunnen vaststellen, is dat de verhoging van het sociaal minimum een belangrijke bijdrage kan leveren. Want het is toch idioot welke reparaties er nodig zijn alleen maar omdat we in Nederland uitgaan van een te laag sociaal minimum! Het probleem is dat de levensstandaard, die de overheid acceptabel vindt voor mensen met een minimumloon of mensen die om een of andere reden niet kunnen werken, zó laag is dat er allerlei reparaties moeten plaatsvinden, bij gemeenten, bij uitvoeringsinstanties, bij ministeries.

Daarom zijn al die toeslagen nodig, omdat de minimumlonen en uitkeringen te laag zijn. En dan heb je dus ook allemaal ambtenaren nodig om dat uit te voeren en te controleren. Er zijn inmiddels al diverse rapporten verschenen die zeggen: dit alles kun je simpel oplossen door het sociaal minimum hoog genoeg te maken. Dan kunnen veel van die regelingen geschrapt worden en dat scheelt dan weer veel bureaucratie. En het scheelt veel gedoe voor de mensen die een beroep moeten doen op die regelingen. Dan krijg je een kleinere overheid die tegelijk een stuk slagvaardiger is.'

Zullen we dan maar meteen een groot misverstand over de SP uit de wereld helpen? Namelijk dat wij voor een grotere

overheid zouden zijn, want dat klopt dus niet.

'Welnee, dat klopt helemaal niet. Alles wat groot en moloch is, daar heeft niemand meer grip op, ook geen zeggenschap meer, daar verdwijnt een klacht of juist een goed idee ergens in een la. Dat heb je in het toeslagenschandaal ook gezien: de Belastingdienst wist in 2009 al dat het niet goed zat, toch duurde het nog tien jaar voordat het aan het licht kwam. Een kleinere overheid betekent niet minder overheidstaken, een kleinere overheid betekent vooral een wendbare, een oplossingsgerichte overheid, een overheid die mogelijk maakt. Ik denk dat het misverstand hierdoor komt: de SP vindt natuurlijk dat we bepaalde zaken in het leven, die we allemaal nodig hebben, met elkaar moeten organiseren, zoals gezondheidszorg, kinderopvang, onderwijs, wegen en rioleringen aanleggen, vuilnis ophalen, volkshuisvesting, energie, enzovoort. Die zaken willen wij graag met elkaar organiseren, maar dat wil niet per se zeggen dat de overheid die zaken moet organiseren. De gezondheidszorg bijvoorbeeld bestond in het verleden uit allemaal privé-initiatieven, stichtingen, maar zonder winstoogmerk. Dan ging het niet om het grote geld. Dat waren publieke diensten. Ook de volkshuisvesting bestond uit huurdersverenigingen, in plaats van de huidige molochen van corporaties met directeur-bestuurders die nog nooit een sociale huurwoning van binnen hebben gezien. Naar zulk soort oplossingen moeten we ook nu weer toe. Zo maken we de overheid weer van ons.' <

'Uiteindelijk zij wij, de mensen, de baas. Dus wat moeten we dan doen om die overheid weer echt voor ons, de mensen, te maken?'

**#1
Jimmy
Dijk**

ONZE KANDIDATEN

Ervaren Kamerleden en veel nieuwe jonge talenten staan samen op de kandidatenlijst van de SP voor de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober. Met deze lijst vormt de SP een ijzersterk team voor de komende verkiezingen. Zij gaan voorop om Nederland SUPERSOCIAAL te maken!

Naast de al eerder gekozen lijsttrekker van de SP **Jimmy Dijk**, staan op plek twee en op plek drie de huidige Kamerleden van de SP. Op de tweede plek staat SP-Kamerlid **Sandra Beckerman**. Zij is onder andere bekend om haar strijd voor rechtvaardigheid voor Groningen. Ook is ze de stem van huurders en woningzoekenden én werkte ze aan het SP-plan 'Wonen zonder Winst'.

**#2
Sandra
Beckerman**

**#3
Sarah
Dobbe**

Sarah Dobbe staat op plek drie. Ze is sinds december 2023 Kamerlid. Sindsdien heeft ze er alles aan gedaan om het kabinet te dwingen om niet weg te kijken van de genocide in Gaza. Ze strijdt nog tegen veel meer onrecht: zo komt ze op voor een menswaardige ouderenzorg en vrouwenrechten wereldwijd.

De eerste nieuwkomer op de lijst, op plek vier, is de 27-jarige **Bastiaan Meijer**. Als voormalig voorzitter van zowel de SP Jongeren als FNV Jong heeft hij met succes on- en offline duizenden jongeren geïnspireerd om zich in te zetten voor hun idealen. Hij bracht onder andere jongeren bij elkaar voor afschaffing van het jeugdloon, voor beter onderwijs op mbo's en bestrijding van huisjesmelkers.

**#4
Bastiaan
Meijer**

#5 Maurits Hondmann

Op plek vijf staat **Maurits Hondmann**. De eveneens 27-jarige Maurits is een inhoudelijk alleskunner met een scherpe geest. Sinds 2022 is hij de medewerker van Sandra Beckerman en was hij nauw betrokken bij de ontwikkeling van de visies op de economie, onderwijs en wonen.

#6 Gerrie Elfrink

Gerrie Elfrink, oud-wethouder en Arnhems raadslid, weet als geen ander misstanden bloot te leggen, zoals hij met de uitbuiting van arbeidsmigranten heeft gedaan. Hij kiest vol de aanval voor een sociale tegenbeweging. Hij staat op plek zes.

Op de volgende plek staat **Sebastiaan van den Hout**. Hij zag als medewerker bij de politie dat een ander systeem nodig is. Hij legde de basis voor de plannen voor een miljonairstaks en het vermogensplafond. Ondanks zijn jonge leeftijd, is hij een drijvende kracht achter onze alternatieven voor het neoliberalisme.

#7 Sebastiaan van den Hout

Op plek acht staat **Sunita Biharie**. Zij is bestuurder in Apeldoorn, waar ze bekend staat als wethouder van de straat. Zo nam ze medewerkers van de gemeente mee de deuren langs om het gesprek aan te gaan over armoedeproblemen. Met een atypische bestuursstijl laat ze zien hoe een echte SP-bestuurder te werk gaat en weet ze met succes de armoede terug te dringen.

#8 Sunita Biharie

#9 t/m #15

#9 Stephanie Blom

Nieuw talent op de lijst is Stephanie Blom. Als gemeente-raadslid en docent aan de Universiteit Maastricht weet ze een goed ontwikkelde politieke antenne te combineren met een stevige inhoudelijke inzet voor gelijkheid. Ze staat op plek negen.

#10 Ruud Kuin

Als laatste in de top tien staat Ruud Kuin. Hij is oud-secretaris van Abvakabo FNV, was vice-voorzitter van de FNV en is een ervaren kracht binnen de SP. Ruud geeft nu leiding aan het Wetenschappelijk Bureau van de SP. Hij werkte aan het rapport 'Klassenstrijd 2025' en ontwikkelde de werkwaarderingswaarde waarmee de groeiende ongelijkheid tussen de werkende klasse en de bezittende klasse wordt aangetoond.

#11 Leroy Vossenbergh

De 31-jarige Leroy is een buurtactivist en het gezicht van de SP in Oss. Al jarenlang zet hij zich in tegen de sloop en voor beter onderhoud van talloze buurten in Oss. Hij komt samen met mensen op voor een sociale stad, voor het terugbrengen van kermisfeesten en voor verkeersveiligheid.

#12 Anne Cramer

Anne is met 27 jaar nog een jong talent. Afgelopen jaren werkte ze als medewerker voor vertrekkend SP-Kamerlid Michiel van Nispen, met wie ze samen op unieke wijze het vuur aan de schenen van het kabinet heeft gelegd. Ze was nauw betrokken bij de behandeling van het SP-voorstel voor een bindend correctief referendum.

#13 Amber Witsenburg

De 32-jarige lhbtq+-activist Amber is oprichter van de Nederlandse Organisatie Aseksualiteit en actief bij het COC. Met een scherp oog voor communicatie en passie voor het socialisme is Amber een welkome aanvulling voor de lijst en de SP.

#14 Erica Wever

Voormalig Amsterdams SP-deelraadslid Erica is vooral bekend als voorvechtster voor rechtvaardigheid voor Caribische slachtoffers van het toeslagenschandaal. Al bijna twintig jaar zet ze zich in voor onze idealen en tegen institutioneel racisme.

#15 Mathijs ten Broeke

Mathijs is oud-wethouder voor de SP in Zutphen en werkt momenteel voor de Woonbond. Als wethouder heeft hij zich met succes ingezet om de marktwerking uit de thuiszorg te halen in Zutphen.

Festival voor **GELUKHEID**

SOLIDARITEIT, CULTUUR EN IDEEËN

Sinds haar oprichting heeft de SP zich altijd ingezet voor een samenleving waarin menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit centraal staan. Met het Festival voor Gelijkheid brengt de SP deze waarden tot leven in een feest dat mensen samenbrengt. Voor het tweede jaar op rij was het Festival voor Gelijkheid een ontmoetingsplek voor cultuur, muziek, spel en politiek.

MUZIEK EN POLITIEK

Tientallen SP'ers stonden klaar om direct na het verkiezingscongres van de SP het Griftpark in Utrecht om te toveren tot een festivalterrein voor het Festival voor Gelijkheid. Ondanks dat er af en toe een stevige regenbui viel werd er gedanst en gefeest. Vette artiesten zoals punkband POM en Fuente del Ritmo, met hun swingende muziek, brachten de festivalgangers in beweging. Het festival werd in stijl afgesloten met de platen gedraaid door Geza, acteur en DJ, die normaal te vinden is in de clubs van Amsterdam.

Cabaretier Maaïke Dirkje Hop bracht de mensen aan het lachen met haar scherpe humor. En natuurlijk waren er ook gesprekken over actievoeren en politiek. Met een discussie over Gaza en het Huurdersberaad.

Festival voor GELUKHEID

WAT ONS TE DOEN STAAT IN GAZA

De Rode lijn-demonstraties waar wel 150.000 mensen op afkomen laten zien dat de steun massaal is om de genocide in Gaza te stoppen. In de Mainstage-tent werd aandachtig geluisterd naar Sarah Dobbe en haar gasten van Oxfam Novib. Zij gingen in gesprek over de genocide in Gaza en wat ons als SP en als Nederland te doen staat.

HUURDERSBERAAD MET DE WOONBOND

Op het Huurdersberaad kwamen huurders uit heel Nederland samen om plannen te maken voor nieuwe acties. Samen strijden om verandering af te dwingen.

Huurders en woningzoekenden die zich de afgelopen maanden aansloten bij het woonplan van de SP, Wonen zonder winst, spraken met elkaar over de noodzaak van een huurbefriezing en over de woningnood. Voor huurders uit elke windrichting was er een workshop en werden actieplannen en goede ideeën gedeeld. Nieuwe acties voor Wonen zonder winst, voor lokale woningverbeteringen en acties tegen leegstand gaan er komen!

Solidariteit is voor SP'ers niet alleen een woord, maar vooral ook een daad. Voor gelijkheid moeten we solidariteit organiseren.

WONEN
ZONDER
WINST

T GROTE
COUPLAN

SOCIALISME ALS ALTERNATIEF

Vier op de tien jongeren heeft niet het idee dat ze door ook maar één partij worden vertegenwoordigd. Tussen alle peilingen, onderzoeken en andere cijfers die je in aanloop naar de verkiezingen hoort is dit cijfer bij mij blijven plakken.

In 2015 kwam ik samen met duizenden jongeren in actie tegen het minimumjeugdloon. We vonden het oneerlijk dat jongeren tot 23 jaar een stuk minder verdienden dan hun volwassen collega's. We demonstreerden midden in Amsterdam, haalden honderdduizenden handtekeningen op en stonden half uitgekleeft in de Tweede Kamer.

En we hadden succes: dankzij onze strijd en het politiek inkoppen door Paul Ulenbelt wonnen we. De leeftijd van het minimumjeugdloon ging van 23 naar 21, het bedrag van het minimumjeugdloon ging daardoor fors omhoog. Al die andere jongeren hadden voor altijd geleerd welke verandering je samen voor elkaar kan krijgen.

Wereldwijd zien steeds meer jongeren het socialisme als een goed alternatief tegenover het kapitalisme. Een systeem dat ervoor zorgt dat het aantal superrijken is toegenomen, jongeren geen woningen kunnen vinden en het klimaat onder druk staat. Ook in Nederland blijven jongeren in actie komen en winnen, bijvoorbeeld tegen het schuldensysteem voor studenten of, nog steeds, tegen het minimumjeugdloon. De SP staat continu naast deze jongeren.

Ons verkiezingsprogramma staat vol met sterke voorstellen voor de problemen die onder mijn leeftijdsgenoten spelen. Onze lijst staat vol met jonge gezichten en met mensen die veel met jongeren werken. Dat vier op de tien jongeren niet het idee heeft dat ze door ook maar één partij worden vertegenwoordigd zie ik als een grote kans.

Wij weten dat deze jongeren bij ons horen. Online weten we steeds meer mensen te bereiken met aanvallende en opvallende content. Het is nu aan ons om die jonge mensen de komende tijd te vertellen: de SP is de partij voor jou. Ik kijk ernaar uit!

Bastiaan Meijer

10 REDENEN OM SP TE STEMMEN

Wij gaan voor SUPERSOCIAAL!

De SP droomt van een Nederland waar je nooit bang hoeft te zijn dat je geen huis zult hebben om in te wonen. Waar je naar de dokter gaat zonder te denken aan je portemonnee. Waar onderwijs niet je schuldenlast bepaalt, maar je een toekomst biedt. Een Nederland waar werken loont terwijl je ook zeker weet: als ik val, dan vangt de samenleving me op. Een Nederland dat staat voor internationale rechtvaardigheid en voor vrede en veiligheid voor iedereen.

Maar dat Nederland is ons afgenomen. Het is verkocht aan huisjesmelkers, aan zorgverzekeraars, aan speculanten, aandeelhouders en Amerikaanse wapenfabrikanten. Politici hebben ons wijsgemaakt dat dit normaal is – dat marktwerking en militarisering beter zouden zijn dan solidariteit en diplomatie, dat wantrouwen slimmer zou zijn dan vertrouwen. Dat individualisme beter zou zijn dan samen leven. De SP zegt: dit is niet normaal. En dit hoeven we niet te accepteren. Wij geloven dat we samen een ander Nederland kunnen bouwen. Een Nederland dat niet draait om winst, maar om waardigheid. Niet om markt, maar om menselijkheid. Niet om ieder voor zich, maar om samen voor elkaar. Dat is geen droom, dat is een keuze. En die keuze ligt nu bij jou.

1 JE GUNT IEDEREEN EEN GOED EN BETAALBAAR HUIS OM IN TE WONEN.

Een huis is geen belegging, geen spreadsheet, geen winstobject. Een huis is een thuis. Een plek waar je kinderen veilig opgroeien, waar je oud kunt worden, waar je adem kunt halen. Toch zijn huizen nu handelswaar geworden. Miljoenen mensen zitten klem – in te dure huren, in te kleine kamers, in de wachtlijsten van speculanten.

De SP zegt: genoeg. Met ons Grote Woonplan bouwen we een miljoen betaalbare woningen. We maken van leegstand weer leefruimte. We zetten kantoren om in huizen. We bevriezen de huren en pakken huisjesmelkers aan. Want wonen is geen markt, wonen is een recht.

2 JE VINDT DAT ZORG DRAAIT OM MENSEN, NIET OM WINST.

Ziek zijn is al zwaar genoeg. Maar in Nederland komt daar nog een angst bovenop: de angst voor de rekening, voor het eigen risico, voor de tandartsrekening, voor de fysiotherapie die je niet kunt betalen. Zorgverzekeraars tellen de winsten, terwijl patiënten afzien van zorg.

De SP zegt: dit is onacceptabel. We schaffen het eigen risico af. We voeren een Nationaal ZorgFonds in, waar ook tandarts, fysio en ggz bij horen. We sluiten ziekenhuizen niet, maar houden ze open – in elke regio. Want zorg hoort niet in de handen van aandeelhouders, maar in de handen van ons allemaal.

Hij staat op plek zeven van de SP-kandidatenlijst voor de verkiezingen, legde de basis voor onze plannen voor een miljonairstaks en het vermogensplafond, en was als voorzitter van de programmacommissie verantwoordelijk voor het SP-verkiezingsprogramma. Sebastiaan van den Hout is, kortom, de uitgelezen persoon om ons superscherpe en supersociale verkiezingsprogramma voor u samen te vatten.

Deze verkiezingen zijn een kans om sociale keuzes te maken. Sociale keuzes voor de toekomst van onze kinderen en jongeren. Zodat zij kunnen opgroeien en leven in een land met solidariteit in plaats van tweedeling. In een wereld zonder oorlog en met vrede en veiligheid. Des te belangrijker om bij deze verkiezingen SP te kiezen. Sebastiaan van den Hout geeft u tien supergoede redenen om dat te doen!

3 JE WIL EEN OVERHEID WAAROP JE KUNT VERTROUWEN EN DIE JOU VERTROUWT.

Te lang hebben we een overheid gehad die mensen kapotmaakt in plaats van beschermt. Ouders die in de toeslagenaffaire onterecht als fraudeurs werden behandeld. Groningers die in hun onveilige huizen achterbleven terwijl de winsten uit hun bodem werden gehaald. Mensen die in eindeloze procedures verstrikt raakten omdat overheidsdiensten wantrouwen boven vertrouwen stelden.

De SP zegt: dit nooit meer. We bouwen een overheid die luistert, die helpt, die rechtvaardig is. Je kunt altijd een ambtenaar spreken. Je kunt naar Huizen van het Recht voor hulp en steun. En we stoppen de doorgeschoten fraudejacht die levens heeft verwoest. De overheid hoort aan jouw kant te staan.

4 JE ZET IN OP EEN VEILIG LAND VOOR IEDEREEN.

Het begint bij een samenleving waarin mensen zich gezien voelen, waarin buurten sterk zijn, waarin jongeren perspectief hebben en waarin discriminatie geen kans krijgt. Want waar armoede en ongelijkheid groeien, daar groeit ook onveiligheid.

De SP zegt: veiligheid bouw je samen. Daarom investeren we in sterke buurten, betaalbare woningen en goed onderwijs. We zorgen voor voldoende politie, brandweer en zorg die er zijn als je ze nodig hebt, maar we nemen ook de oorzaken van criminaliteit weg. We ondersteunen verenigingen en buurthuizen die mensen bij elkaar brengen en eenzaamheid bestrijden. En we maken een einde aan klassenjustitie en discriminatie, zodat iedereen gelijkwaardig behandeld wordt. Want pas als iedereen meedoet, is ons land écht veilig.

5 JE VINDT DAT WERKEN MOET LONEN EN DAT WE MOETEN INVESTEREN IN ONZE ECONOMIE.

Werken hoort zekerheid en waardigheid te geven. Maar steeds vaker werken mensen zich kapot zonder dat er genoeg overblijft aan het eind van de maand. Flexcontracten en schijnzelfstandigheid maken mensen onzeker, terwijl de top winsten opstrijkt. Jongeren krijgen minder betaald voor hetzelfde werk omdat ze zogenaamd 'te jong' zijn, en hele regio's zien banen verdwijnen doordat bedrijven vertrekken zodra er elders meer winst te halen valt.

De SP zegt: dit moet anders. We verhogen het minimumloon fors en schaffen het jeugdloon boven de 18 jaar af. Uitkeringen zoals bijstand en AOW stijgen mee, zodat niemand achterblijft. We verlagen de belasting voor werkenden en investeren in het mkb en in elke regio van ons land. Zo zorgen we voor goede banen die zekerheid geven en voor een moderne, sterke economie die werkt voor ons allemaal. Want werken moet lonen – altijd.

6 JE ACCEPTEERT NIET DAT ER ONRECHT PLAATSVINDT IN JOUW NAAM.

We zien elke dag de beelden uit Gaza: families verscheurd, kinderen zonder toekomst, een volk dat lijdt. Terwijl de wereld kijkt, gaat de genocide door. En in ons eigen land groeit ondertussen de militarisering. Regeringen willen miljarden extra besteden aan wapens en oorlogstuig, omdat een opgelegde Trump-norm zegt dat vijf procent van alles wat we verdienen naar defensie moet. Dat geld verdwijnt in tanks en raketten, terwijl onze zorg, ons onderwijs en onze sociale zekerheid kreunen onder tekorten.

De SP zegt: niet in onze naam. Nederland moet opkomen voor vrede en rechtvaardigheid, hier en wereldwijd. We steunen de Palestijnen en weigeren miljarden te verspillen aan oorlogstuig. Dat geld hoort naar ziekenhuizen, naar scholen, naar bestaanszekerheid te gaan.

7 JE WIL MEEWERKEN AAN EEN SCHONE, VEILIGE TOEKOMST VOOR ONZE KINDEREN.

We willen allemaal dat onze kinderen kunnen opgroeien in een wereld die leefbaar is – met schone lucht, betaalbare energie en een stabiel klimaat.

Maar terwijl de klimaatcrisis steeds zichtbaarder wordt, schuiven regeringen de rekening door naar gewone mensen. Huishoudens moeten betalen voor dure maatregelen, terwijl grote vervuilers vrij spel houden. Zo groeit niet alleen de ongelijkheid, maar ook de wanhoop.

De SP zegt: dit moet eerlijk én sociaal. We investeren in zonnepanelen op alle daken, zodat iedereen profiteert van goedkope, duurzame energie. We verduurzamen woningen zodat de energierekening omlaag gaat. We maken het openbaar vervoer gratis, zodat schoon reizen de norm wordt in plaats van een luxe. Want alleen via klimaatbeleid dat rechtvaardig is, kunnen we de crisis oplossen. Onze kinderen verdienen een schone aarde én een eerlijke toekomst.

8 JE STELT HET BELANG VAN MENSEN BOVEN DAT VAN HET GROTE GELD.

Overall waar je kijkt, zijn publieke voorzieningen geprivatiseerd en aan de markt overgelaten. Het gevolg? Energiebedrijven die winsten uitkeren terwijl mensen hun energierekening niet meer kunnen betalen. Treinen die uitvallen terwijl aandeelhouders worden beloofd. Onderwijs en zorg die steeds meer draaien om cijfers in plaats van om mensen. Het grote geld bepaalt, en gewone mensen betalen de prijs.

De SP zegt: dit draaien we om. We organiseren publieke diensten weer samen, collectief en zonder winstbejag. Het openbaar vervoer, de energie en het onderwijs komen terug in publieke handen, zodat kwaliteit en betaalbaarheid voorop staan. We leggen niet langer de rekening bij gewone mensen, maar laten de grootste multinationals, multimiljonairs en miljardairs eindelijk hun eerlijke deel bijdragen. Want samen maken we Nederland sterker – door mensen boven winst te zetten.

9 JE VINDT DAT IEDER KIND GOED ONDERWIJS VERDIENT.

Onderwijs moet er zijn om je te ontwikkelen en elk kind de kans te geven kennis op te doen. In plaats van die kansen, zie je nu vooral veel ongelijkheid. Ouders betalen zich blauw aan vrijwillige bijdragen die helemaal niet vrijwillig zijn. Studenten beginnen hun leven met tienduizenden euro's schuld. Leraren staan onder hoge druk en klassen zijn te groot, waardoor kinderen de aandacht missen die ze verdienen. Zo worden deuren gesloten, terwijl onderwijs juist deuren zou moeten openen.

De SP zegt: onderwijs moet kansen scheppen, niet ongelijkheid. Daarom investeren we in kleinere klassen en meer leraren, zodat ieder kind de begeleiding krijgt die nodig is. We schaffen de ouderbijdrage af, brengen schoolzwemmen terug en zorgen dat kinderen op school gratis ontbijt en lunch krijgen. Studeren maken we betaalbaar: de basisbeurs gaat omhoog, het leenstelsel gaat definitief de prullenbak in, en stap voor stap maken we al het onderwijs gratis.

10 JE ZIET DAT HET NIET SLECHTS EEN BEETJE BETER MOET, MAAR DAT WE TOE MOETEN NAAR EEN SUPERSOCIAAL NEDERLAND.

De problemen in ons land zijn te groot voor halve maatregelen. Een beetje beter lost de wooncrisis niet op. Een beetje beter haalt de druk van de zorg niet weg. Een beetje beter geeft onze kinderen geen eerlijke toekomst.

De SP zegt: het is tijd voor een koerswijziging. We blokkeren de almaar stijgende prijzen van boodschappen en verlagen de btw, zodat iedereen zijn kar kan vullen zonder stress. We maken het openbaar vervoer gratis, zodat niemand wordt buitengesloten van mobiliteit. We verhogen uitkeringen en AOW, zodat bestaanszekerheid weer vanzelfsprekend wordt. En we stoppen met miljarden verspillen aan militarisering die ons land niet veiliger maakt. Nederland kan en moet niet een béétje beter, maar het moet **SUPERSOCIAAL**. <

**SUPER
SOGGIAL**

SP.NL

SP
★

Stom

**'We hebben onderzocht
of die plannen mogelijk zijn.
hoeveel ze ongeveer aan
belastinginkomsten opleveren
en of ze wenselijk zijn.'**

Ruud Kuin in gesprek met Rodrigo Fernandez

WAT IS DE WINST VAN EEN MILJONAIRESBELASTING?

Hogere belastingen op kapitaal, winst en vermogen zijn een belangrijk onderdeel van het SP-verkiezingsprogramma. Daarmee willen we niet alleen de ongelijkheid verkleinen, maar ook meer belastinginkomsten binnenhalen voor onze supersociale plannen voor wonen, onderwijs, zorg, betaalbare boodschappen en lagere belastingen op inkomen uit werk. Maar hoeveel leveren onze plannen precies op? En zijn hogere belastingen op kapitaal niet schadelijk voor de economie, zoals de VVD graag beweert? Ruud Kuin, hoofd van het Wetenschappelijk Bureau, sprak erover met Rodrigo Fernandez, die als senior-onderzoeker verbonden is aan de Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO).

Samen met twee collega's lichtte Rodrigo de plannen van de SP door en kwam tot verrassende conclusies: 'Het is een fabeltje dat je de belastingen moet verlagen om het vestigingsklimaat te versterken. Het is juist omgekeerd. Geld dat je uitgeeft aan publieke investeringen levert veel meer op dan het spekken van de winsten van bedrijven die dat écht niet nodig hebben.' Volgens het onderzoeksteam van Rodrigo zullen de belastingplannen van de SP minimaal zo'n 22 tot 30 miljard per jaar extra opleveren. Aanvullende maatregelen kunnen dat bedrag tot wel 60 miljard per jaar laten oplopen. En daarmee kunnen we écht een slag slaan in de sociale wederopbouw van Nederland, na 40 jaar neoliberale afbraakpolitiek. 'We moeten het neoliberalisme begraven, met een overheid die weer gaat investeren in de samenleving. De plannen van de SP helpen daarbij', aldus Rodrigo.

De meeste partijen in Nederland laten hun verkiezingsprogramma standaard doorrekenen door het CPB. Waarom is dat volgens jou geen goed idee?

'Het CPB hanteert een dominant liberaal rekenmodel dat ook in andere landen veel gebruikt wordt. Er wordt dan de suggestie gewekt dat het CPB een soort onafhankelijke scheidsrechter is die boven de partijen staat, maar dat is niet zo. Men gaat er te gemakkelijk vanuit dat het CPB-model een objectief, neutraal instrument is om dingen door te lichten. Maar een rekenmodel is nooit neutraal, er zitten altijd aannames in. Je hebt nou eenmaal te maken met een ideëenstrijd, ook in de economie, met verschillende opvattingen over hoe de

Rodrigo Fernandez is als postdoctoraal onderzoeker werkzaam bij de Katholieke Universiteit Leuven en als senior-onderzoeker bij SOMO. Samen met econoom en politicoloog Maarten Hietland en data-analist Boris Schellekens onderzocht hij de plannen van de SP voor hogere belastingen op kapitaal, winst en vermogen. Hun onderzoek wordt gepubliceerd bij Tax Justice en De Burcht, het wetenschappelijk instituut van de FNV.

economie werkt. Het is daarom heel gezond en verstandig als je meerdere rekenmodellen hebt, want die kun je dan met elkaar vergelijken. Zo'n discussie die eigenlijk op een heel gedetailleerd niveau plaats zou moeten vinden, die is er eigenlijk niet in Nederland. Daar willen wij verandering in brengen.'

Kun je daar een voorbeeld van geven, van aannames in het CPB-model die klakkeloos worden geaccepteerd, maar waar je wel degelijk vraagtekens bij kunt zetten?

'Wat vooral speelt is de discussie over de gedragseffecten bij investeerders en bedrijven als ze geconfronteerd worden met hogere kosten, bijvoorbeeld hogere belastingen. Dan wordt er, ook door het CPB, al te gemakkelijk gezegd: bij hogere kosten verplaatsen investeerders en bedrijven zich naar het buitenland. Met andere woorden: je zou wel gek zijn als je kapitaal, winst of vermogen meer gaat belasten, want dan vluchten bedrijven en investeerders weg en dan krijg je nóg minder belastingopbrengst.

Maar die veronderstelde effecten zijn vaak, als je nauwkeuriger gaat kijken, nergens op gebaseerd; het zijn tamelijk uit de lucht gegrepen aannames. We hebben eigenlijk nooit situaties gezien waarin de belastingen zijn verhoogd en kapitaal daardoor naar het buitenland is vertrokken. Die gedragseffecten moet je dus als een mogelijkheid zien, naast heel veel andere mogelijkheden. En dat moet je ter discussie kunnen stellen. Een ander punt van kritiek is dat het CPB eenzijdig kijkt naar de negatieve effecten van hogere belastingen en geen oog heeft voor de positieve effecten. Die belastingen zorgen er immers voor dat er goed onderwijs is, dat de wegen onderhouden worden, >

'We hebben eigenlijk nooit situaties gezien waarin de belastingen zijn verhoogd en kapitaal daardoor naar het buitenland is vertrokken.'

dat er goede voorzieningen zijn – met andere woorden: het vestigingsklimaat en het welzijn van Nederland worden versterkt. Daar heeft het CPB te weinig oog voor.'

Wat heeft jouw onderzoeksteam precies gedaan met het verkiezingsprogramma van de SP?

'Wij hebben uitsluitend gekeken naar de SP-plannen om de belastingen op kapitaal, winst en vermogen te verhogen. We hebben onderzocht of die plannen mogelijk zijn, hoeveel ze ongeveer aan belastinginkomsten opleveren en of ze wenselijk zijn. In grote lijnen is onze conclusie dat het mogelijk én wenselijk is om zeker tientallen miljarden binnen te halen met hogere belastingen op kapitaal, winst en vermogen. En we laten zien dat deze hogere belastingen nauwelijks nadelige effecten hebben voor de economie, bijvoorbeeld voor het vestigingsklimaat, zoals vaak beweerd wordt. Eigenlijk zijn er alleen meer positieve effecten.

Het belangrijkste is dat er een kentering komt, dat we afkomen van het neoliberale idee dat hogere belastingen alleen maar slecht zouden zijn. Door dat dominante idee is de ongelijkheid alleen maar toegenomen en zijn de publieke voorzieningen en diensten van de overheid hard achteruit gegaan. Veel mensen hebben daardoor het vertrouwen in de overheid verloren. Om al die mensen die zijn afgehaakt weer erbij te betrekken, daar heb je geld voor nodig. En dat kan alleen door kapitaal meer te belasten. Geld dat je uitgeeft aan publieke investeringen levert veel meer op dan het spekken van de winsten van bedrijven die dat écht niet nodig hebben.'

Wat leveren de SP-plannen precies op? Hoeveel halen we binnen met die hogere belastingen op kapitaal, winst en vermogen?

'Onze meest voorzichtige berekeningen is dat je daarmee rond de 22 miljard per jaar ophaalt. Als je dan ook nog de hypotheekrenteaftrek verantwoord afbouwt, dan zit je sowieso al boven de 30 miljard. En als je ook de fossiele subsidies afbouwt, dan zou dat bedrag nog hoger uitvallen. Als je dan ook nog de staatsschuld een beetje laat oplopen, wat gemakkelijk kan omdat wij in Nederland een heel laag financieringstekort hebben, dan kom je bij nog hogere bedragen uit. En dat zijn allemaal bedragen die meegroeien met de economie. Als de economie bijvoorbeeld met drie procent groeit, dan groeien deze bedragen evenredig mee.

Als we uitgaan van de voorzichtige berekening, waarin de plannen van de SP jaarlijks zo'n 22 tot 30 miljard opleveren, dan zou je daar bijvoorbeeld de woonplannen van de SP mee kunnen betalen. En zo liggen er natuurlijk nog meer opgaven, zoals extra investeringen in onderwijs, zorg en infrastructuur, waar dus ook geld voor nodig is. Uiteindelijk heb je dan

bedragen nodig als 50 tot 60 miljard extra per jaar. Je moet dus gaan zoeken naar concrete maatregelen die geld opleveren. En die zijn er zeker volgens ons. Je kunt, zoals ik al zei, de hypotheekrenteaftrek en de fossiele subsidies afbouwen of de staatsschuld een beetje op laten lopen. Met de miljarden die dan binnenkomen, kun je heel nuttige dingen mee doen.

Dat is het maffe van het kabinet-Schoof: ze hebben wel het financierings-tekort met ongeveer 20 miljard laten oplopen, maar met dat extra geld hebben ze niets bereikt, integendeel. Ondanks het feit dat ze meer geleend hebben, voeren ze juist de grootste bezuinigingen ooit uit op het lager, middelbaar en hoger onderwijs! Nou, dan ben je dus gewoon een financiële prutser. Wat de SP kan bereiken met haar plannen is dat er eindelijk wél wat wordt gedaan aan de groeiende ongelijkheid en dat er broodnodige publieke investeringen komen, die de samenleving verder helpen. We moeten het neoliberalisme begraven, met een overheid die weer gaat investeren in de samenleving. De plannen van de SP helpen daarbij.'

De VVD zal dan zeggen: als je belastingen op kapitaal, winst en vermogen verhoogt, dan leidt dat tot minder investeringen en tot een vlucht van bedrijven uit Nederland.

'Maar dat klopt dus niet. Het is een fabeltje dat je de belastingen moet verlagen om het vestigingsklimaat te versterken. Het is juist omgekeerd. Dat klinkt vreemd, omdat het in strijd is met het dominante neoliberale verhaal. Maar uit onze berekeningen blijkt duidelijk: hogere belastingen leiden tot een beter investeringsklimaat.

Neem bijvoorbeeld de winstbelasting. Een nieuwe inzicht in ons onderzoek is dat de verlaging van de winstbelasting in het verleden vooral ten goede is gekomen aan buitenlandse aandeelhouders. En dat is een heel belangrijk punt. Geld dat eerder via de winstbelasting bij de overheid terecht kwam, en zo geïnvesteerd kon worden in bijvoorbeeld onderwijs, dat geld is door de lagere winstbelasting in grote mate verdwenen naar aandeelhouders. En die aandeelhouders zitten steeds vaker in het buitenland. Door de belastingen te verlagen, creëer je dus een lek in de Nederlandse economie. Die lagere belastingen leiden er niet toe dat bedrijven meer gaan investeren in de Nederlandse economie en werkgelegenheid, want dat geld geven ze vooral aan buitenlandse aandeelhouders.

Het nettoresultaat van de verlaging van de winstbelasting was dus uiterst negatief: er verdween geld uit Nederland en er waren minder belastinginkomsten om te investeren in publieke voorzieningen. Daarom kan een hogere winstbelasting juist een heel positief effect hebben voor onze economie en samenleving: het leidt tot een kleiner lek naar het buitenland, en het leidt tot een groter deel dat bij de overheid terecht komt, die daar allemaal nuttige dingen mee kan doen. Een voordeel is dan ook dat de overheid minder hoeft te lenen, want hogere belastingopbrengsten betekenen een lager financieringstekort.'

Je zegt dat hogere belastingen op kapitaal, winst en vermogen tot een beter vestigingsklimaat leiden. Kun je dat toelichten?

'Hogere belastingen zouden er mogelijkwijs toe kunnen leiden dat bedrijven die weinig binding hebben met Nederland – zoals brieven-

bus-BV's – sneller Nederland zullen verlaten. Maar de productieve ondernemingen in Nederland, die hier echte activiteiten hebben, die zullen niet zo snel verhuizen. Wat je heel duidelijk ziet is dat het vestigingsklimaat niet alleen afhangt van lage belastingen, maar vooral ook van veel andere factoren, zoals goed onderwijs, goede infrastructuur, de mate waarin een overheid meewerkt om vergunningen te verstrekken, het leefklimaat, cultuur. Je kunt je als bedrijf wel ergens vestigen waar nul procent belasting is, maar dan wens ik je veel succes met het werven van hooggekwalificeerd personeel. Zonder medewerkers heb je geen bedrijf. Die willen scholen in de buurt, die willen gezondheidszorg, die willen cultuur, die willen parken en recreatie. Maar daar heb je publieke investeringen en dus belastingen voor nodig.'

Maar als we in Nederland de belastingen gaan verhogen, gaan we dan niet erg uit de pas lopen met de landen om ons heen?

'Nee, dat denk ik niet. Als je naar de geschiedenis kijkt, dan zie je dat belastingverhogingen en -verlagingen bijna altijd parallel lopen in verschillende landen tegelijk, afhankelijk van de ontwikkelingen op het wereldtoneel. Na de Tweede Wereldoorlog gingen overal de belastingen omhoog. Daarna kwam begin jaren '80 het neoliberalisme en gingen overal de belastingen weer omlaag. Wij denken dat er nu een weer kentering aankomt, waardoor de belastingen in veel landen juist weer omhoog zullen gaan.

Dat heeft alles te maken met de grote geopolitieke bedreigingen die door sommige mensen worden gevoeld, zodat er veel druk is om de defensie-uitgaven te verhogen. Zo hebben veel landen zich al geëngageerd aan de hogere NAVO-norm van vijf procent. De vraag is dan: hoe gaan die landen dat betalen? Dan is er voor veel landen eigenlijk maar één oplossing, namelijk hogere belastingen op kapitaal, winst en vermogen. De eerste cynische gedachte is dan misschien dat die hogere NAVO-norm betaald zal moeten worden door nóg meer te bezuinigen op de verzorgingsstaat. Dat is misschien mogelijk tot een bepaalde grens, maar heel ver kom je daar niet mee. Dat levert te weinig op om die vijf-procentnorm halen. Bovendien zullen regeringen daarvoor electoraal afgestraft worden, want bezuinigingen op de verzorgingsstaat maken je niet populair.

Je kunt vervolgens ook denken aan het verhogen van de staatsschuld om de hogere NAVO-norm te financieren, zoals Duitsland onlangs heeft gedaan. Maar als het gaat om staatsschuld, dan staan sommige landen zoals Nederland er veel beter voor dan andere. Onze staatsschuld, als percentage van het Bruto Nationaal Product, is relatief vrij laag, minder dan het EU-gemiddelde. Andere landen, zoals Frankrijk en Italië, zitten juist boven het EU-gemiddelde. Deze landen zullen de hogere NAVO-norm dus niet via verhoging van de staatsschuld kunnen betalen. En dan zullen ze toch echt moeten kijken naar het verhogen van de belastingen op kapitaal, winst en vermogen, die nu historisch ongekend laag zijn. Daarom concluderen wij dat er een grote kans is dat in meerdere landen de belastingen zullen gaan stijgen. In die zin passen de SP-plannen voor hogere belastingen in een bredere internationale ontwikkeling.'

A black and white portrait of a man, Jimmy Dijk, looking over his shoulder towards the camera. He is wearing a dark, textured cardigan over a dark shirt and light-colored jeans. The background is a plain, light color.

**‘We moeten niet bang zijn
voor verschillen, maar
deze juist omarmen.’**

‘WE ZIJN DE DIALOOG KWIJT AAN HET RAKEN IN ONZE SAMENLEVING’

Hij is te zien in grote Nederlandse films, staat op het toneel en speelt in musicals. Een trotste vader en partner, zijn Instagram staat vol met foto's. En hij steunt de SP, want: 'We zijn de dialoog kwijt aan het raken. We moeten de angst uit de samenleving halen.' Jimmy Dijk en Dragan Bakema spraken over de politiek van nu, het belang van het gesprek met elkaar en over internationale solidariteit.

Ontzettend veel dank dat je met ons in gesprek gaat. Allereerst: Je bent half Servisch en je was daar afgelopen zomer. In Servië vinden al bijna een jaar hele grote protesten plaats. Wat doet dat met jou?

‘Ik ben er regelmatig en vrienden van mij doen mee aan die ‘blokkades’, zoals ze dat daar noemen. Het mooie van die blokkades is dat het eigenlijk enorme democratische ontwikkelingen zijn die daar nu bezig zijn. Bij de grootste demonstratie gingen er wel een miljoen mensen naar Belgrado. Op een bevolking van 6,5 miljoen hè? Het is echt het volk dat daar zegt: ‘Nu is het klaar. We hebben het idee dat onze regering corrupt is en we hebben daar ook bewijzen voor. En dat moet gewoon stoppen.’

‘Het is ontzettend inspirerend om te zien, die liefde die ontstaat als mensen samen opstaan. Ik hoop dat het ze lukt en dat er een regeringswissel gaat komen. Zonder corruptie en met hele verstandige mensen aan het roer. Het beste zou zijn als al die docenten die nu zonder werk zitten, omdat er massaal geprotesteerd wordt door studenten, aan de knoppen zouden komen te zitten.’

Nu ben je zelf sinds een tijdje ook steeds meer met politiek bezig. Waarom is dat nu belangrijker geworden voor jou?

‘Ik ben van mening dat we de dialoog aan het kwijtraken zijn binnen onze samenleving. Ik merk zelfs dat het nu zo ver gaat dat mensen, als ze hun eigen mening kwijt moeten, dat het met veel emotie gepaard gaat. En dat het eigenlijk een monoloog wordt tegen een ander monoloog, een soort welles nietes spelletje. En ik merk dat sinds ik vader ben dat ik denk: ‘Ja, ik wil wel dat we in de maatschappij belanden waar mijn kinderen zich veilig in voelen.’

‘Om het even kort te zeggen: De angst moet uit deze maatschappij. Jongeren zijn bang dat ze geen huis kunnen krijgen. We durven ‘s avonds niet meer over straat. We weten niet waar de politiek naartoe gaat. Er zijn overal oorlogen bezig. Er is nogal wat angst en veel onzekerheid. En ik wil graag meehelpen om te kijken hoe we de dialoog weer terug kunnen krijgen.’

Hoe kan het dat dit zo is ontstaan?

‘Het is allemaal zo asociaal aan het worden. Hoe is het nou toch eigenlijk mogelijk dat een 24-jarige, met een volwassen baan, een volwassen salaris en volwassen verantwoordelijkheden, geen huis kan vinden. Het is een voorbeeld hoor, maar dat is zo asociaal. En dat is nu de tijdsgeest waarin we leven. Dat maakt de samenleving asociaal. Het maakt de mindset ook asociaal. Maar zo hoeft het niet te zijn.’

Klopt, het zijn volgens mij echt doodnormale dingen die mensen verwachten van de politiek, zoals een dak boven je hoofd hebt. Maar ook menselijke zorg, een tas met boodschappen kunnen betalen en voldoende inkomen hebben. Gewoon doodnormale dingen.

‘Precies.’

Wij pleiten daarom voor Supersociale oplossingen voor grote problemen van Nederland. Door samen te werken met partijen van SP tot en met CDA kunnen we een sociaal alternatief vormen.

‘Ja, dat vind ik heel sterk. Weet je, ik ben een SP’er in hart en nieren. Maar Nederland is bij de afgelopen verkiezingen elke keer weer naar rechts opgeschoven. Samenwerken met Groen-Links-PvdA en CDA vind ik een hele goede keuze. Wij zijn dan misschien de meest linkse kant van die hele club, maar samen wordt het misschien wel iets wat Nederland nu echt nodig heeft. Het zijn toch een beetje maatschappijdenkers.’

Ja, we zijn op zoek gegaan naar gemeenschapsdenkers. En op zoek naar de overeenkomsten en niet alleen de verschillen. Die zijn er ook genoeg hoor.

‘Dat is het inderdaad. Nou, dat zie je natuurlijk ook terug bij mij thuis. In mijn eigen gezin zijn er een aantal mensen die geloven en een aantal mensen niet. Nou, dat gaat prima samen kan ik je vertellen. Zolang je maar ook geïnteresseerd bent in elkaars verschillen. Dan kunnen we echt ook van elkaar leren, in plaats van meteen en enkel en alleen een tegenreactie erop te hebben en te zeggen: Ik wil daar niks van weten. Daarom ook mijn oproep voor een sociaal alternatief op een aantal onderwerpen, zodat het weer hoop kan geven aan mensen op vooruitgang in plaats van dat we permanent zitten te kijken hoe de VVD en de PVV de discussie domineren in ons land.’

Op dat dag van ons interview is de Miljoenennota gepresenteerd. We hebben net naar de beelden gekeken van minister van financiën Eelco Heinen die voorziet dat er bezuinigingen aan gaan komen. Tientallen miljarden aan extra uitgaven.

‘Ik denk dat wij de wapenindustrie van Amerika flink gaan spekken. Dat is wat ik denk. Ik vind dat heel eng...’

Dat denk ik ook.

‘Wanneer heeft het ooit in de geschiedenis geholpen om vijanden vijandiger te laten klinken dan dat ze op dit moment zijn? Wanneer heeft dat ooit geholpen, terwijl we uiteindelijk toe moeten werken naar samenwerking? Dit is dit is niet de weg waar we op moeten gaan. Ik vind het ontzettend gevaarlijk wat er allemaal gebeurt.’

‘De angst moet uit deze maatschappij’

Ja, ik denk dat heel veel mensen zich daar ook echt grote zorgen over maken. Maar wat ik altijd frappant heb gevonden is, als wij vragen 'Waar zijn al die miljarden exact voor nodig?' Dat je nooit een concreet antwoord krijgt. Terwijl we als Europese NAVO-landen wel al 3,5 keer meer uitgeven aan wapens dan Rusland.

'Ik heb een burgeroorlog wat van dichterbij kunnen zien (Red: de oorlogen in voormalig Joegoslavië). Ik heb er niet in gezeten, voor de goede orde. Dit is hoe het ontstaat, vijandbeelden creëren, wapens kopen.'

'Maar geloof mij: Het volk wil het nooit. De gewone Rus niet, de Oekraïner niet, maar ook de Israëliër niet en een Palestijn niet. En zeker onze kinderen niet. En ik weet niet of die mensen die dit allemaal lopen te bepalen kinderen hebben. Ik heb kinderen en het enige wat ik nu belangrijk vind is wat voor wereld ik ze aanbied als zij straks met hun volwassen leven in mogen stappen. Dit wat we nu doen is niet de weg.'

Je had het net over de protesten in Servië. Dat gevoel van saamhorigheid. Die brede groep mensen uit alle plekken van het land, die zag ik in Nederland bij de Rode Lijn-demonstraties.

'Heel erg mee eens. Ik las dat al meer dan de helft van Nederland het er al over eens is dat het natuurlijk genocide is wat daar plaatsvindt. Los van alle organisaties die dat ook al zeggen. Gaat er eerder wat gebeuren als wij zouden gaan regeren Jimmy?'

Jazeker! En ik zie daarnaast ook dat steeds meer partijen aan het bewegen zijn. Driekwart van de mensen vindt dat Nederland meer sancties moet gaan treffen. Dat is wel de kracht die vanuit onze samenleving moet komen. Daarom mijn de oproep: Blijf daarmee doorgaan en dan vind je ons altijd aan je zijde.

We begonnen dit gesprek over het gebrek aan dialoog in Nederland. Wat zou je daarover nog mee willen geven?

'Als je ziet wat vijandbeelden kunnen doen met mensen, dan denk ik dat het goed is dat er wat meer gekeken wordt naar overeenkomsten dan verschillen. En we moeten ook niet bang zijn voor verschillen, maar deze juist omarmen en wat meer begrip tonen voor elkaar. Dat is een wereld die ik voor mijn kinderen wil.'

'En anders moeten we daarvoor gaan zorgen. Door samen te werken en door actie. Zoals de miljoenen mensen in Servië en de honderdduizenden mensen van de Rode Lijn-demonstraties. Daar zal de SP mij altijd aan haar zijde vinden.'

'Het is ontzettend inspirerend om te zien, die liefde die ontstaat als mensen samen opstaan'

SAMEN EISEN WIJ DE NACHT OP. ÉN DE DAG.

SARAH DOBBE OVER EEN ZOMER VOL GEWELD TEGEN VROUWEN

Met een sleutel geklemd in je hand over straat gaan in de nacht. Of overdag. Iemand die achter je blijft fietsen. Opmerkingen waar je niet op zit te wachten. Agressie als je er wat van zegt. Jezelf kleiner maken dan je bent. Niet te boos zijn, want dan ben je emotioneel. Niet te weinig emotie tonen, want dan ben je kil. Zomaar aangeraakt worden tijdens een druk concert of in een club. Een opmerking krijgen over de kleren die je draagt. Over je haar, make-up, schoenen of nagels. Of gewoon over alles. Uitgescholden worden voor hoer, omdat dat woord zo makkelijk achter elk woord kan worden geplakt.

Van jongs af aan hebben we geleerd dat gevaar op de loer ligt. Pas je wel op? Bel je als je thuis bent? En het tegelijkertijd nog steeds moeten uitleggen als je na een lange dag werken liever toch een half uur langer op een bus wacht dan langs het park naar huis te fietsen in het donker.

Dit was de zomer van geweld tegen vrouwen. Keer op keer op keer zagen we de in en in verdrietige voorbeelden. En wat dacht je van al die keren dat aanrakingen, agressie en erger níet in het nieuws kwam of werd opgemerkt.

'Het maakt me boos en ik ben er klaar mee. Net zoals zoveel andere vrouwen. Zo ontzettend klaar mee.'

Ik voel verdriet om elke vrouw die niet verder kan leven omdat ze vrouw is. Die is beschadigd of onvrij is omdat ze vrouw is. Het maakt me boos en ik ben er klaar mee. Net zoals zoveel andere vrouwen. Zo ontzettend klaar mee. Elke vrouw moet vrij en zonder bezorgdheid over straat kunnen gaan. Overdag én 's nachts. Samen én alleen. Elke vrouw moet over haar eigen gedachten kunnen gaan. Over haar eigen manier van kleden. Over haar eigen woorden. En over haar eigen lichaam gaan. Deze zomer zagen we en voelden we weer dat dat nog steeds niet zo is.

Ik kan een lange lijst aan voorstellen opnoemen die het leven van vrouwen beter kunnen maken. Die de ongelijkheid en het onrecht aanpakken. Talloze keren is het daar in de Tweede Kamer over gegaan. Het tegengaan van straatintimidatie van vrouwen. Van het voorkomen van genitale verminking van meisjes tot het recht op abortus. Het gratis maken van nazorg bij seksueel geweld door het eigen risico af te schaffen. Het eigen risico... na seksueel geweld. Laat dat even tot je doordringen. Van meer wijkagenten tot bewustwordingscampagnes. Maar het is niet genoeg. Het krijgt niet écht prioriteit. Tegelijkertijd zien

we een goed gefinancierde rechts-conservatieve anti-rechten campagne met als doel de rechten van vrouwen en meisjes juist verder in te perken. Subtiel verdwijnt financiering voor beleid of projecten die belangrijk zijn voor vrouwenrechten in plaats van dat er wordt geïnvesteerd. Deze rechtse coalitie loopt ermee voorop, al voordat ze politiek in puin vielen. Iedereen zegt natuurlijk wel vrouwenrechten en veiligheid van vrouwen ontzettend belangrijk te vinden. Maar écht iets doen, ho maar.

'Uit weer een verschrikkelijke zomer vol geweld tegen vrouwen is een beweging nieuw leven ingeblazen.'

Daarom heb ik getwijfeld of ik deze column moest schrijven. Want wat heeft iemand eraan dat ik opschrijf dat ik hier boos over ben, dat ik verdriet voel bij elk slachtoffer, en dat ik vind dat het moet stoppen. Maar wat een kracht voelde ik doordat vrouwen én mannen zich uitspreken en échte verandering eisen. Die niet alleen woorden maar juist daden eisen. Om die daden en échte verandering te krijgen is het zo belangrijk dat steeds meer mensen nu opstaan. Dat steeds meer vrouwen én mannen zeggen: 'Tot hier en niet verder'. Zij organiseren demonstraties door het hele land. Zij vormen de Dolle Mina's met hun steeds groter wordende beweging. Dít zijn de mensen die voor verandering gaan zorgen.

Uit weer een verschrikkelijke zomer vol geweld tegen vrouwen is een beweging nieuw leven ingeblazen. Een beweging die de potentie heeft om voor grote verandering te zorgen. Niet alleen in de Tweede Kamer, maar juist ook daarbuiten op straat in de hoofden van mensen.

Met trots voeg ik mij daarbij. Want geen enkele vrouw zou bang moeten zijn voor de nacht. Samen eisen wij de nacht op. Én de dag.

GEERT REUTEN (1946 - 2025)

Geert Reute, econoom en oud-senator van de SP, overleed op dinsdag 29 juli na een lang en werkzaam leven. Geert is geboren en getogen in Limburg. Daarna heeft hij gestudeerd aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam en heeft hij decennialang als econoom gewerkt aan zijn Universiteit van Amsterdam. In 2007 is hij gekozen voor de SP in de Eerste Kamer in Den Haag, waar hij een gedegen woordvoerder was over financiële en economische zaken en meedenker voor de hele partij.

Tot slot heeft hij zijn laatste intellectuele arbeid verricht in de rust van het Friese land. Hij werkte aan een boek over Marx, dat nu postuum uitgegeven zal worden. Wetenschap, betoogde Geert, bedrijf je op grond van feiten. En aan daarop gebaseerde conclusies verbind je consequenties. Daarom bleef hij vasthoudend analist en criticus van de 'politieke economie' en oog houden voor het inspirerende denken van Marx. Geert bleef betogen dat er alternatieven mogelijk zijn voor een hardvochtig en niet-duurzaam kapitalisme. Steeds weer. Aanhouders winnen, ook al denken aandeelhouders daar anders over.

Daarom zei Geert vol bereidheid 'ja' toen we hem vroegen zijn kennis en kunde in te zetten. Eerst als adviseur van de Tweede Kamerfractie van de SP en daarna als senator voor de SP. Zo werd hij een geleerde parlementariër, die altijd een gedegen wetenschappelijk weerwoord gaf aan vele opposenten. Daarbij toonde hij steeds compassie voor de gewone mensen. Met name voor de arbeiders in Nederland en elders. Zij die, in Geerts woorden, de échte producenten van het kapitaal zijn. Kapitaal dat, in handen van weinigen, vervolgens cynisch en systematisch ingezet wordt ter uitbuiting van velen.

Bij zijn aantreden als senator in de Eerste Kamer zei hij dat hij zich graag zou laten meten aan de beroemde these van Marx, dat het niet volstaat om de wereld uit te leggen, maar dat de wereld ook veranderd moet worden. En precies zo heeft hij het gedaan: de daden bij de woorden gevoegd!

DERK SAUER (1952 – 2025)

Media-ondernemer en journalist Derk Sauer is overleden op 72-jarige leeftijd aan de gevolgen van een ongeluk met zijn zeilboot. Bij het overlijden van Derk Sauer denken we aan het avontuurlijke en verrassende leven dat hij zo lang leidde. We bedanken hem voor al het goede dat hij voor velen in zijn leven gedaan heeft.

Derk wordt eerst en vooral gemist door zijn naasten. Door zijn vrouw Ellen, zijn drie zoons, hun partners en kinderen. Dat gezin betekende voor Derk alles. Ze hadden hem nog graag lang bij de familie gehouden. Hij had nog zoveel plannen, eindeloos veel. En toen verscheen er in een klein hoekje een kolossaal ongeluk. Wat een stomme pech.

Wij herinneren ons Derk ook als jarenlange vriend van de SP. Als jonge jongen meldde hij zich bij de partij die zich toen afficheerde als 'De SP doet het gewoon'. In onze club bleek Derk al gauw een buitengewone kameraad. Derk deelde de drang om naar de mensen toe te gaan, van hen te leren, hun verhalen te horen en door te vertellen. Maar Derk deed het wel op zijn eigen wijze. Hij trok niet alleen naar de buurten en wijken en werkplekken in Amsterdam en Nederland, maar ging al snel de wijde wereld in. Om ook daar de verhalen van mensen te verzamelen die onrecht ontmoetten en hem daarover wilden bijpraten. Zijn ervaringen met al die mensen wilde hij heel graag aan anderen doorvertellen.

In de gevestigde media, maar gelukkig ook via de Tribune, waarvan hij in onze jonge jaren lange tijd de enige buitenland-correspondent was. En wat voor één! We waren altijd blij met de artikelen die hij ons gratis en voor niks stuurde. Ze maakten ons blad spannender en volwassener. Hij dook als journalist op in het verdeelde Ierland, in Iran, in revolutionair Latijns-Amerika – en uiteindelijk vooral in het onmetelijke en mysterieuze Rusland. Dat land werd zijn tweede moederland, zijn gezin groeide daar op. Het maakte hem een halve Rus.

Na de Russische inval in Oekraïne in 2022 werd het leven voor kritische mensen als Derk te riskant. Weggaan vond hij verschrikkelijk. Maar hij zocht en vond creatieve manieren om gevluchte Russische journalisten een goed onderdak te bieden en hen de kans te geven toch berichtgeving over en naar Rusland te verzorgen. Het was fantastisch om te zien hoe Derk ook in die rol mensen enthousiasmeerde en motiveerde om niet bij de pakken neer te zitten. Hij zal enorm gemist worden.

PAUL ULENBELT (1952 - 2025)

Op maandag 21 juli overleed Paul Ulenbelt in zijn woonplaats Leiden, in bijzijn van zijn gezin. Paul was Tweede Kamerlid van de SP van november 2006 tot maart 2017. Zijn werkzame leven heeft altijd in het teken gestaan van strijd voor rechtvaardigheid. Paul zal ontzettend gemist worden. Zijn humor, lef, scherpe geest en authenticiteit zijn een lichtend voorbeeld voor nieuwe generaties hemelbestormers.

Paul was onder andere voorzitter van de Groninger studentenvakbond. Hij promoveerde als arbeids- en organisatiepsycholoog aan de UVA in Amsterdam. Binnen de FNV was hij actief bij de industriebond en richtte hij het Bureau Beroepsziekten op. Ook na zijn pensioen heeft hij zich keer op keer ingezet voor de SP en onze en zijn idealen. Met veel passie hield Paul zich in de Tweede Kamer bezig met Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Hij was een échte volksvertegenwoordiger en nam het onvermoeibaar op voor iedereen die zwaar werk verrichtte en onder slechte omstandigheden moest werken. Zo stond hij vierkant achter arbeidsmigranten die worden uitgebuit en streed hij tegen de afbraak van de WAO en het ontslagrecht.

Tekenend voor Paul was, naast zijn lef en passie, de humor waarmee hij zijn werk als volksvertegenwoordiger deed. Zo solliciteerde hij ooit als PR-goeroe voor de Shell en NAM. Zijn oplossingen voor hun slechte imago? Gas-kraan dicht en Groningers écht gaan helpen. Ook was hij groot tegenstander van de verhoging van de AOW-leeftijd en het invoeren van het 'casinopensioen'. Zo werd ooit uit protest tegen deze plannen het plein voor de Tweede Kamer omgetoverd tot een heus casino, inclusief roulettetafel.

We wensen zijn vrouw Marga, zoon Tim, schoondochter Corinne en zijn kleinzoon Finn, familie en vrienden ontzettend veel sterkte toe bij het verwerken van het verlies van Paul.

ONVERMOEIBARE STRJDER VOOR SOCIALE RECHT- VAARDIGHEID

AFSCHEID VAN KAMERLID **BART VAN KENT**

Bart startte zijn politieke loopbaan bij de SP-jongeren in Eindhoven, waar hij als SP'er ook in de gemeenteraad actief was. 'En toen vroeg Agnes Kant of ik als fractiemedewerker in Den Haag wilde komen werken. Daar heb ik twee seconden over nagedacht voordat ik enthousiast ja zei.' In mei 2007 begon hij als beleidsmedewerker van Kamerlid Paul Ulenbelt, die hij in 2017 opvolgde. Sindsdien voert Bart in de Tweede Kamer onvermoeibaar strijd voor eerlijke pensioenen, eerlijke lonen en eerlijke arbeidsomstandigheden. Na acht jaar Kamerlidmaatschap doet hij nu een stap terug voor nieuw aanstormend talent. 'Het is tijd voor een nieuwe generatie. Ik heb ontzettend veel vertrouwen in hen.'

Paul Ulenbelt is onlangs overleden, een groot verlies voor de SP. Wat zijn je herinneringen aan hem?

'Ik mis hem enorm. Hij is heel belangrijk voor mij geweest. Toen ik in 2007 bij hem kwam werken, wist ik nauwelijks het verschil tussen de WIA en de WW. Hij heeft mij echt opgeleid, zowel in de werknemersverzekeringen zoals pensioen en AOW als in de problematiek van arbeidsomstandigheden. Wat ik ook van Paul heb geleerd is: altijd er op afgaan. Dan hoorden we bijvoorbeeld dat er ergens misstanden waren met arbeidsmigranten en dan gingen we daar kijken. We klopten aan bij mensen, maakten een praatje met ze, en kregen zo een beeld van de situatie. Vervolgens was Paul heel goed in staat om dat in de Kamer aan de orde te stellen. Ik heb tien jaar bij hem mogen werken, tot 2017 toen ik zelf Kamerlid werd en Paul opvolgde als woordvoerder sociale zaken.'

'Wat ik van Paul heb geleerd is: altijd er op afgaan. We klopten aan bij mensen, maakten een praatje met ze, en kregen zo een beeld van de situatie'

Je hebt als Kamerlid veel voor elkaar gekregen. Wat is de top drie waar je het meeste trots op bent?

'Het meest recente is dat we in de Kamer een voorstel erdoor hebben gekregen om 40 miljoen vrij te maken voor mensen die bij de werkontwikkelbedrijven werken, wat vroeger de sociale werkvoorziening heette. Zij hebben last van een oneerlijk belastingnadeel, waardoor ze honderden euro's per jaar minder te besteden hebben, wat hen heel hard raakt. We hebben samen veel acties gevoerd en op de valreep voor de zomer is het gelukt om een amendement erdoor te krijgen waardoor iedere werknemer in de werkontwikkelbedrijven dit jaar 540 euro compensatie krijgt. Dat is veel geld, zeker voor mensen met lage inkomens.

Wat ik ook graag wil noemen is dat dankzij onze inzet de wantoestanden rond arbeidsmigratie aan het licht zijn gekomen. Daar zijn Paul en ik al in 2008 mee begonnen en dat begint nu z'n vruchten af te werpen. Er zijn mede door onze inzet diverse wetten aangenomen die de situatie rond arbeidsmigranten zullen verbeteren. Zo moeten uitzendbureaus straks een waarborgsom van 100.000 euro betalen als ze arbeidsmigranten willen inzetten. Als een uitzendbureau in de fout gaat, dan wordt dat geld gebruikt om bijvoorbeeld lonen na te betalen. Daardoor zullen veel malafide uitzendbureaus verdwijnen, want die kunnen dat niet betalen.' >

Wat is het derde succes waar je trots op bent?

‘Alles wat we bereikt hebben rond de zware beroepen. Ik denk met veel plezier terug aan de acties waarbij we Dextro voor extra energie hebben uitgedeeld aan havenarbeiders die ‘s nachts staakten. En aan de stakingen bij de politie, NS en DAF. Deze acties zijn uiteindelijk succesvol geweest. De boete op vroegpensioenregelingen is door onze inzet vervallen, en voor mensen met zware beroepen zijn de mogelijkheden voor vervroegd pensioen verruimd. Dat was een brede linkse strijd die we samen met de vakbeweging hebben gevoerd en gewonnen. Voor veel mensen betekent dit het verschil tussen óf arbeidsongeschikt met pensioen gaan, óf op tijd kunnen stoppen zodat je nog gezond van je oude dag kunt genieten.’

‘Mensen vestigen hun hoop op politici die zeggen voor hen op te komen, maar vervolgens blijken die niets meer dan geradicaliseerde VVD’ers te zijn.’

‘Er wordt door Kamerleden veel geklaagd over werkdruk, maar echt hard werken dat doen de stratenmakers en havenarbeiders.’

Hoe heb je de afgelopen periode ervaren, met het ruzie-kabinet van PVV, VVD, BBB en NSC?

‘Dat was vaak behoorlijk frustrerend. We hadden te maken met bewindslieden en Kamerleden van de coalitie die totaal geen idee hadden waar ze mee bezig waren. Het frustrerende was vooral ook dat partijen op rechts standpunten van ons overnamen, behalve natuurlijk als het gaat om herverdeling. Dus ze willen wel het eigen risico afschaffen, zeggen ze dan, en ziekenhuizen redden, maar ze willen het geld niet halen bij de allerrijksten. Tja, hoe wil je die mooie plannen dan betalen? Dat was voor mij het dieptepunt van de afgelopen jaren: dat mensen hun hoop vestigden op politici die zeggen voor hen op te komen, maar die vervolgens niets meer dan geradicaliseerde VVD’ers blijken te zijn. Ze beloven van alles, maar ondertussen blijven ze goed zorgen voor de mensen met de hoge vermogens en hoge inkomens.’

Waarom neem je nu de beslissing om je niet verkiesbaar te stellen?

‘Het is tijd voor een nieuwe generatie. Er is veel nieuw jong talent, met veel kennis van zaken. Bastiaan Meijer en Sebastiaan van den Hout hebben bijvoorbeeld al jaren ervaring met onderwerpen zoals pensioenen en werknemersrechten. Ik heb ontzettend veel vertrouwen in hen.

Ik heb het Kamerwerk altijd een heel grote eer en een enorme luxe gevonden. Er wordt door Kamerleden veel geklaagd over werkdruk, maar echt hard werken dat doen de stratenmakers en havenarbeiders. Kamerleden kunnen besluiten om, ondersteund door fantastische medewerkers, ergens het land in te gaan of een actie op te zetten of in de Kamer een voorstel te doen. Dat is zo’n enorm luxe-positie. Ik heb altijd mijn stinkende best gedaan om daar het maximale uit te halen.

Nu is het tijd voor een nieuwe fase in mijn leven. Ik ga enorm genieten van de tijd die ik nu krijg met mijn dochtertje van vijf. Ik weet nog niet precies wat ik ga doen, daar ga ik me nu op bezinnen. Ik zou heel graag iets doen samen met mensen als het gaat om om op te komen voor hun rechten als gaat om sociale zekerheid, arbeidsvoorwaarden of pensioenen. De toekomst zal het leren. En natuurlijk blijf ik actief binnen de SP.’ <

‘HET RECHT MOET ER ZIJN VOOR IEDEREEN ONGEACHT JE PORTEMONNEE’

AFSCHEID VAN KAMERLID **MICHEL VAN NISPEN**

Hij stond aan de wieg van de ‘Huizen van het Recht’, waarvan in 2020 de eerste in Heerlen werd geopend. En als voorzitter van de parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening waste hij de oren van De Haag om het toeslagenschandaal: ‘Ik dacht toen: ik kan mij niet in de spiegel aankijken als ik nu niet naar voren treed en zeg wat ik ervan vind.’ Ondertussen liep hij ook marathons. Na ruim 10 jaar Kamerlidmaatschap – ‘een marathon met tussensprintjes’ – is het voor Michiel van Nispen nu tijd om het wat rustiger aan te doen.

‘Ik dacht toen: ik kan mij niet in de spiegel aankijken als ik nu niet naar voren treed en zeg wat ik ervan vind.’

Voordat je Kamerlid werd, had je als fractiemedewerker al ervaring opgedaan met het Kamerwerk.

Hoe kwam dat zo, dat je voor de fractie ging werken?

'Daarvoor werkte ik bij twee advocatenkantoren. Ik was al een tijdje SP-lid, omdat ik me ontzettend kon vinden in de beginselen van de partij. En op een dag zei een van de advocaten voor wie ik werkte: 'Michiel, je doet je werk goed, maar ik zie dat je niet met volle passie je werk kan doen. Ga iets doen waarmee jij de wereld kunt verbeteren, ga werken bij Amnesty International of desnoods bij die politieke partij van jou.'

Toen dacht ik: dat is eigenlijk niet eens zo'n gek idee! Dus heb ik de stoute schoenen aangetrokken en een brief geschreven aan de Kamerfractie, met de vraag of ze mijn hulp konden gebruiken. Tot mijn grote verrassing zat ik een week later met Agnes Kant en Jan de Wit in een sollicitatiegesprek. Zo werd ik in 2007 fractiemedewerker van Jan de Wit en Krista van Velzen, die toen Kamerleden waren. Ik heb ontzettend veel van ze geleerd.'

En in 2014 werd je zelf Kamerlid.

'Bij de verkiezingen van 2012 stond ik op de kandidatenlijst, op plaats 17. De SP haalde toen 15 zetels, dus ik kwam net niet in de Kamer. In 2014 ging Jan de Wit met pensioen en was ik de aangewezen kandidaat voor zijn opvolging. Met mijn juridische achtergrond was het logisch dat ik zijn strijd voor gelijke toegang tot het recht zou voortzetten. Ik vond het super spannend om daar in de Kamer te staan en een interruptie te plaatsen of een kritische vraag te stellen aan de minister. Dat heeft me wel wat jaren gekost, voordat ik daar zelfverzekerd stond. Maar gaandeweg ging me dat steeds beter af. Geen toeters en bellen, de inhoud centraal stellen, dat is mijn stijl. Je moet je niet anders voordoen dan je bent, dat werkt niet.'

'Geen toeters en bellen, de inhoud centraal stellen, dat is mijn stijl. Je moet je niet anders voordoen dan je bent, dat werkt niet.'

Waar ben je het meeste trots op van al je werk in de Kamer?

'Ik vond het een eer om lid te worden van de enquêtecommissie die het toeslagenschandaal onderzocht en om later als voorzitter ervan gekozen te worden. En ik ben heel trots op de heftige strijd die we als SP gevoerd hebben voor een betere toegang tot het recht voor iedereen. Bijvoorbeeld de 'toga-protesten' met de sociaal-advocaten die in Den Haag kwamen demonstreren. Of ons voorstel voor Huizen van het Recht, waar iedereen terecht kan voor hulp bij het oplossen van een juridisch geschil. Voor mij waren ook de acties met het oud-gevangenispersoneel voor een beter pensioen een hoogtepunt. Daar hebben we ook – na jarenlange inzet van vooral die mensen zelf – succes op bereikt.'

Als Kamerlid had jij ook sport in je portefeuille?

'Klopt, ik heb zelf een passie voor sport. Als hardloper ben ik wel eens in de top 10 geëindigd bij een Nederlands kampioenschap. Ik vond dat iedereen de kans moet krijgen te sporten en bewegen, ik bemoeide me al een beetje met de standpunten hierover. Het lag dus voor de hand dat ik in de fractie ook sport ging doen. We hebben keihard gestreden voor een sportpas voor jongeren. Heel veel organisaties hebben dat ondersteund, zoals NOC*NSF, oud-topsporters, jongerenorganisaties, vakbonden, kortom, een brede maatschappelijke coalitie die tegen het kabinet zei: 'Steun dat SP-voorstel voor die sportpas!' Het kabinet is het aan het onderzoeken, dus het zit nog in het vat.'

‘Het is een enorme eer om volksvertegenwoordiger te zijn en al helemaal van de beste en mooiste en slimste partij van Nederland.’

Is het werk als Kamerlid te vergelijken met het lopen van een marathon?

‘Er zijn zeker overeenkomsten: je moet uithoudingsvermogen hebben en niet ongeduldig zijn. Maar je bent ook voortdurend allerlei tussensprintjes aan het trekken, omdat het werk hier zo ongelooflijk snel gaat en er zoveel problemen en mensen zijn die constant je aandacht vragen. Dat maakt het extra zwaar. Dat begon ik te merken in 2022 toen ik bij een hardlooptwedstrijd onwel werd en met een ambulance naar het ziekenhuis moest. In alle eerlijkheid was dat voor mij niet direct een signaal om het rustiger aan te doen, omdat ik dacht: hé, wat is er nou fout gegaan met dat hardlopen? Maar de artsen vroegen door naar mijn gezinssituatie, want ik had toen drie kinderen, inmiddels vier. Een jong gezin dus, druk werk, en ik wilde ook nog op een redelijk hoog niveau sporten. De artsen zeiden tegen mij: ‘Je vraagt wel een beetje het onmogelijke van jezelf.’ Dat heeft me toen aan het denken gezet.

Vandaar je keuze om nu te stoppen als Kamerlid?

‘Het is een enorme eer om volksvertegenwoordiger te zijn en al helemaal van de beste en mooiste en slimste partij van Nederland. Dan is het logisch dat je veel van jezelf vraagt. Dat heb ik ook heel veel jaren met veel trots en inzet gedaan. Maar op een gegeven moment moet je eerlijk aan jezelf vragen: kan en wil ik dit nog vier jaar doen? Dan vind ik dat de SP, maar eigenlijk het hele volk, recht heeft op een volksvertegenwoordiger die dat voor meer dan 100 procent kan doen. En dat kan ik niet meer bieden, zeg ik in alle eerlijkheid. Dan moet je dus gaan. Dat is wel moeilijk. Het is lastig om de dingen los te laten waaraan je hebt gewerkt, maar dat hoort er dan bij. Dan moet je plek maken voor jonge frisse mensen die met de volle 100 procent ertegenaan kunnen.’ <

Achter de schermen bij de SP

TEAM OPBOUW EN OPLEIDING

Team Opbouw en Opleiding:

v.l.n.r. Anita Hendriks-Berg, Mathijs Fiddelaers, Aldo Schelvis, Bram van Boven, Emin Basoglu, Bastiaan Meijer. Niet in de foto: Lian Veenstra, Bob de Greef.

De SP is meer dan je denkt. Natuurlijk kent iedereen de SP als dé partij van de onvermoeibare activisten en kritische volksvertegenwoordigers. Maar hoe word je eigenlijk een SP-activist? Hoe bouw je een actieve SP-afdeling op? Wat betekent het om als SP'er gemeenteraadslid te zijn? Hoe voer je een verkiezingscampagne? De mensen van team O&O weten er alles van.

Wat doet team O&O allemaal?

Emin: 'We helpen afdelingen met hun activiteiten, zoals campagnevoeren en actievoeren samen met buurtbewoners. Dat doen we vooral door zelf scholingen te geven. En wij leiden SP'ers op die in de afdelingen ook scholingen geven.'

Aldo: 'En we helpen met het opbouwen van nieuwe afdelingen. Zo coachen we de vrijwilligers van onze lokale groepen bij vragen als: Hoe zet je een actietraject op? Hoe zorg je ervoor dat je een goed afdelingsbestuur hebt? Hoe zorg je ervoor dat je raadsfractie stampij blijft maken in de gemeentepolitiek? En Bram coördineert onze mooie SP-evenementen.'

Bram: 'Ik ben nu druk bezig met het Festival voor Gelijkheid. De afgelopen weken was ik druk met de Lef-op-Links-avonden, waarbij Jimmy Dijk in gesprek ging met jongeren. Onze evenementen zijn vooral bedoeld om mensen naar ons toe te halen die nog niet betrokken zijn bij de SP maar wel sympathie voor ons hebben.'

Klopt het dat jullie motto luidt: 'Niemand wordt als socialist geboren'?

Aldo: 'Mensen worden socialist door wat ze meemaken en leren over hoe de maatschappij in elkaar steekt. Wij proberen daaraan bij te dragen. Het gaat ook om de persoonlijke ontwikkeling van onze leden. Vanaf het moment dat mensen lid worden verzorgen wij alle basisscholingen, tot en met het moment dat leden verantwoordelijkheden willen dragen binnen de partij, bijvoorbeeld als raadslid of bestuurslid. Ook daarvoor bieden wij de nodige scholingen aan. Zo zorgen we dat al onze leden zich optimaal binnen de partij kunnen ontwikkelen. Daarvoor kunnen leden ook altijd contact met ons opnemen.'

Wat betekenen de komende verkiezingen voor jullie team?

Bastiaan: 'Ons doel is sowieso om op nog meer plekken SP'ers te betrekken in onze verkiezingscampagne.'

Bram: 'Daarvoor geven we ook campagnescholingen. Campagne voeren is meer dan alleen flyers uitdelen op straat. Het gaat ook om vragen als: Wat is bij deze verkiezingen onze boodschap als SP? Hoe ga je op straat het gesprek aan met mensen? Welke vragen of opmerkingen kun je dan verwachten? En hoe reageer je daar dan op?'
Aldo: 'We proberen zoveel mogelijk deze verkiezingen te gebruiken om onze afdelingen nog verder te versterken. Na de Kamerverkiezingen gaan we weer volop verder met de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026, om in nog meer gemeentes mee te kunnen doen.'

Tot slot, wie of wat is 'Coby'?

Bastiaan: 'Haha, goeie vraag! Coby is ons smartboard, met allemaal geavanceerde functies, waarop we veel onze scholingen geven. We gebruiken Coby ook vaak om te videobellen met vrijwilligers in de afdelingen. Zonder Coby zijn we nergens, zij is een zeer gewaardeerd teamlid van O&O.'

Bram: 'Coby zeurt ook nooit en wordt nooit moe.'

Aldo: 'Niemand van ons weet meer waarom ons smartboard destijds de naam 'Coby' heeft gekregen. Maar we kunnen ook wel zonder deze technologie, hoor. Zo stond ik een tijdje geleden in een studentenkroeg een scholing te geven met A4-tjes die met plakband op de bar waren geplakt, omdat ze de beamer vergeten waren. Dat was ook een prima scholing. Uiteindelijk gaat het erom dat we persoonlijk aanwezig zijn, om onze leden te helpen hun weg te vinden in onze partij.'

Emin: 'Dat is het mooie van ons werk. Ik krijg er een kick van als ik zie dat een groep SP'ers met onze hulp allerlei toffe acties gaat ondernemen en uitgroeit tot een goed draaiende afdeling. Daar krijg ik energie van. Dan gaat het bruisen.'

Als 18-jarige werd geschiedenisstudent Lili Laki (inmiddels 19) actief bij de SP-afdeling Rotterdam. En haar ambitie reikt verder: 'Ik hoop volgend jaar in de gemeenteraad gekozen te worden, ik sta in de top-vijf van de lijst, en later wellicht in de Tweede Kamer.'

Hoe ziet het politieke leven van een bevlogen jonge SP'er uit?

'Ik ga zo naar de sportschool om daar een video op te nemen om aan sporters en jongeren duidelijk te maken waarom ze het beste SP kunnen stemmen. Verder zijn we natuurlijk bezig met de voorbereidingen voor de verkiezingscampagne en voeren we met een enthousiaste groep SP-jongeren volop actie, voor veilige nachtbussen bijvoorbeeld en voor goede isolatie van woningen.'

Heb je zelf wat met sport?

'Ik doe aan wedstrijdzwemmen. In mijn leeftijdscategorie ben ik Nederlands kampioen geweest en ik heb meegetraind met het Olympisch team. Door een auto-ongeluk kon ik daar toen niet verder mee, maar ik pak het nu weer op met het universitair team.'

Had je naast de zwemtrainingen nog de energie om je in de politiek te verdiepen?

'Ik ben opgegroeid in Rotterdam-Zuid en zag daar de armoede en problemen in de wijk en ervoer ze ook zelf: mijn vader speelde muziek op straat om geld te verdienen. Bij het debatteren op de middelbare school bleek dat ik niet op mijn mondje gevallen ben en ik ging kijken waar de politieke partijen voor staan. Door mijn ervaringen was het toen snel duidelijk dat er voor mij maar één partij is: de SP.'

En daar wil je je verder ontwikkelen?

'Ja, dat is mijn ambitie. Ik denk dat ik met mijn achtergrond en met wat ik meemaak prima het geluid kan kan vertolken van groepen die nu onvoldoende gehoord worden, de jongeren bijvoorbeeld. En ik wil heel graag de SP groter maken.'

VAN HET ZWEMBAD NAAR HET POLITIEK DEBAT

1999

EEN NIEUW SOCIALISME

18 december 1999 was een bijzondere dag voor het socialisme in ons land. Die dag namen de leden van de SP, in de Nieuwe Buitensociëteit in Zwolle, een nieuw beginselprogramma aan: een nieuw socialisme. Niet bedacht door ideologen, maar door de actieve leden zelf. Gebaseerd op een lange traditie van het socialisme hier en elders in de wereld, maar vooral op de ervaringen die SP'ers zelf hadden opgedaan. 'Met Heel de mens geven we ons helemaal bloot. () We hebben precies opgeschreven waar we staan.' Zo omschreef Tiny Kox, lang de algemeen secretaris van de SP, het destijds in De Tribune.

In 1989 was de Berlijnse Muur gevallen en had het westerse kapitalisme het gewonnen van het oosterse communisme. In ons land was socialisme uit de mode geraakt en linkse partijen (zoals GroenLinks en PvdA) hadden hier afstand van genomen. De toekomst was aan het neoliberalisme, het marktdenken dat de politiek in ons land decennialang in een greep zou houden. De meeste linkse partijen gingen mee in die politieke mode en zichzelf sociaal liberaal of vrijzinnig liberaal noemen. De SP wilde dit niet en bleef doen waar-

voor ze was opgericht: strijden tegen de waan van de dag en hiervoor de alternatieven bieden.

De wereld veranderde voortdurend dus daarom moesten de beginselen van het socialisme niet te star zijn, zo vonden de SP'ers van toen. Reden om te stoppen met het opschrijven van de 'eindtermen', die aangaven hoe een samenleving er in de toekomst precies zou moeten uitzien. Maar een socialistische partij moest wel weten wat voor soort toekomst we voor ons land en voor de wereld wilden. Daarom besloot de partij al in 1991 om politieke waarden te formuleren, over de waardigheid en de gelijkwaardigheid van mensen en de solidariteit tussen mensen: de meetlat voor alle SP'ers in de dagelijkse politiek.

Sociale waarden alleen maken een partij nog niet socialistisch. Daarvoor was ook een sociaal-economische analyse nodig van de kapitalistische samenleving hier en wereldwijd. De SP was de partij die in ons land de term neoliberalisme ging gebruiken. Een verstikkende ideologie die was ontstaan in Amerika en Engeland en die in de jaren negentig ook overwaaide naar Nederland. Een ontwikkeling die Jan Marijnissen in 1996 had beschreven in het boek Tegenstemmen en dat in 1999 leidde tot een dreigend beeld van de neoliberale toekomst: 'Brutopia' genoemd. Precies de toekomst die we ook zouden krijgen.

'De vrijwel volledige vrijheid van kapitalistische ondernemingen leidt ertoe dat wereldwijd miljoenen mensen hun leven in onvrijheid moeten doorbrengen, uitgebuit, onderdrukt, ondervoed, onderontwikkeld. Grote morele vraagstukken omtrent de kwaliteit van het leven, het respect voor dieren () zijn bij de vrije markt in verkeerde handen, omdat de markt geen moraal kent. Hetzelfde geldt voor de () problemen van natuurvernietiging, milieuvervuiling, roofbouw en verspilling van grondstoffen. Al deze zaken vereisen een veel zorgvuldiger afweging dan alleen een eng-economische, waartoe de markt zich beperkt.

Onderdeel van ons socialisme was ook ons activisme, om onze beginselen ook in de praktijk te brengen. Voorbeelden in 1999 waren de acties van de SP tegen de deelname van de NAVO aan de oorlog in Kosovo (Beter dan bommen), de start van de acties tegen de afbraak van de WAO (Handen af van de WAO) en tegen kinderarbeid door IKEA, waarbij de internationale meubelgigant inbond en extern toezicht instelde om voortaan kinderarbeid bij de productie van hun meubelen te voorkomen. In 1999 ging de SP van een naar twee zetels in de Eerste Kamer en behaalde de partij ook een zetel in het Europees parlement.

2000

EEN NIEUWE EEUW

Waarom zouden mensen politici moeten vertrouwen? Niet om de beloften die ze doen, in de verkiezingscampagnes, want die beloften verdwijnen de dag na de verkiezingen al te vaak als sneeuw voor de zon. Verkiezingsprogramma's kunnen zeker helpen om kiezers te informeren over wat partijen zeggen dat ze willen, maar in de compromissen die na de verkiezingen worden gesloten is hiervan vaak maar weinig te herkennen. Je kunt iemand alleen vertrouwen als je weet hoe die denkt. Dat geldt natuurlijk bij uitstek voor een politicus: hoe denkt een volksvertegenwoordiger over de mensen en over de wereld?

Een goede manier om daar achter te komen is kijken naar de beginselen van een partij. Niet naar de beloften die politici doen, maar naar wie of wat ze zijn. Volksvertegenwoordigers kijken op een bepaalde manier naar de wereld en zijn anders actief in de politiek. Als politieke partijen duidelijk zijn over hun beginselen, kunnen de mensen ook veel beter zien hoe de vertegenwoordigers van die partij in de toekomst zullen omgaan met problemen. De SP had het de kiezers daarbij gemakkelijk gemaakt, met Heel de mens. Dit was de meetlat voor alle SP'ers, voor de problemen van nu en in de toekomst.

In 2000 startte een nieuwe eeuw. De eenentwintigste eeuw was de derde eeuw voor het socialisme, dat in de negentiende eeuw was begonnen. In ons land kende het socialisme een bijzondere geschiedenis. In veel landen in Europa ontstonden in die tijd sociaaldemocratische partijen, in ons land in 1894 de SDAP, die in 1946 opging in de PvdA. Daarna kwamen in een aantal landen afsplitsingen, groepen radicalere socialisten die een ander soort van socialisme voorstonden. In Nederland was dit andersom: hier waren al veel langer socialisten actief, met een eigen socialisme, nog voordat de sociaaldemocraten kwamen.

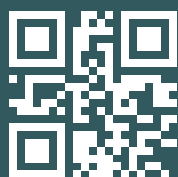
De liberalen wilden de organisatie van het land het liefst zoveel mogelijk overlaten aan de markt, wat goed was voor de rijken. De sociaaldemocraten bestreden aanvankelijk dit marktdenken en zagen in het bestuur een grote rol weggelegd voor de staat. De vroege socialisten in ons land, onder leiding van Domela Nieuwenhuis en andere socialistische voorgangers, hadden niets met de markt. Maar ook weinig met de staat, die immers zoveel armoede en uitbuiting in het land had laten ontstaan. De politiek was te belangrijk om over te laten aan anderen, of aan de markt, of aan de staat. Dat moesten mensen altijd zelf doen.

Van de woningcorporaties tot de pensioenfondsen; van de ziekenfondsen tot de geldkassen voor werklozen, heel veel voorzieningen die we nu hebben zijn ontstaan omdat mensen ooit zelf het initiatief hebben genomen. Onder leiding van de sociaaldemocraten zijn die vervolgens in handen gekomen van de overheid (verstatelijkt) en door het toedoen van de liberalen vervolgens uitverkocht aan bedrijven (vermarkt). Voor de SP is het alternatief voor de markt niet alleen de overheid, maar zijn dat vooral de mensen zelf. De partij wil mensen organiseren en mobiliseren, om samen met elkaar verandering af te dwingen.

Elk activisme begint met onderzoek, zo leren onze beginselen. Weten wat er aan de hand is en ervaren wat er speelt. In 2000 startte het Wetenschappelijk Bureau van de SP een onderzoek naar de politiek van marktwerking: in een serie 'De uitverkoop van', over de vermarkting van de energie, openbaar vervoer, publieke diensten en sociale zekerheid (verschenen in 2001 en 2002). Daarbij werden de beloften van de Paarse kabinetten van PvdA, VVD en D66 vergeleken met de praktijk en bleek dat marktwerking desastreus zou uitpakken voor de publieke zaak. Kritiek van de SP waarvoor anderen niet doof konden blijven.

BESTEL GRATIS RAAM-POSTERS OF STICKERS

Een Supersociaal Nederland komt er alleen met jouw hulp! Help Jimmy en de SP mee tijdens de verkiezingen. Bestel hier jouw gratis raamposter of stickers!

SP.NL/POSTER

WAT JIJ KAN DOEN!

DONEER!

Help de campagne van de SP met een donatie! Omdat wij niet afhankelijk willen zijn van bedrijven, moeten we onze campagne zelf betalen. Wij doen het samen! Duizenden mensen helpen mee, met kleine en grote donaties. Doe mee en doneer aan de SP!

SP.NL/DONEER

VERSTERK ONS ONLINE TEAM DOE MEE MET TEAM JIMMY

Andere partijen hebben financiële geldschietters nodig om hun bereik te vergroten, wij niet! Als we de handen ineen slaan kunnen we meer bereiken, dat geldt ook op social media. Voor de komende Tweede Kamerverkiezingen maken we met elkaar het grootste social mediateam van Nederland.

Ben jij actief op sociale media? En wil je helpen ons verhaal te delen en te verspreiden? Sluit je dan van daag aan via ons WhatsApp-kanaal.

SP.NL/TEAMJIMMY

**Op naar de
gemeenteraad!**
Op 107 plekken
doen we mee met
de verkiezingen!

**Sportdorp
Rotterdam**
Sociale huurders
moeten wijken
voor de rijken

Dolle mina's
Vrouwenstrijd
= klassenstrijd

colofon

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 4 maal per jaar.

Redactie
Miloš Todorović (h), Peter Sas

Vormgeving
Vierra Lanza, Maurits Gemmink

Aan dit nummer werkten mee
Ronald van Raak, Karen Veldkamp
Peter Verschuren, Joshua Versijde

Foto omslag
Joshua Versijde

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar: www.sp.nl/contact
Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen-AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

Het neoliberalisme is terug van nooit weggeweest

Bouwen aan een krachtige beweging voor sociale strijd

4 De actie
Zohran Mamdani

10 Column
Lieke van Rossum

11 Verkiezingen

20 De feestdagen met de fractie

21 Nieuws uit de afdelingen

22 Fijne feestdagen!

41 Linksvoor

42 Van toen tot nu
2001-2002

Hand in hand voor je woning
Sportdorpers eisen zeggenschap

28

SP Jongeren

Grote groei voor
onze SP Jongeren

30

Dé oplossing voor de wooncrisis

Wonen zonder
woonwinstmakers

24

Dolle Mina's zijn terug

Een nieuwe generatie
staat op!

35

Machtige Mythes

Perfect leesvoer
voor de klassenstrijd

foto ANP

ZOHRAN MAMDANI

New York kiest een socialistische burgemeester! Zohran Mamdani is zo links dat zijn eigen Democratische Partij hem als bedreiging ziet. Voor de New Yorkers is hij dat niet. Met heldere punten als huurverlaging, gratis openbaar vervoer en voor iedereen betaalbare boodschappen heeft hij de verkiezingen groots gewonnen. Our time is now!

HET NEOLIBERALISME IS TERUG VAN NOOIT WEGGEWEEST

De bankencrisis, de coronacrisis en de militariseringspolitiek zetten onze samenleving onder druk. Bij iedere crisis worden in korte tijd de brokkenpiloten met miljarden gered, terwijl gewone mensen de rekening betalen. De zittende macht, van het grote geld en de politiek, is beslissend voor de belangen die dan gediend worden. Zij grijpen iedere crisis dankbaar aan om de samenleving verder te kneden naar het neoliberale ideaalbeeld van ieder voor zich en de markt voor ons allen. Scherpe kritiek met een sociaal antwoord en sociale strijd zijn juist nu nodig.

Begin jaren '90 verwoordde de SP voor het eerst haar kritiek op het neoliberalisme. Dit was in een tijd dat publieke voorzieningen zoals zorg, onderwijs, post, energie, openbaar vervoer, woningbouw en werkgelegenheid nog niet (volledig) geprivatiseerd waren. Het neoliberalisme heeft onze samenleving en economie geprivatiseerd, gedereguleerd en gefinancialiseerd. Dit gebeurde onder het mom van 'minder overheid, meer markt'. De afgelopen decennia is dit neoliberale project door liberalen, christendemocraten en sociaaldemocraten doorgevoerd. Juist in tijden van crisis zijn de meest ingrijpende veranderingen doorgevoerd. Hoewel vaak het einde van het neoliberalisme na het overheidsingrijpen bij de bankencrisis en coronacrisis werd gekondigd, bleek dit verre van waar. Sterker nog: het neoliberalisme is terug van nooit weggeweest.

De bankencrisis, coronacrisis en de huidige militariseringspolitiek laten het neoliberalisme in werking zien. Waarbij het helder is dat gewone mensen steeds de prijs betalen via loonmatiging, bezuinigingspolitiek en een 'ieder-voor-zich' politiek.

foto Maurits Gemmink

‘Verzorgingshuizen gingen dicht, 70.000 zorgverleners verloren hun baan en thuiszorg werd van mensen afgepakt’

RED DE BANKEN

In de zomer van 2007 begon de bankencrisis in de Verenigde Staten. Het leek in eerste instantie een financiële crisis van Amerikaanse banken. Waarbij Amerikaanse banken failliet gingen omdat bankiers zichzelf verrijkten doordat zij met het verstrekken van risicovolle hypotheek exorbitante bonussen ontvingen. Aan de ene kant verloren miljoenen Amerikanen hun woning omdat zij de hypotheek niet meer konden betalen. Aan de andere kant werden banken met miljarden overheidssteun gered. Hun faillissement zou te grote gevolgen voor de Amerikaanse economie hebben. Ze waren “too big to fail”.

Ook Nederlandse banken hadden gehandeld in deze risicovolle hypotheek van Amerikaanse banken. Hierdoor kwamen ook Nederlandse banken in de problemen. Fortis, ABN AMRO, SNS en ING werden genationaliseerd, kregen leningen of een kapitaalinjectie om het instorten van de financiële sector te voorkomen. Er werden in korte tijd miljarden vrijgemaakt om deze banken te redden.

Er heerste begrip over de noodzaak van deze miljarden-reddingen. Politici en economen zeiden herhaalden dat het faillissement van systeembanken onze economie en samenleving te veel zou schaden. Kort na het redden van de banken sloeg de crisis over naar de reële economie. Ons land kwam in een recessie terecht. Concreet betekende dit dat de lonen en inkomens van mensen daalden, mensen hun hypotheek niet meer konden betalen en vele mensen verloren hun baan.

De miljarden voor het redden van de banken werden in een weekend uitgegeven. Ineens waren er wel miljarden beschikbaar. Miljarden die beschikbaar werden gesteld door minister van Financiën Wouter Bos. Er werd gesproken over het einde van het neoliberalisme. De overheid pakte de regie en er werd ingegrepen op de vrije markt. Maar wat we zagen was een overheid die in dienst stond van de markt en banken, en niet van mensen. Want de rekening moest vroeg of laat betaald worden.

DE REKENING VAN RUTTE I EN II

Deze rekening zou in het kabinet Rutte I (2010-2012) al op tafel komen. Het kabinet van VVD en CDA, met gedoogsteun van de PVV, verhoogde de AOW-leeftijd, verkocht 70.000 sociale huurwoningen en voerde hogere eigen bijdragen in de zorg in.

Maar de grootste bezuinigingen vonden plaats tijdens het kabinet Rutte II (2012-2017). Dit VVD/PvdA-kabinet vermarkten de volkshuisvesting en voerde een verhuurdersheffing van 2 miljard per jaar in. Een belasting op woningbouwcorporaties die huurders met huurverhogingen betaalden. En er werden ook geen nieuwe woningen voor woningzoekenden gebouwd. ➤

Foto: Maurits Gemmink

'Het marktdenken en de bezuinigingen van voorafgaande kabinetten zorgden voor een groeiende ongelijkheid.'

In de zorg werden miljarden bezuinigd. Verzorgingshuizen gingen dicht, 70.000 zorgverleners verloren hun baan en thuiszorg werd van mensen afgepakt. Ook ons sociale zekerheidsstelsel werd aangevallen. Het leidde tot minder bestaanszekerheid voor mensen en mensen die werk zoeken of inkomensondersteuning nodig hebben worden met wantrouwen benaderd.

Waar bankiers en banken met miljarden gered werden, betaalden gewone mensen de prijs. Tot aan de dag van vandaag ervaren mensen de nadelige gevolgen van het tekort aan betaalbare woningen, een tekort aan zorgverleners en een wantrouwend systeem van sociale zekerheid. Het kabinet Rutte II kan zonder twijfel het grootste afbraakkabinet van de afgelopen decennia genoemd worden. Politici en het grote geld grepen de bankencrisis aan om de samenleving verder te kneden naar het neoliberale ideaalbeeld van ieder voor zich en de markt voor ons allen.

Men stelt tegenwoordig geregeld de vraag hoe het komt dat mensen zoveel wantrouwen richting links hebben. De afbraak van het kabinet Rutte II, met de PvdA, heeft onze samenleving ernstig beschadigd. Het is de voedingsbodem van een diep wantrouwen in de overheid en een grote verdeeldheid in onze samenleving.

DE REKENING VAN DE CORONACRISIS

Dit diepe wantrouwen en de afbraak van onze zorg, volkshuisvesting en sociale zekerheid heeft een cruciale rol gespeeld tijdens de coronacrisis. De coronacrisis was namelijk een grote ongelijkmaker. Het virus trof onze samenleving en mensen hard. Vooral de mensen die ook al de klappen van de eerdere bezuinigingspolitiek hadden opgevangen. Mensen met een laag inkomen hadden een 60% grotere kans om te overlijden aan de gevolgen van het coronavirus. Dat bleek uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Amsterdam Universitair Medisch Centrum (UMC). Het coronacrisis vergrootte en versnelde de al bestaande sociale ongelijkheid. Die was al groot én is de afgelopen veertig jaar al fors toegenomen.

Het CBS en het Amsterdam UMC gaven drie belangrijke oorzaken aan die met elkaar samenhangen. Ten eerste, mensen met lage inkomens hebben vaak onzekere contracten en daardoor een onzeker inkomen. Ze doen vaak werk dat zij niet thuis kunnen doen. Waarbij ze in nauw contact met anderen mensen komen en waar doorbetaling bij ziekte niet aan de orde is. Denk daarbij aan mensen in de schoonmaak, post, bezorging, (thuis)zorg, supermarkten en de horeca. Mensen met cruciale beroepen. Ze hadden meer kans om corona op te lopen op hun werk. Ten tweede hebben mensen met een lager inkomen vaker andere aandoeningen, zoals overgewicht, luchtwegproblemen en diabetes, waardoor ze vaker tot de risicogroep behoren. Ten slotte is hun omgeving vaker ziekmakend, met slechtere woningen, dicht op elkaar.

Het marktdenken en de bezuinigingen van voorgaande kabinetten zorgden voor een groeiende ongelijkheid. Steeds meer werk is onzeker flexwerk of een gedwongen ZZP-constructies. Dit geldt met name voor mensen met een laag inkomen. Door bezuinigingen op de zorg en de invoering van het eigen

foto Joshua Versijde

foto Maurits Gemmink

foto Joshua Versijde

risico, zijn sociaaleconomische gezondheidsverschillen vergoot. Door privatiseringen van woningcorporaties verdween de volkshuisvesting en blijft het onderhoud achter. Daardoor leven huurders in tochtige schimmelwoningen. Terwijl sommigen vanuit eigenbelang preken dat concurrentie en onzekerheid welvaart brengt, zien we dat dit de samenleving uitholt. Maar dat dit het ook nog moeilijker maakte om een pandemie te bestrijden.

De gevolgen van de beslissingen die de politiek toen nam zijn nu zichtbaar. Aan de ene kant zijn er ook toen miljarden euro's uitgetrokken om vooral grote bedrijven te redden. Ruim 90% van onze economie werd genationaliseerd doordat de overheid de loonkosten overnam. Aan de andere kant werden flexwerkers op straat gezet. Kregen huurders de grootste huurstijging in 6 jaar. En onze helden in de frontlinie, de zorgwerkers die kort daarvoor miljardenbezuinigingen om de oren kregen, omvingen nu slechts een eenmalige bonus in plaats van een structurele loonsverhoging.

Het heeft de voedingsbodem voor een diep wantrouwen in de overheid versterkt en de verdeeldheid in onze samenleving vergroot. Politici en het grote geld grepen de coronacrisis aan om de samenleving verder te kneden naar het neoliberale ideaalbeeld van ieder voor zich en de markt voor ons allen.

DE REKENING VAN DE TRUMP-NORM

In iedere oorlog betalen gewone mensen de prijs van wereldleiders die oorlog voeren. Ook nu is dit weer geval. Ondanks dat Europese NAVO-lidstaten gezamenlijk drie keer meer uitgeven aan defensie en drie keer meer capaciteit hebben in landmacht, luchtmacht en scheepvaart, wordt er toch aangestuurd op nog meer wapens. Zo is de omzet van de grootste wapenbedrijven ter wereld in 2024 tot een recordhoogte van 585 miljard euro gestegen. Deze wapenwedloop maakt onze wereld niet veiliger maar onveiliger.

Maar hier is meer aan de hand. Want waar worden al deze miljarden uitgegeven? Een door Trump opgelegde NAVO-norm van 3,5% betekent 17,5 miljarden euro aan extra uitgaven. Uitgaven die grotendeels aan de Amerikaanse wapenindustrie uitgeven worden. Het is de cashmachine die achter de verhoogde NAVO-norm van Trump schuilgaat. Één dag na de opgelegde Trump-norm volgde de oproep van NAVO-secretaris Mark Rutte (u kent hem misschien nog wel) dat alle NAVO-lidstaten hiervoor moeten bezuinigen op zorg, sociale zekerheid en pensioenen.

We zagen de afgelopen maanden bijna dagelijks generaals op tv. Ons land werd het toneel van de NAVO-top. Liberale, christendemocratische en sociaaldemocratische partijen spraken zich uit voor de Trump-norm. Zonder helder te maken waar en bij wie de rekening terecht zou komen.

In de afscheidsspeech van de Amerikaanse oud-president Eisenhower (ook oud-generaal) waarschuwde hij voor een vervlechting van belangen en invloed van het militair-industrieel complex: 'Een netwerk van individuen en organisaties, die betrokken zijn bij de productie van wapens en militaire technologie. Dit netwerk probeert politieke steun te verwerven voor het bestendigen of vermeerderen van militaire uitgaven door de nationale regering.'

De rekening van militarisering komt wederom terecht bij gewone mensen die eerder de prijs van bezuinigingspolitiek hebben betaald. Een volgend kabinet met D66 en CDA dreigt wil opnieuw miljarden bezuinigingen op onze zorg en sociale zekerheid. In de zorg wordt het basispakket uitgekleeft, blijft het eigen risico hoog, wordt de thuiszorg verminderd en wordt er hard bezuinigd op de ouderenzorg. De sociale zekerheid wordt aangevallen door de WW te verkorten, het ontslagrecht af te breken en de arbeidsongeschiktheidsuitkering te korten. Een beschaafde samenleving zorgt goed voor ouderen, zieken en gehandicapten en een sociale samenleving zorgt voor zekerheid voor werknemers en arbeidsongeschikten. Daarentegen grijpen wederom politici en het grote geld de militarisering aan om de samenleving verder te kneden naar het neoliberale ideaalbeeld van ieder voor zich en de markt voor ons allen.

DE NOODZAAK VOOR EEN ALTERNATIEF

Verskillende kabinetten en partijen houden vast aan een politieke visie die de vicieuze cirkel in stand houdt, een neoliberale visie. Waarbij de overheid steeds in dienst staat van de markt en niet van mensen. Het laat zien: het neoliberalisme is terug van nooit weggeweest.

Gelukkig zien wij steeds meer mensen die verlangen naar een samenleving waarin we samenwerken om bestaanszekerheid te garanderen. Dit zien we aan het grote aantal mensen en zwevende kiezers dat op zoek is naar een sociaal antwoord. Een andere politiek heeft de toekomst. Zekerheid zorgt voor stabiliteit, samenwerking is onmisbaar en gelijkheid vermindert woede, spanningen en criminaliteit. Natuurlijk moest dit voor de bankencrisis, coronacrisis en Trump-norm al, maar juist nu miljardenbezuinigingen op de zorg en sociale zekerheid dreigen, is de urgentie groter dan ooit.

We hebben onlangs goede voorbeelden van sociale strijd gezien. Zoals de eerste stakingen van apothekassistenten ooit, het grote onderwijsprotest, de acties van het treinpersoneel, onze vele huurdersbijeenkomsten en de rode lijn demonstraties. Samen met mensen, vakbonden en organisaties kunnen we een krachtige beweging van sociale strijd opbouwen. Een beweging die breekt met het neoliberale ideaalbeeld van ieder voor zich en de markt voor ons allen. En die bouwt aan een samenleving met meer onderlinge solidariteit en meer zeggenschap voor mensen. Zodat de belangen van mensen en niet de markt worden gediend. <

'Men stelt tegenwoordig geregeld de vraag hoe het komt dat mensen zoveel wantrouwen richting links hebben.'

NOODGEVAL

‘Mama, ik hoop dat ik niet oud ga worden.’ Met veel gevoel voor drama kijkt mijn dochter me aan. Ik probeer niet te schrikken van deze onverwachte mededeling onderweg naar de supermarkt, en op geïnteresseerde toon te vragen waarom. ‘De juf zegt dat de wereld steeds slechter gaat worden en er rampen komen door het klimaat. Ik ben er bang voor.’

Aan dit voorval van alweer even geleden dacht ik onwillekeurig terug toen demissionair VVD-minister Ruben Brekelmans aankondigde dat wij allemaal een ‘noodboekje’ thuis krijgen om ons bewust te maken van hoe we moeten reageren in een noodsituatie. Want of het nou over een klimaatramp of oorlogsdreiging gaat, het heersende narratief is dat van fatalisme. Niet ‘wat gaan we eraan doen’ maar ‘de wereld gaat naar de knoppen’ viert hoogtij.

Toen ik – en minister Brekelmans trouwens ook – opgroeide was de sfeer heel anders. Wij gingen het allemaal beter krijgen dan onze ouders, zoals zij het beter hadden gekregen dan hun ouders. Die vlieger gaat niet meer op. Daadkracht, hoop, optimisme en de kracht van het collectief lijken afwezig. Het sluitstuk van een politiek die decennialang individualiseerde, is dat ook de nationale veiligheid een ieder-voor-zich-kwestie is geworden.

Hoe gaan we onze kinderen uitleggen dat de overheid denkt dat wij ons moeten voorbereiden op een noodsituatie, een oorlog? Dit onomwonden ‘bangmakerij’ noemen gaat niet werken, want de dreigende taal is overal. Volgens NAVO-chef Mark Rutte moeten we ons geestelijk voorbereiden op oorlog. Drones boven vliegvelden worden uit de lucht geschoten. Grote

bezuinigingen op zorg worden aangekondigd om een ongefundeerde Trump-norm voor investeringen in de wapenindustrie te behalen.

Begrijp me niet verkeerd: het is ook een feit dat de wereld groeiende spanningen en onveiligheid kent. Maar hoe de politiek daarop reageert, bepaalt of er verdere escalatie plaatsvindt. Het is kiezen tussen olie op het vuur of het hoofd koel houden. Wanneer het tweede gelijk wordt gesteld aan ontkenning of naïviteit, of zelfs vriend-van-de-tegenstander-zijn, dan weet je dat we al erg ver van huis zijn.

Het is hoog tijd voor een ander geluid. Het is tijd voor een overheid die beschikbaar is voor haar inwoners. Die niet het verhaal vertelt van ‘zorg voor jezelf met een noodpakket’, maar die aan het werk gaat en algemene veiligheidsmaatregelen neemt, zoals betere cyberveiligheid, een eigen energievoorziening en noodplannen. Zodat nieuwe generaties de ruimte krijgen om op te groeien met het idee dat zij de wereld beter gaan maken.

Lieke van Rossum Partijvoorzitter

MEER LEZEN?

bestel ‘Een nieuwe wereldorde’ via sp.nl/wereldorde of scan de QR-code

foto Maurits Gemmink

Op 29 oktober waren de Tweede Kamerverkiezingen. We keken die avond allemaal gespannen naar de tv. We wisten dat het moeilijk zou worden ons tussen zoveel partijen in te vechten in de campagne met een nieuwe lijsttrekker, tegelijkertijd merkten we ook dat veel mensen enthousiast waren over de SP. De peilingen lieten een wat wisselend beeld zien. Vijf zetels vast houden zou mooi zijn.

Het werden er drie. Dat we zo zouden verliezen zag niemand aankomen. Wat een teleurstellende uitslag! Er heeft weer een ruk naar rechts plaatsgevonden. En het is zo hard nodig dat er een socialistische volkspartij is die aan de kant van de mensen staat. De uitslag maakt duidelijk dat naast al het goede werk wat we doen, met zoveel vrijwilligers in buurten en wijken, we er onvoldoende in slagen te scoren op die ene dag dat het er zo toe doet. Dat is al langer zo. En dat moet echt veranderen. Zeker in deze tijd van gigantische verschillen tussen arm en rijk en dreigende bezuinigingen op sociale zekerheid. Daarom sprak de Partijraad waar alle afdelingsvoorzitters bij elkaar komen in november over wat er anders moet.

We kwamen tot deze conclusies

1 We moeten de harten van mensen raken. Onze uitgewerkte plannen zijn natuurlijk niet bij iedereen bekend en droge feiten overtuigen mensen niet vaak. We kunnen duizend keer gelijk hebben, maar mensen moeten het voelen, door onze ideeën in hun hart geraakt worden, dan kunnen we vertrouwen winnen. Ook in deze campagne werden we vaak in de verdediging geduwd. Bijvoorbeeld als het ging over de betaalbaarheid van onze plannen. De doorrekeningen van het CPB geven helemaal geen goed beeld van de werkelijkheid, daarom deden we dat niet. Maar het geeft wel het beeld dat je plannen betaalbaar zijn. Dan moeten we dat volgende keer maar gewoon doen.

2 We moeten elke campagne onze drie belangrijkste en herkenbare standpunten veel meer laten zien en herhalen. We gaan echt bij onze basis blijven, zoals de huren omlaag, de inkomens van mensen omhoog, de zorg toegankelijk voor iedereen. Het belang van sociale media is groot, daar gaan we nog meer mee werken.

3 We zijn er voor en door gewone mensen. We zijn een unieke vereniging die veel meer is dan een politieke partij – we komen met mensen in actie voor verbetering in hun buurt, bieden hulp, organiseren festivals, politieke avonden en evenementen. We staan midden in de samenleving maar ons werk wordt niet altijd door alle mensen gezien. We gaan veel meer verschillende mensen bereiken. Vaak wordt ons voorgehouden dat ‘de ouderwetse arbeider niet meer bestaat’. Wat een onzin! Je hoeft geen fabrieksarbeider te zijn om tot de werkende klasse te behoren en baat te hebben bij fatsoenlijk loon, vrije tijd en autonomie in je werk. Aan dat beeld moeten we hard gaan werken.

Eensgezind gaan we aan de slag. Onze Kamerleden Jimmy, Sandra en Sarah hebben er veel zin in om Den Haag onveilig te maken. In maart gaan we straks op meer dan honderd plekken mee doen aan raadsverkiezingen, veel meer dan vorige keer. We zijn trots op onze lijsttrekkers, zij zijn buschauffeurs, de apothekersassistenten, docenten én zetten zich belangeloos in voor een supersociale gemeente. Ondertussen schrijven steeds meer (jonge) mensen zich in bij SP omdat zij een beter Nederland willen. We gaan er vol tegenaan in 2026!

EEN CREATIEVE KRACHT IN HOORN

Cris, vier jaar geleden is de SP in Hoorn nieuw leven ingeblazen en ben jij begonnen als coördinator van de groep. Hoe is het vanaf dat moment gegaan?

‘Het is ons gelukt om de SP in Hoorn op de kaart te zetten, begeleid door kaderleden van SP West-Friesland. Onze werkgroep is inmiddels best wel een stevige groep geworden, nu met elf actieve leden. Belangrijk daarvoor was dat we er vanaf het begin veel structuur in hebben aangebracht, dus vaak samenkomen, samen de straat op en de wijken in gaan, en naar de mensen luisteren. En als we dan op bepaalde problemen stuiten, dan maakten we daar consequent actiepunten van. Dan zeiden we tegen elkaar: ‘Daar speelt iets, we gaan er heen.’ Dus niet alleen maar dingen roepen, maar echt de handen uit de mouwen steken. Zo hebben we een aantal wervende acties weten te organiseren.’

Als SP'er moet je dus goed opletten wat er lokaal speelt.

‘Wij krijgen op allerlei manieren signalen binnen over wat er speelt in Hoorn. Via het lokale nieuws natuurlijk, maar als iets in de krant staat ben je vaak al te laat. Je moet vooral ook op

Cris van Tol (33) is een fenomeen in Hoorn. Bekend als danser, als enthousiast voorvechter van kunst en cultuur, en als gedreven SP'er die met zijn rode SP-jas stevast opvalt bij acties op straat en in de buurten. De afgelopen jaren heeft de SP in Hoorn onder zijn hoede een inspirerende ontwikkeling gemaakt, zodat de werkgroep nu klaar is om bij de verkiezingen van 18 maart 2026 terug in de raad te komen. Het zelfvertrouwen, de energie en de creativiteit spatten er bij Cris van af: ‘Blijkbaar zijn we nu al zo zichtbaar op straat en in de media, dat andere partijen zich zorgen beginnen te maken!’

straat te vinden zijn, in je rode SP-jas, langs de huizen gaan en daar met de mensen in gesprek gaan. Elke mogelijkheid die er was zijn we gaan flyeren in de buurten. En dan hoor je van alles. Zo hoorden we over een woonwijk die gesloopt gaat worden in plaats dat de nodige renovaties plaatsvinden. Dat is enorm zonde, want het gaat om een prachtige volkswijk. Wij zijn dus langsgegaan bij de bewonerscommissie en hebben gevraagd: ‘Hoe kunnen wij als SP jullie helpen?’ Dan merk je dat dat enorm wordt gewaardeerd.’

Welke actie is voor jullie het belangrijkste geweest?

‘We zijn in Hoorn doorgebroken met onze actie voor het woonzorgcomplex Betsy Perk. Dat was helemaal ontmanteld als woonzorgcomplex en was eigenlijk een doodnormale flat geworden, terwijl de mensen daar zijn gaan wonen met de belofte dat er goede zorg zou zijn voor ouderen en dat er allerlei activiteiten georganiseerd zouden worden. Maar daar is de directie plotseling mee gestopt. Wij zijn toen samen met deze bewoners actie gaan voeren, we hebben handtekeningen opgehaald om van Betsy Perk weer een echt woonzorgcomplex te maken, en we hebben samen een petitie aangeboden aan de wethouder. Daar hebben we veel positieve reacties op gekregen in Hoorn. De actie lijkt nu ook succesvol te zijn, omdat de zorg

'We worden vaak op straat aangesproken: 'Hé de SP, ik zag jullie laatst actievoeren. Jullie zijn goed bezig!'

en activiteiten terug lijken te keren. Het mag nog beter, en we houden de vinger aan de pols, maar het gaat de goede kant op. En dat komt echt door onze actie.'

Wat was het effect daarvan voor jullie werkgroep?

'Je ziet nu in Hoorn dat de SP steeds vaker wordt genoemd. Zeker als we in onze SP-jassen rondlopen, worden we vaak op straat aangesproken: 'Hé de SP, ik zag jullie laatst actievoeren voor Betsy Perk, jullie zijn goed bezig!' Opeens gingen er allerlei geruchten dat wij met de raadsverkiezingen van 2026 mee gaan doen, terwijl wij dat helemaal nog niet officieel naar buiten hadden gebracht. We kregen van kennissen in de gemeenteraad te horen: 'De SP gaat meedoen hè!' Blijkbaar waren we toen al zo zichtbaar op straat en in de media, dat andere partijen zich zorgen begonnen te maken! Dan weet je dat je goed bezig bent. Er is hier een lokale partij, Sociaal Hoorn, die heeft echt geprofiteerd van de afwezigheid van de SP in Hoorn bij de vorige raadsverkiezingen. Die partij begint zich nu toch wel zorgen te maken over onze opkomst. Daar moeten wij flink wat stemmen vanaf kunnen snoepen. Ook andere lokale partijen maken zich nu toch wel een beetje zorgen over de terugkeer van de SP in Hoorn.'

Waarom maken specifiek de lokale partijen zich druk om jullie terugkeer?

'De lokale partijen profileren zich als de partijen die lokaal te vinden zijn, die de buurten kennen en voeling hebben met de mensen. Tenminste, dat zeggen ze. Maar de SP heeft dat allebei hè: wij zijn een landelijke partij die tegelijk ook lokaal geworteld is, de buurten in gaat en met de mensen in gesprek gaat. Dat willen we ook echt naar buiten brengen de komende maanden: de SP is landelijk én lokaal. Juist die combinatie is heel sterk, ook omdat we als landelijke partij een veel groter ledenbestand hebben. Als wij op een lokaal onderwerp actievoeren, dan trommelen we zo 30 mensen op. Dat kunnen die lokale partijtjes niet. Die zeggen wel dat ze zich voor een bepaald onderwerp hard maken, maar vervolgens hebben ze te weinig mensen om daar echt actie op te kunnen voeren. Wij kunnen dat wel.'

Jullie zijn ook in het aantal actieve leden gegroeid?

'Zeker, je ziet onze werkgroep groeien, omdat we toch aardig wat succesvolle acties hebben gevoerd, waardoor leden nóg enthousiaster worden. Het ledenaantal op zich is vrij stabiel

gebleven, maar onze leden zijn wel een stuk actiever geworden. We hebben 140 leden in Hoorn en vier jaar geleden begonnen we met een groepje van vijf actieve mensen. Dat is inmiddels uitgroeid naar een actieve kern van elf mensen, met daaromheen nog flink wat actieve leden die op een wat lossere basis meedoen. Dus we gaan geregeld met een club van zo'n 16 mensen de straat op en de buurten in.'

Hoorn is een stadje met veel kunst en cultuur. Speelt dat een rol in jullie campagne?

'Dat speelt zeker een rol. Er zijn inderdaad veel creatievelingen in Hoorn, van schilders tot muzikanten; de stad heeft meerdere landelijke artiesten voortgebracht, zoals Tim Knol, S10 en Antoon. Dat moet je echt koesteren. Hoorn is een broedplaats voor jong talent. Helaas doet het huidige gemeentebestuur daar veel te weinig mee. Wij willen ons daarop profileren en hebben daar ook strategisch over nagedacht bij de samenstelling van onze kandidatenlijst. Onze kandidaten zijn allemaal mensen die erg geïnteresseerd zijn in kunst en cultuur. Ik kom als danser uit de theaterwereld, en de nummer twee op onze lijst, Liesbeth Vooijs, is programmacoördinator bij een lokaal filmhuis. Zij is ook betrokken bij de Cultuurnota van de gemeente. Ik denk dat wij daar echt mee opvallen. Als SP willen we de partij zijn voor de kunstenaars en de cultuur in Hoorn. Een van onze verkiezingspunten is dat er een groter poppodium in Hoorn moet komen. Nu is zo'n podium er niet en voor een stad als Hoorn met 70.000 inwoners is dat een groot gemis. Ook voeren wij actie voor het lokale Museum van de Twintigste Eeuw, dat financieel kopje onder dreigt te gaan. Dat heeft te maken met de kromme subsidieverdeling in Hoorn: dit museum krijgt zeer beperkt subsidie, terwijl andere musea in de buurt juist overlopen van de subsidie. Dat is hartstikke zonde, want het is een heel mooi museum. Het is zelfs het museum met de meeste bezoekers in Hoorn.'

Speelt de wooncrisis ook een rol in jullie campagne?

'De wooncrisis leeft enorm in Hoorn. De wachtlijsten zijn al snel 10 jaar voor een sociale huurwoning, als het niet langer is. Dat komt omdat Hoorn een heel mooie en populaire stad is om in te wonen. Ook omdat we een half uurtje vanaf Amsterdam zitten. Veel mensen van buiten die dicht bij Amsterdam willen wonen, komen naar Hoorn toe, waar gewone Hoornaars de dupe van zijn. Zij kunnen geen betaalbare woning meer vinden. Daarom gaan wij in onze campagne inzetten op het aanpakken van de enorme leegstand in Hoorn. Er staan ontzettend veel gebouwen al jarenlang leeg, en dat is niet uit te leggen als je bedenkt dat er een wooncrisis is. Nu wordt er door het gemeentebestuur veel gesproken over het bouwen van nieuwe woningen buiten de gemeentegrenzen, maar dan denk ik: joh, kijk eerst even wat er allemaal leegstaat hier! Daarbij verzetten we ons ook tegen alle onnodige sloop die er plaatsvindt. Waarom zou je een hele woonwijk gaan slopen terwijl er te weinig woningen zijn? Dat is totaal onlogisch.' <

Lijsttrekker SP Hoorn:

Cris van Tol

'Ik kom uit de theaterwereld, waar ik jarenlang als danser actief ben geweest. In het dagelijks leven haal ik opdrachten binnen voor een ICT-bedrijf. En ik ben een SP'er in hart en nieren, ook al hou ik niet zo van rauwe tomaten. Maar ik kan wel genieten van een lekkere tomatensoep!'

Ik ben ooit de lokale politiek ingegaan omdat ik zie dat mensen uit de werkende klasse zich heel machteloos voelen in deze wereld vol ongelijkheid en oorlogszuchtige wereldleiders. Deze mensen weer hoop geven, dat is wat ik op lokaal niveau hoop te bereiken. Kunst en cultuur zijn daarbij ontzettend belangrijk voor mij, want dat is wat het leven mooi maakt en waar iedereen samenkomt, ongeacht je portemonnee en afkomst. De SP had ooit vier zetels in Hoorn. Dat is nu misschien nog te hoog gegrepen, maar twee zetels moeten we zeker kunnen halen; daar gaan we echt op inzetten. En als alles meezit, dan worden het misschien wel drie zetels!'

Van een stad voor de elite naar een stad voor de gewone Utrechter

Jaswinder Singh (46) en Justin Klein Tank (23) staan op respectievelijk plek één en twee van de Utrechtse kandidatenlijst. De afgelopen jaren hebben zij aan de wieg gestaan van de groei die SP Utrecht heeft doorgemaakt, met name onder jongeren. Daardoor is de afdeling nu klaar om mee te doen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026. 'Ik heb goede hoop dat we terug in de Utrechtse raad komen: minimaal één zetel moet lukken, maar wij gaan voor drie', aldus Jaswinder. De Tribune sprak met hen over de stappen die gezet zijn om SP Utrecht op de kaart te zetten.

Julie hebben als afdeling een lange weg afgelegd. Hoe is dat in grote lijnen gegaan?

Jaswinder: 'We zijn in 2022 begonnen vanuit een situatie van nul zetels in de raad en met een afdeling die eigenlijk opnieuw opgebouwd moest worden. En dat opbouwen hebben we steeds heel consequent gedaan. Dus minimaal elke maand een keer bij elkaar komen met de actieve leden, en steeds weer nieuwe acties organiseren. Zo hebben we langzaam maar zeker de weg naar boven weten te vinden. Heel belangrijk daarbij was dat we consequent nieuwe leden hebben gebeld. In het begin hebben we zeker zo'n 30 nieuwe leden gebeld en daarvan zijn toen zo'n acht mensen actief geworden. Binnenkort hebben we weer een nieuwe leden-bijeenkomst, waarvoor zo'n 20 mensen zich aangemeld hebben. Als er daarvan zo'n acht mensen als actieve leden blijven hangen, dan beginnen we nu een flinke groep te krijgen, die bestaat uit een mooie mix van de oudere garde en nieuwe jonge leden.'

Justin: 'Ik merk dat er met de nieuwe leden ook een nieuwe energie is gekomen in de afdeling, een strijd bare energie van eigen initiatief en aanpakken. Hierbij heeft het, denk ik, zeer geholpen dat we de nieuwe leden bij de afdeling hebben betrokken vlak nadat ze lid zijn geworden. Want mensen worden niet zomaar lid, dat doen ze vanuit een bepaalde gedrevenheid. En als je ze dan meteen uitnodigt voor een kennismaking, dan hou je die gedrevenheid vast.'

Wat voor soort acties hebben jullie toen georganiseerd?

Jaswinder: 'In het begin waren dat wat kleinere acties, die soms succesvol waren en soms niet. Tijdens de energiecrisis hebben we actie gevoerd samen met studenten die toen niet in aanmerking kwamen voor de energietoeslag. Samen met hen hebben we een petitie overhandigd aan de wethouder. Zo lieten we zien dat wij als SP nog steeds actief waren in Utrecht en dat we iets konden betekenen. Gaandeweg kregen we steeds meer nieuwe actieve leden, en toen zijn we gaan nadenken over grotere acties. Toevallig kwam toen het gezondheidscentrum in de wijk Kanaleneiland op ons pad; dat dreigde te verdwijnen, tot grote onvrede van de bewoners. Wij hebben ons daar met volle energie op gestort, en met veel succes. Die actie was heel belangrijk voor ons, die heeft ons als SP Utrecht echt weer op de kaart gezet.'

Wat voor soort actie was dat?

Jaswinder: 'Daar zijn we in november 2024 mee begonnen. Zodra we hoorden dat het gezondheidscentrum dicht zou gaan, zijn we bij de mensen in Kanaleneiland langs de deuren gegaan om te vragen wat zij ervan vonden. Toen merkten we wel dat er ontzettend veel onvrede over was. Vervolgens zijn we een petitie begonnen voor behoud van het gezondheidscentrum. Die is toen maar liefst 4.000 keer ondertekend, wat echt een enorm aantal is voor een wijk met zo'n 17.000 inwoners.'

Hoe is het jullie gelukt om zoveel handtekeningen op te halen?

Jaswinder: 'De petitie was deels online, maar kon ook op papier getekend worden. Opvallend was dat we veruit de meeste handtekeningen – zo'n 3.000 – op papier hebben opgehaald, dus op straat en door bij mensen langs te gaan. Online heeft de petitie 'slechts' zo'n 1.000 handtekeningen opgeleverd. Het loont dus om met zo'n actie de straat op en de wijk in te gaan. Dat zegt natuurlijk ook iets over hoe dit leeft onder de inwoners. Dat

bleek ook wel uit het feit dat we met zo'n 100 bewoners de petitie hebben aangeboden op het stadhuis. Al die bewoners hadden protestborden meegenomen met de tekst: 'Zonder zorg geen sterke wijk!' Dat was heel indrukwekkend.

En, niet onbelangrijk: de actie was succesvol! In juni van dit jaar kregen we de toezegging van de wethouder dat het gezondheidscentrum kon blijven in Kanaleneiland. Ruim zeven maanden actievoeren heeft dus uiteindelijk een prachtig resultaat opgeleverd, voor de bewoners, maar ook voor ons. Deze overwinning gaf veel vertrouwen aan de afdeling. We hebben toen ook aardig wat media-aandacht gekregen. De mensen in Utrecht hebben zo kunnen zien: 'Hé, de SP is er nog steeds en staat klaar voor de gewone mensen!' Nu beginnen we te merken dat de SP echt weer gaat leven in Utrecht.'

Waar merk je dat uit, die nieuwe aandacht voor de SP?

Jaswinder: 'Bijvoorbeeld uit het feit dat we regelmatig worden uitgenodigd door bewonersorganisaties, recent nog voor een wijk-dialoog in Overvecht. Daar waren alleen raadsleden voor uitgenodigd – wij dus niet, omdat we nu nog geen fractie hebben. Maar de mensen in Overvecht zeiden: 'De SP moet er ook bij zijn!', wat natuurlijk heel leuk was. Ongetwijfeld kwam dat omdat we ook in Overvecht een succesvolle actie hebben gevoerd. Daar wilde de gemeente een buurttuin opofferen voor nieuwbouw, tegen de wens van de bewoners. Ook daar hebben we samen met de bewoners actie tegen gevoerd, met als resultaat dat de buurttuin behouden blijft.'

Met jullie steun voor studenten hebben jullie je specifiek op jongeren gericht. Was dat een bewuste keuze?

Justin: 'Zeker weten. Utrecht is een jongerenstad, daarom vonden wij het belangrijk om meer jongeren aan te spreken. Ook omdat de SP best wel het imago heeft van een wat oudere partij. Daarom heb ik mij de afgelopen jaren vooral – maar niet uitsluitend – met jongerenthema's beziggehouden. Inmiddels hebben we al flink wat acties voor en met jongeren gedaan, om te beginnen die actie voor de energietoeslag voor studenten.'

Op welke punten gaan jullie campagnevoeren richting de raadsverkiezingen?

Jaswinder: 'We willen van een stad voor de elite naar een stad voor alle Utrechters. Utrecht is niet meer te betalen voor gewone mensen. Een eengezinswoning kopen is veel te duur en betaalbare huurwoningen zijn er

veel en veel te weinig. Daarom is het nu nodig 80 procent van alle nieuwbouw uit sociale huur moet bestaan. Nu is dat nog maar 31 procent.

En dat heeft veel te maken met de politieke keuzes die er door de gemeente gemaakt worden. Dit jaar zijn er in Utrecht bijna 1.000 huurwoningen opgeleverd, maar daar zit nauwelijks sociale huur tussen. Bovendien zijn de weinige sociale huurwoningen die gebouwd worden kleine kippenhokken, waar geen ruimte is voor mensen met kinderen. Zo worden mensen dus de stad uitgejaagd. Daar gaan wij echt campagne op voeren, op het betaalbaar houden van de stad.

En jullie overige campagnepunten?

Jaswinder: 'Veiligheid en bereikbaarheid in de stad zijn ook thema's die erg leven en waar wij duidelijke standpunten over hebben. Heel belangrijk is ook het herstel van vertrouwen in de politiek, dus echt luisteren naar de mensen. Dat is op een flink aantal onderwerpen helemaal misgegaan, zoals bij de omgevingsvisie voor Overvecht, de herinrichting van de Maliebaan en van de binnenstad, en de invoering van het betaald parkeren. Daarbij zijn steeds weer de wensen van de bewoners genegeerd.'

Justin: 'En dat is extra cru, omdat de gemeente best wel veel tijd en geld spendeert aan allerlei participatietrajecten. Maar die trajecten worden dan niet zo ingericht dat de bewoners ook echt wat te zeggen hebben. Schijn-participatie dus.'

Jaswinder: 'Zo is er een plan om in Overvecht 5.000 woningen te bouwen, maar ook dat zijn alleen maar woningen voor mensen met een dikke portemonnee. Toen de bewoners daarop reageerden en hun wensen aangaven, zei de wethouder doodleuk: 'Tja, je kunt het met elkaar oneens zijn...' En zo worden de wensen van de bewoners nonchalant van tafel geveegd. Daar is veel ontevredenheid over en daar kunnen wij de SP tegenover zetten als de partij die wél luistert naar de mensen.'

LIJSTTREKKER SP UTRECHT: JASWINDER SINGH

'Ik werk als wijkadviseur bij een woningcorporatie. Inmiddels ben ik vier jaar voorzitter van de afdeling Utrecht. Als lijsttrekker strijd ik samen met de afdeling voor een eerlijke en betaalbare stad, waar iedereen kan wonen en waarin iedereen gehoord wordt.'

Als 13-jarige jongen ben ik met mijn ouders vanuit India naar Nederland gekomen. Als Sikh heb ik in 2002 heel bewust voor de SP gekozen, omdat in mijn geloof het hard werken en eerlijk verdienen, het zorgen voor onze medemens en het opkomen voor de zwakkeren centraal staat. Dat alles herkende ik in de SP. De socialistische waarden van menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit sluiten heel goed aan bij mijn religie.'

'De mensen in Overvecht zeiden: 'De SP moet er ook bij zijn!'

SPORTDORPERS EISEN ZEGGENSCHAP OVER HUN WJK

SP-WOONCAMPAGNE IN ROTTERDAM

Dit jaar werd de SP-campagne 'Wonen zonder winst' gelanceerd, met drie eisen: (1) één miljoen betaalbare huurwoningen erbij, (2) huurbevriezing en (3) meer zeggenschap voor huurders. In het Rotterdamse Sportdorp wordt goed duidelijk hoe belangrijk zeggenschap over je woonomgeving is. De inzet van bewoners en SP'ers komt nu tot een hoogtepunt in de strijd die zij samen voeren tegen de geplande sloop van hun geliefde volkswijk vlakbij het Feyenoordstadion. We spraken erover met geboren en getogen Sportdorper Amanda twee Rotterdamse SP'ers, Emin en Thomas.

Amanda, om met jou te beginnen, wat is er precies aan de hand in Sportdorp?

Amanda: 'Wij kregen anderhalf jaar terug plotsklaps van Woonbron te horen dat Sportdorp deels gesloopt gaat worden, en dat er een grote flat voor in de plaats komt. Ik woon hier al 40 jaar, ik ben hier geboren en getogen, en ik vind het écht afschuwelijk! Ik krijg er gewoon hartkloppingen van, echt waar. Iedereen hier denkt er hetzelfde over, niemand wil dit. Iedereen kent hier iedereen, iedereen kookt voor elkaar, iedereen let op elkaar. Zo iets ga je nooit meer ergens vinden, zo knus als dat wij het hier hebben. En dan komt er een flat voor in de plaats, voor 55-plus en verder met dure appartementen. Ik heb in principe wel recht op terugkeer, maar dat ga ik niet doen, *no way*. Ik heb nu een huisje met een voortuintje en een achtertuin. Dat is ideaal, want ik heb een kindje van zes. Ik ga mijn tuintje echt niet opgeven, ik heb geen zin in een flat. T'ja, hoe dat dan verder moet, dat durf ik nog niet te zeggen. Ik zit gewoon met heel veel onzekerheid.'

delijk gemaakt dat slopen bezopen is en dat we deze gang van zaken niet democratisch vinden.'

Niet democratisch?

Thomas: 'Nee, van zeggenschap voor de bewoners van Sportdorp is geen sprake, ook al zegt Woonbron van wel. De plannen gaan steeds een stapje verder, terwijl de bewoners keer op keer aangeven dat ze dit niet willen. Wij hebben eerder al een petitie gehouden in de wijk en daaruit bleek dat maar liefst 88 procent van de bewoners tegen de sloop is! Maar in de 'klankbordgroep' die de verhuurder samen heeft gesteld, zitten helemaal geen mensen wiens woning op de sloopleijst staat. De mening van de huurders over sloop wordt zo genegeerd.'

Er wordt niet alleen een wijk gesloopt, er wordt ook sociale samenhang gesloopt...

Thomas: 'Sportdorp is eigenlijk een klein dorpje in een grote stad. 90 procent van de mensen die hier wonen, is hier geboren en wil hier ook oud worden. Maar de nieuwe bewoners die ervoor in de plaats zullen komen, hebben hier natuurlijk niet hun wortels. Daarmee verliest dit unieke stukje Rotterdam z'n sociale binding, terwijl dat juist zo belangrijk is voor de leefbaarheid van een buurt. Bestuurders hebben constant de mond vol van 'sociale cohesie', maar houden bij hun sloop- en nieuwbouwplannen daar totaal geen rekening mee. De SP vindt het heel belangrijk dat mensen kunnen samenleven in hun buurt'

Emin: 'De armen moeten eruit en de rijken moeten erin. Dat is waar het beleid van de gemeente Rotterdam op neer komt'

Hoe zijn jullie toen in contact gekomen met de Rotterdamse SP?

Amanda: 'We kregen ineens een folder van de SP in de bus en daarin werden wij als bewoners opgeroepen om ons te verzamelen bij een supermarktje in de buurt. Daar vertelden ze ons dat ze ons wilden gaan ondersteunen, om samen aan Woonbron te laten weten dat we dit niet pikken. Nou, ik ben hartstikke blij met ze en dat ze ons helpen! Het zijn gewoon hartstikke vriendelijke gasten, beter kan je het niet treffen. Zij hebben ons weer hoop gegeven, dat we dit misschien kunnen winnen. Of dat kan, dat weet ik natuurlijk niet. Maar nooit geschoten is altijd mis, hè!'

Ik begrijp dat jullie net terugkomen van een gezamenlijke actie?

Amanda: 'Dat klopt, dat was een stilte-protest, om even te laten zien dat we het nog steeds niet pikken. Zo makkelijk komen ze niet van ons af!' Emin: 'Woonbron ging in overleg met een klankbordgroep van bewoners. Maar andere, meer kritische bewoners waren daarbij niet welkom. Daarom hebben wij vanavond samen met een groepje bewoners dui-

Je zou toch denken dat Rotterdam inmiddels geleerd heeft van het drama rond de Tweebosbuurt vier jaar geleden?

Thomas: 'Ja, dat zou je denken. Daar kwam toen zelfs de VN aan te pas, die oordeelde dat de sloop van de wijk in strijd was met de mensenrechten. De gemeente heeft daar toen wel van geleerd, hoor. Zo zijn er statuten aangenomen die projectontwikkelaars verplichten om wijken te ontwikkelen in samenwerking met de bewoners. Ook Woonbron heeft deze officiële verplichting voor inspraak van de bewoners. Maar dat nemen ze totaal niet serieus.'

Hoe kan het dat verhuurders in de praktijk toch onder die inspraak uit komen? ?

Thomas: 'Je ziet vaak dat ze een vragenlijst in de brievenbus duwen bij mensen, met vragen over de tevredenheid van de huurders en de staat van de woningen. Vervolgens zeggen ze: 'Wij hebben aan onze democratische inspanningsverplichting voldaan. Uit ons onderzoek blijkt namelijk dat de mensen ontevreden zijn met de staat van de woningen. En dus moet er gesloopt worden.' Maar vaak is er al heel lang geen serieus onderhoud aan de woningen verricht. Dat is hier ook het geval, al 20 tot 30 jaar niet. Dus natuurlijk zijn mensen ontevreden! Sommige mensen hebben voor tienduizenden euro's zelf reparaties laten doen aan hun huurhuis, terwijl dat eigenlijk de taak van de verhuurder is. En daarna willen ze dan slopen, hartstikke onrechtvaardig.'

Emin: 'Daarbij heeft Woonbron de bewoners niet eens gevraagd: 'Vinden jullie het goed dat een deel van jullie wijk gesloopt wordt en dat er een flat voor in de plaats komt?' Van echte inspraak is dus geen sprake. Wij vinden: bij sloop moet er gewoon een veto zijn voor de bewoners. Daar gaan we ook op inzetten bij de komende gemeenteraadsverkiezingen, dat er zeggenschap moet komen voor bewoners bij sloop en renovatie.'

Emin Başoğlu

Amanda Segboer

Thomas Verhoeven

Sportdorp laat nog maar eens zien hoe nodig de woonplannen van de SP zijn?

Emin: 'Zeker weten. Een van de eisen van ons Woonplan is dat woningcorporaties moeten veranderen in huurdersverenigingen waarin huurders de baas zijn. Als de huurders in Sportdorp de baas zouden zijn, dan zouden deze sloopplannen binnen een seconde van tafel gaan. Je ziet echt dat de wooncorporatie op enorme afstand van de mensen staat. Ook letterlijk, want Woonbron heeft bijvoorbeeld geen contactpersoon bij wie de bewoners terecht kunnen. Ze hebben ook geen kantoor in de buurt, je moet echt kilometers rijden om bij hun kantoor te komen. Ze staan letterlijk op afstand. De bewoners worden heel hooghartig behandeld. Als de bewoners hun onvrede aangeven en zeggen dat ze geen sloop willen, dan zegt de woordvoerder van Woonbron steeds: 'Ik ben hier om te luisteren, ik hoor het aan, ik neem jullie geluiden mee.' Vervolgens doen ze er helemaal niks mee. dat is precies de reden dat dit soort verhuurorganisaties gedemocratiseerd moet worden.'

'Ik hoorde net nog een bewoner zeggen: Dan moeten we de boel maar gaan bezetten bij Woonbron.'

Kortom, tijd dat er meer macht komt voor de mensen die de woningen huren?

Emin: Zeker. Bewoners vragen zich terecht af: 'Van wie is de stad?' Van de bewoners of van de winstgerichte woningcorporaties en projectontwikkelaars? Want we zien in Rotterdam dat ontwikkelaars vrij spel krijgen van de gemeente om te bouwen waar ze maar willen, en dat ze daarbij alleen maar voor de rijkere mensen bouwen. Als bijvoorbeeld Sportdorp daarvoor moet wijken, dan gaat de gemeente daarmee akkoord. Maar dat pikken wij niet meer.

De SP geeft gehoor aan de bewoners en strijdt samen met hen tegen dit asociale woonbeleid gebaseerd op winst. Daarom is het SP Woonplan ook zo populair in Rotterdam. Een flink aantal mensen hebben zich vanwege ons Woonplan bij de SP aangesloten. Sommigen van hen zijn ook actief geworden in onze afdeling. Toen wij begin dit jaar met ons Woonplan de straat op gingen om steun te vergaren, hebben wij op één dag bijna 200 handteke-

ningen opgehaald. Dat zegt wel iets over hoe het thema zeggenschap – of beter gezegd: het gebrek daaraan – leeft onder Rotterdammers. Daarom nemen de bewoners van Sportdorp nu het heft in eigen handen. Ik hoorde net nog een bewoner zeggen: *Dan moeten we de boel maar gaan bezetten bij Woonbron.*

Amanda: 'En we zijn hier in Sportdorp allemaal zo gek dat we het nog echt zouden doen ook! <

Fijne feestdagen met de fractie

Jimmy Dijk

Wat moet er in 2026 echt opgelost worden?

De bezuinigingen in de zorg en op de sociale zekerheid moeten van tafel. Zodat zorgverleners hun werk goed kunnen doen, en mensen de zorg en sociale zekerheid krijgen die zij nodig hebben.

Wat zijn je goede voornemens?

Ik heb net een nieuw nichtje gekregen. Naast de neefjes en nichtjes die ik al had, wil ik mijn nieuwe nichtje veel zien.

Waar ga je veel te veel van eten tijdens de feestdagen?

Oliebollen en chocoladekransjes.

Welke film of welk boek ga je de komende weken sowieso kijken?

De documentaire 'Hart van De Halm' over de sluiting van de kartonfabriek waar ik gewerkt heb. Het beschrijft hoe dit werk de levens van de werknemers heeft gevormd – niet alleen als individu, maar ook als onderdeel van een hechte gemeenschap. En het boek 'De ondergang' van Eduard Louis.

Sandra Beckerman

Wat moet er in 2026 echt opgelost worden?

"They got money for wars but can't feed the poor" rapte Tupac al. Keihard bezuinigen op wat van waarde is voor onze samenleving om geld vrij te maken voor oorlog mag in 2025 blijven.

Wat zijn je goede voornemens?

Succes bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Waar ga je veel te veel van eten tijdens de feestdagen?

Mijn moeders kerstcake.

Welke film of welk boek ga je de komende weken sowieso kijken?

Geen idee nog. Eerst nog knallen in debatten de komende weken, daarna even rust.

Sarah Dobbe

Welk probleem moet er in 2026 echt opgelost worden?

Waardering voor zorgverleners. Elke dag zetten zij zich keihard in om hun werk goed te doen. Maar wat merken zij? In plaats van waardering worden ze echt alleen maar tegengewerkt. Nóg meer ondoordachte bezuinigingen, geen enkele inzet om nieuwe mensen te werven voor de zorg, en geld voor een fatsoenlijke beloning is er niet. Hoe anders is dat voor de Navo en defensie, daar vliegen de miljarden en wervingscampagnes ons om de oren terwijl niet eens duidelijk is waarvoor. Voor 2026 moeten we dit keren, en moet er respect en waardering voor zorgverleners komen!

Wat zijn je goede voornemens?

Ik zou willen dat aan het einde van 2026 mensen zeggen, ja, we hebben het verschil gemaakt in de levens van mensen. En ik wil ook veel leuke dingen doen met mijn man en kinderen!

Waar ga je veel te veel van eten tijdens de feestdagen?

Wij houden heel erg van koken en nog veel meer van eten. Het is altijd leuk om te bedenken wat je als vegetariër als mooi kerstdiner kunt maken, daar ga ik vervolgens teveel van eten, maar ik moet dus nog wel verzinnen wat het dit jaar wordt haha.

Welke film of welk boek ga je de komende weken sowieso kijken?

Het is heel leuk om met de kinderen tijdens de kerstdagen echte kerstfilms te kijken, en ja, dat zijn alle Home Alone films, maar ook Harry Potter en zelfs de Gremlins. Elk jaar weer, maar het blijft leuk toch!

NOG MEER AFDELINGEN DOEN MEE MET RAADSVERKIEZINGEN!

De SP gaat bij de komende gemeenteraadsverkiezingen in maart op veel meer plekken meedoen dan bij de vorige raadsverkiezingen. In 2022 deden we in 83 gemeenten mee, dat worden er straks 107. Daar mogen alle SP'ers heel erg trots op zijn! Jimmy Dijk: 'We hebben ons eigen kader op- en uitgebouwd in buurten en wijken. Ik ben hoopvol dat we straks op meer plekken zetels gaan winnen als mensen in meer gemeenten op de SP kunnen gaan stemmen.'

SP ROTTERDAM BIJ HART VAN NEDERLAND

Elders in deze Tribune kun je er meer over lezen: hoe SP Rotterdam zij aan zij staat met de bewoners van Sportdorp. Deze unieke volksbuurt bij het Feyenoordstadion wordt met sloop bedreigd en daar verzetten de bewoners zich tegen, gesteund door Rotterdamse SP'ers. Maandag 27 oktober presenteerden zij samen een petitie aan de woningcorporatie. Daarin spreekt maar liefst 88 procent van de bewoners zich uit tegen sloop! Het SBS6-programma *Hart van Nederland* wijdde er een reportage aan:

KINDERLINTJES IN OSS

Woensdag 19 november heeft de burgemeester van Oss lintjes uitgereikt aan 20 kinderen. Op initiatief van de Osse SP krijgen in deze gemeente ook kinderen die iets bijzonders of moois hebben gedaan voor de samenleving een lintje. Een inspirerend idee, oorspronkelijk bedacht door Lilian Marijnissen, en leuk om voor te stellen als de gemeente in jouw afdeling nog geen kinderlintjes uitreikt!

STRJDBARE ACTIE TEGEN SLOOP IN OSS

De grote opkomst bij een solidariteitsbijeenkomst toonde de enorme betrokkenheid van bewoners in de Roofvogelwijk en Berghem. De sloopplannen van BrabantWonen en Mooiland daar kunnen rekenen op stevige weerstand. De huurders maakten duidelijk dat ze 'blijven zitten en blijven strijden' voor hún paleisjes. Kamerlid Sandra Beckerman kwam de huurders steunen: 'Het zijn altijd de volkswijken die de dupe zijn. Waarom worden er geen sociale woningen in de villawijken gebouwd?' Samen met SP-raadslid Leroy Vossenbergh stak Sandra twee rookfakkels af onder het motto: laat onze wijk niet in rook opgaan!

GEEN GASWINNING ONDER WADDENZEE, MAAR STRJD GAAT DOOR!

Vrijdag 28 november maakte minister Hermans bekend dat gaswinning onder de Waddenzee definitief niet doorgaat. 'Fantastisch nieuws', reageerde SP-Kamerlid Sandra Beckerman: 'Actievoeren loont. Maar het is ook pijnlijk. Minister Hermans geeft namelijk olie- en gaswinningsbedrijven nog steeds vergunningen voor gaswinning op land. Waarom kunnen we het wel voor de Waddenzee stoppen en niet op land?' Beckerman wil nu doorpakken: 'Er wordt nog wel gas gewonnen uit kleinere velden in Groningen. Voor deze kleinere winningslocaties eist de SP nu ook een verbod op nieuwe vergunningen.'

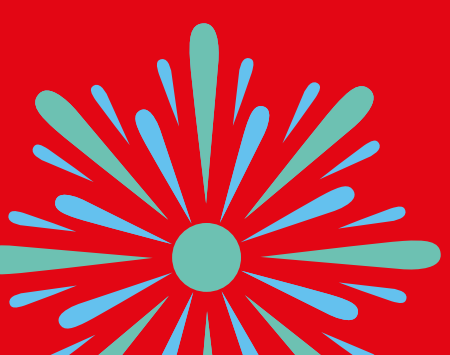
STOP AANVAL OP ARBEIDSRECHTEN BIJ ALBERT HEIJN!

FNV voerde 13 november actie bij het hoofdkantoor van Ahold Delhaize in Zaandam. Aanleiding was het ontslag van FNV-kaderlid en uitzendkracht Pawel Rudzki, nadat hij zich sterk had gemaakt voor de arbeidsrechten van zijn collega's bij Albert Heijn. SP-bestuurslid Bastiaan Meijer sprak tijdens de actie namens de SP: 'We hebben hier te maken met een bedrijf dat miljarden en miljarden winst maakt, maar ondertussen draait op jeugdlonen, op flexibele contracten, op uitzendcontracten.' FNV en SP blijven druk zetten op Albert Heijn om het onterechte ontslag van Pawel Rudzki ongedaan te maken.

SP

2021

EEN HEEL GEGLUKKIG
EN SUPERSOCIAAL

DE DOLLE

MINA'S

ZIJN TERUG!

**'Wij zijn niet
bereid om
compromissen
te sluiten op
wat wij geloven'**

**SP-Kamerlid Sarah Dobbe
sprak in Den Bosch
met Bossche Mina's
Lotte Berk, Kate van Zeijl
en Albertine Kruijs.**

Het is een van de snelst groeiende actiegroepen in ons land. Een beweging ontstaan als reactie op de toenemende druk op vrouwen-rechten en verder aangewakkerd door talloze gevallen van vrouwen-haat en femicide, met de gruwelijke moord op de 17-jarige Lisa als dieptepunt. Een nieuwe generatie vrouwen en mannen staat op: de Dolle Mina's zijn terug!

Sarah Dobbe: Waarom hebben jullie de Dolle Mina's helpen oprichten in Den Bosch?

Albertine: Nederland is erg aan het verrechtsen. Dat zie je onder andere terug in d e opgelaaide discussie over het recht op abortus. Je ziet nu ook de 'tradwife'-beweging, waarbij vrouwen zich weer heel afhankelijk opstellen van de man. Ik ben zelf geboren in een klein dorp en werd heel behoudend opgevoed. Ik was eigenlijk blij dat we dit waren ontstegen met z'n allen. Maar nu gaan we weer terug naar de jaren '50.

Kate: Het is na de moord op Lisa in augustus dat deze beweging echt hard gegroeid is. Naast Dolle Mina ben ik ook bestuurslid bij het COC hier in Noordoost-Brabant en focus ik mij op de transgendergemeenschap. De intimidatie en haat heb ik zelf ook ervaren op straat. Toen ik zag dat de Dolle Mina's weer actief gingen worden, wist ik dat ik mij hierbij aan moest sluiten.

Lotte: Ik was op zoek naar een groep mensen om samenhorigheid te voelen en samen actie te voeren. Ik wilde graag bijdragen, in plaats van alleen maar naar nieuwsberichten kijken en daar gefrustreerd door raken.

Sarah Dobbe: Met hoeveel Bossche Mina's zijn jullie nu?

Lotte: In januari van dit jaar zijn de Dolle Mina's in Amsterdam opnieuw opgericht en niet veel later ook hier in Den Bosch. We hebben nu ongeveer negentig leden. Dat aantal is in een heel korte tijd hard gegroeid. >

Kate van Zeijl

De Dolle Mina's zijn zo geweldig omdat ze focussen op ludieke acties. Een voorbeeld daarvan is de actie die we hebben gevoerd over de feiten en fabels over femicide. Na de moord op Lisa werden er door het hele land heen 's nachts fietstochten georganiseerd door donkere en onveilige gebieden van steden.

Toen merkten we dat er heel veel racistische opmerkingen werden gemaakt door omstanders. Toen hebben we een actie bedacht. We hebben hele grote borden gemaakt met feiten en fabels over femicide. Een quiz waarmee we op de markt stonden en mensen uitnodigden voor een gesprek. Dat was een hele prettige manier om echt goede en diepgaande gesprekken te voeren.

Sarah Dobbe: Naar aanleiding van jullie acties met fietstochten langs onveilige plekken hebben wij een voorstel ingediend en aangenomen gekregen in de Tweede Kamer waarmee elke gemeente een plan moet maken om de onveilige plekken samen met vrouwen en meisjes aan te pakken. Dus jullie beweging heeft ook resultaten, nu al!

De Dolle Mina's zijn hartstikke zichtbaar, door het hele land. Is dat ook de sleutel van jullie succes?

Albertine: De Dolle Mina's voeren ludieke acties, een beetje met een knipoog. Dat spreekt mij en heel veel anderen heel erg aan. Ik wil niet alleen maar boos zijn, maar ik wil ook dingen veranderen en mensen aanspreken. Het is niet alleen maar een vuist, maar ook een uitgestoken hand.

Kate: Ik denk dat de rechtse politiek best wel goed georganiseerd is en heel veel linkse politiek is dat niet. Heel veel mensen willen wel graag iets doen, maar weten niet hoe. Daarom hebben zijn de Dolle Mina's opgericht. Wij zijn niet bereid om compromissen te sluiten op wat wij geloven. Wij staan hier voor alle vrouwen, ook voor non-binaire mensen. En wij gaan het gesprek aan met mannen en sluiten daarin niemand buiten.

Sarah Dobbe: De werkende klasse heeft het moeilijk en dan wordt er al snel gekeken naar zondebokken. Bijvoorbeeld ook door mannen die zich benadeeld voelen. Hoe zien jullie dat?

Albertine: Mensen hebben heel erg moeite om hun basisbehoeften te vervullen. Er is een woningnood. Er is veel inflatie, dus mensen hebben ook veel meer moeite om rond te komen. Dan zoeken mensen een zondebok.

Dan is het heel makkelijk om terug te denken en te zeggen dat vroeger alles beter was en iemand anders de schuld te geven van de wooncrisis en alle andere problemen. Ik denk dat mensen vaak vergeten dat heel veel geweld tegen vrouwen thuis plaatsvindt. Maar mensen zijn gewoon heel snel in het wijzen en zeggen: oh, het zijn alle buitenlanders, die zijn het probleem.

Sarah Dobbe: Aankomende maandag (red: 24 november) is het Equal Pay Day. Dat betekent dat de rest van het jaar vrouwen eigenlijk gratis werken, omdat ze nog steeds voor hetzelfde werk minder betaald krijgen dan mannen. Houden jullie je hier ook mee bezig?

Lotte Berk

VROUWENSTRJD = KLASSENSTRJD: EQUAL PAY DAY

Op maandag 24 november werd de grens gemarkeerd waarop vrouwen de rest van het jaar hun werk 'gratis' doen. Niet echt gratis natuurlijk, want vrouwen krijgen gewoon betaald. Maar vrouwen verdienen nog steeds 10,5% minder dan mannen voor hetzelfde werk. Vrouwen moeten daardoor 38 dagen langer werken dan mannen voor een gelijke beloning.

De SP komt op voor gelijk loon voor gelijk werk. Bijvoorbeeld door loontransparantie, waardoor je weet wat andere (mannen) verdienen. Strengere regels voor gelijke beloning. Maar ook gratis kinderopvang, waardoor ouders makkelijker kunnen werken naast het ouderschap.

DOLLE

Albertine Kruijs

Lotte: Op dollemina.org kan je je aanmelden als vrijwilliger. Dan word je automatisch doorgestuurd naar de lokale groep in jouw buurt en dan kun je meedoen met lokale acties. Het is hartstikke leuk! En het is bovendien ook heel fijn om in een groep te zitten met gelijkgestemden. We zijn politiek onafhankelijk, maar proberen wel verandering teweeg te brengen.

Kate: En kijk natuurlijk ook op de social media van de Dolle Mina's. Al onze acties staan op Instagram en dan kun je eerst een keer komen kijken en je bijvoorbeeld aansluiten bij een gezamenlijke fietstocht langs onveilige plekken in de stad. <

WAT STAAT ER IN HET MINAFEST?

In het Dolle Minafest 2025 staan de vier pijlers van de Dolle Mina's beschreven onder de noemer: 'Vrouwen willen vóóruit, niet terug!'

- **Veiligheid:** Dit gaat over veilige gezondheidszorg voor iedereen, gendergerelateerd geweld en (menstruatie)armoede.
- **Zelfbeschikking:** Baas in eigen buik blijven! Op het gebied van abortus, anticonceptie, informatierecht en lichamelijke integriteit.
- **Gelijkwaardigheid:** Dit gaat over gelijke beloningen, toegankelijkheid en genderrollen.
- **Beeldvorming, toen en nu:** Bijvoorbeeld de verstikkende schoonheidsidealen, onderbelichte verhalen uit de geschiedenis en inclusieve lesstof.

MINA

Lotte: Ja! En zeker ook bij de landelijke Dolle Mina's. Zij hebben een Minafest geschreven. Dat is een manifest met daarin vier onderwerpen waar we ons op richten. En de loonkloof hoort daar ook bij!

Sarah Dobbe: Wat kunnen wij de komende tijd van de Dolle Mina's in Den Bosch verwachten?

Lotte: Veiligheid op straat is heel belangrijk en door de moord op Lisa is daar ook heel erg focus op gekomen.

Maar we moeten niet vergeten dat intieme terreur bestrijden ook echt heel belangrijk is. Een groot deel van het geweld vindt achter de voordeur plaats. Ik hoop dat we meer opvangplekken voor vrouwen kunnen regelen. In Nederland zouden er 1800 opvangplekken moeten zijn, maar er zijn er maar 1000. Ook in Den Bosch is er nog veel te doen.

Sarah Dobbe: En als mensen zich nou enorm geïnspireerd voelen door wat jullie allemaal doen en door dit gesprek, hoe kunnen zij zich dan aansluiten bij de Dolle Mina's?

Sarah Dobbe

'Het is niet alleen maar een vuist, maar ook een uitgestoken hand'

INTERVIEW MET JEREMIE VAN ZEIST, VOORZITTER SP JONGEREN

‘WIJ BRENGEN JONGEREN IN BEWEGING VOOR EEN BETERE WERELD’

‘We groeien hard. We hebben nu 900 leden, een ruime verdubbeling in een jaar tijd!’ Enthousiasme volop bij Jeremie van Zeist (23) uit Apeldoorn, sinds twee jaar voorzitter van de SP Jongeren. Hoe verklaart hij die veelbelovende ontwikkeling?

‘We zien dat steeds meer jongeren op zoek zijn naar een verhaal dat hout snijdt, naar een hoopvol verhaal. Wij bieden dat doordat we de vinger op zere plek leggen. We voeren actie tegen de leegstand terwijl jongeren geen huis kunnen krijgen, we verzetten ons tegen de militarisering, de absurde gedachte dat we vijf procent van alles wat we verdienen aan defensie moeten uitgeven en we knokken tegen de verrechtsing van de samenleving. Want daar komen alle problemen samen: de mensen die het geld en de macht hebben en daar niets van willen afstaan, waardoor onze welvaart steeds ongelijker verdeeld wordt. Heel rechts houdt dat in stand.’

Toch is rechtse politiek ook onder jongeren populair: Forum en PVV scoren er goed bij de verkiezingen. Heb je daar een verklaring voor?

'Ik doe een poging. In een systeem als het onze heb je als gewone man of vrouw geen macht of zeggenschap. Niet op je werk, niet op school. Dat zorgt voor een gevoel van onzekerheid en voor concurrentie met andere machtelozen. Dan zijn er mensen die niet de machtsverhoudingen ter discussie stellen, maar je een misplaatst gevoel van macht aanpraten door zondebokken te benoemen die nog minder te vertellen hebben. Omlaag schoppen geeft een gevoel van macht. Een aantal jongeren is daar vatbaar voor.'

Wat hebben jullie jongeren te bieden?

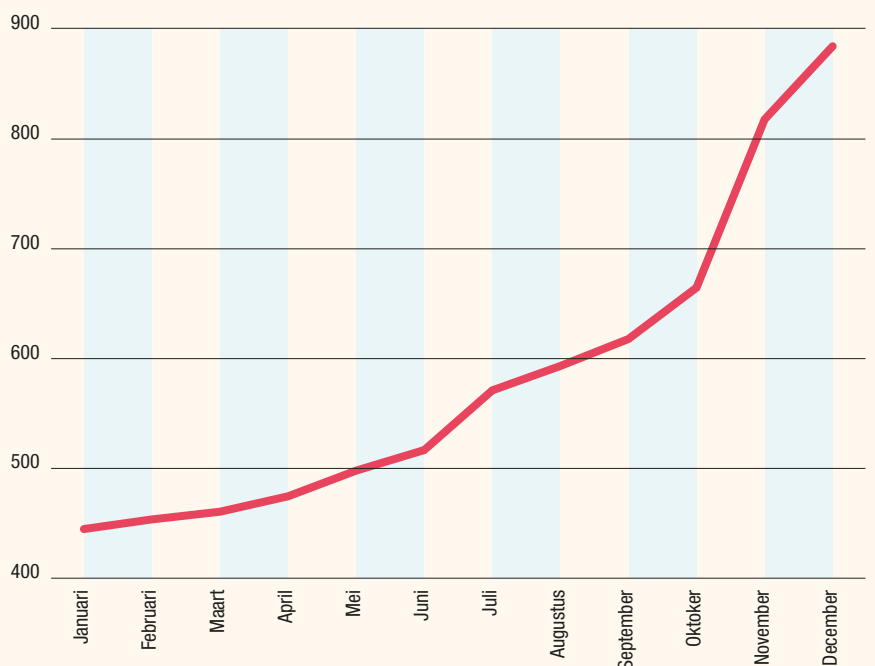
'We werken in groepen die we steeds verder uitbouwen en die zowel saamhorigheid bieden als het besef dat je strijdt voor een betere wereld. En het is leuk: het is de tijd waarin je vrienden maakt voor je verdere leven, dat moet een mooie tijd zijn. Daar zorgen we ook voor: samen een biertje drinken, leuke acties opzetten.'

Noem eens wat van die acties...

'In de aanloop naar de Kamerverkiezingen hebben we een tour door het hele land gehouden met veel opvallende kleine prikacties. We zijn bezig met de campagne *Claim je huis*, waarin we ons richten op leegstaande panden om die weer te laten bewonen. Met een grote groep jongeren en Kamerlid Sandra Beckerman trokken we bijvoorbeeld naar de eigenaar van een pand in Den Haag dat al 34 jaar leeg staat, nota bene vlakbij de daklozenopvang. Helaas wilde hij ons niet te woord staan. Maar we hebben ook successen geboekt en voor elkaar gekregen dat leegstaande panden in Den Bosch en Groningen wel weer bewoond worden.

Rond de militarisering werken we nog aan een spetterende actie. Een voorproefje daarop is de hippe DJ-mix van uitspraken van Jimmy Dijk over de militarisering die we gemaakt hebben en die heel veel bekeken is. Sociale media zijn sowieso heel belangrijk om jongeren aan te spreken. Daar bepaal je voor een flink deel de uitstraling van de club. Je moet hip en cool ogen en tegelijkertijd goed je inhoudelijke punten neerzetten en hoop bieden.' ➤

Ledengroei van SP Jongeren in 2025

Jeremie van Zeist:
‘Onze ambitie is
dat we over een
paar jaar de grootste
jongerenbeweging
van Nederland zijn.’

foto Maurits Gemmink

‘KLASSENPOLITIEK MET SUPER FRISSE UITSTRALING’

**ISA WARNERS IS 18 JAAR, WOONT IN ROTTERDAM,
DOET EEN MBO-4 OPLEIDING TOT STEWARDESS EN IS
SINDS OKTOBER SP-LID.**

‘Ik ben bij de SP Jongeren actief geworden omdat ik een passie heb voor politiek, vooral voor het thema klassenongelijkheid. In mijn jeugd heb ik die ongelijkheid heel bewust meegemaakt, omdat mijn vader in de ziektewet terechtkwam. Dan beseft je opeens het belang van een sociale verzorgingsstaat en dat rijke mensen daar best wat meer belasting voor mogen betalen. Die strijd herkende ik ook bij de SP. Wat mij vooral in de SP Jongeren aantrok was de super frisse uitstraling en hun vernieuwende ideeën over klassenpolitiek en actievoeren. Daarnaast vind ik als SP-jongere ook de strijd tegen leegstand heel belangrijk, want met de huidige wooncrisis is het onbegrijpelijk dat er zoveel panden leegstaan. Super tof aan de SP Jongeren vind ik ook de gezelligheid en de onderlinge solidariteit.’

Het hart van de SP zijn de afdelingen, maken die ook de verjongingsslag?

'De verjonging van de partij is op dit moment een van de belangrijkste opdrachten die de SP heeft. Dat moeten alle afdelingen zich aantrekken. Om jongeren aan je te binden als afdeling moet je ze inpalmen: zorgen dat je een uitstraling hebt die cool overkomt, die het gevoel geeft van hier wil ik bij horen. En als de jongeren er zijn, bied ze dan een hartelijk welkom. Zorg dat ze leuke dingen kunnen doen, waar ze energie van krijgen. En sta toe dat ze eens een keer op hun bek gaan, laat ze leren.'

Wat was voor jou zelf de reden om lid van de SP te worden, en wat doe je naast het voorzitterschap van de SP Jongeren?

'Ik ben lid geworden in 2018, de aanleiding was het plan van premier Rutte om de dividendbelasting af te schaffen. Nog meer geld naar de mensen die al heel veel hebben, terwijl mijn ouders amper rond kunnen komen. Dat botste helemaal met mijn gevoel voor rechtvaardigheid en het was de SP die daar het hardste tegen protesteerde. Toen ben ik lid geworden. En ik werk in de zorg met jongeren en kinderen in dagbehandeling

die extra ondersteuning nodig hebben en ik studeer Pedagogiek aan de Hogeschool Utrecht.'

Wat gaan we de komende tijd merken van de SP-Jongeren?

'Veel. We gaan zorgen dat de vele jongeren die zich de afgelopen maanden gemeld hebben zich thuis voelen in de partij, we bouwen de campagne *Claim je huis* verder uit en we gaan aan de slag met de strijd tegen militarisering. Onze ambitie is dat we over een paar jaar de grootste jongerenbeweging van Nederland zijn en ik zeg met nadruk 'beweging' en niet 'organisatie'. In de jongerenorganisaties van de andere partijen draait het vooral om het met elkaar in debat gaan, om het oprichten van clubjes en commissies. Bij ons houden jongeren zich bezig met wat echt speelt in de samenleving, organiseren ze zich en dwingen ze veranderingen af. Daarom zijn wij een beweging. Wij brengen jongeren daadwerkelijk in beweging voor een betere wereld.'

'KRITISCH TEGEN OORLOGSTAAL'

VINCENT BLEUZÉ IS 25 JAAR, WOONT IN TILBURG, VOLGT EEN UNIVERSITAIRE OPLEIDING TOT FILOSOFIEDOCENT EN IS SP-LID SINDS AUGUSTUS.

'In mijn studie leer je kritisch kijken naar politieke systemen en ik wilde geen zolderkamerfilosoof zijn die alleen maar moeilijke stukken schrijft. Ik zocht aansluiting bij mensen die er net zo over denken als ik en die actief bezig zijn. Dat de keuze op de SP viel, komt door het kritische tegengeluid van de partij over de gang van zaken bij de NAVO. Ik wil de dreiging die er is niet miskennen, maar ik vind het heel verontrustend hoe we meegaan in de oorlogstaal van het militair-industrieel complex dat z'n winsten wil vergroten. En de SP voldoet helemaal aan mijn verwachtingen. Ik ontmoet er de mensen naar wie ik op zoek was, heb campagne gevoerd, ben 's nachts mee geweest posters plakken, en het naborrelen na het flyeren was ook erg leuk.'

'BIJ DIE CLUB WIL IK HOREN'

MIDAS ZUIDDAM IS 18 JAAR, WOONT IN OSS, WERKT ALS WAARNEMEND LEIDINGGEVENDE IN EEN RESTAURANT EN IS SP-LID SINDS JANUARI.

'Ik was voorzitter van de Jongerenraad in Oss en ben bij veel partijen op de koffie geweest die me allemaal wel op de verkiezingslijst wilden hebben. Met Leroy Vossenbergh van de SP ging het anders. Met hem hebben we actie gevoerd voor de terugkeer van de kermisfeesten en voor een schaatsbaan in Oss. Ik vind dat hij fantastisch werk doet en dacht: 'Bij die club wil ik horen!' Ik heb het er heel druk mee, door de verkiezingscampagnes en doordat ik inmiddels ook burgerraadslid ben, maar het bevalt uitstekend. Heel mooi is dat ik eerder de enige jongere op de ledenvergadering was en er onlangs vijf andere jongeren bijkwamen met heel verschillende achtergronden. En het is ook gewoon gezellig bij de SP.'

DÉ OPLOSSING VOOR DE WOONCRISIS:

De grootste crisis van de afgelopen jaren is de woningnood. De huurprijzen zijn torenhoog, er zijn niet genoeg woningen, jonge mensen stellen hun toekomst uit en blijven bij hun ouders wonen, onderhoud aan woningen laat te wensen over... En hebben we al gezegd dat de prijzen niet te doen zijn?

Een huurbevriezing hebben we in 2021 al eens voor elkaar gekregen. En als één van de eerste politieke partijen heeft de SP een uitgebreid plan geschreven om de wooncrisis aan te pakken. Onderbouwd, uitgewerkt en aangevuld met nieuwe ideeën om sloop van huurwoningen te voorkomen. We bespreken de drie eisen, zodat jij op die verjaardag, op straat of bij de koffieautomaat op je werk weet hoe het zit!

Eis #1 EÉN MILJOEN WONINGEN ERB!

Iedereen kent wel het argument dat er meer gebouwd moet worden, maar er zijn nog meer manieren om snel meer huizen beschikbaar te maken voor woningzoekenden. En laten we het aan de markt en woonwinstmakers over om te bouwen of lossen we het anders op?

1 MILJOEN EXTRA BETAALBARE WONINGEN

• Nieuwbouw extra	500.000 - 600.000
• Opkoop dure huur	75.000 - 100.000
• Aanpak leegstand	150.000 - 200.000
• Zorgbuurthuizen/ouderenwoningen	75.000 - 100.000
• Andere manieren (splitsen, optoppen, aanpak vakantieverblijf)	70.000 - 150.000

Totaal 1 miljoen

Iedereen heeft recht op een goed en betaalbaar huis. Daarom investeren we in een miljoen extra betaalbare duurzame huurwoningen voor lage en middeninkomens. In plaats van dure koop- en huurwoningen kiezen we voor de bouw van woningen met een huurprijs tot €800. Hoe?

BOUWEN, BOUWEN, BOUWEN? GROND, GROND, GROND!

Gemiddeld 60 procent van de huizenprijs wordt nu bepaald door de grondprijs. Private winst op grond zorgt voor stagnatie van de bouw, tekorten bij gemeenten en te dure woningen. We moeten de macht van grondeigenaren hard aanpakken. Daarom pakken we speculatie aan, romen overwinsten af, zorgen voor grond in publiek bezit en onteigenen indien noodzakelijk om tot de bouw van betaalbare woningen te komen. Door deze woonwinstmakers aan te pakken gaan de prijzen voor grond omlaag, wordt bouwen goedkoper en kan er sneller en meer gebouwd worden.

STOP DE SLOOP!

De afgelopen 10 jaar hebben corporaties veel woningen gesloopt, verkocht of overgeheveld naar de vrije sector. Daardoor is het totaal aantal sociale woningen in deze jaren afgenomen met 90.000. In de huidige plannen van minister Mona Keijzer slopen corporaties tot 2035 nog eens 93.009 sociale huurwoningen.

Naast dat sloop van buurten en woningen ook gemeenschappen kapotmaakt, blijkt sloop vaak ook helemaal niet nodig. In het boek *Beter dan Sloop* laat Fred Feddes met harde cijfers zien dat renovatie goedkoper is dan sloop. Hij berekent dat de bouwkosten bij renovatie 10 tot 30% lager zijn dan bij sloop-nieuwbouw. Professor André Thomsen komt met vergelijkbare cijfers in zijn pleidooi tegen sloop. Hij stelt als vuistregel dat je door renovatie met 70% van de nieuwbouwkosten je woning weer helemaal als nieuw kunt krijgen. En bovendien kost renovatie nog niet de helft van de tijd die nieuwbouw vergt.

Het is niet voor niets dat de SP op talrijke plekken en al tientallen jaren samen met bewoners actievoert tegen sloop van woningen. En vaak mét succes!

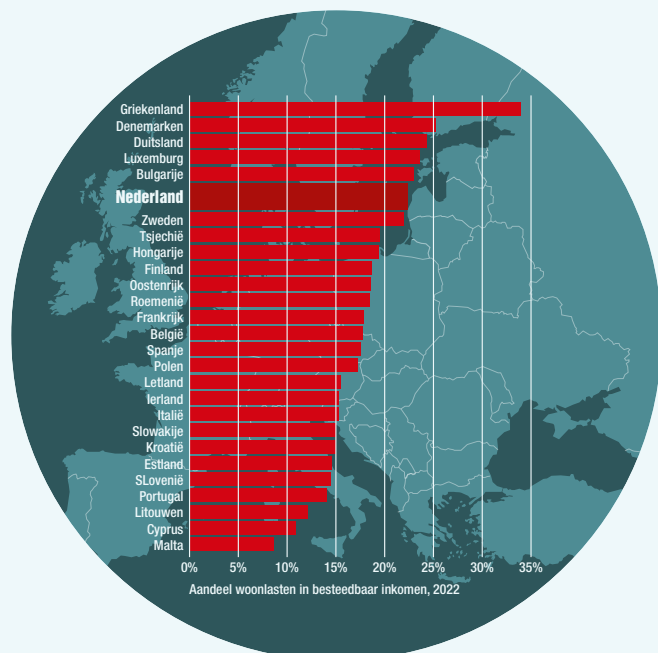
KOOP WONINGEN OP

Sociale huurwoningen zijn het afgelopen decennium bewust in de uitverkoop gedaan. Minister Stef Blok verkocht sociale huurwoningen voor dumprijzen aan beleggers met de belofte dat die er goed aan zouden kunnen verdienen. Huurders zijn hiervan de dupe. Ze betalen meer, voor niet zelden een minder goed onderhouden woning. Met een opkoopfonds zorgen we dat deze woningen weer verhuurd worden zonder winstoogmerk.

WONINGEN VOOR JONGEREN EN VOOR OUDEREN

64.000 woningen in Nederland staan langer dan een jaar leeg. Bovendien is er veel leegstand in kantoren en andere gebouwen, in totaal 16 miljoen vierkante meter in 226.000 panden. Door het omzetten van woningen kunnen we relatief snel meer woningen regelen voor jongeren en starters.

Het SP-plan voor zorgbuurthuizen, met kleinschalige zorgvoorzieningen waar ouderen samen kunnen wonen en zorg kunnen krijgen als ze dat nodig hebben, kunnen we ook de wooncrisis aanpakken

Eis #2 HUURBEVRIEZING

De woonlasten in Nederland behoren tot de hoogste in Europa. Huurders zijn relatief duurder uit dan kopers. De totale woonlasten als percentage van het besteedbaar inkomen komen voor huurders in 2021 uit op gemiddeld 36,3 procent. Voor jongeren zijn de woonlasten gemiddeld het hoogst. Jongeren tussen de 18 en 25 jaar gaven in 2021 53,3 procent van hun inkomen uit aan wonen. En de afgelopen jaren kregen huurders recordhuurverhoging op recordhuurverhoging voor de kiezen.

DE REKENING LEGGEN WE NIET BIJ WONINGCORPORATIES

Het bevroren van de huur van corporatiewoningen kost ca. 950 miljoen euro. Met afschaffing van de winstbelasting en de ATAD, een belasting voor belastingontwijkende multinationals, kunnen we de huurbevrozing dekken en houden corporaties volgend jaar evenveel over. ➤

HÉT KAN: IN 2021 KREGEN WE HET VOOR ELKAAR

Na strijd van huurders en de SP kreeg de SP het voor elkaar om de huren in de sociale sector in 2021 voor één jaar te bevriezen. 0% huurverhoging is meer dan genoeg! De kosten voor basisbehoeften stegen namelijk keihard. Bovendien wil de SP sowieso dat de huurprijzen op termijn zelfs omlaag gaan. De minister ging niet zomaar overstag, er gingen acties van huurders én een motie van afkeuring in de Eerste Kamer aan vooraf.

Voor iedereen die een huurbevriezing niet realistisch vindt, laat 2021 zien dat het kan en hoe het kan: huurders die samen in actie komen!

Eis #3

ALLE HUURWONINGEN ONDERGEBRACHT BIJ VERENIGINGEN

Bewoners en toekomstige bewoners moeten meer zeggenschap krijgen over hun huis en buurt. We leven te veel langs elkaar heen. Zeggenschap over je eigen huis en buurt brengt mensen samen. We maken van corporaties weer verenigingen op een schaal die past bij de huurders.

SAMEN BESLISSEN OVER ÓNZE HUIZEN

Eén op de vier huishoudens in een private of corporatiehuurwoningen last van schimmel en vochtproblemen. In totaal heeft meer dan een miljoen woningen in Nederland last van dergelijke klachten.

Huurders moeten weer zeggenschap krijgen over het onderhoud van hun woningen. Maar ook over de verkoop van hun woning. De komende tien jaar verkopen corporaties nog 50.092 sociale huurwoningen en 5.504 middenhuurwoningen. In plaats van woningen te verkopen zouden er juist woningen teruggekocht moeten worden.

HOE WE ONZE EISEN BETALEN

Om onze woonplannen te betalen richten we een Nationaal Woonfonds op. Naast het geld dat al beschikbaar is voor wonen, investeren we daar direct €30 miljard extra in. Dat doen we door de staatsschuld met 2,7 procent te verhogen naar 44,9 procent. Momenteel heeft ons land de laagste staatsschuld in 50 jaar, terwijl veel mensen nu

geen betaalbare woningen kunnen vinden. Het is een investering in mens en samenleving om hier nu geld voor beschikbaar te stellen, zodat mensen wel een betaalbare woning kunnen vinden.

STOP DE VILLASUBSIDIE

De wooncrisis is een crisis van ongelijkheid. Neoliberale kabinetten stimuleren al jaren het bezitten van een eigen woning met soepele leen-normen en de hypotheekrenteaftrek. Zo gaat er dit jaar ca. €11 miljard naar hypotheekrenteaftrek. DNB waarschuwt dat dit de prijzen opdrijft en de ongelijkheid tussen kopers en huurders vergroot. De rijken krijgen verreweg de meeste van deze subsidies. Terwijl huurders huurverhoging op huurverhoging krijgen, krijgen juist rijke kopers een cadeau.

Voor de komende vier jaar garandeert de SP deze regeling voor woningen tot €600.000, maar boven dit bedrag bouwen we de hypotheekrenteaftrek versneld af. Zo komt er jaarlijks 5 tot 6 miljard euro vrij. Dat geld investeren we in betaalbare huurwoningen, wooncoöperaties en

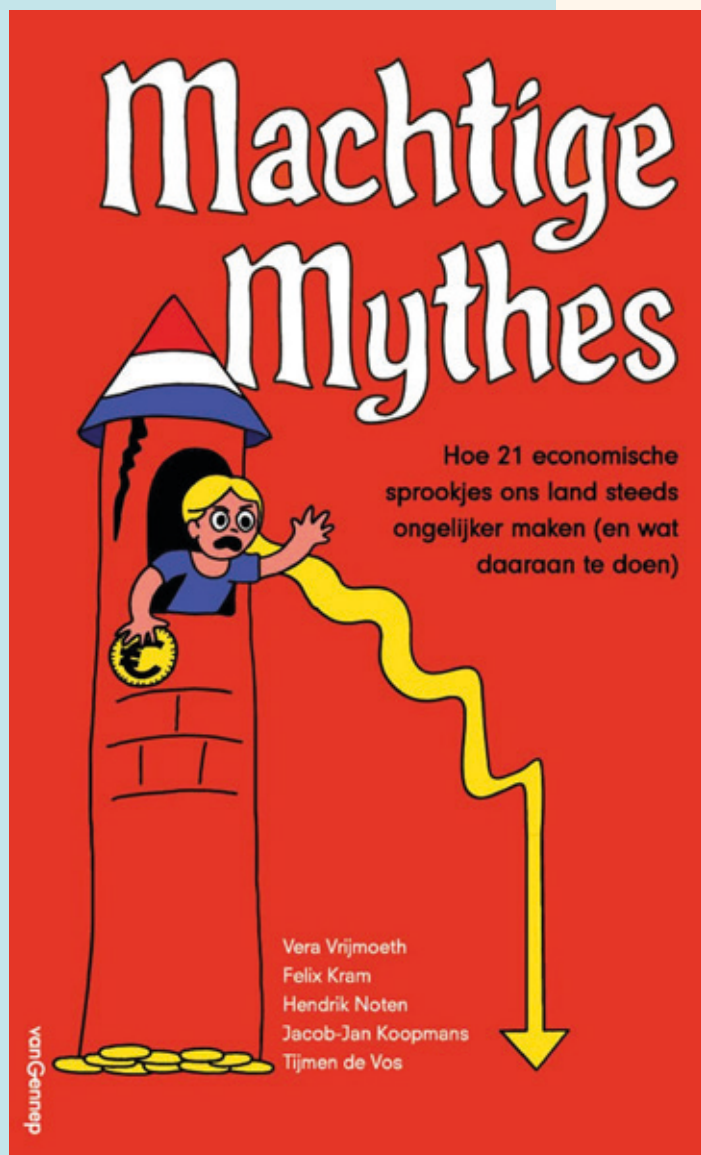
huisvesting voor starters. Zodat iedereen weer een kans krijgt op een goede en betaalbare woning. Op termijn moeten we de prijsopdrijvende hypotheekrenteaftrek helemaal afbouwen. Dit gaat stapsgewijs zodat mensen niet de knel komen. De opbrengsten hiervan steken we bovendien in het verlagen van de inkomstenbelasting.

DÉ OPLOSSING: PAK DE MACHT VAN WOONWINSTMAKERS AAN!

Als we de wooncrisis echt willen oplossen, zullen we de oorzaak moeten aanpakken: de macht van de markt. Vanaf de jaren '80 heeft de overheid wonen gefinancieeliseerd en hebben financiële markten, financiële instellingen en financiële elites steeds meer macht. Hierdoor stegen de prijzen van woningen en grond snel.

De subsidies die het kabinet geeft om de wooncrisis aan te pakken belanden nu in de zakken van grondbezitters en de villabezitters. Dit lost niet alleen de wooncrisis niet op, het vergroot ook nog eens de ongelijkheid in Nederland. <

De SP zet de komende jaren alles op alles om de wooncrisis op te lossen door de woonwinstmakers aan te pakken en samen met huurders op te komen voor een huurbevriezing, beter onderhoud en meer zeggenschap. De gewonnen strijd van de SP samen met huurders voor huurbevriezing in 2021 laat zien dat verandering niet alleen nodig is, maar ook mogelijk is!

IS HET VASTE CONTRACT 'TE VAST'?

Werkgevers roepen al heel lang dat het vaste contract 'te vast' is. Al die 'luxe' werknemersrechten zijn maar lastig voor ondernemers. Zij moeten door globalisering immers concurreren met bedrijven in lagelonenlanden zoals China en India, waar werknemersrechten niet zoveel voorstellen.

In 1994 pleitte toenmalig werkgeversvoorman Rinnooy Kan dan ook voor meer 'Darwin in de arbeidsmarkt': werkenden moesten maar wennen aan de 'survival of the fittest' die globalisering met zich mee zou brengen. Als 'BV Nederland' niet voor flexibelere contracten zou kiezen, zo waarschuwde Rinnooy Kan, dan zouden we de internationale concurrentie verliezen, ten koste van de werkgelegenheid en welvaart in ons land. De oproep van Rinnooy Kan was dan ook niet aan dovemansoren gericht: de Paarse kabinetten van PvdA, VVD en D66 maakten flink vaart met de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Met ingrijpende gevolgen, aldus de FNV-onderzoekers:

'Het aandeel vaste contracten onder alle werkenden heeft sinds 2003 een duikvlucht genomen van 73 procent naar nog slechts 56 procent in 2022. Hadden we er ook wat aan? Nee. Inmiddels moeten we concluderen

PERFECT LEESVOER VOOR DE KLASSENSTRJD

Machtige mythes:

Hoe 21 economische sprookjes ons land steeds ongelijker maken (en wat daaraan te doen)

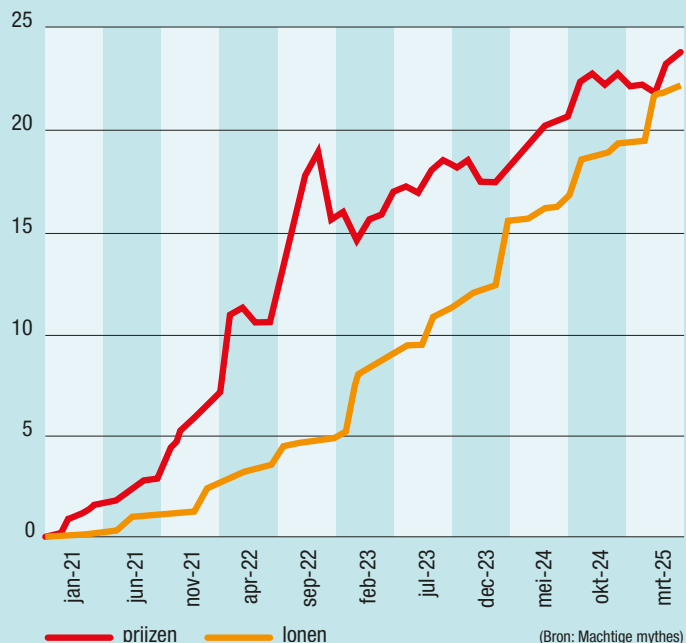
In dit handzame boekje ontrafelen vijf FNV-onderzoekers de economische mythes die ons land gevangen houden in neoliberal beleid: mythes over hoe hard we werken, over stijgende prijzen, over ongelijkheid, over ons belastingstelsel en over het bedrijfsleven. Wat schuilt er achter deze sprookjes en wiens belangen worden er gediend? *Machtige mythes* is een helder geschreven verzameling eye-openers, die niet alleen stof tot nadenken geven maar ook aanzetten tot actie. In deze recensie bekijken we een aantal van deze mythes en laten we zien hoe de onderzoekers van de FNV er vakkundig korte metten mee maken.

dat deze flexibilisering van de arbeidsmarkt volledig verkeerd heeft uitgepakt. Het leverde namelijk nauwelijks extra banen op, maar maakte wel het bestaan van veel mensen veel moeilijker.' (p.21-22)

De onderzoekers van de FNV laten aan de hand van cijfers over de Europese arbeidsmarkt zien dat er geen enkel verband te constateren valt tussen de mate van ontslagbescherming en de werkgelegenheid. De claim van werkgevers en VVD'ers, dat vaste contracten tot minder banen en flexibele contracten juist tot meer banen zouden leiden, klopt dus simpelweg niet. De vraag is dan: wat heeft die flexibilisering precies opgeleverd? En voor wie? Antwoord: vooral extra winst voor werkgevers, die minder kwijt zijn aan 'dure' werknemers, en extra onzekerheid en ellende voor werkenden.

Het schrijnende daarbij is dat de flexibilisering vooral terechtkwam bij de 10 procent Nederlanders met de laagste inkomens: 'In 2003 kon 64 procent van de werkende mannen in deze groep nog rekenen op een vast contract. In 2021 was dit nog maar 18 procent.' (p.22-23) Juist de mensen die het al moeilijk hadden, werden dus het hardst geraakt door de stress van toenemende onzekerheid op de arbeidsmarkt. Het mag dan ook niet verbazen, zo merken de onderzoekers op, dat juist de mensen met de laagste inkomens het vaakst uitvallen door ziekte.

Figuur 1 Totale groei inflatie en lonen, januari 2021-juli 2025

GENIEPIGE INFLATIE-SPROOKJES

Terwijl de werkende klasse in het voorjaar van 2023 gebukt ging onder historisch hoge prijsstijgingen – steeds duurder boodschappen, hogere energierekeningen en onbetaalbare woningen – waarschuwde Klaas Knot, de president van De Nederlandsche Bank, voor een ‘loon-prijsspiraal’. Als de vakbonden hun zin zouden krijgen, en het koopkrachtverlies voor werkenden met hogere lonen gecompenseerd zou worden, dan zou dat volgens Knot leiden tot nóg hogere inflatie. Want tja, werkgevers zouden dan genoodzaakt zijn de hogere loonkosten door te berekenen aan de consumenten.

Werkende mensen moesten dus maar door de zure appel heen bijten en accepteren dat ‘echt iedereen even hard geraakt wordt’ door de inflatie: werkenden én werkgevers. De gierende inflatie trof immers héél Nederland en was nou eenmaal van buitenaf veroorzaakt: eerst door de covid-pandemie en later door Russische oorlog tegen Oekraïne, die tot hogere olie- en gasprijzen leidde. Dan past het niet om klassenstrijd te gaan voeren; dat althans was de boodschap van Klaas Knot.

Zoals de FNV-onderzoekers echter laten zien, zitten in dit ogenschijnlijk plausibele verhaal een aantal kwalijke mythes verborgen. Ten eerste was er geen enkel bewijs dat er inderdaad sprake was van een loon-prijsspiraal. Vanaf het begin van de inflatie in 2021 begonnen weliswaar ook de lonen te stijgen, maar de prijzen stegen nog veel harder. Zelfs nu lopen de loonstijgingen nog achter bij de prijsstijgingen. Van een loon-prijsspiraal kan dus geen sprake zijn, aldus de FNV-onderzoekers: ‘Hoe kunnen lonen de prijzen tot een vicieuze cirkel drijven als ze nooit sterker stijgen? Het antwoord: dat kunnen ze niet.’ (p.35)

GRAAIFLATIE EN MONOPOLIES

Ook van de mythe dat de inflatie iedereen – werkenden én werkgevers – even hard zou raken, laten de FNV-onderzoekers weinig heel. Aan de hand van harde cijfers laten zij zien ‘dat bedrijven juist in de periode van hoge inflatie extra winst hebben weten te maken’ (p.39).

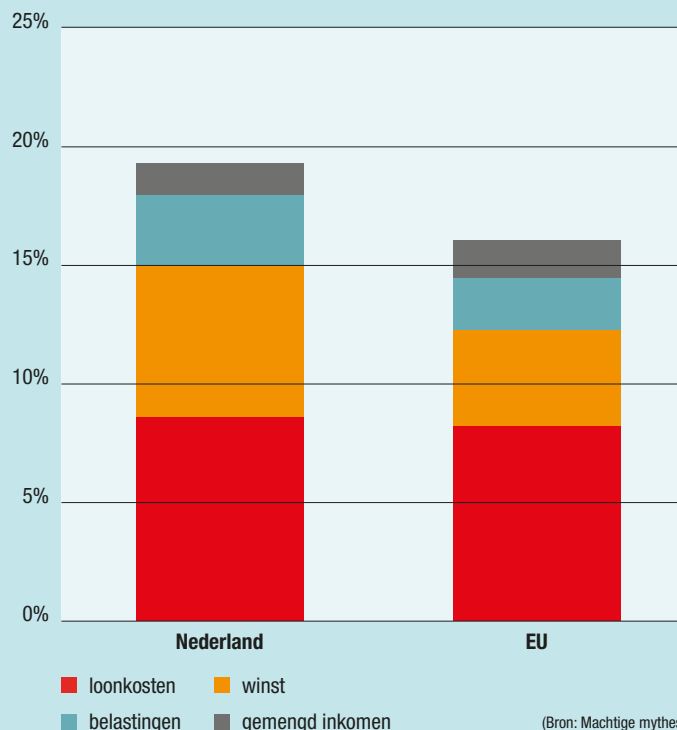
Dat is natuurlijk raar: als de inflatie écht iedereen even hard zou raken, dan zouden winsten juist gedaald moeten zijn. Dat dit niet gebeurde, ontkracht nogmaals het idee van een loon-prijsspiraal; het zijn niet de hogere lonen geweest die de prijzen hebben opgedreven, maar juist de hogere winsten. De inflatie was voor een groot deel ‘graaiflatie’: het prijs-opdrijvende effect van onverzadigbare winsthonger bij bedrijven.

De onderzoekers laten overtuigend zien dat graaiflatie vooral een Nederlands fenomeen was: van 2021 t/m 2024 lagen de prijzen in de Nederlandse supermarkten namelijk een stuk hoger dan in onze buurlanden. ‘De verklaring? In Nederland droegen hogere winsten [...] sterker bij aan de prijsstijgingen dan in andere Europese landen’. (p.40) Kortom, Nederlandse bedrijven maakten misbruik van de inflatie om hun winsten te verhogen: ze hebben de inflatie niet alleen doorberekend in hun prijzen, maar er zelfs nog een schepje bovenop gedaan.

Gevolg: extra koopkrachtverlies voor de Nederlandse werkende klasse. Zo gezien was de waarschuwing van Klaas Knot voor ‘te hoge looneisen’ extra geniepig: het graaiende grootkapitaal werd de hand boven het hoofd gehouden, terwijl werkende mensen werden leeggeknepen met te dure boodschappen.

Volgens de FNV-onderzoekers wijst dit op een dieper probleem in de Nederlandse economie. Want volgens de economische standaard-theorie zouden bedrijven niet zomaar hun prijzen moeten kunnen verhogen; klanten zouden dan immers uitwijken naar concurrenten met lagere prijzen. Dat supermarkten als Albert Heijn en Jumbo in tijden van inflatie wél hun prijzen konden verhogen, om extra winst te maken, betekent dus dat zij te weinig concurrentie hebben van andere supermarkten: ‘Wie in bepaalde woonplaatsen niet naar de Albert Heijn of Jumbo wil, zal flink om moeten rijden en heeft daar niet altijd zijn in.’ (p.41) Supermarkten maakten dus misbruik van hun lokale monopolieposities om de prijzen extra te verhogen. Dat blijkt ook uit de cijfers: ‘In de periode met graaiflatie behaalden bedrijven met meer marktmacht dan ook hogere winstcijfers.’ (p.41)

Figuur 2 Opbouw boodschappenprijzen

DRAGEN DE BREEDSTE SCHOUDERS ÉCHT DE ZWAARSTE LASTEN?

Een van de meest interessante – en schokkende – onderdelen van *Machtige mythes* vormen de hoofdstukken over het Nederlandse belastingstelsel. Hier richten de FNV-onderzoekers hun pijlen op een breed gedeeld idee, namelijk dat ons belastingstelsel ‘best wel progressief’ zou zijn: de breedste schouders dragen de zwaarste lasten.

Op papier lijkt dat te kloppen: de inkomstenbelasting gaat in drie stappen omhoog naar een belasting van 49,5 procent voor de allerhoogste inkomens (vanaf iets meer dan 76 duizend euro per jaar). Ook de belastingen op winst en vermogen zijn tamelijk progressief: het mkb betaalt relatief minder winstbelasting dan het grootbedrijf, en bij vermogensbelasting zijn de laagste vermogens belastingvrij. Kortom: best wel sociaal, zou je denken – op het socialistische af zelfs, zo meende minister-president Mark Rutte destijds: ‘We zijn natuurlijk een land dat in de kern diep socialistisch is. We hebben een eindeloze overdracht van geld van de ene groep naar de andere groep.’ (p.74)

Rutte deed deze opmerkelijke uitspraak tijdens een Kamerdebat op 1 april 2020. En hoewel hij het serieus bedoelde, blijkt het – voor wie in de cijfers duikt – inderdaad niet meer dan een 1 april-grap te zijn, en een slechte bovendien. In 2022 werd Rutte’s rooskleurige beeld van Nederland als ‘herverdelend landje’ hard onderuit gehaald door het Centraal Planbureau (CPB), dat aan de hand van cijfers liet zien hoe het écht zat. Het grote probleem, zo concludeerde het CPB, is dat mensen met veel vermogen in staat zijn een groot deel van hun geld voor de Belastingdienst te verstoppert via handige belastingtrucs en ‘creatieve’ boekhouding.

Het CPB besloot om dit weggestopte geld mee te rekenen, en toen bleek ineens ‘dat de allerrijksten in ons land het minste belasting betalen van iedereen!’ (p.76) Sterker nog: de rekenmeesters van het CPB lieten zien dat juist de mensen met de lagere inkomens relatief het meeste belasting betaalden: ‘Toen de onderzoekers het land opdeelden in een aantal groepen, zagen ze dat de helft van het land met de lagere inkomens meer dan vijftig procent van hun geld kwijt is aan de Belastingdienst.’ (p.76) Tweeëneenhalf keer zoveel als de allerrijksten!

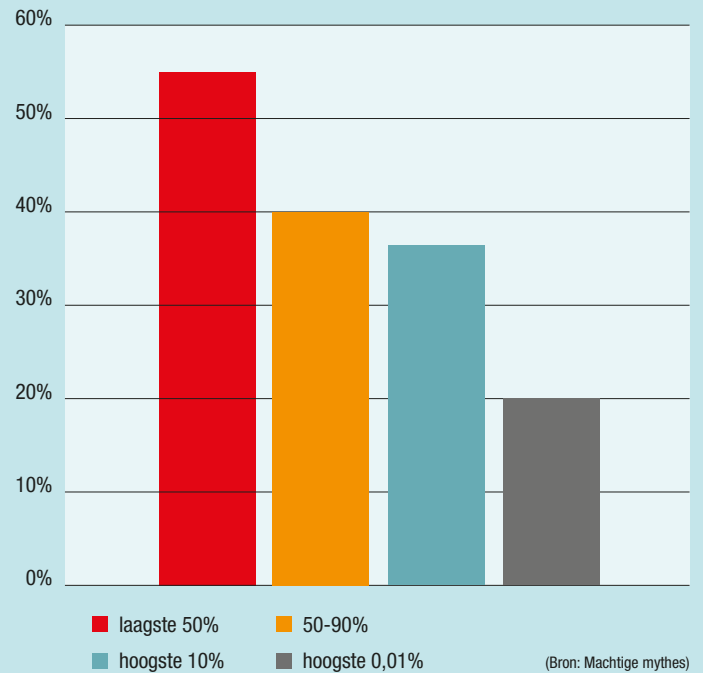
Deel van het probleem, zo laten de FNV-onderzoekers zien, is dat er procentueel meer belasting wordt geheven op inkomen uit werk dan op inkomen uit vermogen (zoals huur, rente en dividend). Een andere factor die meespeelt is de ongelijke verdeling van de btw op consumptie. Deze belasting drukt het zwaarste op de laagste inkomens, omdat zij een veel groter deel van hun budget aan boodschappen kwijt zijn dan rijke mensen, die veel meer kunnen sparen. ‘Het is een soort extra belasting op inkomen’, schrijven de FNV-onderzoekers: ‘In tegenstelling tot andere belastingen is de btw juist niet progressief, maar regressief: iedereen betaalt hetzelfde tarief, waardoor lagere inkomens relatief – als aandeel van hun inkomen – meer betalen.’ (p.77)

Kortom, wie dit alles bij elkaar optelt, moet concluderen dat Nederland allerminst een ‘socialistisch’ landje is, zoals Rutte voorspiegelde. De breedste schouders dragen hier níet de zwaarste lasten. Sterker nog, zo concluderen de FNV-onderzoekers, als het gaat om progressiviteit dan bungelt het Nederlandse belastingstelsel in internationaal opzicht tamelijk onderaan: ‘Zo’n beetje elk West-Europees land én de Verenigde Staten belasten progressiever dan wij.’ (p.77) Weer een illusie armer en een ervaring rijker.

TOT SLOT: WERKENDE KLASSE, VERENIGT U!

Een van de sympathieke aspecten van *Machtige mythes* is dat de FNV-onderzoekers het niet alleen bij cijfers laten, maar ook oproepen tot actie en daar tips voor geven. De cijfers zijn

Figuur 3 Gemiddelde belasting- en premiedruk

natuurlijk uiterst belangrijk, maar ze komen pas tot leven als we er wat mee doen. De auteurs sluiten het boekje dan ook af met de ontmanteling van een venijnige ‘bonusmythe’, het passief-makende idee ‘dat we er toch niets aan kunnen veranderen’.

Hiervoor duiken de FNV-onderzoekers de geschiedenis in, om te laten zien hoe arbeiders, vakbonden en socialisten in het verleden door gezamenlijke strijd belangrijke overwinningen hebben behaald – van een verbod op kinderarbeid tot de achturige werkdag, van hogere lonen tot de vijfdaagse werkweek, van ontslagbescherming tot algemeen kiesrecht voor mannen én vrouwen, en ga zo maar door.

De werkende klasse heeft ontzettend veel economische macht en als we die macht heel bewust samen inzetten, dan is *the sky the limit* zagezegd. Dat bleek onlangs nog maar eens bij de inspirerende staking in de Rotterdamse havens, waar slechts een paar honderd sjorders de wereldwijde handel konden stilleggen – wat herinneringen oproep aan de oude vakbondsleus: ‘Gansch het raderwerk staat stil, als uw machtige arm het wil!’ En dat kunnen wij als SP alleen maar beamen. <

Op 11 november vond in TivoliVredenburg de boekpresentatie plaats van *Machtige mythes*, waarin vijf onderzoekers van de FNV kritisch kijken naar 21 mythes die de economische ongelijkheid vergroten. De avond had als veelzeggende titel meegekregen: 'Hoe grijp je de macht?' – tekenend voor de praktische inzet van het boekje, waar het ont maskeren van mythes hand in hand gaat met een gepassioneerd pleidooi voor een strijdbare werkende klasse. De Tribune sprak erover met twee van de auteurs, Vera Vrijmoeth en Felix Kram.

MACHTIGE MYTHES ONTRAFELD

Hoe is het idee achter jullie boek ontstaan?

Vera: 'Het boekje is ontstaan omdat we in de FNV al vier jaar lang onderzoek deden naar scheefgroei in de economie. We deden dat vanuit de overtuiging dat je moet begrijpen hoe kapitaal werkt om de belangen van arbeid te kunnen verdedigen. Wat ons toen schokte was dat er heel veel beelden over de economie circuleren die gewoonweg niet kloppen – beelden die vooral door de werkgevers en partijen als de VVD verspreid worden. En die journalisten soms klakkeloos overnemen. Gaandeweg zijn we onze taak steeds meer gaan zien als het aangaan van de cijfer- en beeldvormingsstrijd, om die schadelijke mythes te ontkrachten.'

Hoe komt dat nou, dat die verkeerde beelden zoveel invloed hebben?

Vera: 'Wij vragen ons dat ook af. Politici en werkgevers hebben er soms gewoon belang bij om deze beelden neer te zetten. En vaak hebben journalisten dan niet de achtergrondkennis om deze materie goed te kunnen doorzien.'

Felix: 'Deel van het probleem is ook dat die verkeerde beelden vaak een simplistisch beeld schetsen, dat juist daardoor heel eenvoudig en logisch lijkt. De VVD heeft het er bijvoorbeeld vaak over dat het niet gaat om de verdeling van de taart, maar dat de taart als geheel groter moet worden, want daar zou iedereen van profiteren. Zeker als je de achterliggende cijfers niet goed

kent, dan kan dat een heel aantrekkelijk verhaal zijn, ook omdat je zo conflicten over verdeling uit de weg gaat.'

Vera: 'Bovendien is het zo dat onze commerciële media grotendeels in handen zijn van grote buitenlandse bedrijven. Die mediabedrijven zijn eigenlijk een soort monopolies geworden, dus daar zit wel een probleem. Maar het is niet helemaal helder hoe dat doorwerkt in de berichtgeving over de economie. Sowieso is economie een heel ontoegankelijke discipline. Het wordt expres zo complex gemaakt dat er een soort autoriteit vanuit gaat, waardoor mensen denken: dat begrijp ik toch niet, dus daar hou ik me maar niet mee bezig!'

Hoe proberen jullie daar tegen op te boksen?

Felix: 'Onze taak is om dat ingewikkelde cijferwerk te doen en dan vervolgens de vertaalslag te maken naar het grote publiek, om het voor iedereen begrijpelijk te maken. Dan helpt het enorm als je zo'n onderwerp in één treffende term kunt samenvatten, waarmee je je eigen frame tegenover dat van de werkgevers en de VVD kunt zetten. Bij de discussie rond de loon-prijsspiraal was dat betrekkelijk eenvoudig, omdat we toen de term 'graaiflatie' hadden, die in één aansprekend woord aangaf wat wij bedoelden.'

Vera: 'In 2023 is 'graaiflatie' niet voor niks het woord van het jaar geworden.'

Felix: 'Maar in andere gevallen is dat moeilijker, vanwege de technische details. Neem bijvoorbeeld de 'buffelboete', de belastingverhoging die – om onduidelijke redenen – met ingang van 2025 werd ingevoerd voor mensen met een laag inkomen, vooral parttimers die er fors op achteruitgingen. Daar kwamen wij bij toeval achter, omdat de FNV telefoontjes kreeg van mensen die plots minder loon overhielden. Wij zijn dat gaan uitzoeken en dan wordt het al snel héél technisch. Je moet dan het belastingstelsel induiken en onderzoeken hoe de heffingskortingen werken. Dat is voor leken bijna niet te volgen. Maar ook hierbij hielp het dat een slimme FNV-bestuurder, Linda Vermeulen, de catchy term 'buffelboete' bedacht, waardoor het door de media kon worden opgepikt.'

Vera: 'Daardoor is het gelukt om een heel technisch onderwerp – dat eigenlijk niemand echt snapt – samen te vatten in een heel simpele boodschap: mensen met een laag inkomen zijn meer belasting gaan betalen en dat raakt ongeveer 800.000 huishoudens. Schoof werd daardoor gedwongen erop te reageren. Vlak voor de verkiezingen was dat best wel explosief.'

Is er een rol voor de SP bij het ontmaskeren van die 'machtige mythes'?

Vera: 'Absoluut. Het lezen van onze onderzoeken en daar vragen over stellen in de Tweede Kamer of in de provincie of gemeenteraad, dat maakt echt heel veel uit. Ook het organiseren in wijken is hierbij van vitaal belang. Persoonlijk geloof ik niet in het idee: 'Ik stem op een politicus, dus die moet het dan allemaal maar voor mij gaan fixen.' Nee, als we iets willen veranderen aan hoe die economie werkt, dan zullen we allemaal ons steentje moeten bijdragen.'

Felix: 'Wat dan ook helpt, is dat je er acties of een bredere campagne aan kunt koppelen.'

Vera: 'Want als je zoiets als 'graaiflatie' naar buiten brengt, dan krijg je misschien wel aandacht in de media, maar dat ebt dan ook weer snel weg.

Terwijl als je dat koppelt aan acties, zoals bijvoorbeeld de staking bij de distributiecentra van Albert Heijn – een van de bedrijven die onder vuur lag vanwege de graaiflatie –, dan wordt zo'n verhaal nóg sterker en dan leidt dat tot meer aandacht in de media. En dan is het heel goed als politieke partijen die acties ondersteunen en daarbij aanwezig zijn.'

In jullie boek ontmaskeren jullie 21 mythes die de ongelijkheid vergroten. Wat is jullie top drie van meest schadelijke mythes?

Vera: 'Ik vind de 'Eerst verdienen, dan verdelen'-mythe toch wel de meest schadelijke. Daardoor wordt het beeld neergezet dat vooral bedrijven welvaart creëren, in plaats van het besef dat het vooral werkende mensen zijn die samen met de overheid welvaart creëren. Op dit moment is dat een heel schadelijke mythe, zeker in combinatie met de huidige bezuinigingen op de WW, de WIA en de publieke sector in het algemeen. Zo ondermijnt de basis van onze economie, maar ook ons gezamenlijke bezit als samenleving. Want we weten uit onderzoek dat publieke investeringen heel goed zijn voor ons verdienvermogen als land. Bovendien, publiek vermogen komt ten goede aan iedereen, maar als je dat steeds kleiner maakt, ten gunste van privaat vermogen, dan komt dat alleen ten goede aan een kleine rijke minderheid.'

Dat idee, dat alleen bedrijven welvaart creëren, heeft ook te maken met een andere mythe die in jullie boek ontkracht wordt, namelijk dat een goed investeringsklimaat zou vragen om lagere belastingen op winst en vermogen.

Vera: 'Tegenover dat argument kun je heel goed een ander argument zetten, namelijk dat het verdienvermogen van onze economie juist afhankelijk is van de publieke sector. De overheid zelf creëert heel veel waarde voor de economie door haar publieke investeringen. Overigens zeggen bedrijven dat zelf ook. Bij de bezuinigingen op het hoger onderwijs bijvoorbeeld werd er door CEO's van grote bedrijven in Nederland gewaarschuwd dat deze bezuinigingen niet goed zijn voor ons verdienvermogen. Ook bij de CPB-doorrekening van het verkiezingsprogramma van de VVD werd dat duidelijk. De VVD wilde bezuinigen op het onderwijs en daarover zei het CPB stellig: 'Dat is niet verstandig voor de economie'. De VVD presenteert zichzelf wel als de verstandige economische keuze, maar als je concreet kijkt naar hun plannen, dan ondermijnen ze juist op langere termijn het verdienvermogen van Nederland.'

Welke mythes staan er nog meer in jullie top drie?

Felix: 'Ik vind de mythes over uitkeringsgerechtigden heel schadelijk voor het publieke debat. Hierbij zie je dat er zondelokpolitiek wordt bedreven. De VVD spreekt altijd van 'uitkeringstrekkers', wat een heel negatieve term is. De VVD schetst graag het beeld dat het veel aantrekkelijker is om een bijstandsuitkering te trekken dan om aan het werk te gaan. Daarom heeft Yesilgöz er recentelijk nog voor gepleit dat de uitkeringen niet meer mee mogen stijgen met het minimumloon. Het verschil tussen bijstand en inkomen uit werk zou niet groot genoeg zijn en daarom zouden mensen niet genoeg gestimuleerd worden om aan het werk te gaan. Daar zijn wij ook ingedoken en wat blijkt? Wat de VVD hierover zegt, klopt gewoon niet. Er is een groot verschil van ongeveer 800 tot 1.000 euro per maand tussen een fulltime minimumloon en een bijstandsuitkering voor >

'Je moet begrijpen hoe kapitaal werkt om de belangen van arbeid te kunnen verdedigen.'

een alleenstaande. Dus dat de bijstandsuitkeringen te hoog zouden zijn, zodat werken niet loont, dat is echt onzin. Ik vind dit om twee redenen een heel schadelijke mythe. Ten eerste omdat, als je gaat bezuinigen op de uitkeringen, je een heel grote groep mensen in de armoede drukt. Maar ook omdat je op deze manier werkenden en uitkeringsgerechtigden tegen elkaar uitspeelt; je ondermijnt de onderlinge solidariteit. Beide groepen gaan er daardoor op achteruit. Want als werken meer moet lonen, dan kun je ook gewoon de lonen verhogen, maar dat zegt de VVD natuurlijk niet.'

En de laatste mythe in jullie top drie?

Vera: 'Wat ik ook een heel schadelijke en actuele mythe vind is die over de middenklasse. Heel veel mensen denken namelijk dat ze tot de middenklasse behoren, zowel de mensen met minder dan 20 duizend euro vermogen als de mensen met een vermogen tot één miljoen euro. Als je mensen vraagt: 'Waar zit je in de vermogensverdeling?', dan denken de meeste mensen dat ze ongeveer in het midden zitten. En dat is heel problematisch, omdat dat betekent dat mensen heel vaak hun eigen belang niet goed kunnen inschatten. Dat zag je ook bij de afgelopen verkiezingscampagne heel goed. Yeşilgöz had het de hele tijd over de middeninkomens, die geraakt zouden worden in hun portemonnee als de belastingen voor rijke mensen omhoog zouden gaan. Maar dat is natuurlijk helemaal niet zo. Het is, denk ik, moeilijk voor een leek om dat verkeerde beeld door te prikken.'

Hoe komt dat dan, dat mensen hun eigen economisch belang vaak niet goed kunnen inschatten?

Vera: 'Veel mensen hebben heel weinig besef van hoe de welvaartsverdeling precies in elkaar zit. Mensen zien vooral hun eigen omgeving en denken dan dat ze qua inkomen en vermogen best wel gemiddeld zijn. Maar ze zien niet de mensen met de heel hoge inkomens en vermogens, want die wonen en

werken op heel andere plekken. Er zijn dus heel grote verschillen die mensen in hun dagelijkse leven niet ervaren. En ongetwijfeld speelt er ook iets psychologisch mee, in die zin dat mensen het zien als een soort falen als ze onder het gemiddelde zitten. Zeker in een kapitalistische samenleving, waarin alles draait om welke successen je hebt behaald, word je dan geconfronteerd met je eigen 'falen'. Maar uit onderzoek blijkt ook dat als je mensen laat zien hoe de welvaartsverdeling écht in elkaar zit, ze over het algemeen dan wel zeggen: 'Oh, ik word nu toch wel voorstander van hogere belastingen voor rijke mensen!'

Kortom, het heeft zin om deze 'machtige mythes' te blijven ontkrachten, om mensen duidelijk te blijven maken hoe het écht zit...

Felix: 'Zeker weten. Wat wij heel interessant vinden is dat als je mensen vraagt of ze voor meer herverdeling zijn, dan zegt een overgrote meerderheid 'Ja'. Zo is er een paar jaar geleden onderzoek gedaan naar het verhogen van het minimumloon naar 16 euro per uur en daarbij gaf een meerderheid van de kiezers van CDA, NSC, PVV en BBB aan dat ze dat een goed idee vonden. Dus bij sommige sociaal-economische kwesties denken heel veel mensen in de maatschappij best wel links, maar vervolgens gaat er dan iets mis in de vertaling naar de politiek. En dat heeft veel te maken met die economische mythes; die staan dan een linkse overwinning in de weg. En daarom moeten we onderzoek blijven doen, en onze bevindingen steeds maar weer herhalen, herhalen, herhalen, om op die manier een nieuw frame neer te zetten, gekoppeld aan acties.'

Vera: 'Wat heel bepalend is in verkiezingen, zo blijkt uit onderzoek, dat is welke issues er op dat moment dominant zijn. Dat is dan waar de media-debatten over gaan, en waar de gesprekken op straat over gaan. Maar dat verbergt dan de andere opvattingen van mensen over sociaal-economische thema's. Ik denk dat ook bij de afgelopen verkiezingen de debatten niet van een heel hoog inhoudelijk niveau waren. En dat zie je dan terug in de uitslag. <

Mijn droombaan', zegt sociaal-psychiatrisch verpleegkundige Liz Wijnakker (36) uit Den Bosch over haar werk. 'Ik ga naar mensen thuis toe die met grote problemen worstelen en in een kwetsbare situatie zitten. Dan is het mooi om te zien als iemand met een beetje hulp weer vooruit kan komen. En ik kan er veel humor in kwijt, soms zwarte humor.'

Loopt dan alles goed?

'Zeker niet. Ik heb heel wat afbraak in de gezondheidszorg meegemaakt en er zijn vaak randzaken die hulp in de weg zitten: de dwang van de zorgverzekeraars bijvoorbeeld, wachtlijsten voor noodzakelijke behandelingen, de cowboys in de zorg en regelmatig ook het ontbreken van huisvesting. Vaak moet er sprake zijn van een crisis voordat mensen de hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben. Toch is het mijn droombaan.'

Waar kwam jouw keuze voor de SP vandaan?

'Ik kende de partij wel, de Tribune lag thuis in de tijdschriftenbak, maar het was de actie voor het Citadelfhofje waardoor ik me echt in de SP ging verdiepen. Wat mij drijft, is een afkeer van het hokjesdenken. Ik vind dat je naar de mensen moet kijken, niet naar wat ze mankeren of waarom ze afwijken. Dat vind ik bij de SP terug en ik zag veel raakvlakken met mijn eigen visie, bijvoorbeeld over de zorg en de marktwerking.'

Wat was er met het Citadelfhofje?

'Dat zijn monumentale sociale huurwoningen die zouden moeten wijken voor nieuwbouw van het Designmuseum. De plannen ervoor lopen vanaf 2022 en sindsdien voert de SP er samen met de bewoners actie tegen. En met succes: een paar weken geleden heeft de gemeenteraad besloten dat het museum ergens anders komt. Hopelijk kan het hofje nu behouden blijven.'

Wat doe je naast je werk en de SP?

'Ik omring me graag met mensen, ga naar theater, houd van het water en ik mag heel graag reizen. Ik vind het echt een verrijking om kennis te maken met mensen in heel andere culturen.'

**WEG MET
HOKJES-
DENKEN**

2001

JEZELF BLIJVEN ONTWIKKELEN

H

et kostte me niet alleen bijna al mijn tijd, het kostte me ook regelmatig mijn geld. Maar ik had het ervoor over, want ik kreeg er veel voor terug. Ik veranderde van een mannetje dat niks durfde in iemand die z'n mannetje stond. Door de SP

heb ik geleerd om voor mezelf op te komen en heb ik zelfvertrouwen gekregen. Daar heb ik nu nog plezier van. Daarom ga ik ook door het vuur voor die partij en die mensen.' Dat vertelde de Osse arbeider Piet van de Akker aan Kees Slager, die in 2001 *Het geheim van Oss* publiceerde. Waarin de historicus de geschiedenis beschreef van deze afdeling.

Elke politieke partij gaat door tijden van succes en van verlies en daarbij is het steeds goed om te kijken naar het verleden. Naar hoe de SP is ontstaan en waarom de partij is veranderd. In de jaren zeventig en tachtig was de afdeling Rotterdam (met organisator Daan Monjé) het organisatorisch centrum van de partij en Nijmegen (met voorzitter Hans van Hooft) in veel opzichten een ideologisch centrum. In Oss ontwikkelde een groep jongeren, onder de leiding van Jan Marijnissen, nieuwe vormen van politiek. Met acties in bedrijven (zoals Diosynth), eigen dokters (Ons

Medisch Centrum) en met juridische hulp.

In *Het geheim van Oss* komen veel betrokken SP'ers aan het woord die de successen van de afdeling mogelijk hebben gemaakt. Maar ook de mensen die zijn afgehaakt, omdat de partij voor hen toch teveel tijd en teveel energie kostte. Wat vooral opvalt is hoe de strijd voor een betere wereld – te beginnen in Oss – ook heel belangrijk is geweest voor de ontwikkeling van mensen zelf, zoals bijvoorbeeld Piet van de Akker vertelde in het citaat waarmee dit stuk begon. Ook Kees Slager, onder meer de oprichter van het radioprogramma OVT, zou na zijn onderzoek zelf een actief lid worden van de SP.

Het jezelf emanciperen was ook iets wat Jan Marijnissen in Oss had geleerd: de fabrieksarbeider die in 1988 leider werd van de landelijke SP en in 1994 samen met de arbeider-activist Remi Poppe een van de eerste Tweede Kamersleden werd voor de SP. Marijnissen werd ook een vooraanstaande politieke denker, met de uitgave van boeken als *Tegenstemmen* (1996). Daarin liet hij zien hoe het neoliberalisme niet alleen de publieke sector kapot maakte en de bestaanszekerheid van mensen bedreigde, maar ook leidde tot verarming van de kunst en cultuur. In 2001 nam hij een voor socialisten toch wel bijzonder landelijk initiatief.

In 2001 begon de actie 'Stop de uitverkoop van de beschaving', een initiatief van Jan Marijnissen samen met mensen uit de toenmalige wereld van de kunst en cultuur. Zoals Wouter van Dieren, Bob Fosko, Karel Glastra van Loon, Freek de Jonge, Arjo Klamer, Huub Oosterhuis, Dorien Pressers, Harry de Winter en Nilgun Yerli. Mensen die ook daarna nog lang op verschillende manieren actief waren in de SP of met de partij waren verbonden. Mensen uit wat je de 'culturele elite' kunt noemen, die zich met de SP uitspraken tegen het neoliberale denken, dat de cultuur verarmde en de democratie uitholde.

Een manifest 'Stop de uitverkoop van de beschaving' werd geschreven en overal in het land en overal in de media werden discussies georganiseerd, waar de genoemde mensen ook graag aan deelnamen. Een manier voor de SP om aandacht te vragen voor de gevolgen van het neoliberalisme, maar ook om mensen aan de partij te binden. Een goede manier om de aanhang te verbreden en nieuwe kiezers voor de partij te vinden. Jezelf als partij bezighouden met onderwerpen die veel mensen niet meteen verwachten en steeds verbanden aangaan met creatieve denkers. Om ook als partij jezelf steeds te blijven ontwikkelen.

2002

SOCIALISTEN IN HET BESTUUR

IN 1994 was de SP na vele mislukte pogingen voor het eerste in de Tweede Kamer gekomen, met het symbool van de tomaat en met de verkiezingsleuze 'Stem tegen, stem SP'. Daarmee had de partij zichzelf succesvol neergezet als een alternatief voor de PvdA, die de eigen ideologische veren zou afschudden en zou meegaan met het neoliberale marktdenken dat in de mode was. In 2002 maakte de SP een nieuwe strategische keuze, door de verkiezingen in te gaan met de leuze 'Stem voor, stem SP'. Een omkering, die echter paste bij de ontwikkeling van de partij, die met veel zelfvertrouwen het gevecht op links aanging.

2002 was het jaar dat Pim Fortuyn werd vermoord, het begin van wat later een rechtse wind zou worden in de Nederlandse politiek. Het was ook het einde van de paarste kabinetten van Wim Kok (PvdA, VVD en D66), die het land vanaf 1994 op een neoliberale wijze hadden bestuurd. De SP had zich op ideologisch vlak (in het beginselprogramma Heel de mens in 1999), strategisch (onder meer met initiatieven zoals 'Stop de uitverkoop van de beschaving') en organisatorisch (door veel te investeren in de opleiding en scholing van vele nieuwe leden) voorbereid op de toekomst. Dit jaar moest het gaan gebeuren.

De SP deed het in maart redelijk goed in de verkiezingen voor de gemeenteraad, maar de partij had wel last van de opkomst van rechtse leefbaarheidspartijen. 2002 was toch het jaar dat de SP doorbrak in het lokale bestuur. In verschillende gemeenten waar de SP bij de verkiezingen goed had gescoord wist de partij met succes te onderhandelen en kwamen wethouders van de SP in het college. In de linkse gemeenten, zoals Doesburg, Heerlen en Nijmegen, maar ook in andere gemeenten, zoals Brunssum, Culemborg en Schijndel. In Boxmeer ging Emile Roemer als wethouders zelfs samenwerken met de VVD.

Na tussentijdse verkiezingen in november in Oss zou de SP, die hier al sinds 1996 wethouders had (Henk van Gerven en Jules Iding), zelfs drie wethouders krijgen. 2002 was ook een jaar waarin verkiezingen werden gehouden voor de Tweede Kamer – in de aanloop daarvan werd in mei Fortuyn vermoord. De campagne werd afgetrapt met een 'Dag van de Tomaat' in Burgers Dierenpark in Arnhem, waar een snel groeiend aantal leden van de partij (die dat jaar met een derde zou groeien) energie en inhoud opdeed voor de campagne. Marijnissen schreef Schrale rijkdom, over de gevolgen van het Paars beleid.

Nog altijd belangrijk voor de SP is het lied 'Een mens is meer', dat schrijver Karel Glastra van Loon in 2002 schreef voor de SP en dat werd vertolkt door zanger Bob Fosko. Twee mensen die door middel van 'Stop de uitverkoop van de beschaving' bij de partij waren betrokken. De moord op Pim Fortuyn had de politiek op de kop gezet: de LPF kwam met 26 zetels in de Kamer. De PvdA leidde een historisch verlies, van 45 naar 23 zetels. GroenLinks ging van 11 naar 10. In deze voor links zo onzekere tijden won de SP echter toch: van 5 naar 9 zetels. De gewaagde nieuwe strategie van de SP had blijkbaar gewerkt.

Ondertussen bleef de SP zich onderscheiden door gerichte en succesvolle acties. In 2002 werd actie gevoerd met het comité 'Rood sein voor de chloortrein', tegen de chloortransporten van Akzo Nobel. Het comité 'Zorg voor iedereen' organiseerde verpleegkundigen en verzorgenden om zich uit te spreken tegen de hoge werkdruk. Het comité 'Handen af van de WAO' werd nieuw leven ingeblazen, om mensen te organiseren tegen de afbraak van de WAO. Een groot parlementair succes van de SP was in september de instelling van een parlementair onderzoek naar het mislukte integratiebeleid van de decennia daarvoor.

Beste SP'er,

Bedankt voor jouw steun en inzet voor de SP en een sociale samenleving. Trots zijn we op al onze SP-leden, SP-stemmers en iedereen die onze idealen een warm hart toedraagt.

Samen komen we op voor menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit in 2026. Een jaar vol kansen voor ons om te groeien en meer mensen te betrekken voor sociale verandering.

Wij willen jou en jouw familie graag een heel mooi, gelukkig en sociaal 2026 wensen.

Jimmy Dijk
Fractievoorzitter SP

Lieke van Rossum
Partijvoorzitter SP

